

Erdogan Ercivan HVĚZDNÁ BRÁNA PYRAMID

Tajné cesty
do kosmu

Dialog
knižní velkoobchod
a nakladatelství
2004

Předmluva

*„Musíme důkladně prozkoumat svou minulost,
abychom lépe porozuměli budoucnosti!“*

Již od pradávných dob se lidé pokoušeli uchovávat zprávy o svém životě a činnosti. Metody bývaly sice různé, avšak účel stejný. Rozličné mýty o nanebevzetí naznačují snahu našich předků o zachování nesmrtelnosti významných lidí. Ani věda mnohdy nedokáže správně pochopit základy víry a představ dávnověkých kultur, někdy podléháme svým náboženským představám a domníváme se, že známe správné odpovědi. Proto se stále dopouštíme chyb. Věříme, že na tomto světě bylo již objeveno vše, co objeveno být mohlo. Ale čím více náš svět poznáváme, tím více se vyskytuje nových otázek, které vyžadují srozumitelnou odpověď.

Lidé od nejdávnějších dob vzhlíželi k obloze. Poznávali oběžné dráhy Slunce, Měsíce a také postavení hvězd. Již naši předkové z prehistorických dob využili poznatky o rotační ose planety Země a rozdělili hvězdnou oblohu na úseky zvěrokruhu, jimž dali dodnes platná jména. Pojmenovány byly i hvězdy, jež bývaly spojovány s mocnými bohy, kteří však dnes již upadli v zapomnění. Jednou z těchto hvězd byl *Orion*, jenž patří bezpochyby k nejkrásnějším tělesům noční oblohy. Již staří Sumerové ho nazývali ur.u.anna (světlo nebes), z čehož později vznikl název Orion. I Egypťané měli k této hvězdě zvláštní vztah, říkali jí *Sah*, což v této knize hraje významnou roli.

Egyptologie se po téměř dvou stech letech bádání stala uznávaným vědním oborem, ale mnoho záhad egyptské minulosti ještě stále nebylo vyřešeno. S úctou stojíme před majestátními rozměry záhadných staveb, Sfingy, pyramid a chrámů s nespočetnými hieroglyfy. Vědci i vědyčtí laici si kladou stejnou otázku:

© Bettendorf'sche Verlagsanstalt München, Essen,
Ebene Reichenau, 1997

© Dialog, knižní velkoobchod a nakladatelství,
Markova 348/3, Liberec 14, 2004

Translation © Mgr. Tomáš Kurka, 2004
ISBN 80-86761-22-3

Jaká antická civilizace byla schopna tyto stavební divy naplánovat a také postavit?

Vědci se celé desítky let pokoušeli předložit uspokojivou odpověď, ale žádná z dosavadních teorií a hypotéz, nevedla k přesvědčivému výsledku. Mnohé z nich si dokonce vzájemně odporují! Již antický spisovatel Apuleus měl kolem roku 200 n. l. pravdu, když prorokoval:

„Ach, Egypte, Egypte, z tvých znalostí zůstanou jen bajky, jež budou pozdějším rodům připadat jako neuvěřitelná slova vytesaná do kamene...!“

Co dnes vlastně víme o zemi starých Egyptanů?

O všech králích a kancléřích, princích a kněžích, kteří nám zanechali významné památky, víme s jistotou jen to, že se nejmenovali tak, jak jim dnes říkáme. Ačkoliv si tuto skutečnost uvědomuje každý egyptolog, domnívají se mnozí z nich, že v Egyptě nelze najít již nic převratného. Možná i proto byly mnohé významné objevy posledních deseti let učiněny amatéry.

Vydejte se s námi na cestu po stopách a důležitých indicích. Složme společně jednotlivé kamínky do velkého egyptského hlavolamu. Možná že se nám podaří vyřešit hvězdné tajemství pyramid.

6

přísivitem, vzbuzoval odjakživa zvědavost evropských učenců. Jediný materiál, který umožňoval přístup k tisícileté kultuře starých Egyptanů, se nacházel jen v několika muzeích. Tyto památky se do Evropy dostaly především díky římským výbojům. Římané obdivovali kulturní bohatství Egypta a obzvláště byli přitahováni hieroglyfy, kterým sice nerozuměli, ale přikládali jim hluboký mystický význam. Proto se Římané skutečně zajímali o svět egyptských bohů a již před 2 000 lety začali egyptské sochy a jiné památky dopravovat do Evropy.

Na počátku novověku (renesance v 15. a 16. století) se mnoho evropských cestovatelů vydávalo za poznáním do Svaté země a Jeruzaléma – položili tak základy novověkého vědeckého bádání. Jedním z prvních průkopníků, kteří se odvážili do tehdy Turky obsazeného Egypta, byl jezuitský páter Claude Sicard (1677-1727), jenž pronikl až k Asuánu. O svém putování sepsal několik zpráv a zhotovil rovněž první mapu Egypta. Již před Sicardem vydal roku 1646 oxfordský astronom John Greaves monografii o egyptských pyramidách (*Pyramidographica*), kterou však sepsal u pracovního stolu, bez přímé návštěvy vzdálené země. Tyto i další práce sice neměly valnou vědeckou hodnotu, ovšem jejich výhoda spočívala v tom, že učenci 17. století měli k dispozici originální koptské rukopisy. Proto v roce 1643 vydané dílo *Lingua aegytiaca restituta* německého jezuita Athanasia Kirchera (1602-1680) můžeme pokládat za počátek výzkumu pozdní fáze egyptského jazyka. Renesanční badatelé, kteří chtěli odhalit cestu ke staré moudrosti, se označovali výrazem *apollonius*. Kirchner ve svém díle vylíčil, jak druhý apollonius (Pietro della Valle) přivezl do Evropy koptské spisy a jak se k nim dostal:

„...Hledali jsme za hranicemi osobu, jež by byla schopna tyto spisy prozkoumat. Pátrali jsme především ve Francii, kde se studium cizích jazyků a literatury rozvíjí mimořádně živě. Nakonec jsem si Francii zvolil za svou

8

1. Země Egyptanů

Oficiální věda se snaží shromáždit průkazný materiál, aby dokázala zrekonstruovat správnou chronologii dějin. Tento cíl ale býval často kromě nepřesností a nedostatku faktů poznamenáván i podvodny, což konzervativní badatelé „velkoryse“ přehlíželi. Nejznámější případ tohoto druhu se udál v roce 1912, kdy britští vědci dr. Charles Dawson a profesor sir Arthur Smith-Woodward předložili svým vědeckým kolegům takzvanou pittdownskou lebku, jež byla pokládána za chybějící článek evoluční teorie, vyplňující mezeru mezi primáty a člověkem. Zmíněná lebka se však ve skutečnosti skládala z čelisti orangutana, úlomku lidské lebky a zbytek byl vymodelován ze sádry. Nález byl dlouhou dobu pokládán za pravý, teprve v roce 1953 byl celý podvod odhalen pomocí moderních postupů. Profesor Le Gros Clark, zaměstnanec Britského muzea v Londýně přednášející na Oxfordské univerzitě (katedra anatomie), předložil následující dobrozdání:

„Buď se někdo pokusil o nejsporný zert, nebo se jedná o záměrný podvod.“

Ovšem také historie jedné z prvních civilizací na naší planetě je dodnes zahalena závojem nejasností. Rovněž mezi současnými vědci však nalezneme černé ovce, které výsledky svých bádání různě „splácají“ dohromady, aby získaly finance na další výzkum nebo dosáhly určitého uznání.

Pro historiky totiž neexistuje obtížnější úkol než v posloupnosti sledovat rozvoj starověké civilizační kultury. S tím je samozřejmě spojena také co nejpřesnější rekonstrukce jejího vzniku. Ta je obtížná především proto, že z této etapy máme k dispozici nulové nebo jen skrovné písemné záznamy zkoumaných dějů. A přesně s tímto problémem se potýkáme i v zemi starých Egyptanů.

Lesk říše faraonů, jež byla vždy zahalena tajemným

7

druhou vlast a pustil se do práce sám, ačkoliv jsem se nechtěl být k tomu povolán...“

Dnes si mnoho států činí nárok na to, že právě jejich příslušníci položili základ egyptologie. Toto právo však mají pouze Francouzi. Zhruba před dvěma sty lety chtěli v Egyptě založit francouzskou kolonii, aby tak moc republiky přenesli až do Orientu. Pod velením Napoleona Bonaparta dobyli 2. července 1798 egyptské město Alexandrii. Následně 21. července slavili vítězství v bitvě pod pyramidami u Gízy (arabsky el-Giza). Právě tehdy byl pronesen známý Napoleonův výrok: *„Vojáci, z těchto pyramid na vás hledí čtyřicet století...“*

Válečné štěstí se však Francouzů nedrželo dlouho. Už 1. srpna potopil anglický admirál lord Nelson Napoleonovu flotilu, skládající se z 200 lodí, u Abukiru a odřídil Francouze od vlasti a přísunu zásob. Přestože naděje na pomoc z Francie nebyla žádná, Napoleon dál pokračoval v boji. Potlačil povstání v Káhiře, porazil turecká vojska, pronikl až do Sýrie, poslal expediční sbor na jih Egypta, ale za to vše platil mrtvými a zraněnými. Když se situace stala neúnosnou, 25. srpna 1799 opustil v přestrojení Egypt a vrátil se domů.

Jeho výprava sice skončila vojenským fiaskem, ale současně napomohla k založení nového vědního oboru. Kromě armádních jednotek, složených z 35 000 mužů se zbraněmi a výstrojí, koňmi a vozy s proviantem, patřilo k Napoleonovu doprovodu přibližně 500 civilistů, mezi nimiž bylo i 167 vědců. Jedním z nich byl francouzský baron Dominique-Vivant de Denon (1747-1825), jehož s sebou Napoleon vzal jako kreslíče a malíře. Baron byl fascinován pyramidami a mnoha dalšími stopami staroegyptské minulosti, začal se zajímat o tisíciletou kulturu, která kdysi v Egyptě vznikla. Kreslil vše, co viděl. Denon strávil v Egyptě celý rok a po svém návratu do Francie vydal v roce 1802 knihu *Cesta do Horního a Dolního Egypta*, v níž zveřejnil také svých 141 kreseb.

9

Po této první publikaci následovalo mezi lety 1809 až 1827 vydání čtyřiaadvaceti svazků *Popisu Egypta*, zpracovaných pod vedením Françoise Jomarda. V nich byly vylíčeny přírodní poměry, geografie, kultura a historie starého Egypta. Vzdělaný baron Denon vypracoval rovněž popis stavebních památek starých Egyptanů a položil tak základ egyptologie. Při studiu starých egyptských spisů však badatelé naráželi na zdánlivě nepřekonatelnou překážku. Nikdo totiž nedokázal přečíst egyptské hieroglyfy a ani vzdáleně nechápal jejich význam.

Bylo vůbec možné provádět rozumný výzkum Egypta, když nikdo nebyl schopen rozluštit písemná svědectví jeho minulosti?

Vědci se dlouhou dobu domnívali, že hieroglyfy jsou obrázkovým písmem, v němž každý znak má vlastní tajuplný význam. Pouštěli se pak do těch nejdůležitějších způsobů čtení. Skutečným klíčem k jejich rozluštění však byla velká černá čedičová deska, kterou vojáci našli při opevňovacích pracích v roce 1799 u vesnice Rosette (Fort St. Julien) v deltě Nilu. Rozluštění nápisu na desce mohlo znamenat, že dlouhou dobu němé egyptské nápisy opět promluví.

Proč byla tato deska tak mimořádně zajímavá?

Za vlády faraona Psametika I. (664-610 př. n. l.) se mezi Egyptem a Řeckem rozvinul čilý obchodní ruch. Jeho nástupci šli dokonce tak daleko, že v nilské deltě, západně od města Sais, založili řeckou kolonii Naukratis, která obdržela monopol na řecko-egyptský obchod. Proto významné dokumenty z té doby nepocházejí z egyptských, ale z řeckých pramenů. Rosettská deska nalezená francouzskými vojáky je jedním z nich. Je na ní vytesán text ze shromáždění egyptských kněží z roku 196 př. n. l.,

oslavující faraona Ptolemaia V. Těžký čedičový kámen je také označován jako *deska tři jazyků*, protože nápis je vyveden ve třech variantách:

- a) v hieroglyfech,
- b) v demotickém písmu (zkrácená podoba hieroglyfů),
- c) v řečtině.

Vědci v mnoha zemích světa se pustili do luštění textů. Řecky psanou část se podařilo přeložit rychle, ale hieroglyfy a demotické písmo odolávaly.

Německo-dánský archeolog Gustav Zoega byl jedním z prvních, kdo se kolem roku 1800 egyptskými znaky blíže zabýval. Nedokázal sice hieroglyfy rozluštit, ale dospěl k významnému poznatku, který byl základem dalšího postupu při řešení této nesnadné hádanky. Zoega správně předpokládal, že symboly umístěné v oválném rámečku (kartuši) nejspíš vyjadřují jméno faraona.

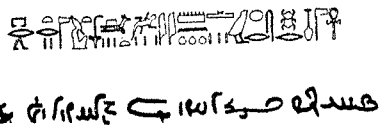
K rozluštění hlásek zapisovaných v podobě hieroglyfů napomohl svým dílem také britský přírodovědec Thomas Young, který se od roku 1814 zdržoval v Egyptě. K pokroku přispěl také objev dalšího kamene s nápisy na jednom nilském ostrově. Jednalo se o takzvaný *obelisk z Philae*, který byl roku 1819 přivezen do Evropy. Nacházely se na něm dva nápisy, jeden řecký, druhý zapsaný hieroglyfy. Young navázal na Zoegovu domněnku a všiml si, že se v kartuších obelisku opakuje pět hlásek. Identifikoval jméno *Thut.mose* a určil hieroglyfové znaky pro *f* a *t* egyptské abecedy.

Úplného rozluštění se však hieroglyfy dočkaly teprve 14. září 1822. Stalo se tak zásluhou ostrovtipu Francouze Jean-Françoise Champolliona (1790-1832), který se již v devatenácti letech stal profesorem historie na univerzitě v jihofrancouzském Grenoblu.

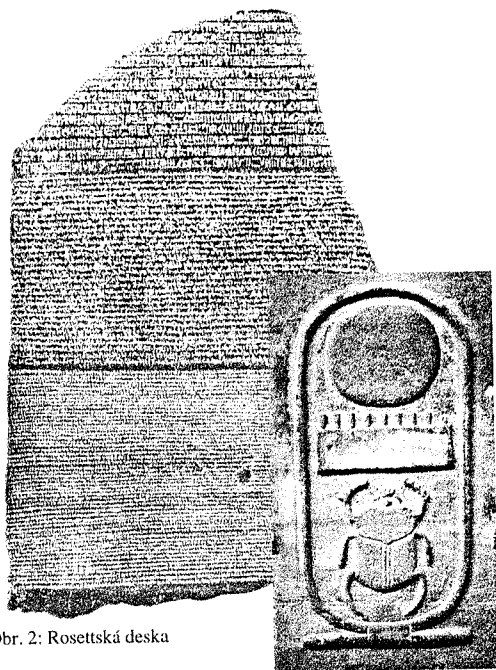
Určitým úspěchem se však mohlo vykázat i Německo. Už v roce 1810 byla v Berlíně založena katedra výzkumu hieroglyfů. Pruský král Bedřich Vilém I. (1797-1888) se totiž intenzivně zajímal o orientalistiku. Po Champollio-

10

11



Obr. 1: Typy písma



Obr. 2: Rosettská deska

Obr. 3: Panovníčká kartuše

12

novi zaznamenala egyptologie další významný úspěch, když se berlínskému učenici Heinrichu Brugschovi (1827 až 1894) podařilo v pouhých šestnácti letech rozluštit demotické písmo. V oněch pionýrských dobách vstoupil na pole egyptologie rovněž Carl Richard Lepsius (1810 až 1884). Narodil se v Naumburgu a vystudoval filologii, poté byl pověřen vedením Berlínské univerzity a těšil se přízni a velkorysému podpoře pruského krále. V roce 1837 vydal své pojednání o hieroglyfech a potvrdil správnost Champollionových výzkumů. V letech 1842-1845 vedl známou „Pruskou expedici“, jež směřovala od severní delty do Súdánu. Lepsius dorazil do Egypta v září. Hlavním úkolem členů jeho výpravy bylo kopírování nápisů, zaměřování staveb a pátrání po cenných předmětech. Během vykopávek byly objeveny mnohé významné hrobky. Lepsius patřil k uznávaným průkopníkům a zakladatelům egyptologie.

Díky nashromážděným poznatkům byla staroegyptská řeč přiřazena k semitsko-hamitským jazykům. Sice se zdá, že staroegyptština je po rozluštění hieroglyfů dobře prozkoumána, avšak dodnes nevíme, jak se jednotlivá slova skutečně vyslovovala, protože písemně se zaznamenávala pouze souhlásky.

Co se můžeme dozvědět o zemi a kultuře starých Egyptanů?

Jedna z nejpodrobnějších zpráv o zemi a kultuře nebyla zapsána hieroglyfy, ale zaznamenal ji řecký dějepisc *Herodotos*. Narodil se kolem roku 485 před Kristem v Halikarnasu, dnešním Bodrumu v Turecku. Zemřel ve věku pětadesáti let v Thurri, někdejší řecké kolonii v Tarentském zálivu. Ve své první práci, sedmisvazkových *Dějínách*, popsal zemi, lidi, zvyky, faunu, historii, umění a zeměpis Egypta, přičemž nám sdělil následující poznatky:

13

„...Egypťané jsou stejně jako jejich nebe i řeka zcela jiným zvykům poddání než ostatní národové. Příkladem budiž to, že ženy vycházejí na trh a provozují obchod a řemesla, zatímco muži sedí doma a tkají. Tkají však jinak než ostatní lidé, kteří začínají shora, zatímco Egypťané zespoda. Muži nosí břemena na hlavách a ženy na ramenou. Ženy vypouštějí svou moč vstoje, muži vsedě. Své tělesné potřeby vykonávají v domech, avšak jedí na ulici, neboť uvažují takto: co je neslušné, ale nutné, to se musí vyřizovat vskrytu, co není nedůstojné, to lze provádět otevřeně. Synové nemusí své rodiče živit, ale dcery ano, i když se jim nechce...“

Krátký úryvek z Herodota nám přiblížil životní styl Egypťanů a potvrzuje ho i zjištění moderních historiků. Máme k dispozici také řadu dalších poznatků, jež byly dostatečně zdokumentovány v písemné formě. Z listin starých Egypťanů a z nápisů na chrámových stěnách či náhrobcích víme, že faraonové nepočítali dobu svého vládnutí ve větších obdobích, dynastiích nebo stoletích. Zaznamenávaly se pouze události, k nimž za toho kterého panovníka došlo, a ty se pak promítaly do seznamu faraonů a byly spojovány s dobou jeho vlády.

Panovníci používali zpravidla až pět titulů, z nichž vždy dva byly uváděny v kartuších. Druhé z těchto jmen bylo vždy to, které bylo panovníkovi přiřknuto v době, kdy byl ještě pouhým princem. Většina jmen (např. Ramesse, Thutmose) měla náboženský význam, jež spojoval panovníky s bohy. Podle egyptologů vznikli bohové starého Egypta téměř výlučně z ochranných kmenových božstev, jimž byla připisována určitá moc. V průběhu času byly jejich osobnostní rysy a „specializace“ na ovládnutí určitých jevů spojeny do podoby jakýchsi celostátních nebo nadregionálních bohů. Hlavních božstev bylo osm a jejich výskyt lze vystopovat hluboko do pradávnej minulosti.

14

ního a Dolního Egypta a zakladatel veliké egyptské říše.

Dnešní archeologové používají časové údaje s určitou omezenou diferencí plus minus 150 let, a proto oproti Manethovi a dalším antickým zpravodajům dospívají k rozdílným datacím. Sám Manetho tvrdil, že své informace opsál ze starších spisů knihovny v Heliopoli. Soudobí historici však jeho údaje odkazují do říše pohádek. Já osobně se však domnívám, že tento egyptský kněz měl k dispozici podstatně lepší historické prameny a pokusil se nás informovat o událostech, jež byly založeny na skutečných dějích, což moderní metody zkoumání stále častěji potvrzují. K metodám vědců a badatelů předminulého století jsme totiž v naší době přidali technické vymoženosti. Pomocí počítačů a měřicích přístrojů dokáží dnešní specialisté získat stále podivuhodnější poznatky. Dosud se například pokládalo za jisté, že Egypt začal být osídlován nomádky přistěhovalci nejdříve před 13 000 lety. Nejnovější archeologické a geologické průzkumy ovšem prokazují, že některé části Egypta byly osídleny již před více než 25 000 lety. To tedy znamená, že egyptské obyvatelstvo je proti původním předpokladům dvojnásobně „staré“.

V této souvislosti je třeba věnovat zmínku geografii starého Egypta, umožní nám totiž lepší pochopení života jeho obyvatel. Dnešní Egypťané nazývají svou zemi *Misr*, což můžeme přeložit jako kukuřice. Homér jejich vlast nazval *Agyptios* a tento název byl převzat do dalších jazyků, v podobě Egypt ho používáme dodnes. Označení *Het-ka-Ptah* (duchovní dům Ptaha) bylo egyptským výrazem pro město Mennofer a jako název celé země se ve zkomolené podobě zřejmě dostalo do řečtiny. Starí Egypťané nazývali svou vlast *Kemet*, to znamená černá země, nebo jednoduše *ta* – země). I Nil byl nazýván prostě jen *hapi* nebo *totru* – řeka.

Úrodný Nil protéká Egyptem od jihu k severu v délce 1 550 kilometrů a dělí zemi na Dolní Egypt (*Mehu*), del-

16

Do jak vzdálené minulosti sahají počátky egyptské civilizace?

Před přibližně 23 000 lety žily v Egyptě velice vzdělané osobnosti, jež jsou označovány za bohy a jejichž doba panování byla mimořádně dlouhá. Známe je z legend egyptského kněze jménem *Manetho*, který žil mezi lety 325-245 př. n. l. v Sebennytu (Cebnútu), malém městě v nilské deltě. Seznámení s jeho spisy vzbudilo u egyptologů velký úžas, protože pojednávaly o počátcích bohů, kteří už sice byli známi z jiných pramenů, ale nebyli časově přesně zařazeni. Dnešní archeologové pokládají za zakladatele první egyptské dynastie faraona *Meneje* (*Narmera*), který vládl v Egyptě v letech 3000-2955 př. n. l. Ve skutečnosti jsou počátky Egypta před založením první dynastie zahaleny temnotou. To je rozdíl například oproti počátkům křesťanství, islámu nebo židovství. Označení *dynastie* a rovněž časové zařazení faraona *Meneje* bylo z velké části převzato z Manethových rukopisů, tabulku předchozích vládců však vědci nechali téměř bez povšimnutí. Podle záznamů tohoto moudrého kněze začala první dynastie sedmi božími panovníky:

Ptah (panoval 9 000 let), *Re* (1 000 let), *Šov* (700 let), *Geb* (500 let), *Usíre* (450 let), *Sutech* (350 let), *Hor* (300 let).

Také druhá dynastie se skládala z panovníků-bohů, jimž vévodil bůh *Thovt*. Dohromady jich bylo dvanáct a panovali Egyptu 1 570 let. Po nich následovala třetí dynastie s třiceti polobohy a dobou vlády 3 650 let.

Potom zůstal podle *Manetha* Egypt po 350 let rozdělen a neměl panovníka. Z té doby pochází první egyptské hlavní město *This* (*Cínev*), které leželo na horním toku Nilu v bezprostřední blízkosti velké říční zákruty u *Vése-tu*. Zároveň se jedná o oblast, v níž byly objeveny hrobky nejstarších egyptských vládců. Po tomto období se kolem roku 3100 př. n. l. objevuje faraon *Menej*, sjednotitel Hor-

15

tu Nilu začínající u Káhiry, a Horní Egypt (*Schmaw*) s pánví *Al Fajúm*. Nejvýznamnějším kulturním a ekonomickým střediskem byla samozřejmě delta, kde se země otevírá do zeleného vějíře, jehož šířka dosahuje až 250 kilometrů. Již Herodotos správně předpokládal, že tato oblast byla původně mořským zálivem. Nemůžeme si ovšem myslet, že starověká krajina vypadala stejně jako dnes. Horniny zvětřovaly působením mrazu i kyseliny uhličitě z dešťové vody a působením bakterií se měnily na humus. Při jejich proměně působila také tekoucí voda a celý proces dokončily větry. Kromě toho neustále dochází k nepřetržitému zvedání a poklesu země. Mnohá místa, která dříve bývala přístavy, leží dnes hluboko ve vnitrozemí. Na druhé straně existují bývalé hory a údolí, jež jsou dnes zaplavené vodou. Delta i v současné době stále prorůstá do Středozemního moře. Navíc si musíme uvědomit, že soudobý Egypt se z více než devadesáti procent skládá z pouště, ovšem odjakživa tak tomu nebyvalo. Z historických dokumentů, například *Ipuverova papyru* nebo třeba z hieroglyfických záznamů v paláci *Medinet Abu*, se dozvídáme o hvězdě, jež způsobila velké zpuštění krajiny. Rovněž kroniky faraona *Ramesse III.* se zmiňují o kometě přinášející *pekelný oheň*, který proměnil celou Libyi a velkou část Egypta ve strašlivou písčitou pouštinu. Nikdo z dnešních egyptologů nedovede vysvětlit, co měl vlastně faraon na mysli. Jisté však je, že kolem roku 1226 před Kristem musela těsně kolem Země proletět *Halleyova komet*.

Jak vypadá Egypt dnes?

Dnešní zimy jsou mírné a léta horká a suchá. Srážky se vyskytují pouze v zimních měsících na pobřeží Středozemního moře. Vedle akátů, tamaryšků, tráv a některých bylin rostou v oázách (obdělávaných údolích s vodním zdrojem) také datlové palmy a další vysoké stromy, slou-

17

žící jako ochrana proti větru. Podle Herodota je Egypt „*darem Nilu*“.

Autor tohoto výroku měl na mysli především zeměpisnou polohu Egypta. Už na první pohled nápadnou geografickou zvláštností je určité jeho izolované postavení připomínající ostrov. Přírozenou ochranou proti cizím nájezdníkům byla na západě Libyjská a na východě Arabská poušť. Z jihu byla země chráněna nilskými katarakty a ze severu deltou, která se však vůbec nehodila k zakládání přístavů a byla v zimě bičována silnými bouřemi. Egypt spadá do zóny pasátů, což je pás táhnoucí se kolem celé země, v němž jen zřídka prší. Proto v Horním Egyptě často nepršelo vůbec. To ale nebylo pro obyvatelstvo podstatné, protože měli pro svá polička k dispozici dostatek vody z Nilu. V deltě pršelo pouze během zimních měsíců, avšak tehdy tam docházelo k silným lijáčkům, které zanechaly v Egyptánech patřičný dojem a promítly se i do jejich obrazného jazyka. Pokud totiž panovník dobyl nějaké území nebo město, bývalo to vyjádřeno následujícím obratem: „...*zachvátíl je jako mrak vody*“.

V srpnu 1996 objevila skupina egyptských a amerických archeologů podzemní chrám faraona Ramesse II. Jedna z odkrytých chrámových stěn v západní části nilské delty, v Kom Hamadě, je naprosto neporušená a obsahuje mnoho nápisů. Přispěly mimo jiné k vysvětlení faraonových válek proti Libyjcům z doby před přibližně 3 250 lety. Ramesse II. patřil mezi ty egyptské panovníky, kteří nechávali svá jména zvětšit i na stavbách, jež byly vybudovány některým z jejich předchůdců. I Ramesse II. je charakterizován následující větou: „...*je pro nepřátele mohutně řvoucí bouří*“.

Po dlouhodobém pozorování přírodních podmínek nabyl nilský lid patřičné zkušenosti a mohl jich využít pro zabezpečení bohaté sklizně. Podle archeologů sem přišli v průběhu doby kamenné, někdy před 13 000 lety, první Egyptané z arabských oblastí a usadili se v říční deltě.

18

V nalezištích bylo objeveno velké množství kamených nástrojů, například seker, nožů, vrtáků a špiček šípů patřících tam usedlým lidem. Pomocí pečlivé počítačové klasifikace nástrojů bylo možné rozlišit početné odlišné skupiny. Některé kamenné předměty šlo přiřadit dokonce lidem, kteří se usadili v okolí Nilu již před 25 000 nebo více lety.

Byly Praegyptané skutečně lidmi na úrovni doby kamenné?

V jednom nalezišti na severním konci roviny Kom Ombo bylo odkryto velké množství drůbežích kostí. Z toho lze usuzovat, že místní obyvatelé už ovládali kontrolovaný chov drůbeže, z čehož zase vyplývá, že se muselo jednat o lidi žijící usedlým způsobem života. Objeveny byly rovněž mlecí kameny používané k rozmělnění masa a mletí pigmentů, používaných k pomalování těl. Jeden z nich je starý 14 500, druhý dokonce 17 000 let. Na skalních malbách z blízké pouště, ale i Sahary, se dochovaly barvy, takže je jisté, že pigmenty nebyly užívány pouze ke „kosmetickým“ účelům.

Uměli tehdejší Egyptané psát?

Vědci předpokládají, že počátky písma objevili už prehistoričtí lovci. Samozřejmě je užívali v té nejprimitivnější podobě, když na skalní stěny malovali pouhé otisky tlap lovené zvěře. Ve Francii byly v roce 1924 nalezeny kamenné desky s podivuhodnými rytinami z období magdalenieny (poslední kulturní stupeň starší doby kamenné – asi 18 000 let př. n. l.). Bezpochyby se jedná o písmena nebo slova, tedy o písmo. Toto písmo je podobné řeckému nebo fénickému, dosud však nebylo rozluštěno. Také modroocí a blondatí praobyvatelé Kanárských ostrovů (*Guančové*) po sobě zanechali písemné znaky a symboly

20

Později se smísili s kočovnými přistěhovalci. Většina prehistorických sídlišť a hrobů, které byly prozkoumány archeology před polovinou minulého století, leží na okraji pouště. Díky radiokarbonové metodě poměrně přesně víme, že většina z nich pochází z 5. a 4. tisíciletí př. n. l. A to je epocha, která je označována jako predynastické období. Dřívější archeologové se domnívali, že počátky zemědělství sahají právě do této doby. Podle jejich přesvědčení nebyli první osadníci schopni osídlit zaplavovanou rovinu a postavit tam svá sídla. Archeologové předpokládali, že k osídlení těchto oblastí mohlo dojít až poté, co se je lidé naučili odvodňovat a následně zavlažovat.

Archeologové sice v 19. století odkryli na okraji údolí tisíce hrobů rozložených na různých místech, ale přitom našli pouze nepatrné zbytky sídlišť. Většinou se jednalo o malé osady roztroušené po krajině. Někdy šlo dokonce pouze o dočasná tábořiště pastevců nebo kočovníků žijících na okraji pouště. Z počtu odkrytých hrobů však lze usuzovat, že v oblasti muselo žít mnohem více lidí, než odpovídá malému množství objevených sídlišť. Proto museli osadníci přebývat také ve vesnicích v záplavových oblastech. V minulých dobách je archeologové nemohli objevit, protože jejich zbytky zůstaly skryty pod vysokými usazeninami nilského bahna nebo metrovými vrstvami sutě.

Kolem roku 1960 byla zahájena nová etapa archeologických výzkumů. Bylo rozhodnuto o výstavbě Asuánské přehrady, jejíž vody měly zaplavit rozsáhlé oblasti. Plánovaný projekt byl spojen rovněž s geologickými průzkumy, a ty přinesly nové poznatky. Rovina u Kom Ombo, ležící přibližně 50 kilometrů severně od Asuánu, nabídla ideální možnost pro rekonstrukci podoby údolí Nilu před 15 000 lety, tedy z období, z něhož pocházejí stovky prehistorických sídlišť. Díky těmto výzkumům jsme si mohli vytvořit alespoň částečný obrázek o zemi a obyvatelích tehdejší doby.

19

(petroglyfy). Jejich stáří je odhadováno až na 35 000 let. Existence písma z doby kamenné dokládá, že tehdejší obyvatelstvo už muselo žít usedlým způsobem života. V Egyptě nemůžeme vyloučit, že některé populace se již kolem roku 12 500 př. n. l. úspěšně pokoušely o pěstování kulturních plodin, což předpokládá i chov dobytka. Můžeme tedy konstatovat, že předdynastičtí Egyptané nebyli pouhými lovci na úrovni doby kamenné, ale již také zemědělci. Stejný druh intenzivního zájmu o rostlinné potraviny byl rovněž v Přední Asii předstupněm vzniku skutečného zemědělství. Obyvatelé prehistorického Egypta však v rozvoji rolnictví nepokračovali.

Alé proč?

Nedlouho před objevením se našich bezprostředních předků na Zemi došlo na naší planetě k velkým převratům. Naše planeta přešla od stálého klimatu ke klimatu s periodickým střídáním dob ledových a meziledových (interglaciálů). Doby ledové byly vždy delší než teplejší meziobdobí. Trvaly nejméně 90 000 let, zatímco kratší a teplejší interglaciály nanejvýš 13 500 let.

Během poslední doby ledové pokryly mohutné ledovce celou polovinu planety až po 45. stupeň zeměpisné šířky, takže hladina moře tam byla asi o 170 metrů níže než dnes. Starý zákon i kroniky dalších starověkých národů obsahují pravděpodobnou odpověď na naši otázku. Znamenaly totiž zprávy o celosvětové potopě, která zachvátila Zemi. Dnešní geologové spojují potopu světa s koncem poslední doby ledové. Sumerové nám dokonce zanechali údaj o přesném časovém určení katastrofy ve větě: „*Souhvězdí Lva vyměřilo hloubku vod.*“

Zmíněný časový údaj připadá na období mezi lety 10817 až 8664 př. n. l. Podle nejnovějších geologických výzkumů *National Geographic Society* z Washingtonu D.C. bylo údolí Nilu kolem roku 10500 před Kristem po-

21

stiženo sérií ničivých záplav, které se opakovaly po celých pět set let. Egypťan, profesor Fakri Hassan k tomu říká:

„Koncem doby ledové, kolem roku 10500 př. n. l., začal Egypt dramatické změny. Nepředstavitelně vysoké záplavové vlny se prolhaly deltou a údolím Nilu a zničily veškerý život.“

Tato skutečnost pravděpodobně vysvětluje, proč z té doby existuje jen málo pozůstatků sídlišť a proč se zprvu nadějný rozvoj zemědělství zastavil.

Pokud chceme získat přístup ke chronologickému členění egyptských dějin, můžeme se vydat i jinou cestou. Pomůže nám v tom astrologie, která je základem všech kalendářů. Naopak vůbec není prokázána domněnka některých vědců, že kalendář byl vynalezen rolníky, kteří potřebovali pomůcku k určení správného okamžiku setby a následně sklizně. Dodnes nebylo předloženo logické zdůvodnění, které by tuto domněnku potvrzovalo.

„Začínaj sklízet, když stoupá souhvězdí Plejád, dcer Atlasových; pokud však klesají, pak orej. Po čtyřicet nocí a dní jsou ukryté, ale když se znovu objeví v koloběhu roku, pak nabrus srp k nové sklizni!“

Tento verš pochází z díla *Práce a dni* řeckého filozofa Hesioda (přibližně kolem roku 700 př. n. l.). Obsahuje poučení o sklizni, jež byla závislá na běhu hvězd. Podle moderních astronomických poznatků nebyly Hesiodovy údaje úplně přesné, ale jejich autor byl ostatně básník a ne přírodovědec. Podle mého názoru nepotřebovali rolníci k poznání ročních období přesný kalendář. Koneckonců se primitivní společenstva dokázala po mnoho generací uživit i bez kalendáře. Osobně se domnívám, že kalendář byl především náboženským vynálezem, který umožňoval dopředu určit přesný okamžik slavností k počtům bohů. Ovšem Egypťané měli již před tisíci let mnohé astronomické znalosti, které jsme v moderní době museli namáhavě znovu objevovat.

22

Váhy	15121,52 př. n. l. a 10705,08 n. l.
Štír	17273,74 př. n. l. a 8552,86 n. l.
Střelec	19425,95 př. n. l. a 6400,65 n. l.
Kozoroh	21578,17 př. n. l. a 4248,43 n. l.
Vodnář	23730,38 př. n. l. a 2096,22 n. l.
Ryby	25882,60 př. n. l. a 56,00 př. n. l.

Postavení hvězd se říká také znamení. Každé z nich odpovídá jednomu úseku ekliptiky, tedy sluneční dráze o délce 30 stupňů. V důsledku precese se jejich poloha posunuje za $30 \times 71,74$, tj. 2 152,2166 let, o tento úsek oblouku, a to zpětně. Přibližně každá dvě tisíciletí tedy Země vstupuje do nového znamení. Dnešní historici se mohou pohybovat pouze v rozpětí tří či čtyř znamení, když nejstarší dochované listiny pocházejí až z periody Býka. Celý systém je ovšem daleko starší a vykazuje zřetelné stopy předchozí éry, kdy se jarní rovnodennost nacházela v Blížencích. Zobrazení zvěrokruhu ze starého chrámu v Dendeře (Horní Egypt) zachycuje situaci, která je oproti dnešku potočená o více než 60 stupňů. Období Býka se tehdy nalézalo v posledním stádiu. Když Hipparchos znovu zavedl znamení, končilo právě období Skopce a začínalo období Ryb. Vláda Blíženců započala přibližně kolem roku 6513 př. n. l., Býka kolem roku 4361 př. n. l., Skopce kolem roku 2209 př. n. l., Ryb kolem roku 56 př. n. l. a během jednoho století přejde vláda do znamení Vodnáře. Postavení souhvězdí vždycky určuje nastávající nové období. Ryba je mimo jiné symbolem křesťanství a ve znamení Ryb se budeme nacházet ještě přibližně sto let.

Naši předci používali znalost precese také při zaměření náboženských staveb po celé zeměkouli. Orientovali se přitom podle geometrické astronomie. Také všechny egyptské stavby měly souvislost s hvězdami. Je možné, že Egypťané disponovali metodami a technikou k pozorování oblohy, jež se blíží možnostem našich observatoří.

24

K jakým astronomickým poznatkům Egypťané dospěli?

Kruhová dráha, kterou urazí Slunce během jednoho roku po obloze ze západu na východ, se nazývá zvěrokruh nebo ekliptika. Na začátku jara, přesně 21. března, se Slunce nachází v bodě rovnodennosti. Jedná se o jeden ze dvou dnů v roce, kdy je noční i denní čas stejně dlouhý. Protějším tohoto jarního bodu je den podzimní rovnodennosti, který obvykle připadá na 23. září. Zákonitosti *precese* znaly odpradáva již národy starověké Mezopotámie. Jde o skutečnost, že Slunce nestojí každoročně na stejném místě zvěrokruhu, ale že se tento bod rovněž posunuje celým zvěrokruhem, a to v opačném směru k ekliptice.

Kolem roku 150 před Kristem zjistil řecký astronom Hipparchos z Alexandrie (180-125 př. n. l.) díky porovnání svých a dřívějších pozorování, že se bod jarní rovnodennosti během jednoho století posunuje o více než jeden stupeň na západ. Pozdější astronomové tento rozdíl upřesnili: k posunu o jeden stupeň je zapotřebí 71,74 roku. Za 25 826,6 let projde bod jarní rovnodennosti jedním celým oběhem o 360 stupňů. Tomuto období se říká velký nebo také platonský rok. Samozřejmě se vždycky jedná pouze o zdánlivé pohyby. Ve skutečnosti je denní rotace nebeské klenby způsobena otáčením Země kolem vlastní osy.

Dvanácti souhvězdím ležícím na ekliptice říkali staří Sumerové *zářící houfy*. Dohromady vytvářejí zvěrokruh a určují časové úseky:

Skopec	2208,22 př. n. l. a 23618,38 n. l.
Býk	4360,44 př. n. l. a 21466,16 n. l.
Blíženci	6512,66 př. n. l. a 19313,94 n. l.
Rak	8664,87 př. n. l. a 17161,73 n. l.
Lev	10817,09 př. n. l. a 15009,51 n. l.
Panna	10817,09 př. n. l. a 12857,30 n. l.

23

Kromě znalostí o posunu zemské osy disponovali Egypťané navíc i kalendářem, který měl sice stejně jako dnes 365 dní, ale přesto se od našeho odlišoval. Egypťané dělili rok na tři periody po čtyřech měsících s třiceti dny, k nimž bylo připojeno ještě pět přestupných dní.

První čtyři měsíce byly měsíci záplav a nazývaly se *Thovt*, *Phaopi*, *Athyr* a *Choiak* (polovina července až listopad). Další čtyři měsíce byly obdobím růstu a nesly pojmenování *Tyhibi*, *Mechir*, *Phamenoht* a *Pharmuti* (polovina listopadu až březen). Poslední třetina roku byla obdobím veder a jednotlivé měsíce se jmenovaly *Pachon*, *Payni*, *Ephi* a *Mesori* (polovina března až červenec).

Egyptský rok byl o šest hodin kratší než náš dnešní, proto se každé čtyři roky odchyloval o jeden den od roku astronomického. Egypťané si byli této chyby vědomi, ale na rozdíl od Římanů nebo dnešního kalendáře se neuchýlili k pomocnému používání přestupného roku. Důsledkem neustálého posunu počátku roku bylo to, že se sluneční rok shodoval s astronomickým až za 1 460 let. Tuto periodu Egypťané nazývali periodou *Sothis* a spojovali ji s boží hvězdou stejného jména.

Hvězdu *Sothis* dnes známe pod názvem *Sirius*. Je to dvojhvězda ve *Velkém psovi*, její východ připadá podle našeho kalendáře na 19. července. Egyptologové pokládají okamžik východu Siria za shodný s počátkem nilských záplav. Proto mohli Egypťané pokládat tuto hvězdu za jejich příčinu. Období mezi východy Siria činí přesně 365,250 dne, tím pádem je tamní rok skoro o dvanáct minut delší než náš sluneční rok (365, 242 dne). Sirovia soustava je však poněkud tajuplnější, než egyptologové dosud předpokládali. Jedná se totiž o dvojhvězdu, viditelný *Sirius A* má malého, avšak velice těžkého průvodce, označovaného jako *Sirius B*, se kterým rotují kolem společného těžiště a který ho každých padesát let obkrouží; menší *Sirius* ale není pouhým okem viditelný. Arabové však v souhvězdí Velkého psa znali hvězdu, kterou na-

25

zvali *Váha* a pokládali ji za mimořádně těžkou. Se zmíněnými božími hvězdami souvisely rovněž ceremonie kultu mrtvých starých Egyptanů.

Ve velkém chrámu ve Philae (Fílae) je zobrazen iniciální obřad, který oproti velmi naturalistickým reliéfům obsahuje symbolickou scénu kultu mrtvých. Symbolické znázornění je vysvětlováno tím, že kult podléhal přísnému utajení. V roce 250 našeho letopočtu se jím zabýval řecký filozof a mystik *Plotin*, ovšem podrobnosti jeho tajemství zjistit nedokázal. A sice z následujícího důvodu:

„V těchto tajných kultech platil zákon, že nikdo nesmí tajemství prozradit nezsvěceným osobám.“

Do zmíněného kultu byli počínaje pátou dynastií začlenění odborníci zabývající se mumifikováním mrtvol, což byl způsob pohřbívání, který se v Egyptě prosadil přibližně od roku 2400 př. n. l. Nebyl to ovšem nový vynález, šlo pouze o výsledek prastaré snahy po uchování přirozeného vzhledu zesnulých. Technikami mumifikace se nezabývají jenom archeologové a kunsthistorici, ale jsou zajímavé rovněž pro chemiky a fyziky. Jedná se totiž o jedinečné způsoby balzamování.

Co to byl kult mrtvých?

Raný Egypt byl rozdělen na 42 oblastí, které byly podřízeny vládnímu úředníkovi (*nomoj*). Hornoegyptských správních celků bylo 22, dolnoegyptských 20. Každá oblast měla vlastního hlavního boha (démony nebo podsvět ní soudce) a své vlastní tradice. Tyto celky žily obvykle v nepřátelství se svými sousedy, a pokud poklesla moc centra, došlo brzy k rozpadu státu na jednotlivá samostatná malá území. Nemůžeme přesně porozumět názvům oblastí, protože jejich jména nebyla zapisována hláskami, ale podle prastarých zvyků pomocí obrazů, které zároveň plnily funkci jakéhosi erbů.

Egyptskými vládními úředníky byli velekněží, kteří

disponovali božími znalostmi. Všichni se dobře vyznali v matematice, astronomii, magii a stavitelství. Disponovali 42 svatými knihami, které byly rozděleny mezi jednotlivé „oblastní“ chrámy, kde v nich bylo možné nalézt radu. Tyto učené spisy prý sepsal bůh Thovt. Mimo jiné obsahovaly také „*tajemství kamenů*“, což byla narážka na egyptské stavby, pyramidy a chrámy.

Egyptané věřili v posmrtný život v říši mrtvých. Pro to pro ně byla nesnesitelná představa, že by měli zemřít kdesi v cizině. Pokud se to však přesto stalo, mohli najisto počítat s tím, že příbuzní dopraví jejich tělo do vlasti. Ale i tak nebyl vstup do říše mrtvých dopřán všem.

Jestliže někdo zemřel, byl během sedmdesáti dní mumifikován a zabalen do plátna. Poté byl sarkofág s mumii naložen na východním břehu Nilu na plochou loď a v doprovodu dalších plavidel přepraven na západní břeh řeky. Přitom byla pronášena následující formule:

„*Obrať se na západ, k zemi spravedlivých. Ženy na loď plácou. V pokoji pluješ na západ. Ty veleběný, dojdí pokoje. Uvidíme se, až se den změní ve věčnost. Věz, že odcházíš do země, která směřuje lidí...*“

Během pokračujícího pohřebního rituálu odkryl kněz mrtvému oční a ústní otvory, aby následně mohl ve svém novém životě vidět a přijímat potravu. To byl nutný předpoklad nesmrtnosti. Po skončení pohřebního ceremoniálu se musel zesnulý zodpovídat před soudem mrtvých za svůj pozemský život. Pokud při tom neobstál, znamenalo to pro něj neodvolatelný zánik a druhou smrt.

Mrtví byli souzeni na místě, jemuž se říkalo „*sín pravdy*“. Bůh *Usíre* představoval nejvyššího soudce. Kromě toho byl mrtvý vyslýchán 42 „oblastními“ bohy, přičemž bůh s psí hlavou *Anupev* (*Anubis*) obsluhoval váhy, na jejichž pravé míse byly položeny kladné a na levé záporné pozemské činy zesnulého. V mladší době se boho- vě jednotlivých oblastí změnili v demony, pravděpodobně proto, že měli hrozná jména jako například: *Požírač*

krve, Ohnivá noha, Plamenný dech, Plamenné oko, Lamač kostí, Bělozub, Daleký krok, Obrácená hlava atd.

Zapisovatelem soudu byl bůh Thovt, který zaznamenával průběh celého procesu. Podle víry Egyptanů byl mrtvý nejprve zaveden bohem *Anupevem* do „*síně pravdy*“, kde přednesl svou obhajobu. Po vstupu do síně musel zdvořile pozdravit bohy a demony a pak začít mluvit. Démoni u soudu zastupovali 42 možných hříchů, kterých se mrtvý mohl za svého pozemského života dopustit. Po přednesení obhajovací řeči a křížovým výsledku demony převzal řečí bůh *Anupev*. Položil srdce mrtvého na mísu váh a na druhou dal postavu bohyně pravdy a práva *Maat*. Pokud zůstala váha v rovnováze, znamenalo to, že zesnulý ve zkoušce obstál a mohl se odebrat do říše mrtvých, kam směli pouze lidé bez hříchů. Bůh *Hor* vzal nováčka za ruku a představil ho svému otci (*Usírovi*) jako nového člena podsvět ní říše. Pokud se však váhy vychýlily v neprospěch mrtvého, znamenalo to definitivní zánik a člověk byl spolknut nestvůrou s krokodýlí hlavou.

Byl egyptský soud mrtvých vstupem do ráje, jak to známe z bible?

Místo, kam mrtvý přicházel, nazývali staří Egyptané „*Vernes*“ nebo také „*Setit*“. Poslední název se v knihách o podsvětí vyskytuje vedle pojmenování „*Duat*“ („*Dat*“) jako nejčastější označení říše mrtvých. Podsvětí si Egyptané představovali jako úrodnou krajinu s dostatkem vody a úrodnými poli a můžeme ho skutečně přirovnat k biblickému ráji. Při vstupu do ráje však člověk nemusel podstupovat žádné zkoušky. V islámu je tomu ale jinak. Po smrti a pohřbu vstoupí do hrobu zesnulého muslima anděl *Munkar* a *Nakir* a položí mu čtyři otázky. Pokud odpoví špatně, bijí ho železnými palicemi. Jestliže jsou odpovědi správné, dostane se duše do „*pozounu soudního anděla*“ nebo „*volete zelených ptáků*“, kde čtyřicet dní

odpočívá. Pak následuje soud před trněm *Alláhovým*, kam spěchají také ochranní andělé zesnulého, kteří zaznamenávali jeho pozemské skutky do knih, jež mu nyní předají. Zesnulý drží knihu s dobrými skutky v pravé a se špatnými v levé ruce. Potom musí souzený přejít přes nebeský most, který je ostrý jako meč a tenčí než vlas. Vede přes hlubokou propast nad pekelným ohněm přímo do ráje. Jestliže převáží nespravedlivé skutky, spadne hříšník rovnou do pekla (podsvětí).

Zemřelí Egyptané měli na své poslední cestě k dispozici některé pomůcky. Již během života se totiž na boží soud připravovali. Pozůstalí jim mohli na cestu poskytnout tři věci:

- 1) knihu mrtvých,
- 2) skarabea,
- 3) vešebt.

Zmíněné předměty představovaly pomůcky chránící zesnulého. Kniha mrtvých obsahovala obhajovací řeči, které sloužily jako předloha a zesnulý je mohl doplnit vlastními slovy, aby prokázal svou nevinu.

Když byl mrtvý povolán bohem *Anupevem* před soud, požadovali demoni vydání jeho srdce. Jako náhrada mohl být místo něj položen na váhy skarabeus. Byl na něm uveden soupis všech dobrých činů zesnulého, avšak zamlčeny jeho hříchy. Mrtvý, jemuž byl jako pohřební dar poskytnut skarabeus, se tedy nemusel soudu obávat. Jako vešebty se používaly malé dřevěné a kamenné figurky, jež měly zesnulému usnadnit život na onom světě. Smrt totiž nebyla pro Egyptany definitivním koncem, ale jen přechodem do jiného, většinou lepšího života. Tento život měl být co nejpříjemnější. Pokud tedy byly mrtvému v podsvětí uloženy nějaké pracovní úkoly, podobně jako v pozemském životě, mohl za sebe nechat pracovat vešebty. Do hrobů bohatých zemřelých bylo proto vkládáno až 750 vešebtů, které jim tam dávali příbuzní a přátelé.

Jak se člověk do podsvětí dostal?

Chrámové nápisy i texty na rakvích a v pyramidách pojednávají mimo jiné o měření času a soustavě kalendářů. Dovídáme se z nich rovněž, že nebeská tělesa se po hemisféře pohybují v lodích. V lodích a bářkách bývali zobrazováni bohové a také zesnulí faraoni – cestovali v nich přes čtyři kouty nebe. V roce 1954 objevil architekt Kamal el-Mallach společně s několika archeology na úpatí Velké pyramidy bářku o délce 43,5 metru, v níž se měl faraon *Chufu (Cheops)* symbolicky vypravit na cestu do podsvětí, k nezacházejícím (cirkumpolárním) hvězdám. Egyptané jim říkali „*auche mu Seku*“, což znamená „*hvězdy, jež nikdy nezapadají*“.

Zmíněné symbolické bářky bohů se podobaly námořním lodím, jejich původ tedy můžeme nejspíše hledat v příbřežních regionech. Egyptologové pokládají sice za dost pravděpodobné, že původně nebylo egyptské náboženství rozšířeno jednotně po celé zemi, ale určité představy byly zřejmě shodné ve všech oblastech. Například sluneční bůh Re se po obloze pohyboval vždycky v loďce. V této souvislosti je docela významný starý náboženský motiv, rozšířený po celé středomořské oblasti – legendy o „*božském veslaři*“ můžeme nalézt ve všech antických kulturách. A z knihy mrtvých *Anduat* se dozvídáme, že sluneční bůh při své dvanáctihodinové noční cestě čelil mnoha bytostem a jevům, například v 7. hodině se jednalo o překonání Apopise, v 8. hodině došlo na přidělení předmětů, v 9. hodině byla zadržena sluneční bářka a její veslaři...

Dnes v Anglii žijící americký orientalista Robert Kyle Grenville Temple se ve své knize *Záhada Sírta* zabývá legendou o argonautech a uvádí ji do souvislosti právě s touto hvězdou. Příběh řeckých hrdinů pojednává o Jásónovi a jeho padesáti průvodcích (veslařích), kteří se na lodi *Argo* vydali do Kolchidy, aby tam získali zlaté rouno.

30

Podle Temple je konkrétně uvedené číslo padesát přímým odkazem na neviditelného Sírta průvodce, jehož dnes nazýváme Sirius B a který obkrouží hlavní hvězdu jednou za padesát let.

V řecké mytologii je *Argos „stooký strážce“*, který hlídal Diovu milenkou Íó, jež byla neustále pronásledována jeho manželkou Hérou a nakonec proměněna v krávu. Nešťastná Íó našla klid až v Egyptě na březích Nilu. Bohyně Hathor, která je pokládána za matku bohyně Eset, měla hlavu krávy a současně byla vládkyní 6. hornoegyptské oblasti Dendera. Tyto události a jejich význam objasníme v pozdějších kapitolách. Nyní obraťme svou pozornost k číslu 42, které Egyptané používali mimořádně často.

Sumeršské slovo *MAG.AN* se zpravidla překládá jako pojmenování Arábie nebo Egypta. Sumerolog Samuel Noah Kramer vyjádřil v knize *Dějiny začínají v Sumeru* přesvědčení, že slovo *Magan* je označením starého Egypta. Pokud tomu tak skutečně je, dostává vyprávění o cestě sumerského hrdiny Gilgameše při pátrání po nesmrtelnosti naprosto jiný význam, než jaký mu byl doposud přisuzován.

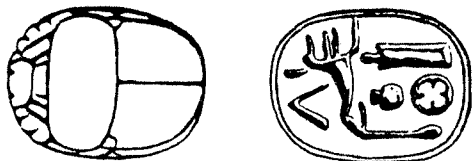
„*Země Magan a Tilmun na mě vzhlížely. Já, Enki, jsem pozdvihl loď Tilmun na nebesa. Radostná loď Meluhha veze zlato a stříbro.*“

Kromě lodi *Tilmun* a *Meluhha* znali Sumerové ještě třetí plavidlo. Gilgameš a jeho přítel Enkidu totiž cestovali do podsvětí v lodi *Magan* a obdrželi tam výzbroj vážící 50 min. Gilgameš byl provázen padesáti hrdiny, kteří seděli v lodi stejně jako padesát bohů Anunnaki ze sumerského eposu *Enuma Eliš*. Protože Gilgameš musel použít egyptskou loď, promítla se tato legenda i do egyptské mytologie. Pokud totiž k 42 egyptským démonům připočteme 8 velkých egyptských bohů, dostaneme se opět k číslu padesát.

31



Obr. 4: Soud



Obr. 5: Skarabeus



Obr. 6: Vešebt



Obr. 7: Anděl

32

Koho představovali démoni?

Jestliže je chceme nějakým způsobem personifikovat, máme k dispozici v podstatě jedinou možnost interpretace: museli to být prostředníci mezi lidmi a bohy, určitý druh smíšených bytostí. Podle řeckého filozofa Hesioda představovali démoni a polobohové třetí lidský rod. Já se osobně domnívám, že demony můžeme přirovnat také k biblickým *synům božím*, kterým Sumerové říkali *Anunnaki*, Hebrejci *Malach* a které dnes označujeme pojmem *andělé*. V kabale se hovoří o *padesáti branách inteligence* a nalezl jsem tam i potvrzení své teze o čísle 42. Brány 41, 42 a 43 totiž odpovídají *serafinům* (svatá zvířata), *cherubinům* (smíšené bytosti nebo andělé) a *tránům* (představovaným velikostí a silou andělů).

Kde byla komora pravdy, jež představovala spojení s bohy?

Stejnou otázku si položil již v roce 1930 Angličan William Kingsland a dospěl k závěru, že egyptské pohřební ceremonie kultu mrtvých možná původně probíhaly ve vedlejších komorách pyramid. Pyramidy tedy představovaly něco jako most do podsvětí (na onen svět), kde se zdržovali i bohové. V různých knihách mrtvých nacházíme zmínky, z nichž vyplývá, že mrtvý, který opouštěl tento svět, byl vystaven nepřátelským silám, které musel překonat, aby se dostal k Usirově *hvězdné braně*.

33

2. Omyly spojované s pyramidami

Kolik asi národů různých ras a odlišného náboženství prošlo nilskou zemí předtím, než dnešní Egypt po téměř dvou tisících letech opět získal nezávislost, kterou ztratil, když se v roce 30 př. n. l. stal římskou provincií? Název Egypt nám dnes evokuje především pyramidy, jímž po tisíce let neškodil člověk ani pouštní písek. Rozkládají se od Abú Roaš na severu až po oázu Al Fajúm. Vyčínají z písku a jsou viditelné z velké dálky. Doposud jich naši archeologové identifikovali více než devadesát. Jedny německé noviny 17. srpna 1993 o pyramidách napsaly:

„Množství kamene použitého na stavbu pyramid by stačilo na to, aby se kolem Německa postavila tři metry vysoká a metr široká zed.“

Současně jeden známý geolog spočítal, že egyptské pyramidy v Gíze budou během přibližně 2,5 milionu let beze zbytku erodovány povětrnostními vlivy.

Kdy byly pyramidy postaveny?

Dnešní archeologové jsou skálopevně přesvědčeni, že egyptská civilizace před faraonem Menejem (existovala tehdy již nejméně 4 000 let) nebudovala kamenné stavby, kterými by dosvědčila svou existenci. Ačkoliv nejnovější nálezy a analýzy dokládají, že kamenné stavby byly budovány daleko dříve, setrvává akademická věda na svých strnulých představách. Vědci se domnívají, že rozkvět Egypta začal teprve kolem roku 3000 nebo 3100 př. n. l., kdy faraon Menej sjednotil Horní a Dolní Egypt. Za soupis jedenatřiceti královských dynastií až po dobytí Egypta Alexandrem Velikým (322 př. n. l.) vděčíme záznamům egyptského učenice Manetha.

Spisy tohoto egyptského kněze se bohužel nedochovaly v originále. Zůstaly však z větší části zachovány

34

rody, třeba Číňané, obyvatelé Mezopotámie nebo Střední Ameriky, vystačily po určitou dobu pouze s ideogramy. Jediní Egyptané však do svého hieroglyfického písma zabudovali fonogramy a mohli znázornit hodnotu hlásky. Podivné je, že jsme nenarazili na žádný předstupeň písma, který by se vyskytoval u původních primitivních egyptských kmenů a z něhož by se hieroglyfy mohly vyvinout. Podle nejnovějších poznatků musel být vývoj egyptského písma dokončen nejméně již před 8 000 lety. Egyptologové se domnívají, že hieroglyfy mohly být případně do Egypta importovány odněkud zvnějšku.

Jenže odkud?

Nejdůležitější údaje pro rekonstrukci seznamů egyptských panovníků jsou kromě Manethových zápisků obsaženy také v *Turínském královském papyru*, sepsaném někdy mezi lety 1300 až 1200 př. n. l. Ten zachycuje egyptské krále od první až po devatenáctou dynastii. V době, kdy ho objevil Ital Bernardino Drovetti, byl údajně v relativně dobrém stavu, později však bohužel došlo k jeho značnému poškození. Tím, kdo papyrus s velkou námahou složil dohromady a později přeložil, nebyl nikdo jiný než François Champollion.

Dalším významným dokumentem je ještě daleko starší takzvaná *Palermská deska*, která původně stávala v jednom z egyptských chrámů a pochází přibližně z roku 2400 př. n. l. Začíná faraonem Menejem a popisuje panovníky první až páté dynastie. Z Manethových zpráv, Turínského papyru a seznamu králů v abydoském chrámu lze usuzovat, že prvním panovníkem první dynastie byl právě Menej.

Díky objevu palety krále Narmera, který údajně také znovu sjednotil Horní a Dolní Egypt, dospěli vědci k přesvědčení, že Narmer a Menej jsou jedním a tímž panovníkem, který získal dvojitou egyptskou korunu. Podle no-

36

v pozdějších opisech caesarejského arcibiskupa Eusebia a historika Julia Africanana. V kronikách jsou mimo jiné uvedena jména bohů a polobohů, kteří vládli v předdynastických dobách. Egyptologové jim bohužel nevěnují nijak zvláštní pozornost, ačkoliv právě z této doby jiné zprávy prakticky chybí. Egyptané prý ještě dalších 11 025 let po zlatém věku vlády bohů žili v harmonii s jejich potomky:

„Po bozích vládli po 1 255 let rod jejich potomků. Po nich panovali další králové 1 817 let. Následovalo třicet panovníků z Mennoferu, vládli 1 790 let. Po nich nastoupilo dalších 10 králů a panovali 350 let. A pak vládli potomci bohů 5 813 let.“

Dříve, než se budeme zabývat temnotou zahalenou minulostí Egypta, měli bychom se soustředit na dobu vlády faraona Meneje. Právě v tomto období se totiž náhle a jakoby z ničeho objevilo písmo. Nejpodivuhodnější je stadium jeho vývoje. Už první hieroglyfy totiž nejsou nějakým jednoduchým obrázkovým písmem, ale dokonale uzpůsobeným hláskovým písmem, které se již v prvopočátku skládalo z více než tří tisíc znaků. V podstatě máme k dispozici dvě možnosti vyjádření svých představ obrázkovým písmem:

1) skutečným obrázkovým písmem (piktografie),

2) symbolickým obrázkovým písmem (ideografie).

Piktografie je nejpřirozenější formou, kterou používáme již v dětství. Když chceme například vyjádřit slova slunce, dům nebo strom, nakreslíme kruh, čtverec či ovál s čárou. Pro vyjádření abstraktních pojmů je však tento způsob nevyhovující a musíme si vypomoci ideografií. Symbolický obrazový jazyk dnes používáme například v silničním provozu, na nádražích, letištích nebo různých informačních štítech. Ve slovnících předminulého století se dokonce k některým slovům připojovaly ideogramy. Když některý výraz pocházel ze zločineckého žargonu, byl doprovázen obrázkem šibenice. Mnohé starověké ná-

35

vých výzkumů se však zdá, že první dynastie nezačíná Menejem, ale že její počátek sahá hlouběji do minulosti.

Jednou z možností, jak můžeme nahlédnout do vzdálených věků, je výzkum existujících stavebních památek, například pyramid.

Co je to vlastně pyramida?

Stavby, jež dnes označujeme pojmem pyramida, nazývali Egyptané původně „mer“ a stavěli je v menším měřítku až do křesťanských dob. Význam slova „mer“ se bohužel nedochoval, třeba na rozdíl od označení faraon, které znamená „vysoký dům“. I když existují jisté možnosti, jak se o rekonstrukci výrazu „mer“ pokusit, dnešní egyptologové je kupodivu nevyužívají.

Arabové, kteří roku 642 n. l. dobyli Egypt, říkali pyramidám „ahram“, což je odvozeno od slova „harim“ (sešlý věkem). Ovšem vnější bílé obložení pyramid označovali podobně jako Egyptané „mar.mar“. V roce 1512 ovládli Egypt Turci a používali pro vnější obklad podobný výraz „mer.mer“, tak se v Orientu dodnes říká mramoru. Asi ledaskdo neví, že za naše dnešní slovo mramor vděčíme právě starým Egyptanům. Prohodili jsme pouze pořadí hlásek a zaměnili „e“ za „a“ a „o“. Musíme ještě podotknout, že egyptské písmo nepoužívalo samohlásky a slovo „mer“ se tedy psalo „mr“. Ale věnujme se ještě mramoru. Mermer tedy znamená v turečtině mramor, ale navíc turecké slovo „mer.diven“ označuje žebřík, což souvisí se slovesem „stoupat do výše“. Na tomto místě je třeba upozornit na to, že prvky turečtiny se vyskytují v Evropě, ale také ve Střední Asii, v Mongolsku a Mezopotámii. Mimochodem, Mezopotámie! Možná právě od Sumerů bychom mohli získat důležitý poznatek, který by nám napomohl při pátrání po tajemství pyramid. V sumerském jazyce totiž znamená „me.r“ tolik co „pozorovatel“ či „pozorovat“. Tato skutečnost by dávala smysl,

37

pokud by pyramidy bývaly využívány k pozorovatelským účelům. Pak bychom mohli staroegyptský výraz pro pyramidu „mer“ přeložit jako „žebřík k pozorování“ nebo, vyjádřeno dnešními slovy, jako „observační“. Tento návrh má v každém případě případě lepší než neustále tápat ve tmě. Za výraz pyramida vdčíme Řekům, u nichž slovo „pyramis“ původně označovalo trojúhelníkovité sladké pečivo. Není však úplně jisté, zda pyramis nebyl pojmenován po pyramidách, jako například hamburger po Hamburku. Jsou ovšem i jiné možnosti výkladu. V matematickém papýru *Rhind* se objevuje podobně znějící slovo „*prmw*“ (*peremus*). Překlad zní „to, co z nás vystupuje“ a jednalo se o označení vertikální výšky pyramidy.

Přes všechny uvedené náznaky však vědci zastávají jiný názor! Ale pokračujme v seznamování s pyramidami: Nejdříve se badatelé na celém světě začali zajímat o symbolickou geometrii těchto objektů, které mají v půdorysu tvar čtverce a v průmětu se podobají trojúhelníku. Podle některých egyptologů je trojúhelník symbolem trojice bohů (Hor, Eset, Usíre). Pozoruhodné je, že stavitelé pyramid věnovali poměrně málo pozornosti pozemskému pozorovateli. Nahlíženo ze země totiž vidíme vždy jen dvě plochy stavby, které jsou navíc kvůli perspektivnímu posunu poněkud zkreslené. Možnost, jak spatřit všechny čtyři strany současně, dává jen pohled z ptáčích perspektivy.

Egyptologové se domnívají, že již byla prozkoumána a vědecky zhodnocena většina pyramid. Zároveň dospěli k jednoznačnému závěru: „*Pyramidy jsou královské hrobky!*“ a nic nemůže jejich názorem otřást. Na jednu otázku však neodpověděli:

Proč by se egyptští králové měli nechat pohřbívat právě v takových hrobkách?

V učebnicích se dočteme, že první egyptská pyramida byla postavena faraonem jménem Džoser, což byl druhý

panovník třetí dynastie a vládl kolem roku 2650 př. n. l. Pověřil svého moudrého kněze *Imhotepa*, jehož jméno znamená „*příšlý v pokoji*“, aby mu postavil hrobku, která by se nepodobala žádné z dosavadních staveb určených ke stejnému účelu. Až do té doby se králové nechávali pohřbívat do skalních hrobů a pohřební komora bývala překryta takzvanou *mastabou*. Musíme si ovšem uvědomit, že většina králů první a druhé dynastie měla svou hrobku v Abydu a navíc ještě druhý mastabový hrob v Sakkáře. Tato místa posledního spočinutí se skládala z šachty s pohřební komorou a pravouhlej nadzemní kultovní místnosti. Uvnitř je mastaba rozdělena cihlovými příčkami na komory, v nichž bývaly uloženy pohřební dary. U staršího typu mastab jsou na vnějších zdích prvky okopírované z královských paláců. Hrobky svým vzhledem připomínají lavice, jaké stávaly před domky arabských Egyptanů, a právě proto se jim začalo říkat mastaba. Jako první tento výraz použil francouzský archeolog Auguste Mariette.

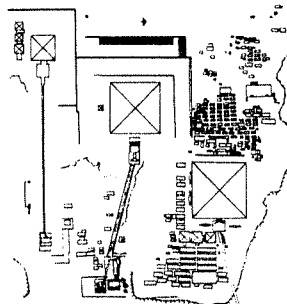
Velekněz Imhotep dokázal původní mastabu zvýšit, takže vznikla pyramida. Nápis na jedné Imhotepově soše uvádí tituly, jimiž byl tento moudrý stavitel obdařen: „*Ve-zír krále Dolního Egypta, první po králi Horního Egypta, velký dvorní hofmistr, držitel dědičné šlechtické důstojnosti, velekněz heliopolský, stavitel, sochař a nejvyšší vý-robce váz.*“

Imhotep byl navíc uznávaným lékařem a stejně významným spisovatelem. Jeho lékařské umění bylo ve Věsetu a Mennoferu uctíváno až do šestého století po Kristu, tedy ještě 3000 let po jeho smrti. Podle legend obdržel Imhotep v poušti severně od Memfídy od bohů knihu, jež se k němu snesla z nebes. Spis obsahoval přesné konstrukční plány pro výstavbu chrámu v Edfu a pro stavbu víceetapňových pyramid.

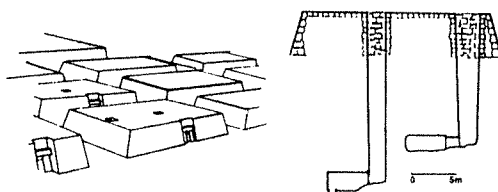
Podle legendy navrhl stavitel Imhotep několik mastab na sebe, takže vznikla stupňovitá pyramida. Soudobí archeologové předpokládají, že se jednalo o první pyrami-



Obr. 8: Menej/Narmer



Obr. 9: Gízké pyramidy při pohledu shora



Obr. 10 Mastaby

du postavenou z opracovaného kamene. Dosahovala výšky 62 metrů a obsahovala podzemní komoru, umístěnou na dně 27 metrů hluboké šachty o průměru sedm metrů. Byla vytesána do skály, obložena načervenalou žulou a měla dvě podlaží. Vstup do spodního patra byl umožněn kulatým průlezem v podlaze horního patra. Průměr otvoru činil jeden metr. Tento vstup byl překryt tři tuny těžkým žulovým kamenem. Spodní podlaží měřilo na délku tři metry, na výšku 1,7 metru a na šířku také 1,7 metru. Slavná šestistupňová pyramida faraona Džosera se nachází v Sakkáře. Ke komplexu patří další budovy a nádvoří – všechny byly oklopeny vnější zdi.

Druhá stupňovitá pyramida, jež se rovněž nachází v Sakkáře, bývá připisována Džoserovu nástupci, faraonovi Sechemchetovi (Džoser-Teti), který vládl okolo roku 2630 př. n. l. Pyramida byla několik tisíc let pohřbená pod pouštním pískem. Teprve v roce 1951 ji opět odkryl egyptský archeolog dr. Zakaria Ghoneim. Objevitel doufal, že pohřební komora přečkala tisíciletí v neporušeném stavu a že se podaří objevit mumii faraona Sechemcheta. Po třech letech usilovné práce pronikl jeho tým konečně až k pohřební komoře. Uprostřed místnosti našli vědci ležící sarkofág z bílého alabastru. Na něm se ještě nacházely zbytky pohřební kytice a zdálo se, že rakev je neporušená. Archeologický tým propadl nadšení. Na sarkofágu neobjevili jedinou stopu násilného zacházení. Kromě toho ještě narazili na další jedinečnou zvláštnost: sarkofág nebyl přikryt poklopem, ale byl vybaven posuvnou deskou, plnící funkci jakýchsi dveří. Nic takové ještě nebylo v egyptských hrobkách nalezeno. Dne 26. července 1954 byla deska umístěná na přední straně sarkofágu za přítomnosti novinářů, archeologů a dalších specialistů vysunuta nahoru. Senzace se bohužel nekonala, rakev byla prázdná!

Ovšem zvláštnost v tomto případě nepředstavoval pouze sarkofág s posuvnou deskou, ale i samotná pyra-

mida. Z dosud neznámých důvodů se její stavba nezdařila a pyramida zůstala nedokončena. Někteří soudobí stavební inženýři se domnívají, že zjistili důvod zhroutení stavby: svahový úhel (52 stupňů) údajně obsahoval konstrukční chybu a nemohl vydržet obrovský tlak navršených kamenných bloků. To vedlo k tomu, že se obrovské množství kamene dalo do klouzavého pohybu a pyramida se zhroutila. Na rozdíl od srovnatelných pyramid je v této stavbě pohřební komora umístěna ne pod pyramidou, ale přímo v ní. Mohli bychom se domnívat, že se stavební technika postupně zlepšovala tak, jak přibývalo hotových kamenných gigantů. Staré přísloví přece říká: „Opakování matka moudrosti“. Ale to zřejmě pro egyptské stavebníky ze Sakkáry neplatilo. Jejich dílo se jim totiž v tomto případě nepodařilo dohotovit!

Co to vlastně je Sakkára?

Egyptologové předpokládají, že slovo *Sakkára* bylo pravděpodobně odvozeno od označení *šakala* a vyskytovalo se již ve staroegyptštině. Jiní vědci odvozují výraz Sakkára od boha *Sokar*. Jednoznačné vysvětlení k dispozici nemáme. Možná bychom mohli sáhnout i po staré turečtině, kde *sak(li)kara* znamená „temná skrýš“. Připomeňme si, že země pod nohama turistů, kteří navštěvují pyramidy v Sakkáře, je protkána temnými podzemními chodbami, jež jsou vzájemně propojeny a připomínají poněkud naše novodobé stanice metra.

Dnešní vykopávky začínají pečlivým měřením, například pomocí magnetometru. Díky této metodě je naleziště lokalizováno ještě dříve, než se do země zaryje první rýč. Doposud bylo vyneseno na denní světlo pouhých dvacet procent nálezů, zbývajících osmdesát procent zatím stále dřímá pod pouštním pískem. Díky novým zaměřovacím metodám však bude v následujících deseti letech možné provést více vykopávek než za posledních sto let.

42

knihy. Jisté však je, že věda dosud nebyla schopná předložit řešení, které bychom mohli akceptovat bez výhrad. Přesto bych chtěl uvést alespoň některé teorie, abyste sami měli možnost posoudit příslušné argumenty.

Podle dnešních egyptologů měli staří kameníci k dispozici pouze dřevěná nebo kamenná kladiva a měděná dláta. Vědci rovněž shodně předpokládají, že stavební plány pyramid nevznikly díky nějaké boží inspiraci, ale že je ani nevytvořila jediná generace stavitelů.

Pyramidy se údajně vyvinuly evolučně. Kurt Mendelsohn, odborník žijící v Anglii, tvrdí, že postup výstavby překračuje možnosti našeho chápání, ale přesto se mnozí egyptologové domnívají, že způsobu stavby pyramid rozumějí.

Každé léto vystupoval Nil ze svých břehů a rolníci nemohli tři až čtyři měsíce na svých zaplavených polích pracovat. Proto nebyli k odklizení písku z plochy určené ke stavbě pyramid používáni otroci, ale tento úkol připadl na rolníky. Po nich nastoupili kameníci a vytesali do skalního podloží velké množství rýh. K odstranění horniny ze základů plánované pyramidy bylo zapotřebí 30 000 pracovníků. Případné skály vyskytující se v místě stavby byly ponechány na místě, prohlubně byly zasypány šterkem nebo sutí. Potom byla podle představ egyptologů postavena kolem staveniště zeď a soustava rýh byla naplněna vodou. Vodou zaplněné rýhy prý sloužily jako nivelační měřidlo pro základy. Pyramida musela být zaměřena na věčné hvězdy a směrem k vycházejícímu slunci, proto již základy byly situovány podle světových stran. Kvůli tomuto zaměření Egypťané vyzdili kruh o průměru přibližně čtyř metrů. Ze středu kruhu byla pomocí vytyčovací tyče (*bay*) zaměřena hvězda, aby se získal rovný *achet* (*horizont* nebo *pole*). *Bay* byla dřevěná vidlicová hůl se zářezem na konci, pomocí níž se hvězda zaměřovala. Pomocník nejvyššího stavitele označil body na zaměřovací zdi, podél níž vycházela a zapadala zvolená hvězda. Po

44

Měření probíhá tak, že přístroj vysílá do půdy vysokofrekvenční impulzy, jež se odraží od překážek a jsou zachycovány přijímačem. Pokud se vyskytnou nějaké nepravidelnosti, způsobují je například kovy nebo duté prostory pod zemí, je následně nasazen *Ground Penetrating Radar*. Celá metoda se podobá echolokaci.

Měřicí technika slavila úspěch již v roce 1988, kdy se podařilo objevit pyramidu z doby faraona Pepiho I. (Pjopeje I.). Američtí vědci a studenti z univerzity Berkeley (Kalifornie) pracují od roku 1982 na komplexní mapě podzemních prostor v Sakkáře a v Údolí králů. Používají přitom právě zmíněnou metodu měření pomocí elektromagnetických impulzů.

Proč vůbec hovoříme o měřicích technikách, jež jsou v současné době využívány?

Odpověď je zcela jednoduchá: je třeba obeznámit čtenáře s tím, k jakému technickému pokroku došlo v porovnání s prvními vykopávkami. To také znamená, že se vědci během egyptologických bádání již velmi mnohému naučili.

Možná tím nejlepším svědkem někdejšího stavebního umění a vědy jsou pyramidy v Gíze, jež byly nově zaměřeny teprve v roce 1993. Zdá se, že byly postaveny proto, aby byla potomkům zanechána zpráva o světónázoru starých Egypťanů a o skutečných stavitelích pyramidových komplexů. Když se postavíme před některý z těchto mohutných kolosů, těžko si dokážeme představit, jaké tajemné techniky museli jejich budovatelé používat. Neexistují písemné záznamy, které by popisovaly postup při výstavbě pyramidy. Nedochovaly se konstrukční nákresy ani jiné informace. Egyptologové se s pomocí architektů a inženýrů již několik desítek let snaží o rekonstrukci postupu jejich výstavby. Nemůžeme se zabývat všemi teoriemi a návrhy, to by neuměřněně poznamenalo rozsah této

43

rozpůlení úhlu byla stanovena severojižní osa pyramidy, pravý úhel k ní odpovídal východu a západu. A potom už mohly skupiny nekvalifikovaných pracovníků začít pomocí dřevěných saní nebo smyků dopravovat na stavbu tunové kamenné kvádry.

Až 40 tun vážící kamenné bloky byly nahoru ke špičce pyramidy posouvány po spirálovitých rampách z nepálených cihel. Rampa byla neustále polévána vodou, aby se zmenšením tření dosáhlo plynulejšího klouzání těchto břemen. Francouzský stavební inženýr profesor Jean Kérisel provedl v roce 1996 aktuální výpočty této transportní teorie. Pro přepravu kvádrů prý bylo zapotřebí přibližně 600 lidí. Zároveň však zmíněnou transportní metodu omezuje a tvrdí, že rampa mohla být používána pouze tehdy, pokud její sklon nepřesáhl 10 procent. Navíc se takto daly přepravovat pouze bloky do deseti tun. Větší kvádry, od hmotnosti 20 tun, by už vytvářely příliš velkou třecí sílu a nemohly by se tímto způsobem přepravovat.

O spirálovité rampě se v roce 1979 zmiňoval profesor Georges Goyon ve své knize *Cheopsova pyramida*. Podle jeho názoru musela být široká sedmáct metrů. Zmíněný vědec se domnívá, že po dokončení stavby si rolníci nepálené cihly rozebrali a použili je na výstavbu vlastních obydlí. Je však třeba si uvědomit, že rampy musely být polévány mnoha miliony litrů vody, aby se zachovala schopnost kluznosti a kvádry se daly posunovat. Egyptské cihly však byly sušeny na slunci a při použití takového množství vody by se musely rozpustit na bahno. Navíc nebyly v Gíze ani na jediném místě nalezeny základy nebo alespoň nepatrné pozůstatky těchto ramp.

Egyptologové však opět prokázali, že jim rozhodně nechybí fantazie a nápady. Jednoduše přemístili rampy dovnitř pyramidy. Jinými slovy to znamená: pyramidy byly stavěny z prostředků směrem k venkovním stěnám, a proto nemohly být na jejich obvodu objeveny stopy po práci stavebních dělníků ani pozůstatky ramp.

45

Podle této teorie by bylo nutné, aby každých pět minut byl jeden kamenný blok umístěn na své předem přesně určené místo. To by ovšem platilo pouze za předpokladu, že se během předpokládané dvacetileté výstavby pracovalo každý den celých 24 hodin. Tak tomu ovšem podle egyptologů nebylo. Domnívají se dokonce, že výstavba pyramidy probíhala pouhé tři měsíce v roce. To by ale znamenalo snížení uvedeného časového limitu pěti minut pro usazení každého pouzřítého kvádrů na pouhou jedinou minutu.

Navíc existuje ještě další časový problém:

Co se dělo v kamenolomech?

Předtím, než se vůbec mohlo začít stavět, museli nejprve lamači uvolnit kvádr v kamenolomu. A to byl další náročný pracovní úkon.

Kameníci museli šplhat po předem vybraných skalních blocích a oddělit je od zadní stěny lomu. Do předvrtané základny zaráželi dřevěné klíny a pomocí nich uvolňovali jednotlivé kvádry. Potom bylo zapotřebí hrubě opracované kameny označit, načež je tahači přemístili k přepravním lodím, jež je transportovaly na místo určení. Teprve na vlastním staveništi byly jednotlivé kvádry definitivně opracovány. Archeologové specializovaní na Egypt předpokládají, že jednotlivé vrstvy pyramidy byly postupně kupeny na sebe. Neříkají však, jakým způsobem se to dělo. Zřejmě ani pomocí moderních strojů by se nepodařilo postavit pyramidu během pouhých dvaceti let.

Je třeba si rovněž uvědomit, že dokonalost a kvalitu pyramid v Gíze se již nikde jinde nepodařilo napodobit. Osobně nejsem touto skutečností příliš překvapen, jelikož se domnívám, že stavební komplex v Gíze je originálem, který byl sice mnohokrát okopírován, ale jehož dokonalosti již nikdo nedosáhl.

46

stavbě pyramidy se pracovalo dvacet let. Její každá strana je osm plethron široká a je čtyřstranná, na výšku má také tolik. Je složena z přesně opracovaných kamenů, žádný z nich není menší třiceti stop. Pyramida je postavena jako schodiště ze samých stupňů. Poté, co postavili první, zdvihali další na lešení pomocí krátkých tyčí. Ze země tedy zdvihli první stupeň, a když byl kámen nahoře, postavili na něj další lešení a z něj vytáhli další kámen a postavili stupeň a tak pořád dokola. Vypravují to tak, jak i mně bylo vypravováno. Nejprve úplně dokončili horní stupeň a pak další pod ním a nakonec dokončili ten úplně u země. Na pyramidě je také egyptskými písmeny napsáno, kolik spotřebovali dělníci ředkvi, cibule a česneku. Pokud si dobře vzpomínám na to, co mi tlumočnick předčítal, bylo toho množství za šestnáct tisíc stříbrných talentů. Pokud to je pravda, kolik jen muselo být vydáno za železo na pracovní nástroje a za oblečení pro dělníky po celou tu dobu stavby. Navíc museli také pracovat na dopravě kamenů a v podzemních hrobkách, a to také něco stálo!"

Doplňme ještě Herodotovu informaci a podívejme se na některé jeho údaje. Až do dokončení pařížské Eiffelovy věže (1888) byla Velká pyramida v Gíze nejvyšší stavbou světa. Herodotos ji připisal Chufuovi (Cheopsovi), což byl nástupce faraona Rampsiníta. Faraona Rampsiníta identifikovali egyptologové jako stavitele jednoho z chrámů v Memfidě, jenž byl zasněžen Ptařem. Egyptologové však pro tohoto panovníka, který měl podle Herodota být Cheopsovým předchůdcem, nemají v seznamu králů odpovídající místo. Otcem faraona Cheopse totiž měl být zakladatel čtvrté dynastie Snofru. Je mu připisována stavba hned tří pyramid.

Jediný reliéf se Snofruovým vyobrazením zachycuje tohoto krále kupodivu pouze s bílou korunou Horního Egypta. S Chufuem je to obráceně: na své jediné soše je zobrazen pouze s červenou korunou Dolního Egypta. Podivuhodná je i skutečnost, že tato pouhých pět centimetrů

48

Odkud čerpají egyptologové své znalosti?

Ke vzniku komplexu v Gíze se vztahují tři odkazy, jež utvrzují vědce v názoru, že znají skutečné stavitele oněch pyramid. Věda se přitom opírá jen o záznamy řeckého dějepisce Herodota a o pochybné výsledky bádání z 19. století. Podívejme se tedy blíže na zprávy, podle kterých prý lze stavitele pyramid identifikovat.

Prvním zpravodajem o Egyptě byl řecký dějepisce Herodotos. Již před 2 400 lety popsal v druhé knize svých *Dějin* slavná stavební díla Orientu, například babylonskou věž, ale také pyramidy v Gíze, kolosy zbudované přibližně z 2,3 milionu kamenných kvádrů, vážících až 40 tun. Herodotos často podléhal vlastní fantazii a rád přeháněl. Proto především jeho líčení Egypta vypadá značně nevěrohodně, týká se to hlavně uváděných čísel. Naopak se zjistilo, že egyptským tradicím a náboženství se věnoval s velkou pečlivostí.

Uveďme si ukázkou z jeho *Dějin II*:

„Říkají, že až po krále Rampsiníta panovalo v Egyptě právo a spravedlnost. Země se topila v blahobytu. Ale po něm se stal králem Cheops, který se choval velmi zle. Nejprve uzavřel všechny chrámy a zrazoval před obětní. Potom rozkázal, aby všichni Egyptané pro něj pracovali. Některým přikázal, aby vlekli z arabských hor až k Nilu kamenné bloky. Další je museli táhnout až k libyjským horám na další opracování. Pracovalo na nich desetkrát deset tisíc mužů po tři měsíce. Lid byl velmi utiskován a trvalo deset let, než byly vybudovány cesty, po nichž tahali kameny. Podle mého to nebyla snazší práce než stavba samotné pyramidy. Na délku totiž cesty činí pět stadií a na šířku deset sáhů a jsou vykládány leštěnými a zdobenými kameny. Uplynulo tedy deset let, poté museli vybudovat na pahorku, kde stojí pyramidy, podzemní komnaty, jež si vybral jako místo posledního odpočinku. Byly umístěny na ostrově, protože kolem vedl příkop s vodami Nilu. Na

47

vyšoká figurka nebyla nalezena v Gíze, ale poblíž Abydu.

Koncem třetí dynastie měl být král Snofru stavitelem první skutečné pyramidy. V Medúmu byla nejprve vybudována osmistupňová pyramida. Její stupně však byly později vyplněny, takže na vnější straně vznikla od úpatí až po vrchol pyramidy hladká plocha. Pyramida z Medúmu ale nebyla dokončena. Faraon údajně měl v dvanáctém nebo třináctém roce vlády přesunout své sídlo do Dásúru, a proto ji nechal v rozestavěném stavu.

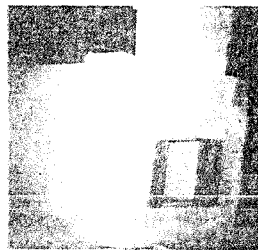
V Dásúru, přibližně padesát kilometrů na sever od Medúmu, stojí další dvě pyramidy, jež jsou rovněž připisovány faraonu Snofruovi. Jižní, 104 metry vysoká pyramida, je známá pod názvem *Lomená pyramida*, protože od jejího středu se mění úhel sklonu, který u klasických pyramid dosahuje 52 stupňů. Naproti tomu Lomená pyramida vykazuje zpočátku úhel 58 až 60 stupňů. Jelikož se však během výstavby objevily v soustavě komor trhlíny, byl úhel sklonu zmenšen asi o 6 stupňů. Ovšem tento dodatečný zásah k nápravě nevedl, právě naopak. Stavební závady se množily v důsledku tlaku kamenné masy a nedostatečné pevnosti podkladu. Byl proto proveden další zásah do úhlu sklonu a pyramida se po 49 metrech zlomila na výsledných 45 až 43 stupňů. Od tohoto místa byly také použity menší, lehčí a hůře opracované bloky. Podivuhodné je rovněž to, že Lomená pyramida nemá jeden, nýbrž hned dvojici vchodů. Severní se nachází ve výšce 11,80 metru a vede pod úhlem 25° 24' šikmo dolů, kde asi po 80 metrech ústí do předkomory, na níž navazuje hlavní komora, umístěná o 6,50 metru výše. Druhý, západní vchod se nachází ve výšce 33 metrů a vede po 67 metrech do místnosti nad skalním podloží. Podle egyptologů byla tato komora sice naplánována, jenže kvůli stavebním závadám zůstala nakonec nedokončena.

Skutečnou pohřební pyramidou má však být severní sousedka Lomené pyramidy. Říká se jí *Červená pyramida* a její stěny jsou zbudovány pod úhlem sklonu pouhých

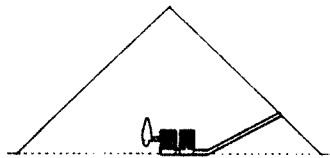
49



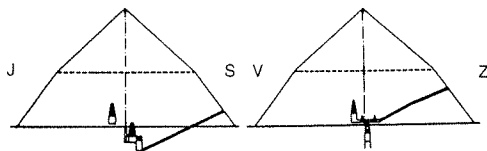
Obr. 011: Imhotep



Obr. 12: Sarkofág



Obr. 13: Průřez Červenou pyramidou



Obr. 14: Průřez Lomenou pyramidou

50

nebo jejího stavitele. Jen na jednom chrámu u Mennoferu je vytesána zpráva z roku 1400 př. n. l., tedy až z období 1 200 let po Snofruovi, v níž je jméno tohoto panovníka zmíněno. Poutník jménem As-Cheper-re-seneb nám zanechal následující písemné sdělení: „Přišel jsem v 41. roce vlády faraona Thutmose III., abych zhlédl chrám krále Snofrua...“

Nápis však nepochází z původní chrámové výzdoby, ale je jakýmsi starověkým „graffiti“. Je to stejné, jako když jdou zamilovaní na procházku do lesa a do nějakého stromu vyřežou srdce jakožto symbol své velké lásky. Každý, kdo navštívil nějaké poutní místo, ví, jak to v těchto lokalitách chodí. Lidé zde zanechávají různé předměty, házejí mince do studny nebo strkají do štěrbin dopisy se svým přáním – a občas se najde někdo, kdo cítí potřebu zvěčnit na některé zdi své jméno.

Co když ale starověký poutník sám přesně nevěděl, před čím vlastně stojí?

Dr. Edwards sice poukazuje na ještě starší graffiti, jež sahají až do dob páté dynastie, to však podle mého názoru nestačí k tomu, abychom mohli pyramidu z Medúmu připisat faraonu Snofruovi. Sám Edwards se domníval, že třetí pyramida by pro Snofrua neměla žádný praktický význam. Od té doby egyptologové prozíravě zapisují do svých seznamů medúmskou pyramidou pod jménem Snofruova tchána Huneje. To však také nepředstavuje konečné řešení, protože její stavební sloh vůbec neodpovídá stylu třetí dynastie.

Co si počít s dalšími dvěma pyramidami?

Dr. Edwards se již v roce 1961 vyjádřil také k Červené i Lomené pyramidě. Domníval se, že faraon Snofru mohl obě pyramidy chápat jako symbol své vlády nad

52

45 stupňů. I u ní je nápadné, že přes svůj údajně pozdější vznik vykazuje mnohé nedostatky v kvalitě. Přestože by se dalo soudit, že se stavitelé poučili z chyb, jichž se dopustili u Lomené pyramidy, nestalo se tak.

Pracovníkům Německého archeologického institutu pod vedením profesora Rainera Stadelmanna se před několika lety podařil skvělý objev. Do té doby se totiž podle údajů na *Palermské desce* nebo *Turinském královském papýru* předpokládalo, že faraon Snofru vládl 16 nebo maximálně 25 let. Němci však objevili nárožní kámen s nápisem v tom smyslu, že stavba pyramidy byla zahájena ve 28. roce panování faraona Snofrua, který tedy proti původním předpokladům musel vládnout déle.

Na onom nárožním kameni však není ani sebemenší zmínka o tom, že by Snofru nechal postavit také ostatní pyramidy. Ani pyramidion (konečný kámen pyramidy), nalezený rovněž profesorem Stadelmannem a jeho týmem, neobsahoval žádné další informace, i když zřejmě k Červené pyramidě patřil.

Snofru podle legend ztělesňoval ideál dobrého panovníka. Jeho další jméno znělo *Neb-Maat*, což znamená *Pán spravedlivého běhu světa*. Podle nejnovějších bádání věděl faraon Snofru za svou královskou hodnost manžele Hetepheres, což byla dcera Huneje, posledního krále třetí dynastie.

Anglický odborník na pyramidy a egyptolog doktor Iorwerth Eiddon Stephen Edwards se od roku 1947 jako jeden z prvních zabýval záhadami pyramid, které bývají připisovány Snofruovi. Chtěl rozluštit tajemství jejich uspořádání, především s ohledem na nejjížnější umístěnou pyramidu v Medúmu, jež stojí zcela osamocená.

Postavil faraon Snofru skutečně tři pyramidy?

Na pyramidě v Medúmu, stejně jako nikde jinde, se nenašel jediný nápis, který by se týkal doby jejího vzniku

51

Horním i Dolním Egyptem. V žádné z tří údajně Snofruových pyramid totiž nebyla nalezena panovníkova mumie. Dokonce ani jeho manželka Hetepheres nebyla pohřbena v Dášúru, nýbrž na planině v Gíze. V roce 1925 její tělo objevil americký archeolog George Andrew Reisner v jednom z mála nevylopuených šachtových hrobů. Mrtvola byla uložena v hloubce 25 metrů.

Nástupcem faraona Snofrua byl jeden z jeho mladších synů jménem *Chufu-Chnum* (Chnum ochraňuje Chufua). Je pokládán za stavitele Velké pyramidy v Gíze a Rekové ho nazývali Cheops. Není ovšem stoprocentně jisté, zda byl mladý faraon skutečně jedním ze stavitelů komplexu pyramid v Gíze. Mám totiž k dispozici indicie, které hovoří proti této obecně uznávané skutečnosti!

Chufu se oženil se svou sestrou Meritites a z dosud neobjasněných důvodů opustil Dášúr. Pohnutky k tomuto kroku nejsou zřejmé, neboť z nálezů objevených v hrobech vysokých hodnostářů egyptského státního aparátu nevyplývá, že by Chufuovo přestěhování bylo zapříčiněno hospodářskými nebo vnitropolitickými vlivy.

Proč odešel Chufu do Gízy?

Podle nejnovějších archeologických poznatků se v Gíze nacházely četné hroby dávno před faraony prvních tří dynastií. Mladý panovník však pro své stavební záměry potřeboval hodně místa, a tak byly starší stavby jednoduše zplanýrovány nebo využity jako zásobárny stavebního kamene. Pokud však uvážíme, s jak obrovským fanatismem byl v Egyptě pěstován kult mrtvých, lze jen těžko uvěřit, že by některý z velkých panovníků během své vlády dopustil, aby byly poškozeny nebo dokonce zničeny staré hroby. Jisté však je, že okřek v Gíze dostal název „*Achet-Chufu*“ (Chufuův horizont) a podle egyptologů na něm po celou dobu faraonovy vlády probíhal cílý stavební ruch.

53

Mohli bychom předpokládat, že syn, který se chtěl pokusit o stavbu podstatně lepší pyramidy, ji umístí nedaleko hrobky svého otce. Ale nebylo tomu tak, situoval ji o přibližně čtyřicet kilometrů dál a její provedení z ní učinilo nejdokonalejší pyramidu světa. To však není všechno! Východně od menších pyramid královen se v pěti dvojestupech nacházejí dvojité mastaby synů a vnuků faraona Chufua. Hned v první řadě stojí mastaby princů *Ka-Waba* a *Chef-Chufua*. Posledně jmenovaný se podle egyptologů stal pod jménem *Rachef* (*Chafre*, *Chefren*) nástupcem svého bratra *Radžedefu* (*Džedefre*), zesnulého po pouhých osmi letech vlády, a nechal údajně vybudovat druhou velkou pyramidu v Gíze. Osobně pokládám tuto rekonstrukci za spornou, neboť podle mého názoru do sebe mnohé části této historické skládačky nezapadají.

Proč si Radžedef postavil svou pyramidu v Abú Roaš, když v Gíze bylo ještě dost místa?

Chufuův syn Radžedef neboli Džedefre (věčně panuje Re) vládl přibližně osm až deset let a vlastně žádnou pyramidu nevybudoval. Egyptologové mu však připisují stavbu v Abú Roaš, který leží osm kilometrů severně od gízských pyramid. Profesor Michel Volloggia ze Ženevské univerzity vede v současné době ambiciózní projekt, jehož cílem je objevení mumifikovaného těla tohoto faraona. Podle mého názoru však nic nenajde. Přesto jeho snažení sledujte!

Na skalním útesu v pouštní vesnici Abú Roaš měla vzniknout mohutná pyramidka, k níž byla naplánována od údolního chrámu asi 1,7 kilometru dlouhá spojovací cesta. Stavba byla nazvána *Hvězdný stan Radžedefu*, ale faraonův smělý záměr žalostně ztroskotat. Egyptologové již několik desetiletí tvrdí, že se tak stalo kvůli nepraktické poloze a také kvůli brzké smrti panovníka.

Pokud se na hromadu sutě v Abú Roaš podíváme, mů-

54

syn jmenuje *Chefru*, druhorozený *Bauefre* (Baka) a teprve třetí a nejmladší syn byl *Radžedef*.

Čistě z hlediska logiky je jasné každému laikovi, který se seznámí s legendou na papyru. Herodotovými spisy a dalšími údaji egyptologů, že něco tady nemůže být v pořádku. Inženýr Rudolf Gantenbrink jednou řekl o svém průzkumu egyptských pyramid:

„...Pomalou začínám mít pocit, že nikdo vlastně nemá o nové poznatky zájem, protože by mohly popřít stávající teorie...“

Egyptologové vytvořili v posledních pěti letech následující seznam stavitelů pyramid s odpovídající dobou vlády, ačkoliv různé seznamy králů obsahují odlišné údaje:

Doba vlády panovníků 4. dynastie (rekonstrukce z roku 1996)

Snofru (Snofrew)	44 let
Chufu (Cheops)	35 let
Radžedef (Džedefre)	8 let
Rachef (Chefren)	35 let
Bicheris	7 let
Menkaure	18 let
Šepseskaf	7 let

Ačkoliv všichni antičtí spisovatelé udávali pro stavbu pyramid v Gíze daleko starší časový rámec, nenechali se egyptologové odradit od svého časového údaje 2500 př. n. l. Svěrázný faraon Snofru podle nich přišel na podivnou myšlenku, že si nechá postavit hned tři pyramidy, ačkoliv mu nemohly přinést žádný praktický užitek.

Ale proč tři?

Určitě ne pro členy své rodiny!

Uvědomme si také, že Radžedef nedal postavit druhou

56

že nám připomínat všechno možné, jenom ne pyramidu. Jediné, co zřejmě bylo dokončeno, je podzemní šachta o rozměrech 21 × 9 metrů, která měla být hrobkou. Vědci doposud předpokládali, že právě tady měl být Radžedef po své předčasné smrti nouzově pohřben. Nad zasypanou pohřební šachtou byl v současné době postaven jeřáb, který by měl z dvacetimetrové hloubky vyzvednout 5,4 tuny vážící žulové bloky a uvolnit vchod do pohřební komory.

Nedlouho před Vánoci 1995 předložil profesor Volloggia první zprávu o výsledcích svých výzkumů v Abú Roaš a egyptologické představy se opět jednou otráslily v základech. Po důkladné stratigrafické analýze hromady sutí oznámil profesor následující výsledek:

„Radžedefova hrobka byla dokončena a kompletně obložena žulou. Stavba byla zničena a zbořena teprve za římské nadvlády.“

Podle Volloggiových poznatků byla pyramidka vysoká 67 metrů a délka hrany dosahovala 106 metrů. Navíc nebyla obložena bílým vápencem, ale tmavou žulou.

Proč nebyla pyramidka ani z polovina tak vysoká jako Chufuova, když Radžedef musel mít k dispozici stejné stavebníky jako Chufu?

Dvě stavby v sousedství Chufuovy pyramidy jsou připisovány faraonům *Rachefovi* a *Menkaurovi*, přičemž i Velkou sfingu dal údajně postavit *Rachef*. Zajímavé je, že *Herodotos* se ve svých *Dějínách* ani slovem nezmiňuje o dvacet metrů vysoké Sfinze, se kterou se musel během svého tříměsíčního pobytu v Egyptě setkat. Důvodem může být to, že Sfinza tehdy byla pohřbena pod nánosy pouštního písku.

Vraťme se však ještě k Chufuovi. Existuje papyrus, který vypovídá o pořadí faraonových synů něco jiného než ostatní. Na papyru *Westcar*, který byl profesorem *Johannem Ermanem* přeložen již v roce 1890, se nejstarší

55

největší pyramidu v Gíze, ale situoval ji přibližně osm kilometrů na sever a na zcela nevhodném místě vybudoval objekt, jenž nebyl ani z poloviny tak velký jako pyramidka jeho otce. Naopak jeho bratr *Chefren* (*Rachef*), který z jakýchkoli důvodů měl k dispozici mastabový hrob v Gíze, najednou povolal geniální stavebníky, kteří pracovali již na Chufuově pyramidě. Označit tuto skutečnost za podivnou možná není úplně nevhodnější hodnocení, ale lepší mě nenapadá! „Vystěhováním“ faraona *Radžedefa* totiž není ojedinělým případem! Také *Bicheris/Baka*, jeden z *Radžedefových* synů, dal stejně jako jeho otec přednost odchodu z Gízy. *Bicheris* však kupodivu neodešel za svým otcem na sever, ale naopak upřednostnil jih. Pyramidka připisovaná *Bicherisovi* vlastně není hotovou pyramidou, ale pouhou jámou se zbytky pohřební komory. Nachází se přibližně šest kilometrů jižně od Gízy, u vesnice *Záwijit el-Arján*. Ještě před několika lety byla *Bicherisova* pyramidka připisována třetí dynastii. Byly zde však objeveny další graffiti, na jejichž základě se zdá, že stavba spadá do období čtvrté dynastie. Není úplně zřejmé, jestli byla někdy dostavěna a teprve později zničena, nebo nebyla vůbec dohotovena. V každém případě byla pohřební šachta o rozměrech 21 metrů (hloubka) a 24 metrů (délka) dokončena zcela určitě, protože její podlaha je obložena žulovými kameny.

Faraon *Menkaure* (*Mycerinus*) vládl 18 nebo možná 29 let. Tomuto králi se znovu zalíbila Gíza a postavil si tam 66 metrů vysokou pyramidu. Tím současně předešlý stav doplnil na trojici velkých gízských pyramid. Podle stupně rozestavenosti *Menkaurovy* stavby egyptologové usuzují, že vládce zemřel dříve, než stačil svou hrobku dokončit. Ta pak musela být spěšně dostavěna. Vědci se domnívají, že původně kamenná pyramidka byla ve chvatu dobudována z nepálených cihel a pravděpodobně nezůstala nedokončená. Tomu nasvědčuje také skutečnost, že vápencové desky obložení pyramidy jsou pouze z čas-

57

ti vyleštěné, zbytek zůstal jenom hrubě opracován. Menkaurovu stavbu zřejmě urychleně dostavěl jeho velmi pravděpodobný nástupce Šepseskať.

Ten byl posledním panovníkem čtvrté dynastie. Zřejmě měl podstatně jiné představy o pokračování života na onom světě než jeho předchůdci. Způsobem stavby své vlastní hrobky i hrobky své manželky, královny Chentkaus, se totiž naprosto odchýlil od do té doby obvyklé praxe. Postavil mastabu nazývanou „*mastaba el-Faraín*“, jež se podobá ohromnému sarkofágu. Šepseskať však neztratil jenom chuť na stavbu pyramidy, ale opustil rovněž Gízu a vrátil se do Dásúru.

Po Šepseskaťově smrti se však pyramidy stavěly dál, přibližně ještě 360 let. Stavitelé z páté dynastie však své stavby příliš nezdokonalili, a ačkoliv čas pokročil, nějaká významná zlepšení nejsou patrná. Niuserreova pyramida v Abúsíru je vysoká 51,5 metru. Pyramida jeho předchůdce Sahurea dosahuje pouhých 47 metrů a slavná Venisova (Unasova) pyramida má pouhých 43 metrů. Nápadné je, že všechny tři pyramidy jsou oproti těm v Gíze ve špatném stavu a připomínají spíše žalostné hromady písku než geometricky dokonalé těleso pyramidy.

Ovšem nejenom profesor Rainer Stadelmann je přesvědčen, že tři velké pyramidy v Gíze představují jednotně naplánovaný celek. Již v roce 1936 napsal jeden známý švýcarský archeolog o gízském komplexu následující věty:

„...na druhé straně nezbuzují jejich hrobky dojem, že by vyrostly jen tak náhodou a díky příznivým okolnostem jako nějaká cibule na poli. Spíše se mi zdá, že byly od počátku naplánovány jako velkolepý stavební projekt.“

Určitě měl pravdu. Robert Bauval, Belgičan žijící v Anglii, prokázal, že jsou neuvěřitelně přesně orientovány podle určitých nebeských jevů. Důležité není jenom přesné vzájemné uspořádání pyramid, ale i jejich vzdálenost od Nilu. Všechny ostatní názory, jež tvrdí něco jině-

58

Proč by si měl Racheť postavit svou pyramidu právě vedle Chufuovy stavby?

Herodotos se zmiňuje i o Racheťově pyramidě. Použil však starou legendu a přiřkl jí údajně Chufuově dceři. Mladá žena nepožadovala za své služby pouze peníze, ale po každém, kdo poznal její tělo, chtěla i kámen.

„...a říkají, že z těchto kamenů byla postavena pyramida, jež stojí uprostřed, před Velkou pyramidou...“

Podle mne ji však nepostavila ani ona, ani Racheť! Racheť ovšem po sobě v Gíze zanechal jiné stavební dílo. Jedná se o mastabu, ve které byla podle mých poznatků pohřbena jeho mumie. Hrob však byl již dávno vyloupen.

Římský historik *Gaius Plinius Secundus* se vyjadřuje o všech dějepiscích, kteří kdy psali o pyramidách, takto:

„Nikdo z nich ve skutečnosti neví, kdo byl opravdovým stavitelem pyramid.“

A na tom se dodnes nic nezměnilo! Ani soudobí reno-
mování egyptologové ve skutečnosti nevědí, kdo nechal pyramidy vybudovat. Jediné přesně zařaditelné pyramidy začínají faraonem Venisem, posledním panovníkem páté dynastie.

Z jakých časových údajů vycházel egyptologové při přiřazení stavebního komplexu v Gíze oněm třem faraonům?

Archeologické výzkumy byly ještě v 19. století ovlivňovány romantickými a dobrodružnými představami. Ale skutečnost vypadá tak, že archeologie patří k velmi nudným činnostem a odehrává se především u psacího stolu. Již přibližně sto padesát let studují *pyramidologové* konstrukci starověkých egyptských stavebních kolosů. Někteří z nich jsou inženýři, další architekti a technici, kteří dokáží vysvětlit i technické finesy pyramid. Některým badatelům se stala egyptologie vášní. Pokud chtěl někdo

60

ho, než že komplex vznikl podle předem připravené koncepce, jsou podle mého mínění mylné.

Stále mám pocit, že závěry vědců starších generací byly oprávněnější než vlastní teorie. Občas se mi totiž zdá, že vědcům jde spíše o zachování jejich teplých místecěk, a proto se snaží vyhnout jakémukoliv rizíku, které by mohlo jejich pozici ohrozit. A přitom právě fantastické hypotézy o tajemstvích zašifrovaných do rozměrů Chufuovy pyramidy podnítily Angličana sira Williama Matthe-
wa Flinderse Petrieho (1853-1942) k tomu, aby již v letech 1880 až 1883 postavil svoje vlastní poznatky proti většinovým názorům. Petrie byl zpočátku vzdělán především svými rodiči. Jeho matka byla dcerou námořního důstojníka, který sloužil pod legendárním kapitánem Blighem na lodi *Bounty*. Petrie se vydal do země na Nilu proto, aby na místě ověřil správnost teorií Charlese Peaz-
zyho Smytha. Ačkoliv tehdy používal přístroje vlastní výroby, byly jeho výsledky v roce 1925 ověřeny moderními aparaturami a zjistilo se, že Petrie se při svých měřeních dopustil jen nepatrných nepřesností.

Obraťme se však ještě jednou na Herodota. Řecký dějepisec nám totiž zanechal zajímavé informace o financování stavby.

„A Cheops došel ve své špatnosti tak daleko, že když potřeboval peníze, poslal svou dceru do veřejného domu a poručil jí, aby vydělala co nejvíce peněz, ale neřekl jí kolik.“

Podle Herodota byl tedy Chufu prvním kuplířem na světě, který donutil vlastní dceru, aby v nevěstinci provozovala prostituci. Chtěl tak získat finance na výstavbu nadbytečné pyramidy, i když mohl dostat jednu ze tří pyramid svého otce. Připomeňme si i faraona Racheťa. Podivuhodné totiž není jen to, že mu je připisována stavba střední pyramidy, ale také to, že se tím jednoduše stal Chufuovým sousedem. To je důvod k zamyšlení.

59

v 19. století začít vykopávat mumie faraonů, mohl se pustit do práce i bez příslušného předchozího vzdělání. Nikdo se ho neptal, jaké má odborné znalosti. Proto se stávalo, že se rýčů chopili nejen archeologové, ale i různí obchodníci, šlechtici a cirkusoví umělci. Jednou z těchto osob byl anglický plukovník Richard William Howard Vyse, který je dokonce pokládán za zakladatele výzkumu pyramid.

Do Egypta dorazil 29. prosince 1835 a okamžitě se nadchl pro tajemství a záhady pyramid. V té době se vykopávkami v Gíze již nějakou dobu zabýval italský rejdář a obchodník, který se představoval jako kapitán Giovanni Battista Caviglia (1770-1845) a pocházel z Janova. Koncese na vykopávky přidělovala egyptská vládní komise, jež se scházela každý rok. Jedinou podmínkou, kterou musel žadatel splnit, byl závazek, že polovinu všech nalezených předmětů věnuje Egyptu. Plukovník získal povolení k rozsáhlým vykopávkám a Caviglia se rozhodl, že se s ním spojí. Howard Vyse se postupně zorientoval v místních podmínkách a využil jistého sporu s Cavigliou jako záminky k tomu, aby se od něj odtrhl. Janovan se v roce 1837 vrátil do Evropy a Howard Vyse mohl veškerou slávu za své (původně společné) objevy sklidit sám. Nebylo to právě čestné, ale Vyse byl již v Anglii černou ovčí rodinou. Jako vnuk hraběte ze Staffordu se sice stal gardovým důstojníkem a byl veden k disciplíně, ale na druhou stranu se nedokázal nijak vyznamenat. Viktoriánská doba byla charakteristická velkými objevy. Lidé jako například Charles Darwin zahájili novou kapitolu dějin. Jednu z příležitostí k novým objevům skýtal také Egypt. Howard Vyse se chtěl proslavit a zanechat něco svým potomkům. Proto se rozhodl pověřit vedením vykopávek Johna Shea Perringa, který byl člověkem stejného rázu.

V průběhu let 1837 a 1838 navštívili Vyse a Perring všechny pyramidy v okolí Káhiry, dorazili až do oázy Al Fajúm. Z Vyseova deníku jasně vyplývá, že ho zajímala

61

především takzvaná *Davisonova komora* v Chufuové pyramidě. Nathaniel Davison byl Brit, který již v roce 1765 našel otvor ve stropě na konci Velké galerie. Tím prolezl 8. července a dostal se do nejspodnější odlehčovací komory nad královskou komorou. Tato spojovací chodba uvnitř pyramidy vzbuzovala Vyseovu velkou zvědavost. Do svého deníku si 27. ledna 1837 zapsal, že před svým návratem do Anglie musí něco objevit. Vidíme z toho, pod jakým tlakem tehdy žil. Od jeho příjezdu do Egypta uběhly již dva roky, aniž by na něco významného narazil. Pobyt v Egyptě byl velmi drahý a docházely mu peníze. Howard Vyse, vedoucí výzkumu Perring a další společník, stavitel mostů James Richard Hill, si obstarali střelný prach a chtěli odstřílet šachtu nad *Davisonovou komorou*. Jejich barbarský záměr vyzněl nakonec úspěšně, protože díky odstřelu 30. března objevil *Wellingtonovu*, 27. dubna *Nelsonovu*, 6. května *Aburthnotovu* a 27. května 1837 *Cambellovu komoru*.

Úspěch však přesto nesplnil Vyseho očekávání, neboť všechny nově zpřístupněné prostory byly zcela prázdné. Stále chyběla potřebná senzace, uznání a s tím spojený příliv dalších peněz.

Díky předchozím nálezům v kamenolomech hor ve vádí Maghara, kde kdysi byla obrovská jeskyně, v níž se lámaly kamenné bloky na stavbu egyptských chrámů, se již vědělo, že jednotlivé kvádry byly po hrubém opracování označeny, aby se dostaly na správné místo určení a neztratily se mezi ostatními kameny. Po objevu dutých prostor narazili Vyse a Perring přece jen na něco podivuhodného. Přesně stejné transportní značky byly objeveny na kamenném bloku v jedné z komor pyramidy. Jednalo se o nápis CH-U-F-U. Tím byl nalezen důkaz, umožňující určení majitele Velké pyramidy – patřila faraonovi Chufuovi. Byla to senzace, na kterou Howard Vyse celou dobu čekal. Zpráva o jeho úspěchu během krátké doby oběhla celý svět a Howard Vyse se mohl vrátit do Anglie.

62

ší době. Jinými slovy řečeno: chybný byl nejenom pravopis, ale také druh písma, kterým se psalo až tisíc let po době Chufuova panování! Vznikl z hieratické (zkrácená forma hieroglyfů) a hieroglyfické abecedy a představoval zjednodušení obou forem písma. Zpravidla byl používán pro soukromá sdělení. Samuelu Birchovi se zdál záhadný také nápis v „*Cambellově komoře*“ (nejhořejší výklenek), kde byly hieroglyfy pro „dobrý“ nebo „milostivý“ napsány v číslicích. Nic takového nebylo objeveno předtím ani potom v žádném z otevřených hrobů. Mne osobně udivil neobvyklý časový údaj, který zněl: „*osmnáctý rok*“.

Z Herodotových spisů víme, že pyramidy byly stavěny dvacet let a seznamy králů obdařily Chufua vládnutím po dobu 23 až 25 let. Proto musel písař dbát na to, aby vše zůstalo zařazeno v rámci stejného časového rozpětí. Birch však upozornil na to, že titul „*mocný z Horního a Dolního Egypta*“, který následoval za časovým údajem, je možné zařadit pouze do saitského období, v němž vládl faraon Ahmose z šestadvacáté dynastie. To ovšem odpovídá 6. století př. n. l., tedy období, v němž už uplynulo 2000 let od Chufuova nástupu na trůn.

Takzvané „*kamenické značky*“ jsou jediným důkazem, který dělá z faraona Chufua skutečného stavitele Velké pyramidy. Žádné další oficiální nápisy potvrzující tuto domněnku neexistují nebo dosud nebyly objeveny! Existuje však další skutečnost, která hovoří proti tomu, že by královské kartuše a hieroglyfy v odlehčovacích komorách byly dílem starých egyptských kameníků. Anomálii mi potvrdil nejen Rudolf Gantenbrink, ale také profesor Rainer Stadelmann, který pokládá za více než podivné, že znaky v odlehčovacích komorách byly napsány přes spáry kamenných bloků. Nemělo by totiž žádný smysl umísťovat transportní značky na již usazené kamenné kvádry. Úkolem těchto značek přece bylo, aby se kameny neztratily během dopravy. Vypadá to, že oním tajemným kameníkem byl skutečně Howard Vyse!

64

Byl Howard Vyse padělatelem?

Při vykopávkách hrály vždy velkou roli peníze a rivalita. V zemi kopalí nejen nezištní idealisté, ale často také chytří hledači pokladů a dobrodruzi. Tehdejší podvody velmi přesně popsal v roce 1980 orientalista Zecharia Sitchin v knize *Stairway to Heaven*. Jeho důkazy o neblahé činnosti Howarda Vyseho by měly egyptology přimět, aby se historií pyramid znovu zabývali. Ale zdá se, že k tomu nemají chuť.

Na základě údajů, zápisů v deníku a pravopisných chyb, kterých se tvůrce nápisů objevených ve Velké pyramidě dopustil, odhalil jazykovědec Sitchin celý velký podvod. Mimo jiné se odvolává na učebnici hieroglyfického písma *Materia hieroglyphica* od Johna Gardiera Wilkinsona, kterou plukovník Vyse znal a jež vyšla již v roce 1828, tedy dlouho před senzačním objevem. Bylo totiž zjištěno, že v *Materia hieroglyphica* bylo jméno *Chufu* napsáno špatně. Pro souhlásku Ch použil Wilkinson hieroglyf slunečního symbolu Re a přesně stejnou chybu převzal kameník, když vysekával transportní znak na kamenném bloku pyramidy.

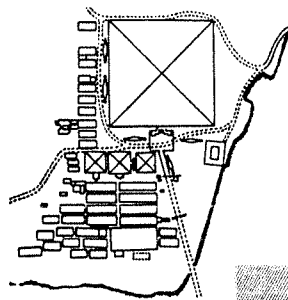
Ale to není všechno!

Již krátce po objevu kartuše *Ch-u-f-u* se ohlásili odborníci, kteří zpochybnili její pravost, jenomže jejich hlasy zanikly ve všeobecném nadšení. Jedním z kritiků byl filolog Samuel Birch (1813-1885) z Britského muzea. Tento expert poznamenal, že se písemné znaky skládají ze semihieroglyfických nebo lineárně hieroglyfických písmen, což ho přes všechnu senzaci nutí k zamyšlení.

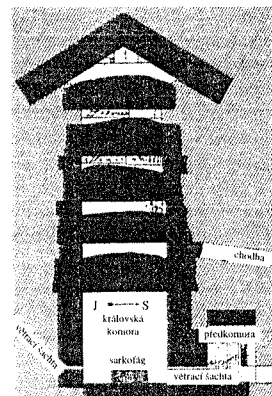
Co Samuela Bircha, odborníka na hieroglyfy, na kartuši Ch-u-f-u mátló?

Objevený nápis byl napsán znaky, které v Chufuových dobách ještě neexistovaly a vyvinuly se až v daleko mlad-

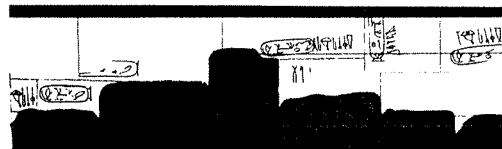
63



Obr. 15: Racheftův mastabový hrob



Obr. 16: Odlehčovací komory



Obr. 17: Nápisy přes spáry

65

Tento Angličan ale není jediným odhaleným podvodníkem v dějinách egyptologie. Britský astronom Peazzy Smyth přijel roku 1864 i se svou ženou do Egypta, aby prokázal, že pyramidy byly budovány podle matematických zásad. Veliký problém představovala skutečnost, že se Smyth pokoušel rozměry pyramid přizpůsobit britskému palci. Jeden jeho spolupracovník byl dokonce přistižen, jak přitesává pyramidu, zřejmě proto, aby mu její rozměr zapadal do výpočtů. Ale už v roce 1880 vyvrátil mladý W. M. F. Petrie Smythovy teorie a provedl nejdůkladnější měření, jaká byla až do roku 1993 na Velké pyramidě uskutečněna. Smyth však zdaleka nebyl jediným fantistou, také vysoce vážený německý egyptolog Ludwig Borchardt „...si ledacos vybájl“, bychom použili slov dr. Rolfa Krausse.

Dr. Rolf Krauss je vědeckým pracovníkem *Egyptského muzea* v Berlíně-Charlottenburgu. Jako archeolog a filolog zveřejnil v roce 1986 svou práci *O archeologickém nálezu v thébské královské hrobce*, jež byla publikována ve *Sdělení Německé orientální společnosti*. Svou studii podlomil do té doby bezúhonnou pověst Brita Howarda Cartera, který 4. listopadu 1922 objevil *Tutanchamonův* hrob. Podle Krausse vstoupil Carter do hrobky ještě před jejím oficiálním otevřením, aby předstíral její vylopuení vykradači hrobů. (Nemusel se následně rozdělit s Egypťem o všechny nálezy, jak to stanovila smlouva.)

Proč však odborná veřejnost na tyto poznatky nereaguje?

Pravděpodobně proto, že se jí nechce upozorňovat na další kostlivce ve skříni. Existuje totiž ještě další kuriozita, kterou objevil Howard Vyse roku 1837 ve Velké pyramidě a jež je v současné době uchovávána v Britském muzeu v Londýně. Odborníci se rychle shodli, že se jedná o podvrh. Při mé poslední návštěvě v roce 1996 do-

konce probíhalo nové zkoumání tohoto předmětu. Jedná se o přibližně 10 centimetrů široký a asi 30 centimetrů dlouhý kus kovu, který byl 26. května 1837 objeven po odstřelu jižní zdi. V době jeho nalezení se egyptologové jednotně domnívali, že se musí jednat o padělek. Ovšem James R. Hill zaslal *Britskému muzeu* v Londýně dopis s ujištěním, že onen kus kovu se skutečně našel teprve po trhacích pracích na jižní straně, kde se snažili o uvolnění výstupu šachty vedoucí z takzvané královské komory

Kam zařadit kus železa z doby před 4 500 lety?

Čtyřiačtyřicet let po ohlášení nálezů se na tento železný artefakt podíval W. M. F. Petrie a podrobil ho všemožnému zkoumání. Nakonec dospěl k přesvědčení, že kov nevykazuje znaky padělků. Právě naopak. Petrie dokonce upozornil na skutečnost, že vrstva rzi byla překryta numulitovým vápencem, což se může stát jedině po mnohaleté přítomnosti předmětu ve zdivu. Ani přes senzační vyznění této zprávy nebyla kovovému úlomku věnována žádná pozornost. Teprve v roce 1989 se dr. Michael Peter Jones z *Imperial College* v Londýně a dr. Sayed el-Gayer ze *Suezské univerzity* pustili do dalších výzkumů. Nechali provést přesnou optickou a chemickou analýzu kovu a dospěli k následujícímu poznatku: železo muselo být taveno při teplotách mezi 1000 až 1100 stupni a poté ručně opracováno. To však nebylo všechno! Vědci upozornili na to, že spodní strana předmětu vykazuje stopy po zlatě, což je další známku umělého zpracování. Počáteční domněnka, že by se mohlo jednat o kus meteoritu, se nepotvrdila. Když byl totiž prozkoumán obsah niklu v železe obsaženého, zjistilo se, že ho není ani sedm procent, což naprosto neodpovídá obvyklému složení meteoritů. V závěrečné zprávě dospěli k názoru, že kovový předmět nalezený Vysem, Perringem a Hillem musí pocházet z velmi rané epochy. To ovšem nebyla odpověď, kterou by

Britské muzeum očekávalo, a proto tento kus kovu zase zmizel v zásuvce.

Je to ještě věda?

Šťastnou náhodou ale došlo k dalšímu nález, který rovněž uvedl egyptology do rozpaků a popírá možnost, že by faraon Chufu byl budovatelem Velké pyramidy. Třináct let po Vysové senzačním objevu byla ve zříceninách Esetina chrámu nalezena stéla, jež je dnes umístěna v káhirském *Egyptském muzeu*. Takzvanou *Inventární stélu* objevil francouzský archeolog Auguste Mariette v Gíze. Je na ní uvedeno něco úplně jiného, než co nám tvrdí oficiální věda:

„Králi Horního a Dolního Egypta je věnován život! Založil dům Eset, vládkyně pyramidy, vedle domu Sfingy. Králi Horního a Dolního Egypta Chufuovi je dán život! Pro svou božskou matku, pani západní hory Hathor, umístil tento nápis na stélu.“

Nápis uvádí, že pyramidy i Sfinga byly v době, kdy faraon Chufu zahájil stavbu chrámu bohyně Eset, již hotovými stavbami. Podle egyptologů však tehdy Sfinga ještě nemohla existovat, protože byla údajně postavena teprve za vlády faraona Rachefa. Stélu zkoumal americký egyptolog profesor James Henry Breasted (1865-1935) a upozornil na některé pravopisné nesrovnalosti. Ačkoliv na stéle ani na jejích nápisech nejsou údaje o době jejího vzniku, domníval se Breasted, že pochází z období asi tisíc let před nástupem faraona Chufua na trůn. Jeho názor převzali i ostatní egyptologové.

Co když se ale Breasted mýlí?

James H. Breasted se původně chtěl stát farářem, a tak i v dalším životě byl silně ovlivňován křesťanskou výchovou. Tehdy ještě dožíval názor vyslovený církví v 17. sto-

letí, že lidstvo existuje od roku 4004 př. n. l. Tento údaj vypočetli duchovní z rodokmenu prvního člověka Adama. Právě proto se Breasted začal zajímat o antické národy a své výzkumy nejprve zaměřil na biblické země. Zpočátku pracoval jako pomocník v lékárnách a v roce 1882 ukončil studia farmacie. Později studoval v Chicagu hebrejštinu a odtud přestoupil na univerzitu Yale. Teprve roku 1891 ho zaujala egyptologie a o rok později odešel do Berlína, kde pokračoval ve studiích u profesora Adolfa Ernana. Postupně si získal dobré jméno a v roce 1924 založil v Chicagu *Orientální institut*. Jeho názory se postupně staly skálopevným zákonem. Nikdo z ostatních egyptologů se mu neodvážil odporovat a ohrozit tak svou vlastní kariéru. Dodnes se nikdo nepustil do nové analýzy textů na Inventární stéle. Osobně mě udivuje ani ne tak práce profesora Jamese H. Breasteda jako to, že texty obsahující převratnou informaci brzy upadly v zapomnění a nikdo se o ně nestaral.

Další nápis dosvědčující existenci pyramid dlouho před Chufuem je paleta faraona Narmera. Tuto 64 centimetry vysokou paletu můžeme obdivovat v muzeu v Káhiře. Obsahuje jednoznačnou indicii, kterou však egyptologové raději také ponechávají stranou zájmu. Král, jenž sjednotil Egypt, bývá egyptology pokládán za osobu totožnou s faraonem Menejem a je zobrazen na obou stranách této palety. Pozornost bychom měli věnovat postranní části, kde drží červenou korunu Dolního Egypta a vítězně pohlíží k východu. Všechny egyptské pyramidy jsou situovány na západ od Nilu, tedy směrem k západu slunce.

Proč se zmiňuji o tomto charakteristickém znaku pro pyramidu?

Je to jednoduché. Vlevo nahoře, za králem, si můžeme všimnout hieroglyfu označujícího pyramidu. Ale v době

krále Meneje/Narmera ještě žádné pyramidy neexistovaly! Oficiální příručky nás učí, že se stavbou pyramid začal král Džoser na počátku třetí dynastie v Sakkáře. A že navíc byly stupňovité pyramidy pouhým předstupněm skutečných pyramid. Já se naopak domnívám, že Džosero pyramidy byla napodobeninou pyramid v Gíze. Již v roce 1821 objevil pruský generální konzul Heinrich svobodný pán von Minutoli (1772-1846) jméno egyptského panovníka, pro něhož byla stupňovitá pyramida postavena. Carl R. Lepsius potom během odkrytí písečných návějí na jihozápadní boční hraně Džoserovy pyramidy zjistil, že ze struktury zdíva lze odvodit, jak z jednoduché mastaby vznikla stupňovitá pyramida.

V roce 1925 vedl Američan George A. Reisner výzkumnou skupinu *Harvardské univerzity*. Jejím úkolem byl průzkum mastabových hrobů v Gíze i Sakkáře. Při zkoumání Džoserovy pyramidy bylo zjištěno, že také ona byla opatřena pláštěm. Ten byl ovšem zhotoven pouze z bíle natřených nepálených cihel, které měly vypadat jako kamenný obklad.

Jaké existující stavby mohly být vzorem pro výstavbu stupňovitých pyramid?

Existuje vlastně jen jedna odpověď: pyramidy v Gíze! Také sklon 52 stupňů u Džoserovy pyramidy byl podle mého názoru převzat od vyleštěným kamenem obložených gízských kamenných kolosů! Přesně stejně hladké strany pravých pyramid totiž obsahuje pyramidový hieroglyf na zmíněné Narmerově paletě.

Jak mohly být na tabulce použity hieroglyfy se znakem pro pyramidu, když takové stavby neexistovaly?

Jediným možným vysvětlením je to, že pyramidy stály již dlouho před nástupem první dynastie a mohly být

70

vším možným, jen ne hrobkami faraonů. Ve Staré říši nebyli kněží nazýváni stejně jako v mladších obdobích, tedy „kněží faraonů“, nýbrž „kněží faraonových pyramid“. Tito lidé představovali skutečnou elitu společnosti a nejenže byli zasvěceni do tajemství pyramid, ale starali se rovněž o předávání těchto znalostí z generace na generaci.

Podle profesora Adolfa Ermana existovaly taková tajná kněžská společenství již za vlády faraonů Meneje/Narmera a Džosera. Aniž by se vůbec zabýval otázkou, jestli už tehdy pyramidy stály, připouštěl profesor Erman alespoň existenci kněžstva pyramid. To ovšem podporuje domněnku o existenci takových objektů již v dobách první dynastie, což také dokazuje Narmerova paleta. Pojmenování kněžstvo pyramid by bez existence těchto staveb přece vůbec nedávalo smysl. Navíc bylo v roce 1986 experimentálně prokázáno, že gízské pyramidy jsou starší, než se oficiálně připouští.

Uvedeného roku oznámil dr. Herbert Haas na univerzitě ve francouzském Lyonu výsledky radiokarbonové analýzy (C_{14}) Velké pyramidy. Rozbor byl proveden na *Technické vysoké škole* ve švýcarském Curychu pod vedením profesora Willy Wölfliho. Z Velké pyramidy bylo odebráno šestnáct vhodných vzorků. Použity byly především kousky dřevěného uhlí nalezené ve vrstvách mezi vápencovým zdivem. Dr. Haas poté předložil tabulku se získanými časovými údaji. Střední hodnota dosahovala 374 let, což je podstatně více, než činí dosavadní historické odhady. Jinými slovy to znamená, že Velká pyramida musela být postavena již nejméně 374 let před Chufuovým nástupem na trůn. Jeden ze šestnácti vzorků dokonce pocházel z doby 843 let před Chufuem.

Egyptologové ovšem tyto výsledky neakceptovali, takže se o nich v žádné oficiální příručce nedočteme. Naštěstí se ale objevily dostatečně silné organizace, které se nemusely ohlížet na názorovou strnulost egyptologů a po

71

dlouholetých diskuzích prosadily provedení nové analýzy metodou měření C_{14} . Průzkum byl znovu svěřen *Technické vysoké škole* v Curychu. Výsledky měly být známy v lednu 1997. Egyptologové však ani tentokrát neváhali použít další triky.

Tehdejší vedoucí týmu, profesor Wölfli, je již zhruba čtyři roky v důchodu. Jeho nástupcem se stal dr. Martin Sutter. Navíc se koncem roku 1996 k výzkumnému týmu připojili Američané z *Edgar Cayce Foundation*, která vše financovala. V průběhu prací jsem měl možnost setkat se s Georgem Bonaním, který v týmu působil již od roku 1986, a ten mě během dvou vzájemných schůzek, 28. února 1996 a 17. července 1996, informoval o způsobu výzkumu. Poskytl mi předběžnou informaci, jež mě velmi udivila: vědecký tým očekával, že dojde ke stejným hodnotám jako v roce 1986, protože použil stejný materiál jako při prvním zkoumání.

Jaký to tedy mělo smysl?

Vlastně žádný! Vědci se ale opět dokázali zbavit problému. Podle George Bonaniho by bylo správnější použít pro analýzu organický materiál, například zrnka ječmene nebo něco podobného, co má kratší životnost a co by umožnilo přesnější datování. Při posledním telefonátu na počátku října 1996 mě George Bonani seznámil s ještě další kuriozitou, s jejím vyhodnocením je však třeba počkat až do zveřejnění definitivních výsledků. V Chufuově pyramidě byly nalezeny kousky dřevěného uhlí, které vykazují naprosto odlišné stáří, a proto se postaraly o velké zmatení švýcarského vědeckého týmu. Střední hodnota byla prý odchýlná od výsledků roku 1986 a pohybovala se mezi 400-500 lety před Chufuovým nástupem na trůn. Nehledě na tento závěr se přece jen musíme otázat:

72

Proč se takto zmanipulované a nákladné průzkumy vůbec provádějí?

Oficiální věda se zřejmě o nalezení skutečné pravdy příliš nezajímá. Z nějakého důvodu se pokouší cosi utajit a dělat z nás hlupáky. Nesmíme si to nechat líbit! Naštěstí máme ještě další možnosti k vyřešení záhad pyramid: nacházejí se v budoucnosti, v budoucnosti věřejška!

73

3. Budoucnost byla včera

Řekové a Římané se domnívali, že staří Egypťané disponovali znalostmi, jež pocházely z doby, kdy na zemi ještě vládli bohové. Mnozí turisté, kteří dnes cestují do Egypta, přijíždějí zpravidla nejprve do přeplněné metropole Káhiry a teprve odtud se vydávají za významnými památkami podél břehů Nilu. Většinou z nich se dostane standardních informací, které by si mohli sami přečíst v každém průvodci. Často se přitom zapomíná na to, že o pradávnejší historii Egypta nevíme téměř nic a že zavedené členění dynastií je novodobým výmyslem našich egyptologů.

Již počátkem 20. století dospěli badatelé po důkladné analýze *Palermské desky* k nečekaným výsledkům, které se týkaly výrazu „rok vlády“. Německý egyptolog Kurt Sethe (1869-1934) poznamenal, že při počítání faraonových roků vlády nebyl pro označení „rok“ používán hieroglyf „Re“ (slunce nebo světlo), jak se zpočátku předpokládalo, ale znak „Sp“ (událost nebo znamení), který se používal u časových údajů. Nové objevy uskutečněné na přelomu 19. a 20. století prokázaly, že roky vlády se nepočítaly v obvyklém časovém smyslu, ale orientovaly se podle významných událostí. Proto je obtížné egyptská období technicky převést do parametrů, jaké užíváme dnes. Když v současnosti mluvíme o atomovém věku nebo středověku, je každému jasné, jakou epochu máme na mysli. Na Egypťany většina z nás pohlíží tak, že prostě byli původně kočovníci, pak se usadili, stali se z nich rolníci a založili první civilizaci, čímž byl nastartován vývoj, který kontinuálně vedl až k počítačovému období. Proto už samo slovo Egypt vzbuzuje u mnoha lidí omezené představy, zaměřené většinou na zlaté přeplněné královské hrobky a chrámy, případně na další kolosální stavební památky – pyramidy a Sfingu.

74

znamenal přerušování prací. Egypťané museli přijít na jiné řešení!

Je snad následující myšlenka, že staří Egypťané používali podobné elektrické světlo jako dnešní Správa staroegyptských památek, úplně scestná?

Elektrické vlastnosti jantaru poznali staří Řekové už v 6. století př. n. l. Pokud ho třeme, přitahuje lehké předměty. Proto ho Řekové již před 2 500 lety pokřtili „*elektron*“. Uběhlo však ještě velmi mnoho let, než v roce 1729 Brit Stephen Gray objevil elektrickou vodivost a než po dalších sto padesáti letech Američan Thomas Edison vyrobil první funkční žárovku. Starověké artefakty však naznačují, že dějiny elektřiny sahají do minulosti podstatně hlouběji!

Kolem roku 2500 př. n. l. se na východním břehu Kaspického moře usadili Parthové. Založili velkou říši, jež přetrvala téměř pět set let. Přibližně sto deset let po svém příchodu dobyli také Mezopotámii, zemi mezi Eufratem a Tigridem, kde již odpradáva existovaly vyspělé civilizace Sumerů, Asyřanů a Babyloňanů.

Archeolog Wilhelm König objevil roku 1936 při vykopávkách parthského sídliště poblíž iráckého Bagdádu 18 centimetrů vysokou terakotovou vázu s o něco kratším měděným válcem a zoxidovanou železnou tyčí se zbytky asfaltu a olova. Zdálo se to být neuvěřitelné, ale jednalo se skutečně o antickou baterii našich předků! Tyto baterie byly již mnohokrát napodobeny a byla ověřena i jejich funkčnost. K jejich výrobě je potřebný tenký měděný plech, z něhož se vytváří přibližně dvanáct centimetrů vysoký válec o průměru dva centimetry. Poté se baterie uzavře slitinou cínu a olova.

Vědci předpokládají, že Parthové používali své baterie k pozlacení kovových předmětů. To také bylo experimentálně prokázáno. V roce 1981 se podařilo pomocí vř-

76

komu se však při tomto slově vybaví i představa o znalosti stejnosměrného elektrického proudu, ponorek, létajících aparátů nebo dokonce o vesmírných cestách?

Správa staroegyptských památek dnes používá ve veřejnosti přístupných prostorách chrámů a hrobek neonové světlo. Toto osvětlení má zvýraznit barevnou nádhru staroegyptských památek a ukázat je v pokud možno co nej-přirozenější podobě. Dodnes je však záhadou, jak mohli Egypťané vytvořit v úplné tmě na nespočetných chrámových stěnách a v hrobkách tak barevně nádherné výtvo-ry.

Římané a Řekové používali ke svícení pohodlné a olejové lampy. V jejich stavbách se dodnes zachovaly stopy po sazích a upevnění lamp. V hlubokých staroegyptských hrobkách se však žádné stopy po spalínách nenašly. Buď Egypťané znali žárovky, nebo měli k dispozici techniku založenou na zachycování slunečního světla a jeho přenosu do nejtmnějších koutů.

Jaké osvětlení tedy staří Egypťané používali?

Jedno je naprosto jisté, v žádném případě nepoužívali pohodlně! Saze by totiž poškodily malby a plameny by v mnohametrových hloubkách zlikvidovaly poslední kyslík a znemožnily tak dělníkům práci. Egyptologové jsou přesvědčeni, že Egypťané využívali zcela jednoduchý prostředek, podobně jako někteří dnešní průvodci, a sice zrcadla. Mnoho z nás si již pohrávalo se zrcadlem a nastavovalo ho proti slunci. Proto víme, že sluneční paprsky lze zachytit bez nějaké zvláštní námahy. Egyptologové se domnívají, že Egypťané byli schopni vést toto světlo na vzdálenost stovek metrů kamennými chodbami nastavením zrcadel ve správném úhlu. Tato metoda je ale využitelná jen omezeně. Slunce se totiž ustále pohybuje a mění své postavení. Oblaky zatažená obloha i soumrak by

75

né kopie parthské baterie během pouhých tří hodin pozlatit malou stříbrnou figurku. V mnoha muzeích se nacházejí parthské zlaté předměty a všichni předpokládají, že jsou z ryzího zlata. Například v hildesheimerském muzeu však přišli na to, že jejich Usírova figurka je ve skutečnosti pouze z pozlaceného stříbra, a proto museli snížit odhad její ceny. Většina muzeí pochopitelně nemá zájem o nějaký podrobný průzkum svých vystavených předmětů, obávají se totiž jejich znehodnocení.

Napětí u novodobých napodobenin parthských baterií se pohybovalo pouze mezi 1,5 až 2 volty. Musíme si však uvědomit, že Parthové svoje baterie okoptovali podle sumerských předloh a ani zdaleka se nepřiblížili výkonu originálů. Zdá se, že také v Egyptě již před 6 500 lety používali první baterie a elektrické osvětlení. Názna-ky existence prehistorických žárovek nalezneme na nástěnných reliéfech nebo papyrech, jež překaly životu nepříznivé podmínky pouště. Jedním z předmětů připomínajících zapomenutou technologii je takzvaný sloup *Ded* nebo *Džed* (*Djed*).

Co tento předmět vlastně představuje?

Egyptologové ho pokládají za symbol „*trvání*“ nebo „*stálosti*“, což těsně souvisí s kultem mrtvých. Pozlacený sloup *Ded* ze slavného Tutanchamonova hrobu obsahuje dokonce následující rčení: „*Přinesl jsem ti sloup Ded ze zlata, ať se z něho potěšíš.*“ Nejedná se skutečně o nic jiného než o symbolický pohřební dar, z něhož se má zesnulý král těšit. Zřejmě již před 3 350 lety byl pravý význam „*Dedu*“ zapomenut. Na nástěnných obrazech z této epochy jsou dochovány postupy při zhotovování těchto předmětů, jež zřejmě měly symbolický charakter. V Menoferu byly již za Staré říše vykonávány zvláštní rituály, při nichž „*kněží ctihodného Dedu*“ *celebrovali vzpřímení jeho pilíře*“. Dedovy každoroční slavnosti za-

77

čínaly obětí, kterou panovník přinášel Usírovi, „vládeci věčnosti“. Byla to mumifikovaná postava, jež měla místo hlavy pilíř nebo sloup. Také bohyně Eset a Neit jsou na chrámových zdech zobrazovány vkleče před sloupem Ded, který je spojuje s bohem Usírem. Mimo jiné je Ded pokládán za „páteř“ boha Usíra. Možná došlo kdysi k chybné interpretaci technického zařízení, které kdosi nosil na zádech a jehož funkci Egypťané nechápali. Mimochodem, také jedno z přízvisek egyptského hlavního boha Ptaha zní „cítihodný Ded“.

Nejvyšším kněžím faraona Snofrua a jeho syna Chufua se říkalo dedí nebo dzedi. Všichni je znali jakožto ochránce „tajemství boží moudrosti“. Přebývali ve svatyni v Onu (Heliopoli). Zvláštní vztah k dedům měl také nejmladší Chufuův syn Radzedef (Džedefre), což možná vysvětluje volbu jeho pojmenování. Dedí byli velkými kouzelníky a perfektně se vyznali v anatomii všech živých bytostí.

Znali dedí elektrické žárovky?

Na cestě za hledáním odpovědi bychom měli navštívit 6. hornoegyptský kraj Denderu, který leží asi sedmdesát kilometrů severně od dnešního Luxoru. Zároveň se jedná o jediné místo v Egyptě, kde byl nalezen reliéf s kompletním zobrazením zvěrokruhu egyptského roku. Reliéf byl sejmut ze stropu chrámu bohyně Hathor a dnes se nachází v pařížském Louvru. Pokud jde o určení jeho stáří, vědci nejsou jednotní. Jejich údaje se pohybují v rozmezí 2 700 až 5 800 let.

Skupina britských a egyptských archeologů narazila v červenci roku 1996 v bezprostřední blízkosti Suezského průplavu na neočekávaný nález. Jedná se o 24 hrobek, jež byly zřejmě postaveny kolem roku 4500 př. n. l. a jejich stáří tedy dosahuje 6 500 let. Byly zde odkryty i stély egyptské bohyně Hathor a některé další relikty, jež se

zatím nepodařilo přesně zařadit. Naznačují však, že již 1 500 let před sjednocením Dolního a Horního Egypta zde musela existovat vyspělá civilizace. Doposud se historici domnívali, že pouštní oblast mezi Středozemním a Rudým mořem nebyla obydlena. Šéf státního Úřadu pro starověké památky doktor Abd el-Halim Nur el-Din říká:

„Je možné, že budeme muset přepsat část našich kulturních dějin.“

Podle mého názoru nezůstane pouze u části dějin, protože Hathorin chrám v Denderě má ještě další zvláštnost, kterou odborníci zatím nedokázali uspokojivě vysvětlit. V zatuchlé neosvětlené komoře (výška pouze 1,12 a délka 4,60 metru) byla objevena skutečná archeologická záhada. Jedná se o zobrazení kněží a jejich pomocníků, kteří drží předměty podobné velkým žárovkám, omotaným kabely. Celá scéna zřejmě znázorňuje jakýsi ceremoniál.

O interpretaci tajuplných maleb na chrámové stěně se dosud pokusilo jen málo egyptologů. Důvodem je především to, že v Denderě nebyly použity obvyklé hieroglyfy, ale určitý druh tajného písma. Jediné tedy nejsou pouze zobrazené předměty, ale i použité písmo. Pokud se na obraz pozorně podíváme, připadá v úvahu pouze jediná interpretace: z žárovky vedou kabely, které končí na sloupu Ded, jenž působí dojem velké baterie nebo generátoru. Podobné obrazy byly nalezeny i na některých papýrech či kamenných deskách. Švýcarský spisovatel Erich von Däniken má v této věci jasno a napsal v knize *Oči Sfingy* o denderské malbě následující větu:

„...Na stěnách krypty v Denderě je vyobrazeno praktickování tajných znalostí týkajících se elektriny...“

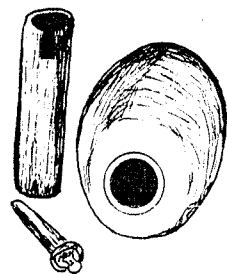
A co tomu říkají vědci?

„Všechno je to nesmysl!“

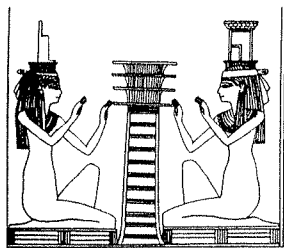
Kdo by si ale myslel, že egyptologové nabídnou nějaký jiný smysluplný výklad, ten se mýlí. Toto společenství

78

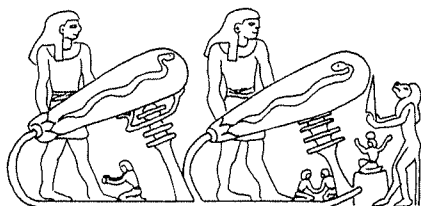
79



Obr. 18: Baterie



Obr. 19: Eset/Neit



Obr. 20: Žárovky

financované z peněz daňových poplatníků narazilo při pokusech o interpretaci denderské malby na hranice svých možností a zůstává nám doposud svou odpověď dlužno. Naštěstí se však objevují mladí egyptologové, nezátížení předsudky. Jedním z nich je dr. Wolfgang Waitkus, který se denderskými hieroglyfy zabýval již během studia. Svou dizertační práci věnoval právě těmto hieroglyfům a dospěl v ní k překvapivým poznatkům.

Podle Waitkuseva překladu byly kabely vycházející ze žárovek (Waitkus jim tak ovšem neříká) zhotoveny z mědi a květům lotosu podobné objímky byly ze zlata. Již počátkem 19. století začala Evropa i Amerika znovu objevovat antické pokusy s elektrinou. V roce 1802 byl zkonstruován takzvaný *Voltův sloup* (předchůdce dnešních baterií). Již tehdy byly objeveny vlastnosti mědi, výborného vodiče. Na tom se nic nezměnilo dodnes, měď a zlato jsou zdaleka nejlepší vodivé materiály.

Odkud to však věděli staří Egypťané?

Dr. Waitkus tvrdí, že žárovky souvisí s kouzelnými silami bohyně Eset a v textech jsou zmiňovány jako „zářící hadi“ nebo „Harsomtus“ (hadí bůh). Hieroglyfické texty popisují jakýsi rituál vzkříšení hadího boha ze skříňky, přičemž se musí správně provést boží příkazy a pronést kouzelné formule. Připomíná to průběh cargo kultů, které chybně interpretují nesrozumitelné technologie. Harsomtus byl podle Waitkuse pokládán za „nejvyššího pána slavnosti Sed“. Není jasné, co vlastně slovo *Sed* znamenalo. Možná se jednalo o první den prvního egyptského měsíce (Thovt). Slavnost *Sed* se však nekonala každoročně, ale po uplynutí určitého počtu let.

Šířka lampy se podle Waitkuse pohybovala kolem čtyř šířek dlani, což odpovídá našim třiceti centimetrům. Lotosový květ (objímka) byl Egypťany označován za „...květinu, z níž vychází světlo...“ Pokud bychom se chtěli po-

80

81

kusit o vysvětlení technického popisu svítilny žárovky, mluvili bychom zpravidla o zapnutí a vypnutí zdroje. Žhavicí vlákno bychom klidně mohli označit za „zářícího hada“.

Jak daleko se Egypťané dostali při využívání nevyzkoušených technických vymožeností?

Američtí bratři Wilbur a Orville Wrightovi absolvovali v roce 1903 první úspěšný let svým motorovým dvojplátníkem. Jejich tehdejší úspěch určitě nikdo nespojoval s Egyptem. Ale o pět let dříve, přesněji řečeno v květnu 1898, vyzvedli archeologové z jednoho hrobu nekropole v Sakkáře dva dřevěné Horovy sokoly. Nálezy vážily 40 gramů a obdržely číslo 6 347. Nikomu nepřipomínaly rodicí se vzduchoplavbu. Dlouhou dobu byly pokládány za obyčejné sošky ptáků a v zapomenuté bedně na ně padal prach zapomnění.

Znovu si jich všiml (v roce 1969) třiasedmdesátiletý profesor Kahlil Messiha. Udivila ho nesmírná podobnost Horových sokolů s moderními letadly.

Už na první pohled jsou patrné nosné plochy, výškovky, boční křídla a mohutný trup připomínající větroně. Délka trupu dosahuje asi 15 centimetrů, rozpětí křídel přesahuje 18 centimetrů. Modely byly zhotoveny z lehkého dřeva egyptského fíkovníku sykomory. Pokud je vhodíme do vzduchu, dokážou uletět krátkou vzdálenost. Vědci datují dobu jejich vzniku do roku 200 př. n. l. Modely jsou uloženy v káhirském muzeu. Po znovuobjevení zmíněných modelů letadel byl v prosinci 1971 založen výbor složený z archeologů a leteckých odborníků. Členy týmu byli dr. Henry Riad, tehdejší ředitel *Egyptského muzea starověkých památek*, dr. Hismat Nessiah, vedoucí starověkého oddělení, dr. Abdul Quader Selim, delegovaný šéf *Egyptského ústavu pro výzkum starověku* a také Kamal Naguib, předseda *Egyptského leteckého sdružení*.

82

Komise se pozastavila především nad vyklenutím nosných ploch, jež díky svému tvaru vytvářejí vztlak. Další zajímavostí byly přidě letounů ve tvaru V, což jim zajišťovalo dobrou stabilitu. V podstatě se muselo jednat o výsledky dlouhodobých aerodynamických výzkumů. Vědci již po krátké době dospěli k názoru, že se jedná o modely větších letadel, možná nějakých motorových větroňů. Antické originály mohly být používány pro dopravu těžších nákladů při rychlosti až 95 km/h.

Členové výboru byli pevně přesvědčeni o významu svého objevu a 12. ledna 1972 se rozhodli připravit v Káhiře zvláštní výstavu. Následně byly podrobně prozkoumány další „ptačí modely“ uložené v jiných sbírkách. Skutečně bylo objeveno ještě více než dvanáct podobných větroňů. Původně se nacházely v hrobech. Veřejnosti je představili dr. Abdul Quader Hatem, náměstek tehdejšího předsedy vlády, a tehdejší ministr letecké dopravy Ahmed Moh. Západní archeologové se však nedokázali smířit s představou, že by se skutečně mohlo jednat o letadla. Profesor Messiha je každopádně přesvědčen, že opravdu jde o modely letadel a ne například o dětské hračky. Tento archeolog tvrdí:

„Pokud někde v poušti spočívají velké originální předlohy těchto modelů, mohlo by se jednoho dne podařit je odkryt a ukázat světu.“

Zmíněné antické modely představují velké zpochybnění našich představ o vývoji techniky. Je to však jen jeden z nespočetných podivných a záhadných nálezů, které vyvolávají spory o vědeckých znalostech a technických schopnostech našich předků. Vědci se do podobných diskuzí pouštět jen neradi, někdy je však k tomu okolnosti přinutí. Něco podobného se stalo, když poblíž Thinisu byl uskutečněn další nález, který potvrzuje neobvyklé technické výkony našich praotců.

Na okraji západní pouště se rozkládala oblast Abódev se stejnojmenným městem, které se těšilo velké vážnosti

83

a stalo se centrem celého kraje. Koptové mu říkali Abót a Řekové Abydos. Toto město bylo současně hlavním místem kultu mrtvých a jedním z poutních míst země na Nilu. Založení Abydu bylo spojováno s bohem mrtvých jménem Chontamenti a jeho historie sahá daleko do prehistorických dob. Byli zde pohřbíváni nejen králové první dynastie, ale už i předdynastičtí panovníci. Podle legend se vlády nad Abydem zmocnil bůh mrtvých Usíre a stal se vládcem nad vším pozemským děním. Tento bůh zavedl polní hospodářství a pěstování révy a byl starými Egypťany nazýván „Dokonalý“. Pocházel z 9. oblasti (Dedu) Dolního Egypta a poté prý přesídlil do Abydu, kde panoval nad zemí do té doby, než ho vystřídal jeho syn Hor.

V mýtu o Usírovi je obsažena zpráva o jeho bratru Sutechovi, který chtěl vládu uchvátit pro sebe a zosnoval plán na Usírovo zavraždění. Při slavnosti, kterou Sutech uspořádal jako součást svého plánu, se mu podařilo Usíra přelstít a bestiálním způsobem zabít. Po dokonání vraždy rozsekal Sutech mrtvolu svého bratra na kousky a rozházel je po celém Dolním i Horním Egyptě. Bohyně Eset, Usírova sestra a současně manželka, se vydala jednotlivé kusy těla hledat. Podle legend se jí podařilo najít všechny, s výjimkou Usírova penisu. Potom se odebrala do Abydu a rozprostřela nashromážděné kusy v takzvaném *Osireionu*, kde je chtěla složit dohromady. Podařilo se jí na krátkou chvíli Usíra navrátit pozemskému životu a zplodit s ním, přestože neměl penis, dítě, které se později stalo bohem Horem. Usíre se nakonec stal vládcem podsvětí.

O jakém časovém období egyptských dějin může být ve zmíněném mýtu řeč?

Americký badatel John Anthony West objevil podle vlastního tvrzení důkazy, že buď egyptská historie sahá až 12 500 let do minulosti, nebo že v té době žila u Nilu zce-

84

la jiná, neznámá vyspělá civilizace. Těžištěm Westovy teorie je tajuplné *Osireion*, kde Eset nalezla Usírovo hlavu. Dalšími důležitými součástmi této hypotézy jsou Sfinga a Údolní chrám v Gíze. John A. West poukazuje na jednoznačné stopy vodní eroze, které objevil na zmíněných stavbách, ačkoliv stály uprostřed pouště. Z toho vyvodil vědec následující závěry:

„Stopy eroze mohly vzniknout jedině během nezvykle vlhkého, deštivého období kolem roku 10 500 př. n. l., tedy koncem poslední doby ledové.“

Stavba abydoského chrámu, do něhož je *Osireion* jakoby integrován, byla prý zahájena kolem roku 1400 př. n. l. faraonem Sethim I. a dokončena jeho synem Ramessem II. Chrám nesl jméno *Dům milionu let* a byl zasvěcen bohu Usírovi. Každý Egypťan se musel během svého pozemského života nejméně jednou vydat na pouť do tohoto místa. Faraon Sethi I. však nebyl pohřben v Abydu, ale v Údolí králů. Když archeologové začali pátrat po prvních významných mumiích, našli mrtvolu Sethiho I. a Ramesse II. v hrobce královny Inhapi, kde byl ukryt také Ramesse I. Údiv egyptologů ještě vzrostl, když Francouz Victor Lorét objevil v hrobce Amenhotepa II. mumii Amenhotepa III., která byla umístěna v sarkofágu Ramesse III., jenž byl překryt víkem sarkofágu Sethiho II.

Osireion v Abydu byl založen patnáct metrů pod úrovní chrámu a byl vybudován jako megalitická stavba, což je v Egyptě možné vidět již jen v údolním chrámu v Gíze. Budova obsahuje prostor obtékáný vodou, uprostřed stojí mohutný kamenný blok (Usířův sarkofág). Podle Plutarcha je zde uchovávána mrtvola tohoto egyptského boha. I řecko-římský zeměpisec Strabon nám zanechal následující svědectví:

„Nad ním leží město Abydos, v němž se nachází královská stavba Osireion, jež je vystavěna podivuhodným způsobem. Je celá z kamene ve stejném provedení, jaké známe z Labyrintu. Není však tak mnohonásobně splete-

85

ná. V hloubce nalezneme pramen, musíme k němu sestoupit podzemními chodbami s mnoha zatáčkami. Chodby jsou postavené z monolitů ohromné velikosti v podivuhodném slohu.“

Novověké průzkumy Osireionu zahájil v roce 1726 Tourtehot Granger, Francouz pocházející z Dijonu. V jeho deníku se můžeme dočíst, že celý chrámový komplex byl pohřben pod vrstvami pouštního písku a jeho polohu označovalo pouze několik zachovalých pilířů. Francouz se dostal dovnitř volným postranním vchodem na severovýchodě stavby. Jeho objev byl bohužel brzy zapomenut a upozornit na něj musel teprve další jeho krajan – nebyl jím nikdo menší než Auguste Mariette, který celý chrámový komplex osvobodil od nánosů písku v roce 1859. Skutečný výzkum Sethiho chrámu zahájil až Brit W. M. F. Petrie a Margaret Murrayová roku 1903, kteří odkryli části jedné haly a chodby. Později objevili mezi zadní stěnou již odkryté haly a hranicí Sethiho chrámu další podzemní budovu, kterou identifikovali jako studnu (pramen) popisovanou Strabonem. V roce 1912 objevil profesor Edouard Neville se svým týmem dlouhou příčnou komoru a žulovou kamennou bránu. Po dvouletém zkoumání dospěli k závěru, že Osireion musí pocházet z velmi rané epochy, kdy se ještě nepoužívaly ornamenty. Udivovalo však, že stavebníci byli schopni přemísťovat až sto tun těžké kamenné bloky. Neville dokonce pokládal Osireion za nejstarší egyptskou stavbu a až do roku 1933 zůstal tento názor neotřesitelný. Ovšem jeho nástupce, mladý profesor Henry Frankfort, zařadil pomocí rozporuplných indicí celý chrámový komplex k devatenácté dynastii. Výzkumy však pokračovaly. V roce 1990 se do Egypta vydala studijní výprava *Ancient Astronaut Society*, během ní se Rakušan Herbertovi Regenfelderovi podařilo v Sethiho chrámu ofotografovat kuriózní hieroglyfy, které objevil na stropním nosníku sloupové haly. Znaky musely být starší než 3 500 let. Na hieroglyfy upozornil hosty

86

časnosti se plánuje výstavba podvodních stanic s trvalou lidskou posádkou.

Ale jak to vypadalo před rokem 1775, existovaly již tehdy nějaké podvodní čluny?

Zakladatelem mormonského náboženství byl jistý Joseph Smith (1805-1844), který v 19. století získal z nám neznámého pramene knihu *Mormon*. V té je uvedeno podivuhodné vyprávění o námořní výpravě z Jeruzaléma do Jižní Ameriky, která prý měla být vykonána dávno před Kryštofem Kolumbem, už někdy kolem roku 600 př. n. l. Tajuplná osoba, nazývaná *Pán*, přikázala národu *Nefitů*, aby postavil osm lodí, na nichž se jim podařilo dosáhnout Ameriky. Nejzajímavější na tom je, že z textu lze odvodit popis lodí, jež se zřejmě podobaly ponorkám:

„A byly postaveny tak, že byly mimořádně utěsněné a mohly zadržovat vodu jako nějaká nádoba. Dno a stěny byly utěsněné. Konce byly špičaté. Také vrchní část byla těsná jako nádoba. Dosahovaly délky stromu, a když se uzavřely dveře, nepropouštěly vodu...“

Po dohotovení vodotěsných lodí si národ všiml, že po uzavření průzorů se uvnitř lodí velmi setmělo. Poté *Pán* rozdělil šestnáct zářících kamenů, na každou loď se dostaly dva. Dokázaly svítit po 344 dní. Legenda sice zní neuvěřitelně, ale nevymyslel jsem si ji, je svědectvím o naší minulosti. Existují však i egyptské záznamy, ze kterých lze rovněž vyčíst indicie o existenci starověkých ponorek.

Slovo „hermetický“ pochází z řečtiny a znamená neprodyšný nebo neprostupný. Pochází z takzvané sbírky *Hermetica*, která byla kolem roku 200 n. l. v Egyptě sepsána volnou formou neznámým učencem. Spis obsahuje okultní moudra boha *Herma Trismegista* (Hermes třikrát největší) z oblasti astrologie, magie, medicíny, mystiky a náboženství. V očích naší vědy se jedná o „mysterium“.

88

z AAS jeden z místních průvodců. Zvláštní znaky vypadají jako obrysy helikoptéry, tanku a ponorky.

Když se kdokoli dotazoval Heinricha Fockeho (1890-1979), vynálezce první letuschopné helikoptéry, na jeho objev, dočkal se pouze odmítavého mávnutí rukou. Focke vždy namítal, že nejde o jeho vynález, ale duševní výtvar univerzálního génia Leonarda da Vinci. Jak nám však dokazuje chrámový reliéf, ani ten nebyl duchovním otcem vrtulníku. Toho musíme hledat v tajemném světě staroegyptských bohů. V Egyptě nebyly dosud objeveny žádné další stejné nebo alespoň podobné hieroglyfy, které by vzhledem připomínaly technické přístroje, případně stroje 21. století.

Jedná se o podvod?

Pokusme se o odpověď pomocí analýzy historie vzniku ponorky. Od roku 1775 docházelo v Americe i Evropě ke stavbě lodí plujících pod hladinou, většina těchto pokusů však zůstala širší veřejnosti neznámá. Dne 13. května 1996 přinesl denní tisk nenápadný článek o nalezené ponorce, jež byla objevena poblíž přístavu Charleston (USA). Nejúžasnější na dvanáctimetrovém plavidle bylo to, že ponorka byla používána již roku 1864 během války Jihu proti Severu. Železný *Hunley* byl poháněn silou svařů a osvětlován svíčkami. Ponorce se dokonce podařilo potopit loď Severu, ale potom byla vlnami zahánána na hloubku a zmizela. V roce 1879 postavil Brit George Garrett, pocházející z Manchesteru, první strojem poháněnou ponorku *Resurgam*, která se mohla potopit až do stopadesátimetrové hloubky. Válcovité, 15 metrů dlouhé a 33 tun vážící plavidlo bylo na přídi i zádi ukončeno špičkou a obsluhovala je tříčlenná posádka. Ovšem již v únoru 1880 se ponorka potopila a byla nalezena až v roce 1995. Během pouhých dvou set let vývoje jsme se dopracovali až k obřím atomovým podmořským křižníkům a v sou-

87

Hermes Trismegistos bylo řecké jméno *Thovta*, egyptského boha písma a učnosti.

Orientalista Robert K. G. Temple napsal, že Hermes Trismegistos byl zřejmě zástupcem rasy, která obyvatelům Země přinesla vyspělou kulturu a poté se vydala zpět ke hvězdám, za svými božskými příbuznými. Před svým návratem do dálav vesmíru zasvětil Hermes Trismegistos jednu nebo více osob do nebeských mysterií. Těmto osobám se říkalo *Thovt*. Robert K. G. Temple je pokládá za předchůdce staroegyptského kněžstva. „*Poimandrový*“ hermetické spisy uvádějí, že Hermes Trismegistos vytvořil neprodyšné nádoby, které bylo možné vzducho- i vodotěsně uzavřít, takže byly schopné plavby po moři.

Jednalo se o ponorky?

Podle názorů odborníků souvisí zmíněné legendy s Platonovou zprávou o Atlantidě. Koptové však tvrdí, že příslušné vědomosti byly čerpány z knih starých Egyptanů. Možná mají pravdu obě tvrzení. Podívejme se nejprve na informaci církevního otce Eusebia:

„...A v prvním roce prý přišla z Rudého moře doprostřed babylonské země strašlivá nestvůra, jejíž jméno zní „Oan“. Jak vypráví také Apolodoros ve své knize, měla rybí tělo a pod rybí hlavou byla připojena další hlava. Na ocasu měla obluda nohy, podobné lidským. Její vzhled se dodnes dochoval v různých vyobrazeních...“

Legenda vypráví dozajista o technickém výtvaru, zřejmě o jakémsi vozidle nebo plavidle, jež bylo řízeno živou bytostí. Tvůrce díla měl buď podobnou představivost jako Jules Verne (1828-1905), autor vědecko-fantastických utopických románů (například o ponorce *Nautilus*), nebo popsal již existující technické vymoženosti našich pradědků, jež se z nějakého důvodu objevily v oblasti, kde žil. Dnes víme, že Eusebiova legenda je založena na ztracených klínopisných tabulkách babylonského kněze Be-

89

rosa a popisuje doby, kdy na zemi vládli bohové. Měli bychom poznamenat, že nejen Hermes Trismegistos je totožný s egyptským bohem, ale stejný případ představuje i zmíněný Apolodoros. Také ten nebyl nikým menším než egyptským bohem Horem, synem Esety a Usíra. Tím se neznámé plavidlo opět přibližuje k egyptské kultuře, protože v legendě je zmínka o Horově (Apolodorově) knize. Ale čtěme dál:

„...A o stejném zvířeti se říká, že se každý den stýkalo s lidmi a nepřijímalo pražádný pokrm. Učilo lidi písmu a rozmanitým uměním, stavbě měst a zakládání chrámů, také zákonům a pěstování obilí a plodů a vůbec všemu, co je pro život důležité. A od té doby již nic víc nebylo nikým objeveno.“

Z úryvku jasně vyplývá, že se jednalo o jakéhosi kulturního misionáře, který se během dne dopravoval za lidmi ve svém vozidle. Z dalšího textu se dokonce dozvídáme, že Oan nebyl sám, ale že se v průběhu času objevilo více podobných vozidel či plavidel:

„A při západu slunce se nesivřa Oan vrátila pod mořskou hladinu a přes noc odpočívala. Později se objevily další podobné nesivře. Zmiňují se o nich také Knihy králů. A o Oanovi se vypráví, že lidem přinesl poznání o správě státu, o jazyku a umění.“

Z pokračování textu se ještě dozvídáme, že Oan byl zobrazen na chrámových stěnách v Belosu. Hieroglyfy v Sethiho chrámu jsou úžasné samy o sobě, ale když s nimi spojíme ještě i legendy ze zmíněných starých spisů, představují opravdu důvod k zamýšlení.

Navíc všichni známe ještě jedno plavidlo, které bylo postaveno kvůli potopě světa a pohybovalo se také téměř pod vodou. Ano, mluvíme o biblické Noemově arše. Také její původ sahá daleko do starověku a patří vlastně do sumerské (mezopotamské) mytologie. Mezopotamskými Noemy byli *Atra-Hasis*, *Utanapištim* a *Ziusudra*, kteří od boha Ea/Enkiho dostali příkaz ke stavbě archy, kterou sta-

90

a ihned si povšiml, že onemocněl kvůli pokrývce hlavy. Proto mu ji okamžitě sundal a rozřízl mu kůži, aby mohl odtéci hnis smíšený s krví, načež se Usíre zase uzdravil.

Nechci jednoznačně tvrdit, že se v Usírově 62,5 centimetru vysoké koruně či přilbě nacházela nějaká baterie nebo něco podobného, ale například právě zmíněný bůh Re je ideálním příkladem, na němž můžeme demonstrovat technické vymoženosti našich předků, které jsme později museli namáhavě znovu objevovat.

Ze starých egyptských napsí se dozvídáme, že Re byl jakožto sluneční bůh „*pánem obou světů*“, „*slunečního kotouče*“ a „*hlubiny nebes*“. V egyptské mytologii vystupuje Re jako syn boha *Ptaha* a bohyně *Net*. Bývá obvykle zobrazován s hlavou krahujce a má na sobě rudý sluneční kotouč s hadem. Pokud se Re objevuje s lidskou hlavou, je jeho obličej vždy vybarven červeně. Symbolem tohoto boha je ležící Sfinga v podobě lva: Nejvyšší úcty požíval Re ve městě Onu/Heliopol. A právě odtud pocházejí podivuhodné obelisky, které zřejmě nemají žádný praktický význam.

Proč vlastně Egypťané vytvořili tolik nádherných obelisků?

V Berlíně, Londýně, Paříži, Římě, New Yorku a Washingtonu, tam všude můžeme obelisky obdivovat. Původně ale stávaly v Egyptě. Byly osvobozeny z metrových nánosů sutí a bahna a vzpřímeny, aby stály stejně jako kdysi v egyptské minulosti. Jenom v italské metropoli se tyčí třináct těchto z kamene vytesaných obřích pilířů, vzpínajících se k nebesům. V samotném Egyptě se dnes nachází pouze pět obelisků. Většina těchto obřích pylonů byla postavena teprve v období „*Nové říše*“ a stávaly po dvou před vstupy do chrámů. Jedná se o mohutné žulové monolity, které zpravidla pocházejí z kamenolomů v Asuánu. Dodnes tam jeden takový svědek minulosti leží, vá-

92

ré klínopisné texty označují jako SU.III. Hebrejské slovo „*Soleleth*“ je dnešním výrazem pro ponorky. Je to pouhá náhoda?

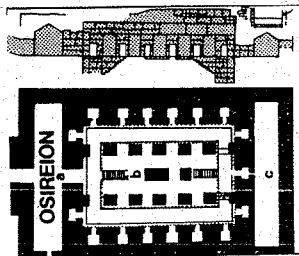
Oficiální místa se zatím ke kuriózním hieroglyfům v Sethiho chrámu nijak nevyjádřila, proto jsem se obrátil na filologa dr. Rolfa Krausse s prosbou, aby mi sdělil svůj názor. Dr. Krauss zmíněné hieroglyfy dosud nespatriřil, a tak se v telefonátu z 2. července 1996 vyjádřil v tom smyslu, že je nesmysl, aby se takové hieroglyfy na stěnách egyptských chrámů vyskytovaly. To je taky odpověď! Přitom by stačilo, kdyby odborníci zajeli do Abydu, navštívili Sethiho chrám a přesvědčili se na vlastní oči. Podivné znaky se nacházejí hned na prvním stropním nosníku (vlevo) v sloupové síni.

Vraťme se však ještě jednou k Usírovu mýtu. Všechny části těla, jež jeho manželka shromáždila, se nacházely v egyptských provinciích, které archeologové dokázali zpětně lokalizovat. Chtěl bych se teď soustředit na hlavu, kterou Sutech ukryl v Abydu.

Mohla být hlava ve skutečnosti nějakou magickou pokrývkou hlavy?

Usíre mívá na obrazech na chrámových stěnách nebo papyrech pokrývku hlavy, která připomíná helmu podobnou sloupu Ded nebo 62,5 centimetru vysokou Atefovou korunu, upomínající na bílou kuželovitou válečnou přilbu Horního Egypta. Dosud se při vykopávkách nepodařilo žádnou královskou přilbu objevit. Známe je pouze z nescetných maleb. Buď byly zhotoveny z materiálu, který nepřekonal nekonečná staletí, nebo se jednalo o pokrývky hlavy, které byly spíše technickými přístroji. V jedné legendě z egyptské knihy mrtvých je zmínka o tom, jak bůh Usíre onemocněl poté, co si nasadil Atefovou korunu. Pokrývka hlavy údajně vyzařovala „*teplo*“, bohova hlava otekla a zhnisala. Další bůh, Re, našel zhroutčeného Usíra

91



Obr. 21: Osireion



Obr. 22: Vrtulník



Obr. 23: Usire

93

ží 1 100 tun a na délku dosahuje 41,76 metru. Nemohl být dokončen, protože se při opracovávání rozlomil. Běžné obelisky však váží průměrně jenom 200 tun. Geologové předpokládají, že se na opracovávání takových artefaktů v kamenolomu muselo podílet nejméně 130 kameníků.

Když jsem v březnu roku 1996 přijel do Istanbulu, zajímaly mě nejen dva obelisky u Modré mešity sultána Ahmeda, ale také mešity v pozadí, jejichž minarety směřují k nebesům podobně jako staroegyptské obelisky. Místní obyvatelé říkají minaretům „*min-a-re*“, což znamená maják. Architekturu minaretů poznali Osmané při svém tažení do Egypta roku 1512. Pokud se však na slovo MIN-A-RE podíváme pozorněji, rozpoznáme ve výrazu *Min* egyptského boha plodivé síly a plodnosti, který byl také vládcem nad východními pouštními stezkami. Slabika *Re* se shoduje se jménem nám už známého slunečního boha.

Slovo obelisk pochází ze starého řeckého výrazu „*obeliskos*“, což znamená „*rožeň na maso*“. Odvozen byl od *obelos*; toto slovo můžeme přeložit jako rožeň na opékání, kopí nebo špičatý sloup. Arabští dobyvatelé říkali obeliskům „*misallat faraun*“ – to znamená „*velká jehla vysokého domu*“. Staroegyptské označení *thn* (techen) souvisí se zmíněnými výrazy jen vzdáleně. Tento pojem se v pyramidových textech zapisoval obrazem útočícího byka a představuje akt síly. Slovo *techen* by mohlo být odvozeninou od slovesa *thnj* (techenj), což znamená „*zranit oko*“ nebo „*uvést nebesa v úžas*“. Štrasburský filolog dr. Wilhelm Spiegelberg přeložil již roku 1917 následující citát z jednoho textu pyramid, který se váže k bohyni Eset a potvrzuje odvození pojmu *thn z thnj*:

„... dva velké obelisky stojí venku před nimi a krájejí oblaka nebes...“

Spojení „*krájejí oblaka nebes*“ by mohlo naznačovat, že se jedná o létající stroje podobné našim dnešním raketám. Existuje však ještě jeden náznak z filologického okruhu a zdá se, že by se slovo *thn* nemuselo odvozovat

94

Tuto budovu pokládají egyptologové za svaté místo, v němž byly uchovávány nebo možná dokonce opravovány lodě mrtvých. Mnohé však nasvědčuje tomu, že nešlo o *lodě* v obvyklém slova smyslu. Archeologové objevili roku 1936 kamenný model benbenu, který údajně pochází z roku 1700 př. n. l. a můžeme ho obdivovat v berlínském *Egyptském muzeu*. Jedná se o zobrazení kněze boha Ptaha a podle egyptologů je zachycen v pozici, v níž zývá slunce. Zobrazená osoba však spíše vyhlíží tak, jako by měla na hlavě přilbu a vyhlížela ven jakýmsi průzorem; nezdá se, že oslavuje vycházející slunce.

Mohl být Het-Benben prehistorickým letišťem?

Ze starých textů se dále dozvídáme, že budova byla strážena dvěma skupinami bohů. Čtyři bohové byli před Het-Benbenem a osm jich hlídalo uvnitř budovy. Bohové, kteří se zdržovali mimo Het-Benben, do něj vcházeli jen proto, aby dovnitř zanesli obětní dary poutníků.

Starí Egyptané dávali Reovu bárku Maad do souvislosti s pouštním bohem Min, který byl uctíván jako „*bůh hromu*“. Možná tím mysleli hřmění rakety způsobené tryskovými motory. Nebo je to vše trochu jinak. Americký Úřad pro letectví a vesmír vyvinul novinku, která by mohla celou věc vysvětlit.

NASA (*National Aeronautics and Space Administration*) předvedla 2. července 1996 v Pasadeně (USA) nový model vesmírné lodi, která by se mohla postarat o revoluci v dobývání vesmíru. Vývojem byl pověřen americký koncern Lockheed-Martin a už od roku 2002 měla být schopná transportovat do vesmíru části plánované vesmírné stanice „*Alfa*“. Událost by nebyla tak zajímavá, kdyby nám projekt ohlášený pod názvem X-33 nepřipadal tak povědomý. Nový raketoplán má totiž klínovitý tvar a nepotřebuje víceúrovňové nosné rakety. „*Venture Star*“ vystačí s jediným pohonným stupněm, který se dá

96

jenom z *thnj*, ale také z výrazu *hnj* (chenj). Slovo *chenj* znamená „*snášet se dolů*“, přičemž písmeno *t* v *thnj* by mohla být slabika vkládaná před kmen slova, jako je tomu například u výrazu u-plynout.

Byly snad egyptské obelisky symbolem dávnověkých cest vesmírem?

Z různých legend víme, že starí Egyptané odvodili podobu obelisku z takzvaného kamene *benben*, který mohl být vlastně meteoritem, podobně jako kámen v islámském poutním místě Mekce. V mnoha muzeích jsou uchovávány železné meteority, z nichž některé se tvarem podobají pyramidám. Legendy o nich říkají, že se snesly z nebe, ale uvádějí také, že se do nebes zase vrátily.

Dodnes není úplně jasné, co egyptské slovo *benben* (*bnbn*) vlastně znamená. Rozhodně souvisí *benben* s mýtem o Fénixovi, který se při stvoření světa objevil na pahorku. Podle legend byl Fénix orel s částečně červeným a částečně zlatým peřím. Každých pět set let sám sebe zapálil a poté znovu povstal z popela. Proto byl Fénix pokládán za duši Usírova a symbol znovuzrozeného života.

Pták Fénix však byl rovněž ztělesněním boha *Re* a bylo mu zasvěceno jedno místo v Heliopoli, k němuž se pořádaly pravidelné pouti. Z knihy mrtvých se dozvídáme, že *benben* obsahoval „*tajné věci Re*“, přičemž se jednalo o devět předmětů, jež však bohužel nejsou blíže specifikovány. Faraon 25. dynastie jménem *Pije* (kolem roku 750 př. n. l.) nám zanechal stélu s nápisem, který informuje o jeho návštěvě v Het-Benben v Heliopoli:

„...Faraon *Pije* vystoupil po schodech k velkému oknu, aby spatřil boha *Re* v *benbenu*. Faraon tam stanul zcela sám a otevřel obě dveřní křídla tak, aby zůstala otevřená. Spatřil svého otce *Re* v otevřené svatyni v lesku *Het-Benbenu*. Spatřil *Maad*, *Reovu bárku*, a spatřil *Sektet*, *Atumovu bárku*.“

95

navíc použít vícekrát. Současné raketoplány, například „*Columbia*“, musí při každém letu odhazovat několik pohonných stupňů.

Tepelný štít již není vyroben z těžkých keramických destiček, nýbrž z hliníku a lithia. Nová nebo podstatně vylepšená je také aerodynamika a řízení. Potřebný vztlak již není vyvíjen křídly, ale klínovitým tvarem celého tělesa, které připomíná staroegyptský *benben*. Když *Venture Star/X-33* stojí na startovací rampě, vypadá téměř jako zrcadlový obraz tohoto *benbenu*. Podobnost je ještě zvýrazněna nakládacím otvorem. Nový raketoplán by se měl už brzy stát součástí turistické nabídky. Výlet do vesmíru by měl přijít přibližně na 100 000 dolarů. I v dávné minulosti existovaly osoby (králové, nejvyšší kněží) s téměř neomezenými finančními prostředky, které si mohly účast na prehistorických letech dovolit.

Jak reálna je vlastně myšlenka o cestách vesmírem v takzvané době kamenné?

V Africe dodnes žije národ, který znal jak obelisky, tak *benben*. Jedná se národ *Dogonů*, kteří mají svá sídla poblíž města *Timbuktu* v západoafrickém *Mali*. Podle vlastních kronik přišli *Dogonové* do svého dnešního domova ve 12. století ze severovýchodu a usadili se na náhorní planině *Bandiagara*, ve vyprahlé, skalnaté a pusté krajině. Pokud bychom z dnešní vlasti *Dogonů* vedli čáru severovýchodním směrem, končila by v Egyptě.

Poznatky o *Dogonech* přivezli do Evropy antropolog dr. *Marcel Griaule* a etnologka dr. *Germaine Dieterlenová*. U tohoto národa pobývali v letech 1931 a 1946, svoje výzkumy zveřejnili v roce 1950 v *Journal de la Société des Africanistes*. *Griaule* o šest let později zemřel a byl pohřben v *Mali*. *Dieterlenová* se vrátila do Paříže a věnovala se zpracování nashromážděného materiálu. V roce 1965 vyhověla žádosti francouzského *Emnologického in-*

97

stitutu a vydala rozsáhlé dílo založené na výsledcích společné práce. Nazvala ho *Bledá liška*. V roce 1969 narazil na tyto nekomentované práce Griaulea a Dieterlenové americký orientalista Robert K. G. Temple a o devět let později vydal vlastní knihu. Od té doby se dostalo dogonským vědomostem značné publicity. Vědci však opět začali hledat různé výtahy a pokusili se počátky znalostí Dogonů datovat rokem 1893. Profesor Dieter Herrmann z berlínského *Zeissova planetária* se domnívá, že astronomické znalosti předali Dogonům právě v tomto roce francouzští astronomové a Dogoni je pak zakomponovali do svých mýtů. Obřadné předměty z kmenového archivu Dogonů však dosvědčují, že svoje rituály praktikovali již nejméně před 800 lety, tedy dávno předtím, než k nim francouzští astronomové zavítali.

O jaké znalosti vlastně jde?

Především o naprosto přesné vědomosti o soustavě Siria. Astronomové a astrofyzici si lámou hlavu nad tím, kde mohli příslušníci primitivního kmene z africké buše nabýt tak dokonalé poznatky. To, co Dogonové pokládají za naprosto zřejmou věc, totiž současná věda chápe jako dosud nepotvrzenou teoretickou domněnku.

Sirius, respektive Sirius A, byl objeven astronomem a matematikem Friedrichem-Wilhelmem Bessellem (1784 až 1846) v roce 1834. Tehdy si Bessel povšiml zvláštních neodůvodněných pohybů hvězdy. Avšak teprve po deseti letech intenzivních výzkumů dokázal Bessel potvrdit existenci Siriova těžkého souputníka; jeho teorie však byla zprvu založena pouze na výpočtech. Astronom zjistil, že doba oběhu obou hvězd kolem společného těžiště představuje padesát let.

Robert Wilhelm Bunsen (1811-1899) a Gustav Robert Kirchhoff (1824-1887) objevili v roce 1860 spektrální analýzu. Od té doby mohl být prováděn chemický rozbor

98

losti měli Dogonové již mnoho staletí před vznikem moderní astrofyziky.

Kněžka *Innekouzou Dolo*, kněz *Manda*, kněz *Yébéné* a vesnický stařešina *Ongnou-Lou Dolo* sdělili dr. Griaulemu a dr. Dieterlenové následující informace:

Dogonové rituálně oslavují každých šedesát let znovuzrození světa. Obřad nazývají slavností Sigui (slavností Siria). Podivuhodné je, že znají také Siria B, kterého označují výrazem *Po tolo* nebo *Digitaria*. To je velmi pozoruhodné, protože tato hvězda je nejen pouhým okem, ale i jednoduchými přístroji zcela neviditelná.

Dogonské legendy tvrdí, že hvězda *Po tolo* „obsahuje všechny věci světa“ a údajně je nejmenší a nejtěžší hvězdou vesmíru. Skládá se z kovu *sagala*, který je prý o něco lesklejší a těžší než železo. Ani všechny bytosti světa by ho nedokázaly zdvihnout. Podle dogonských mýtů váží hvězda tolik jako 480 oslích nákladů a všechno zrní a železo na světě, ačkoliv je velká jenom jako stažená volská kůže. Hvězda *Po tolo* je osou světa a její oběžná dráha leží v jeho středu. Bez jejího pohybu by se neudržela na svém místě žádná z hvězd. To znamená, že určuje postavení nebeských těles, obzvláště Siria. Odděluje ho od ostatních hvězd tím, že kolem něj neustále krouží.

Dogonové však vědí i to, že toto kroužení neodpovídá jen obvyklé dráze planety kolem ústředního slunce, ale že Sirius A a Sirius B udržují eliptickou dráhu kolem společného těžiště. Navíc správně uvádějí, že doba oběhu představuje padesát let. Dogonští kněží dokáží přesně nakreslit různé vzájemné relativní pozice obou hvězd během společného oběhu. Na rozdíl od našich astronomů znají Dogonové v soustavě Siria ještě další hvězdy, existenci jedné z nich – Siria C – současná věda sice předpokládá, ale doposud ji nedokázala lokalizovat. V řeči Dogonů se Sirius C nazývá *Emme ya*. Tato hvězda je podle tvrzení dogonských kněží větší než *Po tolo*, ale má jen čtvrtinu její hmotnosti. Obkružuje Siria A ve stejném směru a ve

100

látek vydávajících světelné záření, protože nový postup umožňoval jeho rozklad.

Na průzkumu Siria B pracoval také americký optik Alan Graham Clark. V roce 1862 se mu podařilo pomocí největšího teleskopu té doby (objektiv 1,02 metru) spatřit nepatrný světelný bod a potvrdit tak výpočty Friedricha-Wilhelma Bessela.

Přesnější průzkumy soustavy Siria prováděl roku 1915 americký astronom Walter Sidney Adams ve velké observatoři na Mount Wilson (USA). Pomocí spektrální analýzy určil teplotu Siria B na 10 000 stupňů Kelvina. Potvrzení existence tohoto vesmírného objektu vyvolalo mezi astronomy velké vzrušení. Představoval totiž do té doby neznámý typ hvězdy. Průměr Siria B činí pouhý trojnásobek průměru Země, ale hmotností se téměř vyrovná našemu Slunci. Svým povrchem vyzařuje tři až čtyřikrát vyšší množství světla a tepla než naše životodárné Slunce. Sirius B je samozřejmě v porovnání s fixními hvězdami příliš malý, takže jeho celková svítivost je o deset tříd nižší, než je tomu u Siria A.

Astrofyzika přišla kvůli zdůvodnění existence Siria B s dnes již potvrzenou teorií „*bílých trpaslíků*“. Jedná se o hvězdy, jichž známe dalších sto a existují jich pravděpodobně tisíce. Vznikají ze „*zhroucené*“ nebo „*degenerované*“ hmoty, kdy přestávají existovat elektronové obaly atomů a atomová jádra jsou namačkána těsně k sobě, takže elektrony vytvářejí již jen degenerovaný elektronový plyn. Tyto hvězdy mají nepředstavitelnou hustotu – několik kilogramů na krychlový centimetr. Něco takového si dokážeme těžko představit. Bylo spočítáno, že u Siria B váží jeden kubický centimetr 220 kilogramů. Kdyby stejné hodnoty platily i pro naši planetu, znamenalo by to, že by se její průměr smrštil na pouhých 360 kilometrů.

Teorie bílých trpaslíků a její aplikace na Siria B byla pozoruhodným výsledkem výzkumů moderní astronomie a astrofyziky. Ještě pozoruhodnější však je, že tyto zna-

99

stejném čase jako Sirius B, ale nachází se na podstatně vzdálenější dráze.

Vědci předpokládají, že *Emme ya* by mohl být „*červeným trpaslíkem*“ a domnívají se, že jeho oběžná dráha by měla probíhat vertikálně k dráze Siria B. A přesně to též tvrdí také legendy Dogonů, jenže ty jdou dokonce ještě dál. Dogonové opatrují skici a plány postavení těchto nebeských těles v soustavě Siria a jsou dokonce přesvědčeni, že *Emme ya* je doprovázena planetou, které říkají *Nyan tolo* (ženská hvězda) nebo také *Enegrin* (pasák koz). Je to zajímavé a hlavně velmi podivuhodné. *Emme ya* a *Nyan tolo/Enegrin* totiž rovněž nejsou prostým okem viditelné. A co víc – soudobí vědci je vůbec neznají. Ztroskotali i poslední pokus o objevení Siria C, podniknutý americkou *Naval Observatorium*.

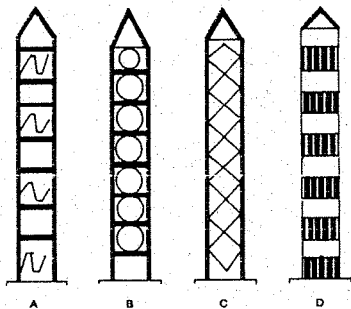
Jisté je, že Dogonové nemají a nikdy neměli observatoře, teleskopy či jiné technické přístroje, jimiž by mohli podrobně pozorování oblohy provádět.

Jak se tedy tak speciální znalosti k primitivnímu zemědělskému kmeni dostaly?

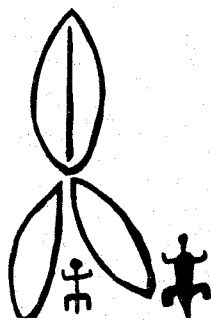
Dogonové tvrdí, že je navštívili bohové ze soustavy Siria a zanechali jim zmíněné vědomosti. Před svým návratem ke hvězdám slíbili, že se zase vrátí. Dogoni těmto bohům říkali *nommo*. Otec bohů *Amma* vyslal na zemi čtyři páry, které přiletěly v arše *sirigi*. Jak je vidět na obrázku 24, vypadají archy *sirigi* jako obelisky pokryté čtyřmi různými vzory. Ovšem to, co vypadá jako jednoduchá dětská kresba, je ve skutečnosti určitý druh písma.

Dogonové používají ceremoniální masky, na nichž jsou připevněny vysoké symboly *sirigi*. Během rituálního tance znázorňují příchod bohů. Úkolem *nommů* bylo zavedení pořádku a vhodného života na naší planetě. Vídce *nommů* však zjistil, že na zemi nejsou vhodné nástroje. Proto se z nebe dostavil ještě devátý *nommo*, přivezl je

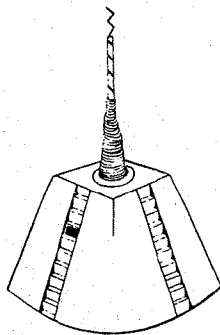
101



Obr. 24: Archy sirigi



Obr. 25: Prístávací archa



Obr. 26: Tuzu

102

techniky jde sice mlhovými kroky kupředu, ale přesto si dosud překonání takové vzdálenosti neumíme ani představit. Ale možná nebudeme muset čekat dlouho a ukáží se nové možnosti. První vlašťovky se již objevují. Například americký letecký inženýr Leik Myrabo pracuje v současné době na vývoji „plazmového pohonu“, který už vyzkoušel při rychlosti dosahující desetinásobku rychlosti zvuku. Princip pohonu je založen na tomto jevu:

Pokud zahřejeme vzduch na extrémní teplotu, rozpadne se na ionizovaný plyn. Nosiče elektrických nábojů se urychlí v elektromagnetickém poli a vznikne zpětný ráz.

Podle Myraba by potřebnou energii mohlo dodávat naše Slunce. Vynálezce předpokládá, že se podaří sluneční paprsky zachytit satelity a v podobě sdružených mikrovlnných paprsků je svést ke startovací rampě na Zemi. Vesmírná loď by pak mohla odletět podél nasměrování těchto paprsků kamkoli do vesmíru. Zajímavý je rovněž diskovitý tvar plánovaného vesmírného korábu, připomínající UFO. Vesmírné plavidlo totiž potřebuje obrovskou mísovitou anténu k zachycování mikrovln. To by vysvětlovalo některé legendy našich předků i současné zprávy očitých svědků, protože začínáme pomalu chápat možnou technologii a z ní vyplývající tvar vesmírných plavidel.

Mnohé zmínky v dogonských legendách nasvědčují tomu, že legendárními *nommy* byli ve skutečnosti Egypťané. Kromě toho se zdá, že rovněž dogonská mytologie se v některých rysech podobá egyptské. Římsko-řecký zeměpisec *Strabon* nám zanechal následující informaci:

„...Stojí tam stavba labyrintu, způsobem práce podobná pyramidám, a vedle hrob krále, který kázal labyrint postavit. Pokud projdeme vstupem ke kanálu a pokračujeme asi 30 či 40 stadií, dostaneme se na rovinu podobnou stolu, s vesnicí a královskou budovou a přibytky, kde se původně nalézalo místo pro nomos.“

Nechci se na tomto místě zabývat pátráním po nějakém labyrintu, ale slovem *nomos*, které s ním podle

104

a v topůrku svého kladiva přinesl také šestnáct rostlinných klíčků. Božský otec *Amma* se vrátil do souhvězdí Orion, které bylo pokládáno za „střed světa“.

Mýty Dogonů se zmiňují o dvou typech arch. První archa patří bohu *Ogo* a je skryta v symbolech *sirigi* B a C. V těchto archách sestoupil *Ogo* dvakrát z vejce světa na zemi. Na obrázku 25 je tato archa zachycena ještě jednou, i tentokrát je podoba s raketou velmi nápadná. Druhé arše říkali Dogonové *tuzu* (obr. 26) a pokládali ji za koš. ve kterém jsou uloženy nejrůznější orgány veškerých živých bytostí a rostlin. Možná se jedná o náznak existence prehistorické genetické technologie.

Tvarem se archa *tuzu* podivuhodně podobá *benbenu* a současně pyramidě. Na arše jsou naznačena čtyři schodiště, která podle Dogonů byla orientována podle čtyř světových stran. Spodní strana archy představovala slunce a horní nebe. Vždy, když archa nommů chtěla přistát, vystříkla na nebesa krev. Poté se rychle otáčela kolem své osy a vytvářela velký prachový vír. Těsně po přistání ještě nějakou chvíli klouzala po vlhkém, bahnitém povrchu země, než se definitivně zastavila. Mytologickou větou „vystříkla na nebesa krev...“ měli Dogonové na mysli to, že „na nebe vytryskly plameny“. Koneckonců i noční hvězdnatou oblohu označovali Dogonové ve svých legendách jako „na nebesích rozsypané kapky krve“.

K přistání došlo na břehu jezera Debo, jež se nachází na horním toku Nigeru. Z archy pak vystoupili nommové, přičemž jejich vůdce došlápl na zemi levou nohou a symbolicky si ji tím podrobil. Otisk levého chodidla je od té doby často zobrazován a dokonce je uchováвана relikvie v podobě bronzového odlitku zmíněné stopy.

Mohli být nommové mimozemšťany?

Vzdálenost Siria od Země činí přibližně 8,7 světelného roku, což odpovídá 82,3 bilionu kilometrů. Vývoj

103

Strabona souviselo. Tímto řeckým slovem (nebo egyptským *nomoj*) se označovaly staroegyptské kraje nebo tak byli nazýváni místní kněží.

Byli snad dogonskými *nommy* egyptští kněží?

Slovo *nommo* se v řeči Dogonů odvozuje od slovesa „optjet“ (*nómo*) a vztahuje se k prvnímu setkání s nommy, o němž legenda praví:

„...Nommo nechal lidi jíst a pít ze svého těla...“

Nomové jsou v dogonských legendách obecně spojováni se symbolem ryb, protože vykazovali podobné vlastnosti. Nemuselo se jednat o vzhled připomínající ryby, ale třeba o to, že se dokázali delší dobu zdržovat pod vodou. Mohli mít totiž k dispozici plavidla podobná ponorkám. Také mezopotamská rybi bohyně *Umaš-Napiriša* je zobrazována s rybími ploutvemi. Ta ovšem bývá dávána do souvislosti s velkou potopou světa, během níž se mezopotamský Noe Utnapištim stal kapitánem archy. Avšak i obyvatelé starověké Mezopotámie znali soustavu Siria. Babyloňané mu říkali KAK.SI.DI., což je výraz pro *šíp* nebo *pilř*, který nám opět připomene *sirigi* dogonských *nommů* nebo egyptské obelisky. V této souvislosti je jistě zajímavý nejstarší název egyptského města Heliopolis. Původním jménem Heliopole bylo *jwnw* a tento výraz můžeme přeložit jako „*opora nebes*“, tedy vlastně „*pilř*“.

Hvězda Sirius byla také v Egyptě spojena s jedním mystickým tajemstvím. Staří Egypťané přiřazovali k Sirovi bohyni Eset, sestru a manželku boha Usíra. Britský astrofyzik sir Norman Lockyer (1836-1920) zjistil, že celkem sedm egyptských chrámů je orientováno na tuto hvězdu. Staří Egypťané nazývali Siria Sopted nebo Sothis. Ze starých spisů a textů pyramid se dozvídáme, že Sirius se nazýval „*těhotná hvězda*“ nebo také „*dvojitá bytost*“. Z toho můžeme usuzovat, že Egypťané byli o charakteru soustavy Siria velmi přesně informováni.

105

V mytologických spisech starých Egypťanů, jež byly přeloženy anglickým filologem profesorem Wallisem Budgem, byl bůh Hor označován za obyvatele Sira.

V *Britském muzeu* je přechovávána Šabakova deska, která obsahuje „*boží moudrost z Memfidy*“. Král Šabaka nechal kolem roku 700 př. n. l. přepsat starý Ptahův text z papyru na čedičovou desku, aby ho zachránil před zničením a zapomenutím. Na této desce je mimo jiné popsán boj Hora s jeho strýcem Sutechem, který zákeřně zavraždil Usfra. Sutech byl „*nesmírně mocný*“, přičemž jeho síla byla tak obrovská, že zpočátku se moci faraonů říkalo „*síla Sutechova*“. Sutech byl spjat se zemí, protože se zajímal o úrodnou půdu, ušlechtilé kovy a další poklady. Naopak Hor žil raději v nebesích. Dopadlo to však tak, jak to dopadnout muselo. Každý z nich začal požadovat víc, než mu byl ten druhý ochotný přepustit. Mezi oběma bohy vypukl boj. Podle legend prý bojovali ve vzduchu pomocí létajících strojů, jimž se říkalo *nar* (ohnivý sokol) nebo „*mnohabarevný sokol*“. Kuželovité stroje mohly měnit své barvy od modré po červenou nebo naopak. Jsou vyobrazeny na Narmerově stéle. Neexistují sice žádné náznaky, že by zmíněné stroje měly obojživelné vlastnosti, ale jejich podoba s malbami Dogonů je zářející.

Boj probíhal nad Edfu, Mennoferem, Aynem a Helio-polí a dopadl ve prospěch Hora. Všechna zmíněná místa jsou historicky doložená a můžeme z toho odvodit i jistou časovou představu: Narmerova stéla informuje o událostech z doby kolem roku 3100 př. n. l., kdy *nar* již patřil minulosti a byl na stélu umístěn jako relikvie.

„... *Hor vládl na zemi nad oběma krajinami a nechal jméno svého otce uctívat lidmi i bohy.*“

Bohům zřejmě musíme věnovat více pozornosti, než jsme doposud činili. Byli totiž zřejmě důležitým činitelem na počátku egyptských dějin.

Kdo tedy vybudoval pyramidy?

106

4. Stavitelé pyramid

Tajuplnou zemi na Nilu navštívil ve válečném roce 1943 tehdejší americký prezident Franklin D. Roosevelt a o jedenadvacet let později také sovětský vůdce Nikita Chruščov. Oba světoví státníci dostali od svých tajných služeb důvěrné doporučení, aby nevstupovali do nitra pyramid. Skutečně se podle těchto pro veřejnost blížě nezdůvodněných rad řídili a obdivovali kamenné kolosy pouze zvnějšku.

Čeho se bezpečnostní poradci obávali?

Jejich opatrnost možná souvisela s úmrtím dvou slavných badatelů, sira Williama M. F. Petrieho a profesora George A. Reisnera. Petrie zemřel zcela nečekaně 28. července 1942 při zpáteční cestě z Káhiry do Jeruzaléma. Reisner se zhroutil na jaře 1942 přímo uvnitř Velké pyramidy, krátce po živém rozhlasovém přenosu. Dodneška nebylo objasněno, zda smrt obou vědců nějak souvisela s tajemnými silami pyramid.

To však jen na okraj. Již od doby prvních přesných měření, provedených koncem 19. století, se nikdo z odborníků nedomnívá, že by jedinečné stavební kolosy byly vybudovány na svých místech náhodně. Ani jejich naplánování nemohlo být náhodné.

Již samotný statický výpočet Chufuovy pyramidy představoval jedinečný výkon. Tato stavba se totiž skládá z přibližně 6,5 milionu tun kamenných kvádrů, které odolávají nesmírnému tlaku již několik tisíc let, aniž by se zhroutily. Základem všech původních měření byl egyptský loket, používaný tisíce let před francouzským metrem. V turečtině znamená slovo *el* totéž co *ruka*. Egypťané označovali pojmem *el* šířku dlaně (přibližně 7,5 centi-

107

metru). Sedm dlaní potom představovalo egyptský loket o délce 52,5 centimetru.

Evropané používají jako základní jednotku délky jeden metr a většina z nich se nijak nezamýšlí nad tím, kde se tato jednotka vlastně vzala. Metr byl vypočítán teprve v roce 1790 francouzským matematikem Moutonem. V roce 1875 byla v Paříži zorganizována mezinárodní konference, jejímž cílem bylo sjednocení měr a vah. Od té doby je ve francouzské metropoli uchovávan „*vzorový metr*“, zhotovený ze slitiny platiny a iridia, který odpovídá čtyřicetimiliontině největšího zemského poledníku. Dnes se již jeho délka samozřejmě definuje naprosto jinak.

Kromě egyptského lokte měli Egypťané k dispozici ještě jednu jednotku délky (63,5 centimetru). V tomto případě se jednalo o takzvaný „*sakrální loket*“, který údajně pocházel od egyptských bohů a byl přesnější než původní jednotka míry. Je totiž založen na délce polární osy a ne jako původní míra na šířce dlaně, jež se může u jednotlivých lidí lišit. Základem sakrálního lokte je tisícina dráhy, o kterou se naše Země otočí během jedné sekundy na rovníku.

Není naprosto žádným tajemstvím, že strany Chufuovy pyramidy jsou orientovány podle čtyř světových stran, můžeme se tedy podle těchto staveb řídit jako podle dnešního kompasu. Egypťská vláda dala v roce 1925 již tehdy známou orientaci Velké pyramidy nově proměřit. Výsledky překvapily odbornou veřejnost natolik, že měření muselo být několikrát opakováno. Odchyłka hran stavby vzhledem ke světovým stranám, především na východní straně pyramidy, byla tak malá, že u objektu takovýchto rozměrů vzbuzovala právem údiv. Od nulového stupně se odchyluje pouze o jednu dvanáctinu. Navíc si musíme uvědomit, že podle našich egyptologů starověcí stavitelé neznali nic, co by připomínalo kompas.

108

Jak dokázali stavitelé zvládnout tak přesnou orientaci pyramid?

Vědci tuto skutečnost dosud nedokázali vysvětlit. Navíc bylo asi 23 000 kamenných kvádrů o váze až 40 tun postaveno na sebe s odchylkou pouhých několika milimetrů. Potom byla obrovská stavba obložena ještě dalšími 115 000 bílými kameny, z nichž mnohý vážil až deset tun. Kamenné bloky měly po osazení pouze dvoumili-metrové spáry, jež byly vyplněny jemnou maltou. Sir Petrie zkoumal koncem 19. století kameny obložení, které se dochovalo do dnešních dnů, ale ani jednou se mu nepodařilo do spáry zasunout ostří kapesního nože.

Petrie své výzkumy komentoval takto:

„*Už jen sestavení kamenů v přesném rozestupu by bylo vynikajícím výkonem. Ale ony jsou navíc vzájemně spojeny maltou, a to se mi zdá téměř nemožné. Mohl bych to snad přirovnat jen k přesné práci optiků, ale provedené v měřítku mnoha čtverečních kilometrů.*“

Pokud jste někdy obkládali třeba koupelnu, dokážete si jistě představit problémy s dodržemím šířky spár. Rozdíl mezi koupelnovými obkladačkami a pyramidovými bloky však činí řádově několik tun.

Další záhadu představuje dvaapadesátistupňový úhel sklonu Velké pyramidy. Stavitelé ji vybudovali tak, že v poledne mezi únorem a říjnem nevrhá vůbec žádný stín. Pozorování postavení slunce a stínu u Velké pyramidy nám znovu jasně naznačuje, že staří Egypťané byli velmi přesně informováni o pevných bodech průběhu roku. Severní strana navíc leží celou první polovinu roku ve stínu. Když ovšem slunce v druhé polovině roku vychází na severovýchodě a zapadá na severozápadě, jeho dráha se po celý den nachází v severním trojúhelníku, takže se stín nevytváří. Zcela zvláštní hru světla můžeme pozorovat čtrnáct dní před jarní rovnodenností a čtrnáct dní po podzimní rovnodennosti: tehdy je severní strana přesně

109

rozdělena na osvětlenou a zastíněnou polovinu. V době, kdy pyramida měla své bílé obložení a zlatou špičku, musel být odraz světla ještě nápadnější a hra stínů byla pro pozorovatele neuvěřitelným divadlem.

Už Napoleona doprovázející vědci objevili ještě jednu zvláštnost Velké pyramidy. Pomocí triangulace lze od pyramidy rozměřit celou zemi, přičemž pyramida vytváří kontrolní bod. Při sestavování podrobných map Egypta se přišlo na souvislost mezi Velkou pyramidou a deltou Nilu. Kartografové dospěli k podivuhodnému zjištění, že meridián Velké pyramidy dělí nilskou deltu na dvě přesně stejné poloviny. Pokud vezmeme vnější obrys vějířovité delty a táhneme meridián podélně na jih, dostaneme na západě $29^{\circ} 50'$, na východě $32^{\circ} 38'$ a $31^{\circ} 14'$ uprostřed. Západní meridián kříží Velkou pyramidu přesně u $31^{\circ} 09'$ na 30. stupni zeměpisné šířky.

Francouzi přišli na to, že prodloužené úhlopříčky základny Velké pyramidy ohraničují deltu Nilu. To nemůže být náhoda. Takto musela být stavba vyprojektována dávno před položením základního kamene. Ovšem i základy jsou dost záhadné. Skládají se totiž z obrovských, dokonale opracovaných žulových bloků, vážících mnoho tun. To nejpodivuhodnější je skutečnost, že jihovýchodní roh pyramidy je o pouhé dva centimetry výše než severozápadní roh. A to při všem tom tlaku, který základy pyramidy musí vydržet.

Egyptský architekt Kamal el-Mallah řídil v roce 1954 odkrytí nánosů písku a sutí v okolí pyramidy. Přitom narazil na poslední zbytky obvodových zdí jejího okrsku. Obklopovaly pyramidu na třech stranách v odstupech 23,6 metru. Na jižní straně však byla zeď vzdálená od její hrany pouhých 18,6 metru. Kamenné dláždění zde spočívalo na vrstvě upěchované země a vrstvě omítky. Devadesát centimetrů široké a 4,5 metru dlouhé kamenné desky byly kladeny v pravém úhlu k hraně pyramidy, 40° východně od střední osy a 41° západně od ní. Jednalo se o téměř

110

ná o pouhé náhody nebo výplody fantazie. Ovšem o dvacet let později dospěl Charles Peazzy Smyth ke stejným výsledkům jako jeho předchůdce Taylor. Na otázku, kdo tedy podle jeho názoru matematické znalosti do struktury pyramid zašifroval, odpověděl astronom následujícími slovy:

„Již v bibli stojí psáno, že v dávných dobách žili vyvolení mužové, kteří byli Stvořitelem obdařeni veškerou moudrostí, aby vybudovali rozsáhlé stavby, jejichž smysl a účel neznáme.“

Zmíněné teorie si nevymysleli nějakí blouznivci, ale uznávají vědci. Jejich výsledky byly odmítnuty jen proto, že nezapadaly do obvyklých představ.

Můžeme nahlédnout do geometrického „pozadí“ pyramidy?

Nejdůležitějšími faktory pro geometrické naplánování pyramidy byly vždy výška a objem tělesa stavby. Z mých šetření vyplývá, že již řecí učenci byli velmi dobře informováni o rozměrech Velké pyramidy. Platon založil roku 387 př. n. l. aténskou Akademii, jež se poté úspěšně rozvíjela. V této instituci se nepěstovala pouze filozofie a literatura, ale také matematika a geometrie. Geometrie se zpravidla zabývá rovinnými a prostorovými útvary, přičemž slůvko *geo* je označením pro určité skládání. Právě z této Akademie pocházejí takzvaná „*platonská tělesa*“, jejichž původní význam sahá až k počátkům naší země a vesmíru. Nazývají se takto:

1) hexaedr (tj. krychle), 2) ikosaedr (dvacetistěn), 3) oktaedr (osmistěn), 4) pentagondodekaedr, 5) tetraedr (čtyřstěn).

Ve třetím tělese poznáváme klasickou egyptskou pyramidu, jež čtverec spojuje se čtyřstranným trojúhelníkem, jen s tím rozdílem, že oktaedr obsahuje i zrcadlově obrácenou část a má tedy osm ploch.

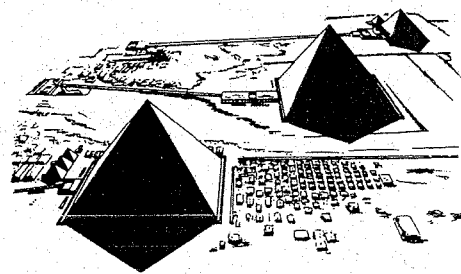
112

dva metry silné, vzájemně prokládané hranoly. Když archeologové odkryli dláždění na jihovýchodní straně, objevili bárku připisovanou faraonu Chufuovi. Známe však ještě další podivuhodné výsledky měření, které nemohou být náhodné!

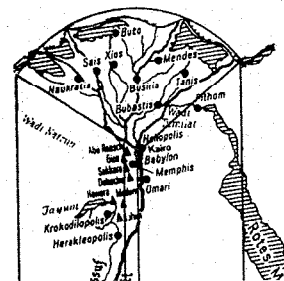
Čtverec nad výškou Velké pyramidy má stejný plošný obsah jako její boční plocha. Pozorovateli se může zdát tvar pyramidy nedokonalý, protože ze země jsou vidět vždy pouze dvě strany. Všechny čtyři plochy současně můžeme pozorovat pouze z ptačí perspektivy. Další měření Chufuovy pyramidy, přepočítané na egyptské lokte, nám odhalila podivuhodné znalosti Egyptčanů nebo snad skutečných stavitelů pyramid o Zemi a sluneční soustavě. Matematicky je pyramida pojata tak, že její základní hrana měří 365,24 loktu a stejný počet dní má sluneční rok. Jako první to zjistil ve čtyřicátých letech 19. století britský amatérský astronom a matematik John Taylor. Jeho druhým zjištěním byl poznatek, že dvojitý obvod pyramidy je ekvivalentem jedné minuty jednoho stupně na rovníku. Taylor dále objevil neobvyklý poměr mezi objemem a výškou Velké pyramidy. Vynásobením objemu dvojitou výškou dostaneme číslo 3,144.

Poměr průměru kruhu k jeho obvodu se počítá pomocí iracionálního *Ludolfova čísla* 3,14159... Řekové pojmenovali toto číslo podle 16. písmena své abecedy – *π*. Vzorce s hodnotou *π* se používají pro výpočet obvodu, průměru nebo poloměru kruhu a samozřejmě také k astronomickým účelům při výpočtu polokouří. Pokud číslo *π* (3,1416) dělíme šesti, dostaneme výsledek 52,36, což odpovídá egyptskému lokti (s odchylkou pouhých 14 milimetrů). Proto se John Taylor domníval, že pyramidy byly postaveny jako kamenné knihy, v nichž byly zveřejněny matematické vztahy. Předpokládal, že byly vybudovány v dobách praotce Noema a spadají tedy do období před potopou světa. Taylorovy závěry však nebyly oficiální vědou nikdy přijaty. Egyptologové se domnívali, že se jed-

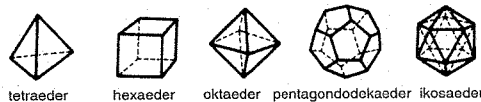
111



Obr. 27: Pyramidy ve stínu



Obr. 28: Delta
(Abu Roasch = Abú Roaš; Kairo = Káhira; Memphis = Mennofer; Rotes Meer = Rudé moře; Wadi = vádí)



Obr. 29: Platonská tělesa

113

Je oktaedr řešením tvaru pyramidy?

Oktaedr je založen na čtverci o rozměrech 57,5 krát 57,5 centimetru. V horní i spodní části se spojují čtyři trojúhelníky o výšce 36,5 centimetru do tvaru pyramidy. Navíc je prokázáno, že vnější hrany oktaedru probíhají v úhlu 52 stupňů. Na oktaedr můžeme velmi dobře přenést číslo π a další rozměry, jež jsme již u Velké pyramidy poznali. Když číslo 57,5 nebo 36,5 vynásobíme čtyřmi, dostaneme (dávejte pozor!) 2,30 metru nebo 1,46 metru. Výška Velké pyramidy s jejím ztraceným pyramidionem činí přesně 146,59 metru při základní hraně 230,38 metru. Je to náhoda?

Platon připisoval vynález geometrie egyptskému bohu Thovtovi. Také bývalý ředitel *Britského muzea*, dr. I. E. S. Edwards, napsal v knize *Egyptské pyramidy*, že bůh Thovt postavil gízské pyramidy v období zlatého věku, kdy ještě bohové žili na zemi v harmonii s lidmi. Rekové převzali staré představy Egyptanů a nahradili jméno boha Thovta výrazem *Hermes*.

Mohli tedy egyptské pyramidy skutečně postavit bohové?

Křesťané pokládali ještě ve středověku pyramidy za sýpky, které nechal postavit Josef, když chtěl zabezpečit Egypt před nastávajícími neúrodnými roky. Tato myšlenka byla zakomponována i do mozaiky v benátském kostele svatého Marka, kde je dochováno vyobrazení pyramid z poloviny 13. století v podobě legendy o svatém Josefovi. V jedné části mozaiky si můžeme v pozadí všimnout pyramid, zatímco v popředí jsou zachyceni Josefovi bratři, kteří se z nich chystají vybírat obilí.

O pyramidách nevěděli prakticky nic ani arabští dobyvatelé, kteří vpadli do Egypta v roce 639 n. l. a v dalších třech letech si tuto zemi definitivně podrobili a zavedli

114

přerušeno. Tato teorie je podle mého názoru nesmyslná. Pyramidy byly přece budovány po jednotlivých vrstvách a nedostatek kyslíku by tedy mohl přicházet v úvahu až v dokončovací fázi. Navíc jsem v dubnu 1996 zjistil, že skalní komora obsahuje více kyslíku než královská komora, která je dokonce vybavena ventilací pro přívod čerstvého vzduchu.

Proč však tuto zásadní informaci nezveřejnila oficiální místa?

Uprostřed východní části zmíněné komory se nachází šachta, kterou Richard H. Vyse uvolnil v 19. století až do hloubky 10,40 metru. Poté dělníci odmítli dál kopat. Konec šachty není odkryt dodnes, a proto se neví, kam ústí. Možná však existuje neobvyklá spojitost mezi šachtou, obsahem kyslíku ve skalní komoře a novými výsledky výzkumů v soustavě chodeb. V roce 1992 totiž prováděl více než osmdesátiletý profesor Jean Kérisel průzkum asi sedmdesátimetrové sestupné chodby, jež je vytesána přímo do skály. Profesor Kérisel se od roku 1985 podílel na plánování nového káhirskeho metra. Po gravimetrických měřeních chodby a okolí „skalní komory“ oznámil, že existuje 700 metrů dlouhý podchod, vedoucí od Chufuovy pyramidy až ke Sfince. Údajně tudy kdysi byla vedena voda. O něčem podobném věděl již před 1 900 lety římský učenec Gaius Plinius Secundus:

„...Uvnitř největší z pyramid se nachází 86 loktů hluboká studna, kterou prý mají být přiváděny vody Nilu...“

Před několika lety bylo při geologických průzkumech pod Sfingou skutečně lokalizováno podzemní jezero. Zdá se, že je zásobováno nilskou vodou pomocí podzemních kanálů. Možná je ona nádrž výsledkem geniálního plánu a je opravdu umělého původu.

Ale vraťme se ke kalifovi al-Mamúnovi. Poté, co jeho lidé neobjevili pod pyramidou nic zajímavého, upoutala

zde islám. Arabové založili poblíž antického Mennoferu nové hlavní město Káhiru. Pro stavbu své metropole potřebovali mnoho stavebního materiálu, a to znamenalo definitivní zničení zbytků Mennoferu a dalších staveb v okolí. Arabové je totiž využívali jako kamenolomy. Přibližně po dvou stech letech se dostal k moci kalif *Abdaláh al-Mamún* (813-833), nástupce legendárního *Harúna al-Rašída*. Byl posedlý myšlenkou proniknout do pyramid a podívat se, co se skrývá v jejich nitru. Celých osm měsíců se pokoušel probourat do nejmenší ze tří gízských pyramid. Jeho enormní snažení zaznamenal arabský kronikář takto:

„...Poté tam poslal kameníky a velkou část svého vojska, aby začali ničit stavbu... Kdo by spatřil kameny vylomené z pyramidy, musel by si myslet, že byla celá zničena až do základů. Kdo ale spatřil samotnou pyramidu, uzří, že byla poškozena jen zcela nepatrně...“

Celý podnik vypadal od začátku beznadějně, ale odhodlaný kalif se nenechal tímto výsledkem odradit. Zkusil to jinde. Nařídil, aby jeho lidé pronikli do největší z pyramid. Původní vchod se nachází ve výšce 16,8 metru nad úrovní terénu, ale tenkrát byl ještě neznámý. Al-Mamún nechal vylámat do nitra pyramidu tunel, který je dodnes využíván turisty. Jeho řemeslníci objevili chodbu, jež zřejmě pokračovala do spodní části stavby.

Chodba klesala pod úhlem 26,5 stupně a končila po 106 metrech v podivné místnosti, jež byla vytesána do skály a vypadala jako nějaká komora. Je 14,08 metru dlouhá, 8,36 metru široká a 5,08 metru vysoká. Její strop je hlazený, ale podlaha vypadá jako nedokončená. Chodba pokračuje v jihovýchodním rohu komory a po 16 metrech končí ve slepé uličce. Odborníci ještě nepřišli na to, proč byla 30 metrů pod pyramidou tato komora a navazující krátká chodba postavena. Původně se vědci se domnívali, že komora byla zřízena během první stavební fáze a kvůli nedostatku kyslíku muselo být její další budování

115

jeho pozornost kaverna s průměrem 90 centimetrů, napojená na sestupnou chodbu. Dnes se jí říká „šachta zlodějí““. Směřuje od sestupné chodby přibližně 58 metrů k horizontální chodbě vedoucí do královské komory. Všechny pokusy o průnik touto klenutou jeskyní šachtou ztroskotaly kvůli různým zúžením a zasypaným úsekům. Arabští kameníci potřebovali dostat nový nápad, jak se probít do nitra pyramidy. U proraženého vchodu si spíše náhodou povšimli uvolněného stropního kamene. Po jeho odstranění odklidili tři žulové bloky vážící patnáct tun a objevili přístup k další chodbě. Asi po 28 metrech od vchodu objevili novou chodbu, která měla stejné rozměry jako chodba sestupná a stoupala přibližně ve stejném úhlu, v jakém ta předchozí klesala. Po 37,76 metru se zmíněná horizontální chodba rozvětňuje a odbočka po dalších 38,15 metru ústí do druhé komory, jež se nachází přesně na východozápadní ose pyramidy a její východní stěna odpovídá ose severojižní. To znamená, že pokud bychom na této křižovatce provedli 130 metrů dlouhý vrt směrem k nebi, dostali bychom se přesně do špičky pyramidy.

Takzvaná komora královen je menší než skalní komora, má rozměry 5,23 × 5,76 a výšku 6,26 metru. Nikdy zde však nestál sarkofág, a tak se zdá, že tato komora nebyla určena k pohřbívání. Egyptologové se domnívají, že stavba komory královen byla během druhé fáze prací přerušena a během třetí fáze byl systém komor změněn. Mám k tomu jediný komentář: je to naprostý nesmysl!

Obložení komory královen se totiž skládá z pečlivě opracovaného vápence s minimálními spárami. Je pravda, že zde na podlaze chybí dlaždice. Zdá se, že je kdysi někdo vytrhal.

Ale proč?

V lednu 1996 navštívil komoru královen archeolog Khalil Messhia spolu s televizním týmem ZDF a domní-

vá se, že zná odpověď. Podle Messhii se šest metrů pod západní zdi komory nachází další skrytý prostor.

Co tomu říkají ostatní vědci?

Je to jednoduché, egyptského profesora naprosto ignorují! A přitom se o této duté prostora ví už delší dobu. Dutiny uvnitř Velké pyramidy lokalizovali již v roce 1986 francouzští architekti Gilles Goidin a Jean-Patrice Dormion. Použili k tomu citlivé elektronické detektory. Ve spolupráci s egyptským Úřadem pro správu starověkých památek provedli dvě mikrosondy skrz 2,5 metru silný žulový blok a narazili na dutý prostor přímo pod komorou královen. Je široký 3 metry a vysoký přibližně 5,5 metru a zřejmě ho vyplňuje jemný křemenný písek. Francouzským architektům se navíc podařilo objevit za severozápadní zdi komory královen další soustavu chodeb. Dodnes však k těmto prostorám nebyly objeveny průchody. Oficiální stanovisko egyptologů vyznělo poněkud divně:

„...i dodatečně provedené vrty do bloků chodeb v pyramidě, které měly odhalit dosud neznámé komory, byly neúspěšné.“

Dne 22. ledna 1987 dorazila do Káhiry japonská vědecká expedice z univerzity Waseda. Byla vybavena nejmodernějšími radarovými přístroji a mimo jiné zkoumala i komoru královen. Japonci potvrdili výsledky výzkumů francouzských architektů. Tito experti pracovali nezávisle na Francouzích a byli mezi nimi uznávaní profesori, doktoři a elektroinženýři. Egyptologové však jimi publikované výsledky pokládali za podařený žert japonského elektroprůmyslu. Existuje však zpráva o šedesáti stranách, v níž jsou popsány dokonce další duté prostory, kterých si Francouzi nevěšili.

Podle dosud neznámého plánu byl postaven také velký výklenek s krakorcovou klenbou ve východní zdi komory královen. Vede dovnitř tělesa pyramidy. Komora

královen každopádně nevznikla náhodou, potvrzuje to i přístup k ní. Horizontálně vedená chodba je vybudována jako důkladně a chytře promyšlený prvek. Právě díky této konstrukci dochází ke snížení smykové síly na křížovatec stoupající soustavy chodeb. K tomuto účelu slouží také Velká galerie, která pokračuje v podobě 46,71 metru dlouhého stoupajícího koridoru. Ačkoliv prostorový objem Velké galerie je devětkrát větší než všechny oficiálně známé soustavy komor a chodeb, není pokládána za komoru, aby neohrozila teorii tří komor.

Co tedy Velká galerie představuje?

Velká galerie vede, stejně jako vzestupná chodba, pod úhlem 26 stupňů až do hlavní komory. Postavení galerie bylo obdivuhodným výkonem. Po jejích stranách byly po celé délce umístěny žulové krajnice, z nichž stoupají 1,80 metru vysoké hladké stěny. Na ně navazuje osmicentimetrová kamenná vrstva, takže strop je stejně široký jako vnitřní chodba mezi krajnicemi. V krajnicích se v pravidelných odstupech nacházejí prohlubně s výklenky ve zdi, jejichž účel je dosud nejasný. Experti předpokládají, že 8,46 metru vysoká galerie byla postavena jen proto, aby byl zachycen skluz celé stavby. Galerie prý od začátku neměla jiný význam. Já mám jiný názor. Ale podívejme se nejprve na hlavní komoru.

Na konci Velké galerie je 6,75 metru dlouhá horizontální žulová chodba (1,11 metru vysoká a 1,04 široká), která vede do egyptology pojmenované takzvané královské komory. To, jak na tento nesmyslný název přišli, je stejně záhadné jako pyramida sama. V ní se nacházející žulová nádrž mohla být čímkoliv, ale v žádném případě sarkofágem, jak by nám vědci rádi namluvili. Sarkofágy a rakve potřebují mrtvolu, ale ty v pyramidách nikdy nebyly.

Žulová vana nemá poklop, a proto se egyptologové

pokusili zase něco vymyslet. Ojedinelé stopy po dlátech a chybějící víko vysvětlují tak, že je to výsledek činnosti vykradačů hrobů. Přitom přímo vana sama podává důkaz, který odkazuje všechny dosavadní teorie do starého železa. Její vyleštění totiž zůstalo nedokončeno! Když byl faraon Chufu schopen nechat postavit nejdokonalejší pyramidu na světě, mohl jistě také právem od svých stavitelů vyžadovat dokončený sarkofág. Ale ten hotov není! Žulová vana je vytesána z jediného bloku a musela být na své místo dopravena již během stavby hlavní komory a Velké galerie, protože pozdější transport soustavou chodeb by nebyl možný, vana by tudy totiž neprošla. To by ale také znamenalo, že stavebníci měli na dokončení sarkofágu celých dvacet let, tak to alespoň tvrdí Herodotos.

Vanu v královské komoře jsem osobně pečlivě prozkoumal (změřil, vlezl do ní atd.) a nemohu se ztotožnit s oficiálním názorem. Domnívám se, že žulová vana byla nádrž, v níž se uchovávala tekutina, například voda. K jakému účelu, to zatím není jasné, ale některé náznaky v egyptských knihách mrtvých ukazují každopádně tímto směrem. Pokud se opravdu jednalo o nádrž, vysvětlovalo by to rovněž skutečnost, že vnitřek vany byl pečlivě opraven (vyleštěn), zatímco vnější strany zůstaly hrubé.

Jak s tím však souvisí složitá soustava chodeb?

Soustava chodeb a komor ve Velké pyramidě má být podle mého názoru jistým druhem labyrintu. Podle staré egyptské legendy obsahuje tato pyramida sedm komor. Pokud budeme Velkou galerii pokládat rovněž za komoru, musíme najít ještě tři další, protože tři už známe (skalní, královskou a královen). Stavitelé chtěli zřejmě vzbudit dojem, že při náhodném objevení chodeb a komor bez jediného nápisu v pyramidě vlastně nic k nalezení není. Vědci jim na to skutečně skočili. Pravda však vypadá tak, že moderní technice se podařilo objevit i utajené komory.

Nesmíme však zapomenout na to, že o „skrytých komorách“ věděli již starověcí kronikáři před několika tisíci lety. Egyptologové se však přesto tváří, jako by se jich to netýkalo.

Tito mužové vědy rádi odkazují arabské výklady do říše pohádek tisíce a jedné noci a domnívají se, že otvor objevený Araby musel existovat již mezi lety 2160 a 1785 př. n. l. Podle mého názoru však byla cesta vedoucí do královské komory Velkou galerií neznámá až do dob al-Mamúna. To také vysvětluje, proč se architektonický prvek galerie v ostatních pyramidách nevyskytuje. V době jejich výstavby se totiž vědělo pouze o chodbě, která vede do takzvané „nedokončené skalní komory“. Nám už známý zeměpisec Strabon navštívil Velkou pyramidu v roce 63 př. n. l. a jeho zpráva podporuje můj názor. I on se totiž zmiňuje pouze o skalní komoře a takzvané šachtě se studnou. Ani slovem se nezmiňuje o Velké galerii, již by jinak musel projít.

Lidstvo se odjakživa snaží neustále něco napodobovat. Také v současném konzumním světě se někdy necháme napálit kopiemi originálů. Pokud však falzum poznáme, můžeme vystopovat jeho původ. S pyramidami je to stejné. Musíme pouze jednotlivé části skládky správně sestavit dohromady. Všechny druhy pyramid byly původně svatyněmi bohů a současně observatořemi. Teprve postupně začínaly být pokládány za hrobky. Musíme si však uvědomit důležitou skutečnost: ještě v žádné pyramidě nebyla objevena faraonova mumie. Předpoklad, že se jednalo o hrobky, je dodnes neprokázanou domněnkou egyptologů. Také Velká pyramida byla celá staletí pokládána za hrobku, ačkoliv existuje řada legend, které tvrdí něco jiného. Jedním z významných zdrojů poznání těchto stavebních kolosů jsou křesťanští obyvatelé Egypta, *Koptové*. Jejich legendy o Velké pyramidě tvrdí, že se jedná o sborník uchovávaných vědomostí z dob, kdy na zemi vládl bohové. Koptové pokládají Velkou pyramidu za ka-

mennou knihu postavenou králem *Sauridem* před potopou světa. V budoucnosti prý její tajemství odhalí šťastlivci, kteří budou mít dostatečné technické znalosti. Podobná zmínka je i v arabském *Hitátu*, kde si můžeme přečíst následující slova:

„...Podle mého mínění byly pyramidy postaveny před potopou světa. Pokud by totiž byly postaveny později, museli by lidé o tom vědět...“

Učenec *Muhammad al-Makrizí* (1364-1442), který sepsal mimo jiné i zprávu o kalifovi al-Mamúnovi, sesbíral legendy semitských kronikářů a zapsal je do knihy *Hitát*. Podívejme se nyní na kapitolu o pyramidách:

„Velké pyramidy jsou ony tři, jež do dnešního dne stojí naproti Misru. Lidé se neshodují na době jejich vzniku, jménu jejich stavitelů ani příčině jejich stavby. Panují různé názory, které si však často protirečí. Chci vyprávět pouze o tom, co je uspokojivé a dostačující a co je přáním vznešeného boha.“

Učitel *Ibrahim Ben Wasif Sah el-Katib* říká ve Zprávě o Egyptě a jeho divech, na místě, kde vypráví o *Sauridovi*, synu *Sahukově*, synu *Sirbakově*, synu *Tumidově*, synu *Tadrasanově*, synu *Husalově* a králi předpotopního Egypta se sídlem v městě *Amsus*, o kterém se ještě zmíníme na místě pojednávajícím o městech egyptských, že byl stavi-
telem dvou pyramid u *Misru*...“

O důvodu stavby se dále píše:

„...Příčinou stavby pyramid bylo to, že tři sta let před potopou světa měl *Saurid* tento sen: země se převrátila i se svými obyvateli, lidé pobíhali ve slepém spěchu a hvězdy spadly dolů“

Král *Saurid* měl ještě další sen. Spatřil bílé ptáky snášející se k zemi, aby odnesli lidi. Poté je svrhli mezi dvě velké hory a usmrtili. Král hned následujícího rána svolal věstce ze všech egyptských provincií. Dostavilo se sto třicet proroků, jimž *Saurid* vyprávěl oba své sny. Věštcí dospěli k názoru, že lidé čeká převratná událost. Nejvyšší

122

vysem, *Perringem* a *Hillem*. Také zmínka o provrtaných kamenných deskách spojených železnou osou vrhá nové světlo na některé nálezy, které zkoumal *William M. F. Petrie*. Přibližně deset kilometrů jižně od *Káhiry* leží *Abúsír*, kde se nachází pole pyramid páté dynastie.

V současné době probíhají přípravy na zpřístupnění této oblasti turistům. Zvláštností *Abúsíru* nejsou ani tak čtyři silně poškozené pyramidy, ani dva místní chrámy, ale mimořádně tvrdé dioritové a žulové bloky, na nichž jsou zřetelné stopy jádrového vrtání. Jenomže na takové vrty musíte mít také vrtáčky.

Kde vzali egyptští stavbaři před 4 500 lety vrtáčky? Nebo otvory vznikly jinak?

Pro lepší pochopení musíme vysvětlit, že jádrové vrty nepronikají, jak si leckdo chybně myslí, do jádra horniny, ale jedná se o vrtání pomocí duté vrtací hlavy (tvaru trubky), přičemž se vyvrtaná hornina vytlačuje onou dutou hlavou ven. Tento technický postup byl patentován až v roce 1876 *Alfredem Brandtem*. *W. M. F. Petrie* předložil již v roce 1883 řešení pro nález otvorů v horninách, které byly zkoumány v *Gíze* a okolí *Kom Ahmaru*. Staří Egyptané prý používali bronzová dláta s dostatečně zakalenou špičkou, kterými v tvrdé hornině otáčeli. *Petrie* svou teorii zdůvodnil tak, že zkoumané vývrty byly ve spodní části špičaté, zatímco vstupní otvory byly širší. Já jsem však při svých výzkumech v *Abúsíru* a *Sakkáře* (duben 1996) zjistil něco jiného. Mnohé totiž nasvědčují spíše používání technických prostředků než *Petrieho* dlátové teorii. Vývrty hluboké 21 až 46 centimetrů byly u svého vstupu široké průměrně osm centimetrů. Uvnitř vrtu se však nezužovaly, jak předpokládal *Petrie*, ale dále si zachovávaly šířku osmi centimetrů. U jednoho z kamenných bloků se ulomil roh a objevil se vývrt, na němž dobře vidíme, že musel být vytvořen pomocí duté vrtací hlavy.

124

prorok *Filemon* se ujal slova a rovněž popsal svůj sen, o němž dosud nikomu neřekl:

„...Seděl jsem s králem na věži, která stojí u *Amsusu*. Náhle klesla nebeská bář až blízko k našim hlavám a obklopila nás jako nějaká kopule... Město *Amsus* se i se svými obyvateli převrátilo. Na hlavy lidí dopadaly blesky a z nebes sestoupili mužové, již nesli v rukou železné kyje a těmi sekali do lidí...“

Nehraje roli, zda se jedná o pouhé sny nebo o pohádky tisíce a jedné noci! Důležité je, že se legenda zmiňuje o létajících strojích, jejichž posádky zřejmě měly něco proti vládcům Egypta. Podle obecného vědeckého názoru však nic takového není možné, protože naše civilizace je první a jediná, jaká se kdy na zemi vyskytovala.

Pokud by se jednalo o smyšlenou historku, nemuseli by muži s železnými kyji sestupovat z nebes, ale zřejmě by použili tehdy obvyklou cestu po vodě. Pokračujme však v započatém příběhu, aby si každý mohl vytvořit vlastní názor. Král se zeptal svých rádců, zda hvězdy praví, že se přihodí něco významného a nového. Odpovědí bylo jednoznačné ANO! Proroci tvrdili:

„...přijde potopa světa a po ní oheň, který se snese ze souhvězdí *Lva* a spálí celý svět...“

Nato se král *Saurid* rozhodl, že nechá v *Gíze* postavit pyramidy. Nechal zhotovit mohutné sloupy a obrovské kamenné desky. Přivezl ze Západní země olovo a skalní bloky z oblasti *Asuánu*:

„...a tak postavil základ tří pyramid: východní, západní a barevné. Kamenné bloky uvedli do pohybu a pohnuli jimi o 100 sahmů, pak to opakovali, až se kamen dostal k pyramidám. Kamenné desky však rozprostřeli, do otvoru v jejich středu umístili železnou osu, zalili ji roztaveným olovem a posadili na ni další provrtanou desku...“

Sto sahmům odpovídají přibližně tři metry, ale daleko zajímavější je skutečnost, že se při stavbě používalo železo a olovo. To by vysvětlovalo nález kusu kovu, objevený

123

Důležitou skutečností je to, že moderní vrtací hlavy pracují pod tlakem 200 atmosfér (což odpovídá tlaku 2 000 tun) – jen tak dokáží provrtat dioritovou horninu. Takového výkonu by se otáčením bronzových dlát nedalo dosáhnout. Ani mnichovský chemik a geolog profesor *Dietrich Klemm*, který od roku 1988 egyptské kamenné bloky zkoumá, nevyklučuje existenci staroegyptské vrtací technologie, jež časem upadla do zapomnění. Možná jsme se však mezitím dostali k odhalením zapomenuté technologie o krok blíž. Můj dlouholetý přítel *Thomas H. Alfred Fuss* narazil v židovském *talmudu* na zmínku o vrtáčce, které se říkalo „šamír“. Doslova přeloženo znamená tento pojem „řezací červ“. To je podle mého názoru celkem výstižný obrazný opis vrtacího stroje. Tento zvláštní nástroj se vyskytuje i v další židovské knize (*Zohar*), kde se mu dokonce říká „červ štípající kov“. Staří učenci nám zanechali rovněž popis jeho vlastností:

„Kladivo, sekera a další nástroje ze železu byly zbytečné, protože šamír vše rozštípal, a tak nebylo zapotřebí pracovat s dalšími nástroji.“

Z *talmudu*, *Zoharu* i bible se dovídáme, že „řezací červ“ se vyskytoval v různých velikostech a používal se k různým účelům. Dokázal vytvářet rytiny na náprsních pancířích synů *Izraele*, ale také opracovávat drahé kameny. Sedm let byl používán při budování *Šalomounova chrámu* (kolem roku 1034 př. n. l.). O stavbě chrámu se v *I. Královské 6,7* praví:

„Když byl dům budován, budovali jej z kamene opracovaného již v lomu...“

To znamená, že řemeslníci už na počátku přesně přiřídili potřebné kvádry a poté je už jen stavěli na sebe jako kostky z lega. Na stejném místě bible následuje zmínka o tom, že během stavby nebylo slyšet prázdný hluk nástrojů. Skutečným stavičem *Šalomounova chrámu* nebyl nikdo menší než biblický *Hospodin*, který zároveň plnil funkci „stavebního dozoru“. Proto i tvůrci *talmudu* připi-

125

sují autorství „šamiru“ Hospodinovým strážným andělům, kteří s ním kdysi pobývali na zemi. V biblické knize Jeremiáš nalezneme zmínku o materiálu, z něhož byl šamir vyroben:

„...Judův hřích je zapsán železným rydlem, je vyryt diamantovým hrotem na tabulku jejich srdcí, na rohy vašich oltářů. I jejich synové si připomínají jejich oltáře a posvátné kůly u zelených stromů na vysokých pahorcích, horách v poli.“

Nevíme, zda se slova „kůly“ a „hory v polích“ týkají egyptských obelisků a pyramid. Je však jisté, že „šamir“ znamená v dnešní hebrejštině „diamant“ a odvozuje se z podivného „řezacího červa“.

Také T. H. A. Fuss se domnívá, že se jednalo o diamantovou vrtací hlavu, již Hebrejci dříve fíkali také „*dement*“. Talmud přeložil do němčiny v roce 1963 profesor Reinhold Meyer, který 1. listopadu 1996 napsal Fussovi:

„...šamir znamená doslova strážce a označuje bájeslovnou bytost, jež dokáže řezat kameny a kovy.“

Záhadu vyvrtaných děr můžeme pokládat za vyřešenou. Znovu jsou ve hře tajemné božské bytosti, jež tuto technologii přinesly na zemi. Můžeme předpokládat, že naši předkové dobře znali *diamantové vrtáky*. Sice si s nimi nevěděli rady a pokládali je za zázrak, ale my jsme k jejich objevení dospěli vlastní cestou a víme, k čemu sloužily. Dokázali jsme rozluštit i smysl egyptských vrtů. Existuje vlastně jen jedno vysvětlení, které nám zanechali Koptové: otvory sloužily ke správnému seřazení a usazení kamenných bloků. Věnujme se ještě chvíli Koptům, kteří stavbu pyramid spojovali s nebeskými hvězdami:

„...Začali stavbu pyramid pod vládou příznivého souhvězdí, na němž se shodli a jež si vybrali...“

Všechny oficiální vstupy do gízských pyramid jsou směřovány na sever. Britský plukovník Howard Vyse se ve čtyřicátých letech 19. století dozvěděl od astronoma Johna Herschela (1792-1871), syna Friedricha Wilhelma

(1738-1822), že hvězda námi nazývaná Polárka, sloužící mořeplavcům k orientaci, se v době výstavby pyramid nacházela jinde. Když totiž Vyse zkoumal „*sestupnou chodbu*“ Velké pyramidy, napadlo ho, jestli není orientována podle nějaké hvězdy. Herschel upozornil Vyseho na hvězdu „*Thuban*“ ze souhvězdí „*Draka*“. O jejich hypotéze se dozvěděl Peazzy Smyth, který patřil k Herschelovým žákům. Opřel se o dostupné údaje a zjistil, že v letech 2133 až 3440 př. n. l. byl úhel „*sestupné chodby*“ orientován přesně na hvězdu „*Thuban*“.

Co říká al-Makrízí?

Počátek arabského letopočtu začíná hidžrou proroka Mohameda (rok 622 našeho letopočtu). Učenec Muhammad al-Makrízí v 15. století spočítal, že Velká pyramida byla postavena 4 096 slunečních let před prorokovou hidžrou. To odpovídá období kolem roku 3474 př. n. l., což současně někteří egyptologové pokládají za počátek první dynastie. Zmíněný letopočet se od výpočtů Peazzyho Smytha odchyluje o pouhých čtyřiařicet let. Al-Makrízí má i další zajímavé informace týkající se skrytých podzemních bran a vchodů do pyramid.

„...40 loktů pod zemí nechal zřítit brány pyramid. Brána východní pyramidy ležela na východní straně, vzdálená 100 loktů od středu zdi pyramidy. Brána západní pyramidy byla na západní straně, rovněž 100 loktů od středu zdi pyramidy. Pokud tam budete kopat, dostanete se ke vstupu klenuté chodby, která byla postavena jako vchod k bráně pyramidy...“

Co si ale máme počít se zmínkou o dalším vchodu do gízských pyramid?

Již u Lomené pyramidy jsme si mohli všimnout, že měla pravděpodobně západní a severní vchod. A pokud se

nemýlím, $1 + 1 = 2!$ Můžeme tedy předpokládat, že v této kapitole nehovoříme o nějakých preludech, ale o prokazatelných skutečnostech. A kamenné bloky na východní straně Chufuovy a rovněž na západní straně Rachefovy pyramidy jsou nápadně velké, takže za nimi právem můžeme předpokládat další vchody.

Koptové nám zanechali zprávu, proč byly pyramidy tak komplikovanými stavbami:

„...Poté nechal v západní pyramidě zřítit třicet pokladnic z barevné žuly. Byly zaplněny hojnými poklady, nástroji a sochami z cenných drahokamů. Nástroje a zbraně byly zhotoveny ze znamenitého železa, jež nerezivělo. Dále v nich bylo sklo, jež se dalo složit, aniž by prasklo.“

Železo, které nerezaví, a sklo, které se dá složit a nepsasne? Rachefova pyramida je pokládána za prozkoumanou a nic, ale naprosto nic z toho, o čem vyprávějí Koptové, v ní archeologové nenašli!

Jsou to všechno pohádky z tisíce a jedné noci?

Jednoznačně ne! Je však jasné, že zprávy uvedené ve starých spisech můžeme pochopit pouze díky tomu, že se nám už podařilo objevit či vynalézt materiály, o kterých se v nich hovoří. Německý profesor chemie Justus svobodný pán z Liebigu (1803-1873) narazil roku 1835 na substanci, kterou nazval „*olej holandských chemiků*“. Při jednom z pokusů s tímto olejem (*dichloretan*) zjistil, že při styku se zásadami vznikne zkapačná éterická hmota. Liebig si pozval do laboratoře mladého francouzského chemika Henriho Victora Regnaulta. Oba vědci zveřejnili výsledky své práce v závěrečné zprávě pro *Farmaceutické analýzy* a svůj nový objev pojmenovali „*vinylchlorid*“. Henri V. Regnault navíc zjistil, že se z nové látky po čtyřech dnech vytvoří vlivem slunečních paprsků bílý prášek – „*polyvinylchlorid*“ (PVC). Objev byl ovšem na sto let zapomenut a začal být využíván někdy mezi lety 1930 až

1940. Od té doby se výroba PVC vylepšovala a zdokonaľovala. Jen díky starému objevu je možné vyrábět například fólie z PVC pro zadní skla kabrioletů. Ale stejným postupem se vyrábějí třeba i tenké fólie pro domácí použití. A to nejlepší na konec: fólie z PVC můžeme označit za sklo, jež lze složit, aniž by se zlomilo!

Ale co s nerezavějícím železem?

V roce 1888 byl Friedrich Wilhelm II. (1859-1941) korunován na německého císaře. Ve stejném roce požádal *Námořní úřad* Kruppovy závody, aby pro válečné lodě vyrobily 30 až 40 centimetrů silné pancéřové desky. Již o rok dříve zahájili Kruppovi technici experimenty s vrstvami chromové oceli, která zaručovala podstatně vyšší odolnost proti ostřelování. Současně se pracovalo na slitinách niklové oceli pro výrobu dělových hlavních: z kombinací chromové a niklové oceli vznikla slavná „*nirosta*“. Její název je zkratkou německého výrazu „*nicht rostender Stahl*“ – nerezavějící ocel. Všichni tento materiál znáte. Stačí se jenom podívat na jídelní příbor. Zpravidla je na něm napsáno „*nerex*“. Dalším nerezavějícím kovem je *hliník*.

Staré legendy dále uvádějí, že v Chufuově pyramidě jsou tajné komory, v nichž byly uchovávány mapy planet a různých nebeských sektorů:

„...Ve východní pyramidě nechal zobrazit nejružnější nebeské klenby a planety a také obrazy toho, co nechal zhotovit jeho předkové...“

Podle mého názoru jsou nebeskými klenbami míněny cizí sluneční soustavy a planety, o nichž se naši předci dozvěděli prostřednictvím bohů. O několik odstavců dále můžeme zjistit bližší podrobnosti o stavitelích pyramid. V kapitole 33 se praví:

„Jsou lidé, kteří říkají: První byl Hermes, jež byl znám jako prorok, král a mudrc (je to ten, jehož Hebrejci

nazývají Henoch, syn Jereda, syna Mahalalela, syna Kénana, syna Enóšova, syna Šetova, syna Adamova – buď spasen). Přečetl ve hvězdách, že přijde potopa světa. Nechal postavit pyramidy a v nich ukryl poklady, učení sepsal a všechno, co by se mohlo ztratit a zničit.“

Saurid je tedy jednoznačně pokládán za praotce Henocha se Starého zákona. Velmi přesně je zachycen jeho rodokmen. Jak dobře víme, Henoch ve svých 365 letech nezemřel, ale vydal se s Bohem na nebesa. Ptám se, proč se vědci o tuto legendu více nezajímají. Ve Starém zákoně se totiž o Henochovi nic bližšího nedozvíme. Jedinou informaci získáme v 1. Mojžíšově knize 5, 21-24:

„Ve věku šedesáti pěti let zplodil Henoch Metušelacha. A chodil Henoch s Bohem po zplazení Metušelacha tři sta let a zplodil syny a dcery. Všechny dnů Henochových bylo tři sta šedesát pět let. I chodil Henoch s Bohem. A nebylo ho, neboť Bůh ho vzal.“

V sumerské mytologii existuje pověst, jež možná s Henochovým zmizením souvisí. Jedná se o historii sumerského krále Etany, jehož bohové odnesli do vesmíru. Král popisuje s obdivuhodnou přesností let ze země do kosmu a tvrdí, že země se velkou rychlostí vzdalovala. Nejprve se hory změnilly v malé pahorky a moře vypadalo jako voda v nádrži. Země se podobala hroudě hlíny a moře se zmenšilo do podoby košíku na chleba. Nakonec „přestala krajina a nebe existovat“ a země nebyla větší než ostatní hvězdy.

Nevíme, proč se tvůrci Starého zákona přestali o Henocha dále zajímat. Víme však dobře, že Henoch sepsal v ich-formě texty, jež se nám dochovaly v takzvaných slovanských a etiopských Henochových knihách. Popisuje v nich soud světa, mnohé své cesty do různých koutů světa i vzdálené nebeské klenby. Uvádí informace o oběžné dráze Slunce i Měsíce a také o hvězdách a nebeské mechanice. Podrobně jsou citovány rozhovory s jeho synem Metušelachem a popsáno setkání s Bohem a anděly. Před

130

Z hermetických spisů se dovídáme, že bůh Thovt znal tajemství nebes a zapsal je do svatých knih, které následně ukryl na zemi v tajné komoře, aby je budoucí pokolení mohla objevit. Úkryt byl však tak utajený, že ho mohli odhalit pouze skuteční zasvěcenci.

Rovněž papyrus Westcar se zmiňuje o tajemství boha Thovta, o jehož odhalení se pokoušel faraon Chufu. Profesor Adolf Erman, ředitel berlínského Egyptského muzea, zveřejnil v roce 1890 studii, která obsahovala také překlad zmíněného papyru. Jeho obsah se skládá z řady vyprávění o skutečných kouzelnících. O správnosti interpretace profesora Ermana doposud nikdo významně nezapochyboval. Já osobně se však domnívám, že některá místa v textu je třeba vzhledem k novým poznatkům vyložit zcela jinak.

Faraon Chufu svolal jednoho dne své syny a požádal je, aby mu vyprávěli historiky o kouzelnících. Nejstarší syn Rachef (Chefren) začal líčit příběh z doby Chufuova praotce Nebka. Námětem byl obdivuhodný výkon jednoho z mágů, který dokázal oživit mrtvého krokodýla. Poté začal další historiku vyprávět druhý nejstarší syn, Menkaure, byl to příběh z dob jeho děda Snofrua. Jeden kouzelník rozdělil, stejně jako biblický Mojžíš, vody jezera, aby mohl suchou nohou projít a vyzvednout šperk ukrytý na dně. Potom vyslovil další kouzelnou formuli a vody se opět zavřely. Následně přišel na řadu třetí Chufuův syn Radžedef a prohlásil:

„Slyšeli jsme již dost o dávných kouzelnících a jejich činech. Pravdivost jejich příběhů nemůžeme posoudit. Já tedy budu hovořit o současných událostech.“

Začal svému otci vyprávět o jistém Džedim, což byl stodesetiletý stařec z Heliopole, obdařený mytickými silami. Mimo jiné byl proslulý nesmírnou chutí k jídlu a dokázal každý den spřádat pět set chlebů, hovězí kýtu a sto džbánů piva. Kromě toho uměl vrátit na původní místo setnutou hlavu a obnovit její funkčnost. Krotil také

132

svým odchodem ze země předal Henoch vnuku Noemovi „knihy o nauce všech tajemství“. To se ale nedozvídáme z bible, nýbrž z apokryfických spisů. V Knize Henoch, kapitole 68/1, se praví:

„Poté mi můj děd Henoch předal knihu s naukou všech tajemství, jakož i obrazné řeči, jež mu byly dány. Předal mi je ve slovech knihy.“

Avšak ani v etiopských, ani ve slovanských Henochových knihách nejsou zmínky o pyramidách nebo důvodu jejich postavení. Můžeme se také jen dohadovat, že původní Henochovy knihy byly sepsány v hieroglyfech. Hitát však tvrdí, že Henoch je totožný s moudrým prorokem a králem Hermem. Z Turínského papyru se pak dozvídáme, že Hermes byl egyptským bohem Thovtem.

Kdo byl bůh Thovt?

Tento bůh s hlavou ibise, jehož jméno znělo v egyptském jazyce Taati a znamenalo „zářící“, byl nebeštan spojovaný s Měsícem. Platon o něm píše:

„Kdesi u egyptské Naukratis je starý bůh, uctíváný v podobě ibise. Jeho jméno zní Theut a je pokládán za vynálezce čísel, počtů, geometrie a astronomie, hry v kostky, deskové hry a písma. Všechna tato umění kdysi ukázal králi Thamovi z Théb.“

Podobné informace má i Diodorus a další historici. Řekové ho pokládali za Herma, protože byl zobrazován s písáckou tabulkou v ruce a jeho přízvisko znělo „pán božích slov“ nebo „písař moudrosti“. Bůh Thovt byl navíc blízkým souputníkem boha Úsira. V babylonských klínopisných textech nalezneme boha jménem Nabu, který je podle mého názoru rovněž totožný s Thovtem. Nabu byl pokládán za syna Marduka a Zarpanit. Byl stejně jako Thovt bohem a ochráncem písařů. Sepisoval tabulky osudů, jež byly uchovávány v jeho chrámu. Jejich vlastnictví zaručovalo vládu nad světem!

131

divoká zvířata, například lvy. Hlavně však věděl o Thovtově svatyni, která Chufua již dlouhou dobu mimořádně zajímala:

„...Jeho Veličenstvo král Chufu strávil již mnoho času hledáním Thovtovy svatyně...“

Tato svatyně byla stavbou, která obsahovala zvláštní tajné komory a byla v ní přechovávána tajemství boha Thovta. Egyptologové nemají na její existenci zcela shodné názory a dokonce se domnívají, že by se mohlo jednat jen o mytickou stavbu. Nemohou ji totiž geograficky nikam zařadit. Citovaná legenda je podle názoru vědců pouhou pohádkou. Proto se znovu ptám, zda jsou egyptologové tak slepí, nebo se prostě nechtějí zabývat něčím, co nezapadá do jejich schématu. Z pozdějšího rozhovoru Chufua s Džedim přitom jasně vyplývá, na jaké téma spolu vedli řeč:

„...Poté řekl Chufu: A já jsem slyšel, že prý znáš čísla svatyně Thovtových.“

Džedi odpověděl: S dovolením, jejich čísla neznám, můj pane a vládce, ale znám místo, kde se nacházejí.

A Jeho Výsost řekl: Kde tedy jsou?

A Džedi řekl: Existuje skříňka z pazourku, jmenuje se archiv a je umístěna v jedné místnosti v Heliopoli. V té skříňce to je...“

Přesně v tomto místě profesor Erman chybně interpretoval slova svatyně, místnost a čísla. V roce 1890 totiž lépe zapadala do historického schématu, a sice kvůli tomu, že nebyla známa skutečnost o zfalšování faraonova jména Richardem Vysem, takže chybné přiřazení Velké pyramidy Chufuovi nebylo zpochybňováno.

Dalším významným egyptologem byl Brit sir Allan Howard Gardiner (1879-1963), který se starým Egyptem zabýval celý svůj život. Pro tuto svou životní dráhu se rozhodl již jako žák. K jeho učitelům patřily velké osobnosti, například Francouz Gaston Camille Charles Maspero (1846-1916) nebo profesor Adolf Erman. I Gardiner

133

se pustil do překladu papyru Westcar a zveřejnil ho roku 1925 v *Journal of Egyptian Archaeology*. Sir A. H. Gardiner přeložil výraz *ipwt* (*iput*) ne jako „svatyně“, ale jako „tajná komora“:

„...Proto jsem dospěl k názoru, že slovo *ipwt* znamená „tajná komora“ a že se Chufu chtěl dozvědět bližší podrobnosti o tajných komorách prastaré Thovtovy svatyně...“

Najednou dostává rozhovor zcela jiný smysl. Víme již z takzvané *Inventární stély*, že Chufu chtěl postavit chrám k počtě bohyně Eset. V té době již existovala Velká pyramida i Sfinga. Dnes víme, že Chufu takový chrám skutečně vystavěl. Byl však zcela zničen, zatímco komory Velké pyramidy zůstaly nepoškozené. Pokud tedy vyložíme rozhovor mezi faraonem Chufuem a starcem Džedim správně, je jasné, že Chufu chtěl znát počet tajných komor v Thovtově stavebním komplexu, čili počet komor ve Velké pyramidě. Džedi uvedl, že jejich počet nezná, ale upozornil na místnost nebo archiv v Heliopoli, kde jsou informace o jejich počtu zapsány ve skříňce z pazourku. Jinými slovy, Chufu chtěl vypátrat tajemství gízkých pyramid. Klíč k nim se nacházel v Heliopoli. Švýcarský egyptolog a filolog profesor Erik Hornung upozorňuje v publikaci *Egyptské podsvětní knihy* na ztracený spis *sjpw*, který prý obsahoval detailní popisy Thovtových „tajných komor“. Z textu na sarkofágu v Gebelenu, na němž byl zobrazen „ohnivý proud“ s démonickými strážci a „Thovtovou plání“, zjistil profesor Hornung počet tajných komor Thovtova stavebního komplexu. Bylo jich celkem sedm!

Záznamy z papyru Westcar, informace z textu *Inventární stély* a hieroglyfů na *Narmerově paletě*, jakož i závěry vyvozené z existence *kněžstva pyramid* a ze *zfalšování faraonova jména* Howardem Vysem tak dávají nový smysl:

Za Chufuova panování pyramidy již dlouhou dobu stá-

134

5. Praotci Egyptanů

Něco víc než před desetiletím oslavovali Američané s velkou pompou pětisetleté jubileum objevení svého kontinentu. Dne 12. října 1492 dorazily karavely *Nina*, *Pinta* a *Santa Maria* mořeplavce Kryštofa Kolumba po třiatřiceti dnech plavby k San Salvadoru (Haiti). Kolumbus a jeho druhové se velmi brzy seznámili s domorodým obyvatelstvem, jež pokládali za Indy. Nazí domorodci přicházeli ze všech stran ke kotvicím lodím a usilovali o kontakt s cizinci, o nichž se zmiňovala stará proroctví a na jejichž příchod již dlouho čekali. Indiáni totiž očekávali návrat svých bohů, a proto se Kolumba dotazovali, zda přichází z nebes. V následujících letech však byli Španěly kruté ujařmeni, středoamerické vyspělé civilizace ztratily svůj bývalý lesk a byly pohlceny křesťanskou civilizací.

Egyptské obyvatelstvo zažilo před tisícovkami let podobné setkání. Z chrámových nápisů a dalších spisů se dozvídáme, že do středomořské oblasti pronikli cizí dobyvatelé, kteří si říkali „*družina Horova*“. Erbovním zvířetem cizinců byl Horův sokol, jehož však neuctívali. Vyznávali sluneční kult, v jehož čele stál bůh *Re* (*Ra*). Z označení *Ph-Ra* je zřejmé odvozen název egyptských králů – faraon. Po dobytí Egypta splynuli staří bohové se slunečním bohem a *Re* se stal významným pojmem egyptské mytologie.

Dobyvatelé Egypta se vyhýbali mísení s původním obyvatelstvem. Tím by se možná daly vysvětlit incestní vztahy vládnoucích rodů. Dobyvatelé s sebou přinesli vyspělé písmo a velkolepou architekturu, která však postupem doby ztrácela na lesku. Většina egyptologů pokládá za zakladatele první egyptské dynastie krále Meneje/Narmera. Ze seznamu králů však vyplývá, že před Menejem vládlo spojené egyptské říši již nejméně šest králů, kněz Manetho nám však o nich nezanechal žádnou bližší zprá-

136

ly na svém místě a nikdo ve skutečnosti nevěděl, kdo je vlastně postavil. Pokud však historickou skládačku správně složíme dohromady, můžeme stavitele Velké pyramidy objevit! Byl jím Henoch alias Hermes alias Idris alias Saurid alias Nebu alias Thovt!

Pokud však byl stavitelem pyramid Thovt, nevyhneme se následující otázce:

Kdo byli boží praotci starých Egyptanů?

135

vu. Naopak Palermská deska uvádí dalších devět králů, kteří se však honosili pouze červenou korunou Dolního Egypta.

Když vezmeme v úvahu všechny dnes dostupné prameny vztahující se ke staroegyptské chronologii, zjistíme, že před oficiálně uznávanou dobou vlády krále Meneje-Narmera (kolem roku 3100 př. n. l.) existovala nejméně tři různá období. Praotci Egyptanů byli ve zlatém věku bohové, po nichž přišli synové bohů (nebo jinak řečeno polobohové). Jejich nástupci byli uctívači Hora (Šemsu-Hor). Poté nastalo období zmatků trvající přibližně 350 let a nakonec došlo ke sjednocení Egypta, což vědci pokládají za historický počátek egyptské civilizace.

Proč se vědci chovají tak přezíravě?

Manethovy seznamy egyptských vládců v podstatě platí dodnes. Někteří egyptologové se v nich sice snaží odhalit chyby, ale všeobecně panuje shoda v tom, že kněz Manetho musel mít k dispozici podstatně starší dokumenty, s jejichž pomocí svoje seznamy sestavil. Navíc musíme zohlednit případné chyby pozdějších opisovačů a spisovatelů, kteří Manethovy seznamy citují ve svých pracích. Objevení seznamu králů z Abydu, Palermské desky, Turínského papyru a seznamu králů ze Sakkáry vyvolalo řadu dalších otázek, ale Manethovu dílu neškodilo. Nové poznatky naopak potvrzují údaje egyptského kněze a spíše je doplňují. Vědci přesto akceptují pouze ty pasáže Manethovy chronologie, které zapadají do jejich teorií.

V Hierakonopolisu (Nechenu) byly objeveny královské hroby spadající do období dlouho před Menejem/Narmerem. Možná je můžeme přiřadit k období vlády uctívači Hora. Egyptologové však nepokládají Horovy uctívače za skutečné krále, ale pouze za smyšlené postavy, duchovní bytosti, které svými spirituálními silami provázejí živé

137

vládce. Podle legend však byli Šemsu-Hor živými lidmi, kteří měli dokonalé vzdělání a velký vliv na veškeré dění. Robert Bauval o nich píše:

„...byli elitou, jež se na svatých místech v Gize a Heliopoli etablovala tisíce let před počátkem dějin.“

Takzvaný Turínský královský papyrus uvádí bezprostředně před Horovými uctívači jména 19 králů, kteří vládli Dolnímu Egyptu po 2 100 let. Manetho jim říká polobohové. Každý z těchto králů musel panovat nejméně 110 let. Profesor Adolf Erman píše v již zmíněné práci *Egypt a život starověkých Egyptanů*:

„...sice zde vidíme věk podobný Metuzalémovu, ale přesto se zdá, že letopisy mají historický základ.“

Tento odborník sice částečně odkazuje údaje o biblických praotcích a egyptských polobozích do říše pohádek, ale nevylučuje ani jejich historický základ. Sám profesor Erman se dožil na svou dobu úctyhodného věku 81 let a přesáhl dokonce i současný průměrný věk (74 let).

Dlouhověkými praotci Izraelitů, o nichž se Erman zmiňuje v souvislosti s egyptskými polobohy, bylo deset biblických proroků od Adama po Noema. Údajně se dožili 365 až 969 let, což se můžeme dočíst v 1. Mojžíšově knize. Před několika desítkami let vypadala taková dlouhověkost nepravděpodobně, v roce 1923 však egyptologové nemohli vědět, na jaké poznatky ve 20. století věda přijde.

V roce 1985 objevily Američanky Carol Greiderová a Elizabeth Blacková bílkovinnou molekulu, kterou nazvaly „telomerázou“. Tato molekula je odpovědná za začátek procesu stárnutí člověka, což vlastně vede k předem naprogramované smrti. Kontrola a zvládnutí telomerázy nabízí odpověď na otázku elixíru života, po němž lidstvo pátrá od počátků své existence. Výzkumný tým univerzity v Texasu zjistil, že hodinky lidského života tikají výlučně v telomerech, dědičných úsecích chromozomů. Doktor Jerry Shay vysvětluje:

138

mytologická. Vždyť i zprávy o letadlech nebo ponorkách jsme plně pochopili teprve v okamžiku, kdy jsme stejné stroje znovu vynalezli. Starí kronikáři věděli zcela přesně, o čem píš. Ale vraťme se nyní k vetřelcům, kteří vpadli do Egypta.

Odkud vlastně přišli?

Než se začneme zabývat místem původu neznámých cizinců, měli bychom se pokusit zrekonstruovat dobu jejich příchodu. Egyptští kněží Herodotovi vyprávěli, že v době jeho návštěvy Egypta byla ve funkcích již 341. generace kněží. Herodotos prý ve Vésetu (dnes Luxor) viděl 341 soch, představujících zástupce jednotlivých generací kněží. Když byla civilizace po poslední době ledové zničena potopou světa, přišli na zemi bohové, aby Egypt znovu oživil. Bohové zavedli kněžský stav, který představoval spojovací článek mezi pozemskými králi a bohy. Každý kněz vykonával svůj úřad po dobu jedné generace a předával ho svému nástupci (synovi). Je to snad další důkaz toho, že naše civilizace je daleko starší, než se oficiálně předpokládá?

Má příběh o kněžích a potopě světa reálný základ?

Na počátku a na konci období paleozoika se prokazatelně vyskytovaly doby ledové, třebaže věda označuje pojmem doba ledová pouze pleistocénní zalednění. Tato období vznikají souhrou několika faktorů, například výkyvem dráhy Země, snížením obsahu oxidu uhličitého v atmosféře nebo celkovým zhoršením klimatu. Poslední doba ledová začala přibližně před 100 000 lety a skončila počátkem holocénu, který sahá do doby před 12 000 až 13 000 lety. V té době byl povrch Země utvářen katastrofálním počasím a ze všech koutů světa známe legendy o potopě. Značná část Evropy byla pokryta ledovým kru-

140

„Pouze v embryu se telomeráza nachází ještě ve všech tělesných buňkách, krátce před porodem však z většiny buněk mizí.“

U dospělého člověka lze zárodečné buňky nalézt pouze ve varlatech a v kmenových buňkách sloužících k obnově kůže a tkáně střev. Stejnou molekulu ještě vytvářejí krvetvorné kostní dřeňové buňky, přičemž enzym buněčného jádra propůjčuje trvalé mládí pouze těmto částem lidského těla.

Ale proč?

Carol Melisová odpovídá:

„Umíráme, protože délka našeho života je geneticky naprogramována.“

Právě u chromozomů kojeneckých buněk je nepatrný úsek DNA seřazen v telomerech mnohatisíckrát za sebou. Krátce po porodu však začíná jejich rozklad. Každým buněčným dělením ubývá padesát stavebních kamenů telomerů. Po osmdesáti až sto děleních je buněčný elixír života vyčerpán. Pomalá eroze telomerů omezuje podle teorie buněčných biologů délku lidského života na maximálně 120 let. Pomocí kontroly telomerů by se však lidé mohli běžně dožít 180 let. Tímto způsobem by se dala vyléčit například i rakovina. Nové objevy buněčné biologie mi připomněly biblické příběhy, v nichž Hospodin v 1. Mojžíšově knize 6,3 požaduje, aby člověk žil pouze po dobu 120 let:

„Hospodin však řekl: Můj duch se nebude člověkem věčně zaneprazdňovat. Vždyť je jen tělo. Ať je jeho dnů sto dvacet let.“

Mojžíš je po deseti předpotopních praotcích a následujících prorocích posledním člověkem, který dokázal dosáhnout sto dvaceti let. Žádná z dalších biblických postav se již tak vysokého věku nedožila. Můžeme pokládat za prokázané, že mytologie není ve skutečnosti až tak moc

139

nýřem a tamější neandrtálci bojovali o zachování své žalostné existence. Naopak obrovské plochy severní Afriky byly navzdory vytrvalým deštům dobře obyvatelné. Na místě dnešní Sahary se tehdy nacházel dostatek potravy, což umožňovalo i lidskou existenci.

Herodotova zpráva o založení kasty egyptských kněží nebyla fantaziálním výmyslem, ale historicky doložitelnou skutečností. Římský učenec Censorinus upozornil ve třetím století na to, že heliakický východ Siria se 19. července roku 139 n. l. kryl s počátkem egyptského nového roku. V této souvislosti si připomeňme zajímavou pověst Dogonů, vztahující se k slavnosti Sigui. Když dr. Marcel Griaule v roce 1931 pronikl k tomuto kmeni, uběhlo od poslední slavnosti Sigui přesně třicet let (1901) a další byla očekávána v roce 1961. Pokud od roku 1901 odpočítáme dalších třicet slavností Sigui a zohledníme přestupné roky, dostaneme se přesně k roku 139 n. l. Možná je to náhoda, ale rovněž příklad s takzvanými periodami Sothis přinese neuvěřitelný výsledek:

1460 let (jedna perioda Sothis) – 139 + 1460 + 1460 + 1460 + 1460 + 1460 = 11 541 let př. n. l.

Tímto způsobem můžeme časově zařadit informace, které se Herodotos dozvěděl od egyptských kněží. Doba odpovídá osmé periodě Sothis a poslední době ledové.

Co to bylo za lidskou rasu, která se podle Manetha a seznamů králů dožívala nejméně 110 let?

Těžko říci, o jaké lidi šlo. Podle oficiálních názorů se živilo lovem a sběrem kořínků. Některé zkamenělé nálezy kostí naznačují, že se tehdejší obyvatelstvo nijak významně nelišilo od rasy, která tamní oblasti obývala až do dynastických dob. Na některých egyptských nástěnných malbách z období čtvrté dynastie se ale objevují zvláštní postavy, jimž Egyptané říkali „tamehu“. Byla to lidská rasa vysokého vzrůstu, s blondatými vlasy a modrým

141

očima. Blondýna byla podle legend i jedna z Chufuových dcer, jež se provdala za Rachefa. Ve své gízké hrobce je vyobrazena s nazlátlými vlasy a modrými očima. Také nejmladší Chufuův syn Radžedef byl modrooký blondýn. Podobné osoby se objevují až do šesté dynastie. *Tamehu* se vyznačovali vyklenutou a dlouhou lebkou s relativně úzkým obličejem.

Jsou tamehu pozůstatkem vetřelců, kteří si říkali Horova družina?

Odpovědět na tuto otázku by snad mohl další Řek. K příběhům o potopě světa totiž patří i jiná, neméně slavná legenda o bájeslovném kontinentu Atlantidě. První zprávu o potopeném světadílu sepsal kolem roku 355 př. n. l. řecký historik a filozof Platon. Vědci pokládají jeho práci za historické dílo, ačkoliv některá v ní uvedená jména a časové údaje nezapadají do obecných vědeckých představ. Platon připsal svou knihu Aténanovi *Solonovi* (640-560 př. n. l.), který se o Atlantidě dozvěděl při svém pobytu v Egyptě a přibližně dvě stě let před Platonem vyprávěl o svých poznatcích příteli *Dropidovi* (děd Kritia IV.). Solon byl jedním z prvních vzdělaných Řeků, kteří se vydali do Egypta. V té době tam vládl král *Apries* (589-570 př. n. l.), jehož otcem byl faraon *Psametik II.* Po Apriovi převzal vládu král *Ahmose* (570-526 př. n. l.), je muž Řekové říkali *Philhellenos* (přítel Řeků), protože založil řeckou kolonii Naukratis. Již faraon *Psametik I.* založil v Sais tlumočnickou školu, a proto Solon nenarazil na jazykovou bariéru a mohl vést rozhovory s veleknězem *Psanofisem* z Heliopole a veleknězem *Sonkim*.

Solonův dialog s egyptským knězem *Sonkim*, obsažený v díle *Timaios*, je tedy historicky doložitelný, třebaže ho Platonův žák *Aristoteles* (384-322 př. n. l.) i novověcí archeologové pokládali za smyšlenku. Přitom právě *Aristoteles* podal zprávu o fénických a kartaginských moře-

plavců, kteří znali velký ostrov v západním Atlantiku a říkali mu *Antilla*. Historika o Atlantidě může být interpretována pouze dvěma způsoby. Buď se jedná o historickou legendu s určitými zkrácenými, nebo o básnické dílo, které se do určité míry opírá o skutečné události. Podívejme se na začátek *Timaiosa* (22-23), kde egyptský kněz *Sonki* hovoří se *Solonem*:

„*O Solone, Solone, vy Řekové jste stále děti a není starého Řecka! Když to Solon uslyšel, prý se tázal: Jak to myslíš? Mnoho rozmanitých pohrom přišlo na lidi a ještě přijde, největší ohněm a vodou, druhé pak menší tisícerymi jinými způsoby. Neboť to, co se i u nás vypravuje, jak kdysi Faethon, syn Heliův, zapřáhl vůz otcův, avšak nedovedl jeti po cestě otcově, spálil kus země a sám zasažen bleskem zahynul, to se vypravuje sice jako báje, ale pravý smysl jest to, že tělesa, pohybující se po nebi kolem země, odchylují se od své dráhy a že v dlouhých obdobích všechno na zemi velikým ohněm hynie.*“

Tehdy pak všichni, kdo bydlí na horách a na vyvýšených a suchých místech, spíše hynou nežli ti, kdož obývají u řek a u moře: nás chrání i tehdy od této pohromy Nil, náš ochránce i v jiných věcech, tím, že uvolňuje své vody a vystupuje z břehů. Kdykoli však zase vodami očišťují boho- vě zemi a zaplavují ji potopou, zachraňují se pastevci a salašníci na horách, kdežto obyvatelé měst u nás bývají unášeni řekami do moře; ale v naší zemi ani tehdy a vůbec nikdy nespouští se voda na pole shora, nýbrž naopak jest tomu zde tak, že všechna vychází zespodu.“

Egyptský kněz *Sonki* srozumitelně vysvětlil *Solonovi* znalosti, které odpovídají poznatkům našich astronomů a geologů. Cyklické katastrofy postihující zemi lze vystopovat až po vymření dinosaurů před zhruba 65 miliony lety. Pozoruhodné je, že podle *Sonkiho* byla příčinou katastrof „*tělesa, pohybující se po nebi kolem země*“, která se odchylují ze své dráhy. Neméně pozoruhodné je to, že podle egyptských kněží byla naše mateřská planeta po-

142

stižena předchozí katastrofou Marsu. *Sonki* říká: „...*co se i u nás vypravuje, jak kdysi Faethon, syn Heliův, zapřáhl vůz otcův, ale nedovedl jeti po cestě otcově, spálil kus země a sám zasažen bleskem zahynul.*...“ To jsou mytologické narážky na katastrofu Marsu, jež se musela projevit i na Zemi.

Podle egyptologů by však takové znalosti vůbec neměl mít k dispozici, protože Egypťané neznali dalekohledy, které by podobná pozorování umožňovaly. Ovšem kněz to jednoduše věděl – to je fakt. Pojdme však dál:

„...*a to jest pravda, že ve všech krajích, kde nebrání přílišná zima nebo vedro, lidnatost sice jest jednou větší, podruhé menší, ale lidé tam žijí stále. Všechno pak, co se stalo u vás, nebo zde, nebo i v jiných zemích, které známe z doslechu, jestliže to jest něco krásného nebo velikého nebo po jiné stránce pamětihodného, všechno jest od starodávna vypsáno zde v chrámech a uchováno; ale u vás a u ostatních národů sotva jest veřejný život opatřen písmem a všemi jinými obecně prospěšnými věcmi, pokaždé znovu na vás přichází v pravidelných obdobích jako mor prudký nebeský přívál a zanechá z vás jen lidi neznalé písma a umění. A tak se zase ze začátku jaksi omlazujete a nic nevíte ani o naší, ani o své vlastní minulosti. Tak také ty vaše genealogické zprávy, Solone, které jsi právě přednesl, jistě jen málo se liší od dětských pohádek: vždyť za prvé se pamatujete jen na jednu potopu světa a dobu ledovou, ačkoli jich bylo již dříve mnoho.*...“

Sonkiho informace o poslední době ledové, o níž věděli *Řekové*, by se v *Timaiosi* vůbec neměly vyskytovat. Před 12 000 nebo 13 000 lety ještě neexistovala civilizace ani písmo, jímž by tyto události byly zapsány. První prokázaná doba ledová (byly celkem čtyři) v pleistocénu nastala zhruba před 600 000 lety. A přesně to se zřejmě kněz *Sonki* ze Sais dočetl v egyptských kronikách.

Podivné je, že archeologové po stopách legendárního kontinentu nijak intenzivně nepátrají. Většina z nich od-

143

kazuje toto téma do říše pohádek. Přitom by měli zkoumat dějiny lidstva, aby lépe pochopili naši vlastní kulturu. Pro archeology však období kolem roku 6000 př. n. l. přestává být zajímavé. Avšak již sumerská kněžská nechtávají prehistorickým kulturám velký prostor a mezi potopu světa a svou první historickou dynastií kladou 241 200 let. V porovnání s dlouhověkostí sumerských králů-bohů, kteří panovali před velkou potopou světa, vypadají údaje o věku egyptských bohů velice skromně:

AL.U.LIM	28 800 let vlády
AL.AL.GAR	36 000 let vlády
EM.MEN.LU.ANNA	43 200 let vlády
EN.MEN.GAL.ANNA	28 800 let vlády
DU.MU.ZI	36 000 let vlády
EN.SIP.AZI.ANNA	28 800 let vlády
EN.MEN.DUR.ANNA	21 600 let vlády
UB.AR.TUTU	18 000 let vlády

Nápadné je, že sumerských předpotopních králů bylo osm, stejně jako egyptských.

Existovala ostrovní říše Atlantida?

Německý archeolog *Heinrich Schliemann* (1822 až 1890) zkoumal v polovině 19. století v Petrohradu dva papyry, které obsahovaly následující sdělení:

„...*Faraon vyslal na západ expedici trvajících pět let. Měla objevit stopy po Atlantidě, zemi, z níž před 3 350 lety přišli praotci Egypťanů, kteří s sebou přinesli veškeré vědění své otčiny.*...“

Bohužel nebylo v papyrech uvedeno, o kterého faraona se jednalo. Také není jasné, jak se *Schliemannem* zkoumané listiny nazývaly a kde byly uloženy. Existují však i další národy, které znaly ostrovní říši potopenou do moře. V indických spisech narazíme na „*bílý ostrov*“ ne-

bo „Attalu“, což je kontinent v západním oceánu, nacházející se pryč ve vzdálenosti „půl světa“ od Indie. Když přišli do Střední a Jižní Ameriky španělští dobyvatelé, dozvěděli se od indiánů, kde se nachází jejich údajná původní vlast. Domorodci se neustále zmiňovali o ostrovním kontinentu jménem *Acallán, Actlán, Tlapallan* nebo *Tollan*. Na jihu Venezuely byl dokonce objeven kmen „bílých indiánů“, kteří si říkali „národ z Atlanu“. Kromě již vzpomenujících existují další stovky legend o ostrovních kontinentech. Nemusíme je nutně pokládat za důkaz někdejší existence Atlantidy, avšak v každém případě dokazují, že legenda o Atlantidě není Platonovým literárním výmyslem. Připomeňme si, že Platonova zmínka o „pevnině ležící proti ostrovní Atlantidě“ se potvrdila objevením Ameriky.

Kromě Platonovy zprávy se naštěstí můžeme opřít o další egyptské prameny, například o *Harrisův papyrus*, který je uchovávan v *Britském muzeu*. Téměř sedmdesát metrů dlouhý svitek obsahuje líčení ničivých katastrof, které postihly lidstvo několik tisíc let před sepsáním Platonova díla. Další hieroglyfické texty se zmiňují o ráji, který ležel na západě a nazýval se *Amenti*. Bylo to sídlo zesnulých. Rovněž chrámové nápisy z Edfu pojednávají o potopě světa a o životě před ní. Tehdejší civilizace pryč byla velmi vyspělá, ale byla zničena vodou a vývoj tak musel začít od počátku. Texty zdůrazňují, že „sedm mudrců“ (bohů) přišlo z jakéhosi ostrova, který byl zničen povodní. Rovněž bůh Re pravidelně navštěvoval „ostrovo vzplanutí“.

Patřil Re k sedmi mudrcům?

Sedm mudrců znali nejen Indové, ale také například Babyloňané. Všichni se objevili po velké potopě a přinesli s sebou moudrost a šířili základy nové kultury. Symbolizovali počátek, Indové jim říkali „riši“ a Babyloňané „*apkallu*“. V této souvislosti je zajímavé také označení

146

nadel z hlavové části se ukázalo, že faraon měl neobvyklý tvar lebky, což se předpokládalo již dopředu díky nástěnným malbám a sochám v okolí hrobu. Tutanchamon měl silně protaženou zadní část hlavy, zřejmě to byl výsledek umělého zásahu.

Co bylo důvodem této deformace?

Při pátrání po odpovědi na uvedenou otázku musíme začít zeširoka a obrátit pozornost k Tutanchamonovu prastrýci *Amenhotepovi IV.* a k heliopolským kněžím. Během své vlády zrušil faraon Amenhotep IV. uctívání mnoha staroegyptských bohů, změnil si jméno na *Achnaton* a zavedl kult jediného boha – *Atona*. Achnaton se také vzdal svého sídla ve Vésedu a založil přibližně tři sta kilometrů jižně od Káhiry nové sídelní město Achet-Aton (dnešní Tell el-Amarna). Také Tutanchamon se ještě při svém nástupu na trůn jmenoval Tutanchaton.

Ale proč?

Výraz *Aton* se již v období Střední říše používal jako označení slunce a souvisel s bohem Reem. Náboženskými reformami krále Amenhotepa IV. se ve třicátých letech minulého století podrobně zabýval lipský filolog dr. Walter Wolf. Soustředil se především na egyptské sluneční písně. Dospěl k názoru, že reformační snahy začaly již v období vlády krále Amenhotepa II. Svou teorii opíral hlavně o *Sluneční zpěv z Amarny*. Wolf zjistil, že výrazové prostředky *Slunečního zpěvu* jsou založeny na nejstarších představách Egyptanů, týkajících se slunečního boha. Ve starých hymnech jsou bohové *Aton, Harachtej* a *Cheprer* (všichni tři jsou bohy slunce) ještě uváděni vedle sebe. Kromě nich se často objevuje i motiv *sluneční opice*. Není jasné, zda se jedná o připomínku boha Thovta (bývá zobrazován v podobě paviana nebo muže

148

biblického plavidla, jež se rovněž stalo symbolem nového začátku. Slovo „*archa*“ pochází z řečtiny a znamená „*počátek*“, ale také „*původ*“. Zmíněný bůh Re je spojován s Heliopolí, která zřejmě byla tradiční metropolí egyptské moudrosti (vědy).

Jistá rolnice sbírala roku 1887 uprostřed trosk Tell el-Amarny velbloudí trus na topení. Náhodou narazila na větší množství hliněných tabulek s vyrytými klínovitými znaky. Do té doby se v Egyptě nic podobného nenašlo. Proto o nález nikdo nestál a většina tabulek byla zničena, ztracena nebo prodána za babku překupníkům. Obchodníci se starožitnostmi je zpočátku pokládali za podvrh. Několik tabulek se však dostalo do různých muzeí a postupně se přišlo na to, co vlastně znamenají: šlo o korespondenci faraona Amenhotepa III. s panovníky sousedních zemí. Babylonské klínové písmo bylo tehdejší mezinárodním a diplomatickým jazykem, třeba jako dnešní angličtina. Babylonské jméno Amenhotepa III. znělo *Šuttarna* a jeho dcery *Giluchipa*. Nyní bychom se však měli zastavit u zřejmě nejslavnějšího objevu archeologických dějin Egypta.

Američan Theodore Davis se domníval, že se v Egyptě již nic zajímavého objevit nedá. Proto přenechal v roce 1914 svou licenci na vykopávky Britům Howardu Carterovi a lordu Carnavonovi. Tito pánové se zasloužili o senzační objev Tutanchamonova hrobu (1922). Jednalo se o dosud nejzachovělejší nález s nespočetnými pohřebními dary, které dnes můžeme obdivovat především v káhirském muzeu. Mne však nezajímají nalezené poklady, ale sám panovník. Jeho mumie byla podrobně zkoumána, také kvůli spekulacím o její souvislosti s „*kletbou faraonů*“. Ukázalo se, že egyptští kněží chránili své panovníky před vykradači hrobů smrtelně nebezpečnou kulturou hub. Ačkoliv již uběhlo mnoho tisíc let, nástraha sklápala a mnoho archeologů přišlo o život. Královská mumie však vykazovala ještě další zvláštnost. Po odstranění obi-

147

s opičí hlavou), nebo dokonce o náznak spojení lidí s opicemi, přičemž bůh Re představuje jakýsi spojovací článek mezi člověkem a opicí.

Jestliže porovnáme šestý řádek *Hymnu na Amona* s šestým řádkem mladšího *Hymnu na Atona*, uvidíme, jak byly prastaré znalosti stále více falšovány. Amonův hymnus dal vytesat na stělu faraon Amenhotep III. Podívejme se tedy na zmíněný šestý řádek:

„...Až ve své vznešenosti odejdeš, zmenší se den. Projedeš cestou milionů a stovek tisíců mil.“

A k porovnání uveďme *Hymnus na Atona* (rovněž řádek šestý):

„...Až ty, Atoně, za dne zazáříš, zaženeš temnotu. Sešleš na zemi své paprsky a obě země zaplesají radostí.“

Jasně vidíme, že Achnatonova náboženská reformace zaměnila personifikovaného boha Rea za slunce. Původně však musel být bůh osobou, která realizovala i praktické zásahy. Reformátoři tedy pokládali Rea za slunce, ale současně zavedli v oněch převratných časech nový ideál krásy.

Představoval nový ideál krásy spojení s bohy?

Spojitosť lidí s bohy je námětem legend prakticky u všech civilizací. Křesťané, židé i muslimové se domnívají, že byli stvořeni k obrazu božímu. Ale o jaké bohy se jednalo?

Chtěl se Achnaton díky uctívání Atonova kultu stát znovu obrazem božím?

Stvoření Egyptanů bohy se podivuhodně podobá biblickým příběhům. Jak ve Starém zákoně, tak v egyptských legendách existovalo na počátku veliké, tiché, nehybné a nekonečné moře, v němž ještě nebyl život. Bůh Re převzal vládu nad světem od svého boha-otce Nuna. Chtěl

149

zničit nedokonalé lidstvo, které kdysi bohové stvořili. Lidé se totiž postavili proti bohům a Re si při setkání bohů na ně stěžoval. Když totiž Nun stvořil bohy a zvířata, byl svět ještě nedokončený. Re se nechtěl zbavit odpovědnosti za další klidný vývoj světa, což ovšem představovalo velmi namáhavý úkol. Podle egyptských mýtů vytryskly jednoho dne z Reových očí slzy, a když se dotkly země, povstali z nich lidé.

„...Lidem bylo vykázáno k obživě vše, co rostlo na polích, lukách a stromech, zvířatům také. Lidé a zvířata se měli živit ovocem, zeleninou, obilím a rybami...“

V této souvislosti vyznívá zajímavě zpráva řeckého dějepisce Diodora Sicilského (kolem roku 100 př. n. l.). Ten o stvoření člověka uvádí:

„...v oněch dávných dobách byl předchůdcem člověka primitivní výtvor. Teprve bohové odnaučili lidi vzájemnému požívání...“

Kdo byli otcové Egyptanů?

Otec boha *Rea* se jmenoval *Ptah* nebo *Nun* a byl uctíván především v Mennoferu, hlavním městě Dolního Egypta. Řekové ho ztotožňovali se svým Hefaistem. Ptah se honosil titulem „pán pravdy“ a byl zobrazován s nilským křížem nebo žezlem. Podle legend vytáhl Egypt z vodstev. Kromě zelené barvy kůže se vyznačoval abnormálně velkou hlavou. Jeho tělo od prsou po paty bylo zahaleno jako mumie. Herodot o něm píše:

„...Kdo ho ještě neviděl, tomu pro lepší pochopení říkám, že je podoběn skřetovi.“

Co však bylo příčinou zmíněné deformace Achnatonovy lebky?

Konečně se dostáváme k deformacím hlavy. Kromě Herodota nám nikdo ze starověkých spisovatelů nezane-

chal sebemenší zprávu o Ptahovi. Ovšem v mennofer-
ských hrobech byla nalezena řada sošek, které ukazují to-
hoto boha jako skřeta nebo spíše jako nevyvinuté dítě
s velkou hlavou. Mě osobně udivuje, že umělé deformace
lebek nebyly prováděny pouze během Achnatonovy vlá-
dy v Egyptě, ale po celém světě. Stejný kult můžeme vy-
stopovat v obou částech Ameriky, ale i v Evropě a Asii.
Hlavy dětí byly upevňovány do speciálních svéráků, čímž
mohl být tvar lebky usměrňován. Deformovanou lebku
měly rovněž tři Achnatonovy dcery i jeho hlavní manžel-
ka Nefertiti. Pokud by se tato znetvoření vyskytovala pou-
ze v jedné oblasti světa, mohli bychom se domnívat, že se
jedná o nábožensky podmíněný místní rituál. Ale jak jsem
uvedl, záměrně deformované lebky se vyskytují po celém
světě.

Proč to však naši předkové dělali?

V dospělosti měl takový člověk zadní část své hlavy
až trojnásobně velkou v porovnání s přední částí. Tato de-
formace jistě neměla žádný praktický význam, nehodila
se k přenášení břemen ani k nošení šperků. Nelze ani tv-
dit, že by díky tomuto tvaru lebky lépe fungovaly mozko-
vé buňky. Právě naopak. V archivu patologického odděle-
ní berlínské nemocnice *Charité* se nachází sbírka lidských
abnormalit, kterou v 19. století založil patolog profesor
Rudolf Virchow. Dnes ji má na starosti dr. Peter Krietsch.
Navštívit ji může každý. Z exponátů mě zvláště zajímaly
uměle deformované lebky z Evropy, Ameriky a Afriky.

Hydrocefalické lebky, lidově se jim říká „vodnatá
hlava“, se vyskytují především u dětí. Lebka začne z ne-
vysvětlitelných důvodů zachycovat v mozkových komo-
rách tekutinu, což vede k abnormálnímu zvětšení objemu
lebky a ke zničení milionů mozkových buněk. Ve sbírce
se také nachází dětská kostra s dvěma páteřemi a dvěma
hlavami.

150

Jak takové defekty vznikají?

Jisté je, že v naší DNA existují stavební prvky, jež by
mohly být umělého původu, alespoň vzbuzují takový do-
jem. To znamená, že je kdosi kdysi během vývoje člove-
ka musel upravit. Vědci si dodnes lámou hlavu nad objas-
něním počátků člověka a snaží se nalézt uspokojivou
odpověď. V roce 1859 zveřejnil Charles Darwin (1809 až
1882) svou knihu *O původu druhů* a všechno se zdálo být
jasné. Ovšem nálezy zkamenělin zatím nepotvrzují, že by
se člověk vyvinul pomalým evolučním postupem. Kromě
toho se lidstvo neustále zabývá otázkou, zda jsme ve ves-
míru sami, nebo jestli snad kdesi v hlubinách kosmu žijí
i jiné živé bytosti. Vědci tvrdí, že život je založen na uhlí-
ku. Pokud by byl tento předpoklad chybný, byla by chybná
veškerá východiska naší vědy. Odborníci se domnívají,
že živé bytosti z jiných světů nemusí vypadat jako my,
ale měly by se skládat ze stejných složek jako lidé. Žádná
z dosavadních teorií nedokázala přesvědčivě odpovědět na
otázku, proč by právě člověk měl být jedinou rozumem
obdařenou bytostí ze všech tvorů na zemi. Měli bychom
se proto podívat na vývoj našich předků, abychom získa-
li lepší přehled o skutečných událostech v prehistorických
dobách.

Ještě roku 1932 byla Asie pokládána díky objevu jáv-
ského nebo pekingského člověka za kolébku lidstva. Po-
tíž byla v tom, že výzkumy byly v minulosti provázány
více či méně skrytým rasistickým podtextem. Býl evrop-
ský antropolog mohl například tvrdit, že černí obyvatelé
Afriky jsou více příbuzní s opicemi než bílí Evropané. Ve
skutečnosti však nevíme nic o vlastnostech kůže prehis-
torických lidí ani o jejich ochlupení. Netušíme vůbec, jak
vypadal výraz jejich obličeje. Naše představy jsou zalo-
žené pouze na nespočetných pokusech o rekonstrukci
vzhledu předvěkého člověka, které se mu snaží vtisknout
podobu mezi dnešním člověkem a opicí. Pokud bychom

152

se však setkali s neandrtálcem, zjistili bychom, že mezi
ním a moderním člověkem není téměř žádný rozdíl. Aus-
tralský antropolog Allan Thoun říká:

„Když porovnáme tvar lebky neandrtálce s ostatními
lebkami, zjistíme mírné rozdíly. Pokud bychom však před
sebou měli živého neandrtálce s lebkou obalenou svaly
a kůží, rozdílů bychom si téměř nevšimli.“

Když neandrtálci dospěli do podoby rozumem obda-
řených bytostí, mohli se ohlédnout za svou několik set ti-
síc let dlouhou minulostí. Neandrtálci se vyznačovali pod-
sáditou stavbou těla, používali oblečení a pohřbívali své
mrtvé, z toho můžeme usuzovat, že měli určitou předsta-
vu o posmrtném životě. Jejich kamenné nástroje odpoví-
daly kvalitou nástrojům modernějšího kromaňonského
člověka, který se poprvé objevil asi před 180 000 lety. Ne-
víme, proč neandrtálci opustili tropickou Afriku a usadili
se ve studené Evropě. Je však jisté, že zde dokázali přežít
jen proto, že uměli využít oheň. Kromaňonci pocházeli
rovněž z Afriky, ovšem před 40 000 lety začali okupovat
životní prostor neandrtálců. Zatímco neandrtálci hledali
útočiště v údolních jeskyních, sídlili kromaňonci výlučně
na pahorcích. Kromaňonský člověk se sice živil prede-
vším lovem, ale projevoval i určité umělecké nadání. Do-
chovaly se 35 000 let staré jeskynní malby, na nichž jsou
vyobrazeni například koně. Téměř všichni vědci se shod-
dují na závěru, že zánik neandrtálců souvisel s příchodem
nové lidské rasy. Není však jasné, zda proběhla vzájemná
vyhlazovací válka, v níž neandrtálci podlehli, nebo zda se
obě rasy pokojně smísily. Možná všichni vědci se shod-
nou na podobné řešení, podložené nejnovějšími výzkumy DNA.

Vědci zkoumali imunitu organismu příslušníků někte-
rých indiánských kmenů z deštných pralesů Jižní Ameriky.
Výsledky mohou mít souvislost s náhlým zmizením
neandrtálců. Zjistilo se, že indiáni jsou do jisté míry
imunní vůči virovým onemocněním, jež se vyskytují
v deštném pralesě, ovšem umírají na banální chřipku ne-

153

bo spalničky, které do pralesů zavlekli bílí badatelé nebo stavební dělníci.

Jak je to možné?

Odpověď musíme hledat v lidském imunitním systému. Indiáni sice mají stejný imunitní systém, ale kvůli dlouhodobé izolaci v deštných pralesích vykazuje obranná schopnost jejich organismu pouze desetinasobnou možnost variací. Evropané naopak mají variabilitu čtyřicetinasobnou. A právě kvůli své nízké variabilitě jsou indiáni vůči nemocím méně odolní. Sice se i u nich mohou vytvořit obranné protilátky proti zavlečeným virovým nemocím, ale kvůli nízkým variačním možnostem obranných buněk dochází k tomu, že organismus nemoc včas nerozpozná a člověk zemře! A přesně stejný problém možná potkal neandrtálec při setkání s kromaňonci.

Podle jedné z teorií pocházejí všichni lidé z jedné oblasti, Afriky. Odtud se pak postupně rozšířili po celé planetě. Na konferenci univerzity Emory v červenci 1986 oznámil Douglas Wallace, že všechny ženy mají část DNA, kterou lze zpětně vystopovat až k jediné pramatce.

Je tomu skutečně tak?

Lidský genotyp je kupodivu z devětatadesáti procent identický s genotypem primátů. Veškerá informace genetického kódu se skrývá v dvojité šroubovici DNA, v chromozomech buněčného jádra. V DNA se nacházejí „histony“, které řídí aktivitu genů. Buněčné báze adenin, cytosin, guanin a thymin vytvářejí abecedu veškerého života s příkazy pro funkci buněk. DNA v buněčném jádru představuje vlastní dědičnou substanci, další dědičné informace se nacházejí v „mitochondriích“, které zásobují lidské i zvířecí buňky energií. Jejich rozmnožování probíhá nezávisle na dědičné substanci v buněčném jádru.

154

došlo k umělé vyvolanému buněčnému dělení. Po úspěšném oplodnění bylo vajíčko vloženo do dělohy a pak po příslušné době přišlo císařským řezem na svět první dítě ze zkusavky. Proběhl podobný proces při zrodu celého lidstva?

Pocházíme všichni ze zkusavky?

Abychom mohli na tuto otázku odpovědět, potřebovali bychom najít Praadama, stejně jako byla nalezena Præva. Možná to nebude tak složité, příslušné výzkumy už totiž proběhly. Americký genetik dr. Michael Hammer z Tusconské univerzity (Arizona) zahájil roku 1993 ctižádostivý projekt, zaměřený na pátrání po praotci Adamovi. Vybral si patnáct mužů různého původu (z Afriky, Austrálie, Asie i Evropy). Víme, že mužské spermie nepředávají ženským buňkám žádné mitochondrie, proto se vědec soustředil především na chromozomy Y. V roce 1995 zveřejnil své pozoruhodné výsledky v americkém vědeckém časopise Science:

„Všechny zkoumané vzorky buněk připouštějí jediný závěr – praotec Adam byl černoch...“

Dále genetik upozorňuje na to, že Adamova stopa končí před přibližně 188 000 lety v Africe. To by ovšem v porovnání s výsledky předešlých výzkumů mateřské linie znamenalo, že „Eva“ (první žena) se musela objevit více než 50 000 let před „Adamem“ (prvním mužem).

Je to vůbec možné?

Dnes víme poměrně jistě, že se homo sapiens objevil podstatně dříve než před 188 000 lety. Možná bychom měli náboženské knihy brát doslovněji, alespoň v otázce vzniku člověka. Z teologických spisů vyplývá, že lidský rod je výtvozem bohů nebo boha. Řecký filozof Hesiodos tvrdí, že před vznikem současného člověka existovaly již

156

Při oplodnění lidské vaječné buňky spermii nedochází k přenosu mitochondrií, proto se o přenos genotypu do buněk stará výhradně mateřská linie. Párování vypadá při oplodnění vajíčka tak, že embryo obsahuje 23 chromozomových párů, pocházejících napůl od matky a z poloviny od otce. Z mateřské linie se dědí párové chromozomy XX a z otcovské linie nepárové chromozomy XY. Matka předává chromozom X synům i dcerám, zatímco otec předává chromozom X dcerám a Y synům. Studie provedená na osmi stech ženách různého zeměpisného a rasového původu stanovila jejich jedinou pramatku, přičemž nehrálo roli, zda šlo o ženy bílé nebo barevné.

V březnu 1987 svolali Christopher Stringer a jeho spolupracovník Paul Mellars další tiskovou konferenci k tématu *původ a rozšíření člověka*. Tentokrát se konala na *Cambridgeské univerzitě*. Byly na ní ohlášeny výsledky nového výzkumu DNA, který potvrdil existenci jediné pramatky. Po této pramatce začal pátrat Wesley Brown z *Michiganské univerzity*. Připojila se k němu Rebecca Cannová z univerzity v Berkeley. Badatelé měli úspěch. Podařilo se jim vystopovat pramáti „Evu“ do doby před 200 000 až 250 000 lety. Tato Eva žila v Africe. Jejich objevu se dostalo široké publicity. Americký vědec Alla Wilson napsal:

„Když už se podařilo objevit matku, měl by k ní patřit také nějaký otec.“

Kde však chybějícího otce vzít?

Jistá dívka, která pohnula dějinami medicíny, slavila 20. července 1996 osmnáctiny. Byla to Angličanka Louise Brownová, první člověk na světě, který byl zplazen ve zkusavce. V roce 1977 odsáli britští biologové dr. Robert Edwards a dr. Patrick Steptoe z matčiny vaječnické vaječnou buňku a uložili ji do živného roztoku, do něhož byly přidány také otcovy spermie. Po padesáti hodinách

155

čtyři lidské rody. První generace lidí, stvořená bohy, se nazývala „zlaté pokolení“, protože žila bezstarostně, podobná bohům. Tito lidé byli vegetariáni, nikdy ne onemocněli a vysokého věku se dožívali v plné síle. Potom tiše zesnuli během pokojného spánku. Zajímavá je zmínka o vegetariánství prvních lidí. Totéž totiž tvrdí egyptské a sumerské legendy. Ovšem bohové se později rozhodli, že první pokolení musí postoupit místo druhému lidskému rodu:

„...nesmrtelní stvořili druhý lidský rod, tentokrát ze stříbra. Nepodobal se prvnímu ani tělesnou stavbou, ani smýšlením. Celých sto let vyrůstal rozmazlený chlapec mdlého ducha pod mateřskou péčí rodičovského domu. A když konečně dospěl k jinošskému věku, zůstával mu již jen krátký úsek života...“

Poté následovalo třetí lidské pokolení, jemuž se říkalo „kovový rod“. Byla to násilnická a válečnická rasa a je charakterizována takto:

„...Jejich mysl byla tvrdá jako diamant, tělo nesmírně pevně stavěné, z ramen jim vyrůstaly paže, k nimž se nikdy neodvážil přiblížit...“

Tento rod se nakonec vzájemně vyhladil a uvolnil místo čtvrtému pokolení:

„Byl to rod božských hrdinů, kteří byli také zvaní polobohy. Nakonec však i je také vyhladily sváry a války. Jední padli před sedmi branami thébskými, ostatní na pláních před Trojou...“

My jsme podle Hesioda „železným pokolením“, se kterým byl filozof nespokojen a přál si, aby se mohl narodit v nějakém dřívějším (nebo naopak pozdějším) rodu. Tato legenda je stará 2 700 let a je tedy starší než zprávy Solonovy, Herodotovy či Platonovy. Řecký bůh Zeus je pokládán za stvořitele lidských rodů a bývá ztotožňován s egyptským bohem Reem. Bůh Hefaistos, který na příkaz bohů zplodil první ženu, „Pandoru“, je podle Herodota totožný s egyptským Ptahem.

157

Opirá se Hesiodos o staré egyptské prameny?

Egyptská mytologie se o vzniku prvních lidí zmiňuje jenom mimochodem, což nám ztěžuje rekonstrukci dávných událostí. Možná bychom mohli použít srovnání egyptského Rea s mezopotamským bohem Enkim/Eaem, což činí i sumerolog Samuel N. Kramer a také egyptolog profesor Adolf Erman. Když se Eset pokoušela vylákat z Rea jeho jméno poté, co mu hadím kousnutím přivodila nemoc, jednala stejně jako Inanna/Ištar z Uruku, která chtěla opilému Enkimu/Eaovi vzít tabulky Me.

V sumerském eposu uzavře Enki s bohyní Nintu/Ninhursag („rodíčka“/„bohyně pahorku“) pakt, aby ulehčili situaci Anunnakiům, kteří již čtyřicet period pobývali na zemi (přišli sem z nebes). Chtěli upravit primáta nebo vytvořit bytost ze zkumavky, aby mohla být používána jako dělník:

„Tvor, jehož jméno jste uvedli, existuje. Musíme ho pouze přizpůsobit obrazu bohů.“

Tento klínopisný verš se téměř shoduje s prohlášením biblického Hospodina, jenž v 1. Mojžíšově knize říká své družině: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem, podle naší podoby...“

Domníváme se proto, a nejen já, že bibličtí, mezopotamští a egyptští bohové byli bytostmi podobnými lidem. První stvořený homo sapiens však ještě nebyl tím druhem člověka, jaký známe dnes. Pravděpodobně se jednalo o typ, který se dost podobal opicím:

„Chundelatou srstí je porostlé jeho tělo, vlasy má dlouhé jako žena...“

Zvířecí znaky, například divokost a pud zaměřený na hledání potravy, jsou ještě mnohem patrnější z následujícího verše:

„Když byli stvořeni lidé, neznali chléb a neznali oděv. Jedli ústy rostliny jako ovce a pili vodu z příkopů.“

158

Jakým způsobem prováděli bohové křížení?

Sumerové výslovně říkají, že křížení prováděly ženské bohyně porodu a stvořily prvního „lulu“ (primitivního člověka):

„Shromáždilo se dvakrát sedm moudrých a učených bohyní porodu. Sedm rodilo muže, sedm rodilo ženy. Bohyně porodu vdechly vítr dechu života...“

Po aktu stvoření zvolá Nintu: „Stvořila jsem ho! Udělala jsem to svými rukama!“ Je jasné, proč se podařilo vystopovat naši pramatku do dávnější evoluční historie než praotce. Zděděné mitochondriální mateřské linie pocházejí od bohyní porodu. Až později se Enki/Ea rozhodl stvořit člověka se svými geny (chromozomy Y), kterého nazval „adapa“.

„Ea mu vtiskl velkou inteligenci a propůjčil mu moudrost. Předal mu dokonce vědění bohů. Věčný život mu však neposkytl.“

Teprve tento okamžik (přibližně rok 188 000 př. n. l.) můžeme pokládat za počátek současné lidské rasy. Tím se pravděpodobně vysvětluje také zmizení neandrtálců, kteří museli ustoupit novému typu člověka. Legenda o stvoření také vysvětluje, proč je člověk natolik nadřazen ostatním živým bytostem a proč působí jako cizorodý parazit, jehož dokáže zničit zase jen člověk.

Odkud bohové pocházeli?

Bohové zanechali na zemi svoje stopy, avšak jejich skutečný domov nalezneme pouze pomocí hvězdné brány pyramid.

159

6. Hvězdná brána pyramid

Správného časového zařazení záhadných staveb se podařilo dosáhnout teprve v nedávné minulosti především díky pochopení principů precese. Týká se to nejen evropských katedrál, ale také megalitických staveb z doby kamenné, například Stonehenge. Tyto znalosti dnes fungují jako počítačová databáze a staly se nepostradatelným pomocníkem při zkoumání prehistorického období. Precese nám umožňuje převést představy našich předků do dnešní doby. Můžeme donutit každou prehistorickou stavbu, aby „promluvila“. Předpokladem však je, že ukryté informace založené na astronomické geometrii rozpoznáme a správně je interpretujeme.

V roce 1894 zveřejnil britský astrofyzik sir Norman Lockyer svou knihu *The Dawn of Astronomy* a rázem se stal otcem „*archeoastronomie*“. Lockyer byl fascinován myšlenkou, že pomocí astronomie lze podpořit egyptologické výzkumy. Proto se v roce 1890 vydal do Egypta a pustil se do zkoumání staroegyptských chrámových staveb. Později došel na základě různých filologických studií k závěru, že bohové starověkých kultur byli převážně symbolizováni v podobě hvězd. Už tenkrát věděl o existenci babylonských klínopisných legend, jež popisovaly postavení Slunce, Měsíce a hvězd. Lockyer se však ještě před cestou do Egypta zaměřil na evropská stavební díla. Myšlenku archeoastronomie mu vnikla bazilika sv. Petra v Římě. Její výstavba začala již ve 4. století za vlády císaře Konstantina. Počátkem 16. století však původní objekt musel být stržen, aby uvolnil místo novému chrámu. Lockyer se v análech církevní architektury dočetl, že ani po tisíci letech se orientace nového svatostánku nezměnila, protože do budovy se měly integrovat určité pozice Slunce. Astronom popsal, jak dopadají sluneční paprsky při jamí rovnodennosti vnějším portálem do přední části

160

stavby a osvětlují hlavní oltář, což je stejné u dnešního chrámu i u původní stavby. Také geometrické uspořádání Petrského náměstí bylo vyprojektováno podle astronomických hledisek.

V Egyptě se Lockyer začal zabývat přepečlivým studiem chrámových komplexů a dospěl k závěru, že starší chrámy jsou zásadně orientovány podle rovnodennosti (osa východ – západ), kdežto novější solsticiálně (tedy podle slunovratu: osa severovýchod – západ). To znamená, že mladší chrámy jsou zaměřeny pouze na počátek léta (respektive zimy), ale starší stavby zohledňují i zdánlivou dráhu Slunce na světovém rovníku a její vztah ke hvězdám.

Dnes víme, že slunovraty jsou důsledkem postavení zemské osy k její rovině oběžné dráhy, protože Země zaujímá ve vesmíru určitý sklon. Astronomové prokázali, že úhel tohoto sklonu není konstantní, jelikož naše planeta vykonává kvůli působení Slunce a velkých planet kolitavé pohyby. Proto může současný sklon (23,47 stupně) v průběhu každého tisíce let kolísat mezi dvaadvaceti a čtyřiaadvaceti stupni. To znamená, že některé stavby byly původně orientovány podle slunovratu, ale po uplynutí několika tisíc let tomu tak už není. Následující tabulka ukazuje změny zemské osy do roku 11500 př. n. l.:

rok 0	přibližně 23,69 stupně
1000 př. n. l.	přibližně 23,81 stupně
2000 př. n. l.	přibližně 23,92 stupně
3000 př. n. l.	přibližně 24,02 stupně
4000 př. n. l.	přibližně 24,11 stupně
5000 př. n. l.	přibližně 23,99 stupně
6000 př. n. l.	přibližně 23,87 stupně
7000 př. n. l.	přibližně 23,72 stupně
8000 př. n. l.	přibližně 23,27 stupně
9000 př. n. l.	přibližně 22,97 stupně
10000 př. n. l.	přibližně 22,86 stupně

161

10500 př. n. l.	přibližně 22,81 stupně
11000 př. n. l.	přibližně 22,74 stupně
11500 př. n. l.	přibližně 22,68 stupně

Norman Lockyer dostal geniální nápad: Jestliže se určit stupeň zeměpisné délky a stanovila orientace chrámu, bylo možné určit posun sklonu zemské osy a dobu vzniku stavby. Během svých výzkumů dospěl k závěru, že Amonův/Reův chrám v Karnaku musel být postaven ve dvou fázích. První proběhla kolem roku 2100 př. n. l., mladší kolem roku 1200 př. n. l. V nedávné době byla provedena další měření a výzkumy a skutečně se ukázalo, že chrám byl zbudován přibližně v roce 2100 př. n. l. a poté několikrát rekonstruován. Definitivní podobu mu však vtiskl faraon Sethi II. mezi lety 1216-1210 př. n. l., což Norman Lockyer vypočítal již před sto lety.

Při svých výzkumech v heliopolském chrámu Lockyer odvodil, že kombinace Slunce s periodou Siria ukazuje na konjunkci kolem roku 3200 př. n. l. Astronom usoudil, že egyptský kalendář sahá nejméně 5 200 let do minulosti. Jeho výpočty byly v naší době opět potvrzeny. Jak to však vypadá s hvězdným tajemstvím pyramid? Pokud byly podle astronomických hledisek stavěny chrámy, muselo to platit také pro pyramidu.

Skrývají v sobě pyramidy podobná astronomická tajemství jako chrámy?

V roce 1869 slavnostně zahájil chediv Ismail průvoz Suezského průplavu. Italský skladatel Giuseppe Verdi (1813-1901) pro tuto příležitost složil operu *Aida*. Stavitelem průplavu byl francouzský inženýr Ferdinand Maria vikomt Lesseps (1805-1894), který o deset let později začal stavět i neméně slavný Panamský průplav.

Stavba průplavu a také nákladná účast na válečných dobrodružstvích přivedly Egypt na pokraj finančního kra-

162

tronomii, a ten objevil v textech pozoruhodné skutečnosti: „...narazili jsme na astronomické indicie, jež bychom v této epoše staroegyptských dějin sotva očekávali...“

Auguste Mariette byl v té době již starý, dlouhodobě nemocný a jeho zdravotní stav se nelepšil. Nakonec se za přispění Heinricha Brugsche nechal přesvědčit a 4. ledna 1881 vyjádřil svůj souhlas s dalším výzkumem, což zaznamenal Heinrich Brugsch následujícími slovy:

„...Během poslední Mariettovy nepřítomnosti kvůli nemoci vydal chvalně známý ředitel muzea v Bulaqu arabským inspektorům vykopávek v oblasti staré menoferské nekropole nařízení, aby otevřeli zasypané hroby poblíž zmíněných pyramid...“

Šedesátiletý Auguste Mariette zemřel 19. ledna 1881, aniž by pronikl do tajemství pyramid. Jeho příběh ukazuje, jak usilovně se každý vědec drží svého názoru.

Jeho nástupcem se stal Gaston C. C. Maspero, který významným podílem přispěl k egyptologickým výzkumům. Druhý únorový týden roku 1881 odstartoval Maspero rozsáhlou akci a prozkoumal následující pyramidu:

- 28. února navštívil pyramidu krále *Venise*,
- 13. dubna navštívil pyramidu krále *Pepiho II.*,
- 14. dubna navštívil pyramidu krále *Neferirkareho*,
- 29. května 1881 navštívil pyramidu krále *Teiho*.

Všechny pyramidy byly prázdné a po královských muřích se nenašla ani stopa, stejně jako tomu bylo v Gíze. Přesto se archeologové mohli radovat z významného objevu. Pyramida faraona Venise, posledního vládce páté dynastie, byla plná hieroglyfických textů, jež byly vytesány na jejich vnitřních stěnách a stropech. Některé z nich vypadaly tak, jako by byly staršího původu.

„...Jaká překvapení na mne čekala, jak jsem byl odměněn za svou námahu! Všude, kam jsem se jen podíval, vlevo i vpravo, byly vápencové zdi pokryté nespočetnými texty. Táhly se hned ve vodorovných, hned ve svislých sloupcích...“

164

chu a vyvolaly vnitřní nepokoje, což ovlivnilo i výzkum starověkých památek. V té době se v zemi etablovali Francouzi. Egyptologické výzkumy zahájil archeolog Auguste Mariette. Mariette se sprátně již s otcem chediva Ismaila, Saïdem pašou. Za své zásluhy i pro pokročilý věk si vysloužil odpovídající orientální respekt. Veškeré výzkumné práce Augusta Marietta pozorně sledovali hodnostáři rais Muhammad Chahin a Šejch Mustafa.

V té době byly prozkoumány pouze některé gízské pyramidy, jež byly tehdy pokládány za „němé svědky času“ a „hrobky“. Kromě některých sporných graffiti nebyly ještě v pyramidách objeveny žádné nápisy. Chahin sdělil v roce 1880 Mariettovi, že se objevují zprávy o tom, že by pyramidy v sobě mohly skrývat určité zašifrované vědomosti. Vědec kupodivu zareagoval velmi odmítavě a i nadále se domníval, že pyramidy jsou pouhými náhrobky.

Auguste Mariette byl dosti autoritářský a tvrdohlavý. Své názory prosazoval s diktátorskou rozvahou. Odmítl naléhání G. C. C. Maspera i Emila Brugsche, aby se na věc podíval trochu podrobněji.

Proč nikdo nesměl prozkoumat dosud neprobádané pyramidy?

Mariette prohlašoval, že by se tak jen ztrácel čas a peníze. Přesto se zdá, že i on sám tajně některé z pyramid navštívil. Emilu Brugschovi se v létě roku 1880 podařilo využít podpory raise Muhammada Chahina a dostat se do pyramid krále Pepiho I. a krále Merenreho, v nichž objevil texty, jež obsahovaly informace o *hvězdném náboženství* Egyptanů. Emil Brugsch je opsal a ukázal nemocnému Mariettovi. Avšak ani tyto nové objevy nedokázaly Augusta Marietta obměkčit. Zřejmě se ho dotklo, že objev neučinil sám, ale přišli s ním jeho mladší kolegové. Emil Brugsch si pak přizval na pomoc bratra Heinricha, který byl vynikajícím odborníkem na staroegyptskou as-

163

Takovýto dojem udělala „mluvící“ pyramida na Heinricha Brugsche, když do ní poprvé vstoupil. Jak již bylo zmíněno, byla pyramida sice prázdná, ale dochované texty konečně umožnily pochopení symbolického významu těchto staveb. Maspero předpokládal, že získá dostatečné informace o rituálním smyslu jednotlivých částí pyramid a také chrámových komplexů patřících k pyramidám. Doufal, že bude konečně moci prozkoumat představy starých Egyptanů o životě po smrti. V roce 1882 Maspero ohlásil, že pět pyramid „promluví“. Za přispění Kurta Seta a Emila Brugsche pořídil překlad objevených pyramidových textů, které zněly například takto:

„Výšel jsi a zjevil se s Orionem na východní straně nebes. Zanikal jsi spolu s nebesy. Tvůj zánik souvisí s Orionovým na západní straně nebes. Vy tři jste tady, kde se nalézá hvězda Sothis.“

Číslo tři buď označuje pás Orionu, nebo se jedná o jiné nebeské těleso, které je v pyramidových textech označováno jako „velká hvězda“. V knize mrtvých *Amduat* se dočteme:

„Toto je boží oko Reovo. Nachází se nad býkem s hromovým hlasem v Datu. Býk s hromovým hlasem je vždy potěšen, když Re prodlévá na svém nebeském oku. Poblíž tohoto oka se nalézá obraz Eset/Tait.“

Pojmem „Dat“ (či Duat) označovali staří Egyptané „skrytý prostor“, což nebylo nic jiného než vesmír. Víme, že bohyně Eset byla symbolickým vyjádřením Siria (Sothis). „Velká hvězda“ nebo „býk s hromovým hlasem“ by mohl být 68 světelných let vzdálený Aldebaran v souhvězdí Býka (Taurus). Červený obr Aldebaran leží skutečně východně od Orionu, jakož i na oku znamení Býka.

Maspero hned po dokončení prvního překladu prohlásil, že texty představují různé druhy modliteb, kouzelných formulí a rituálních ceremoniálních příkazů. Texty však byly nepoměrně složitější, než se jejich objevitelé původně domnívali. Nesouviselo to jenom s jazykově složitou

165

strukturou náboženských spisů, ale také s tím, že texty nebyly psány pro čtenáře, kteří se jimi budou zabývat až po mnoha tisících letech. Nejspíš proto Maspero nerozpoznal astronomický význam a tajné znalosti, které se v textech skrývaly.

První vážný pokus o interpretaci pyramidových textů podnikl roku 1912 James H. Breasted. Domníval se, že sluneční kult postupně převážil nad kultem hvězd, který již v době vytvoření pyramidových textů nebyl praktikován. Sluneční náboženství získalo naprostou převahu. Znamená to, že jednodušší sluneční kult nebyl prvotní náboženskou představou. Předcházela ho mnohem složitější kult hvězd, který později upadl do zapomnění. Breasted dospěl k závěru, že hvězdného kultu není třeba si dále všimnout. Vzhledem k jeho akademické autoritě a vlivnému postavení se dlouhou dobu nikdo neodvážil jeho názory zpochybnit.

Můžeme se s tímto názorem spokojit?

Belgičan Robert Bauval a Brit Adrian Gilbert vydali v roce 1994 společnou knihu *Tajemství Orionu*, v níž zpochybnili staré zaběhané názory o slunečním náboženství starých Egyptanů a podrobně představili hvězdné náboženství, které bylo zřejmě v Egyptě daleko rozšířenější, než vědci dosud předpokládali. Autoři prozkoumali staroegyptské texty mrtvých, jež naznačovaly souvislost původního náboženství s astronomií. Přesně v tomto duchu zdůvodnili Bauval a Gilbert budování gízských pyramid, čemuž se ještě budeme blíže věnovat. V uvedeném knize se věnují i názorům J. H. Breasteda a píší:

„...My se naproti tomu domníváme, že ve skutečnosti nedošlo k takové náboženské konfrontaci, jakou popisuje Breasted. Pokládáme za pravděpodobnější, že panovníci z období pyramid se nepokládali za reinkarnaci Rea, ale za živé „syny Reovy“, a jako takoví se identifikovali s Reo-

166

Menkaurovy pyramidy tak jedinečně složitá, že si s ní budou lámat hlavy ještě i budoucí generace egyptologů.

Stejně jako u Velké pyramidy vděčíme rovněž u pyramidě Menkaurovy za jméno domnělého stavitele britskému plukovníkovi W. H. Vyseovi. Pyramida byla poměrně často navštěvována, dvacet let před Vysem se do ní dostal Ital Giovanni Battista Belzoni, aniž by objevil něco mimořádného. Ovšem Vyse našel nejen královskou kartuši s Menkaurovým jménem, ale dokonce i dřevěný poklop sarkofágu, a navíc také příslušnou mumii. Dřevěný sarkofág s mumii se údajně ztratil cestou do Anglie, a tak mohli odborníci prozkoumat pouze Vysem zhotovené náčrtky. Jako první je dostal do ruky Samuel Birch, který ihned ohlásil pochybnost o pravosti nálezu:

„Tento objevený sarkofág se stylově značně odlišuje od stavebních děl čtvrté dynastie.“

V roce 1883 vystoupil se svým názorem Francouz Gaston C. C. Maspero a prohlásil, že podle jeho mínění nepochází víko sarkofágu z období čtvrté dynastie. Mnohem pravděpodobněji přísluší až pětadvacáté dynastii. Objevila se ještě další námitka. Německý filolog Kurt Sethe se pustil roku 1892 do dalšího zkoumání a připsal dobu vzniku víka sarkofágu maximálně dvacáté dynastii. Dodnes nemohli egyptologové předložit jediný akceptovatelný důkaz toho, že stavitelem zmíněné pyramidy je právě Menkaure. Právě naopak! V srpnu 1996 vykopali egyptští archeologové poblíž pyramidy více než pět metrů vysokou dvojitou sochu, která představuje Ramesse II. jako krále a současně ztělesnění boha Rea. První průzkumy prokázaly, že materiál sochy pochází ze základů Menkaurovy pyramidy. Ale také takzvaná Rachefova (Chefrenova) pyramida je na svých obkladových kamenech opatřena nápisy, z nichž lze vyčíst královský titul faraona Ramesse II. Ale ani ten neměl s pyramidami nic společného, až na to, že je připisoval bohu Reovi.

168

vým potomstvím v osobě „Hora“, dokud žili, a „Usira“, když zemřeli.“

Tento nový názor potvrzuje nejen mytologické pojetí staroegyptských příběhů o stvoření, ale možná poskytuje náznaky o místě původu bohů, kteří jsou neustále zmiňováni v personifikované podobě. Nejprve se však musíme věnovat následující otázce:

Jaký vztah spojoval pyramidy v Gíze s egyptským hvězdným náboženstvím?

Žádný z dosud prozkoumaných hrobů před pátou dynastií neobsahoval nápisy. Pyramidové texty páté a šesté dynastie pravděpodobně pocházejí z okruhů kněžstva Heliopole, města mezi dnešní Káhirou a Mennoferem, které bylo od počátku egyptské civilizace náboženským centrem. Dodnes se neví, zda texty vznikly z písemné tradice nebo zda, podobně jako v případě bible, existovaly nejprve ústně předávané legendy, které byly teprve později zapísány. Heliopolští kněží řídili vedle státního aparátu také náboženský kult, v jehož středu stál bůh Re. S tímto kultem byly těsně spjaty i gízské pyramidy. Protože však neobsahují nápisy, musíme zkoumat jejich architektonické znaky.

Jsou v pyramidách ukryty zašifrované informace o hvězdné bráně?

Když se podíváme na nejmenší, takzvanou Menkaurovu pyramidu, zdá se být logické, že právě ona uzavírá epochu monumentálních staveb a stává se průkopníkem pyramid páté a šesté dynastie. Oproti dvěma větším gízským pyramidám má jen poloviční délku základny (104,6 metru) a na výšku dosahuje pouze 66 metrů. Ovšem v porovnání s následujícími pyramidami páté a šesté dynastie je pořád ještě malým obrem. Navíc je soustava komor

167

Co je na nejmenší pyramidě v Gíze tak zvláštního?

Menkaurova pyramida byla na rozdíl od obou velkých pyramid obložena tmavou žulou. Jak jsme se dočetli ve 4. kapitole, arabským dobyvatelům se po osmi měsících intenzivní práce podařilo pyramidu jen nepatrně poškodit. Škod si můžeme nejlépe všimnout, pokud se postavíme na severní stranu. Mnoho turistů neví, že vylomené kamenné kvádry, přibližně třicet metrů nad základnou pyramidy, odhalily chodbu, která se obloukem stáčí k ose pyramidy a vede až k jejím základům. Egyptologové se kupodivu o této chodbě nezmiňují, naštěstí však existují staré nákresy, které nestačily skončit v zásuvce.

Pokud se chcete do pyramidy oficiálně dostat, musíte vystoupit po schodech ke vstupu ve výšce čtyř metrů. Potom se vydáte dvaatřicet metrů dlouhou chodbou, klesající pod úhlem šestadvaceti stupňů, a konečně se dostanete do komory zdobené šestadvaceti vyklenky. Pak projdete 12,60 metru dlouhou a 1,60 metru vysokou chodbou do takzvané předkomory, která je vytesaná do přírodní skalní plošiny.

Z této předkomory, nacházející se ve výšce tří metrů nad vstupní chodbou, vede další, poněkud kuriózní chodba, která zřejmě nemá žádný praktický význam. Stoupá pod úhlem šestadvaceti stupňů přímo do nitra pyramidy, kde po šestnácti metrech náhle končí. Profesor Rainer Stadelmann se v knize *Velké pyramidy v Gíze* o této chodbě zmiňuje v souvislosti s takzvanými větracími šachtami Chufuovy pyramidy, ale dále její smysl nevysvětluje. Záhadná není jenom samotná chodba, ale také způsob práce s osmnácti mnohatunovými stropními deskami ze žuly, jež vytvářejí jakýsi štít nad hlavní komorou. Dodnes není jasné, jak mohly být tak obrovské bloky ve stíněných podmínkách usazeny na své místo.

Ze středu podlahy předkomory vychází ještě další chodba, která ústí v hlavní komoře. Je přibližně 1,05 met-

169

ru široká, 1,60 metru vysoká a 10 metrů dlouhá, obložena žulou. Avšak i zde je návštěvník zmaten. Tady, v nejspodnější části pyramidy, byly totiž zřízeny hned další dvě místnosti. Asi jeden metr od takzvané pohřební komory se na pravé (západní) straně nalézá komora se šesti přesně opracovanými výklenky, kterým se říká „magazíny“, což, jak jistě každý ví, znamená skladiště.

Proč by někdo v královské hrobce stavěl skladiště?

Mnozí egyptologové už položili otázku, zda tři menší vedlejší pyramidy, stojící východně od Velké pyramidy, ale také tři další, nacházející se jižně od pyramidy Menkaurovy, nesloužily jako model v měřítku 1:6 pro stavbu svých větších protějšků. Již jsem naznačil, že žádná z gízských pyramid není hrobkou. Proto musela být i skladiště vybudovaná uvnitř určena k jinému účelu. Domnívám se, že nejmenší gízská pyramida sloužila jako zaměřovací model pro dvě větší pyramidy a byla tedy postavena jako první. Podle mého názoru vybudovali skuteční stavitelé pod Thovtovým vedením Menkaurovu pyramidu proto, aby si na ní vyzkoušeli statiku komorových soustav, plánovaných pro větší objekty. Přesto byla od počátku pevnou součástí celého komplexu. Avšak věnujme se nejprve její sousedce.

Odborný svět soustřeďuje svou pozornost především na Chufuovu pyramidu. Přesto mě stále znovu překvapuje, jak málo odborné literatury existuje o jejím protějšku, pyramidě Rachefově. Zběžně byla prozkoumána v 19. století a jeden průzkum proběhl také v sedmdesátých letech 20. století. To je v podstatě vše. Jediné, na co se přišlo, je to, že všechny tři gízské pyramidy jsou vzájemně orientovány v pythagorejském trojúhelníku, jejich strany jsou ve vzájemném poměru 3:4:5. Další otázkou jsou příbuzenské vztahy údajných stavitelů pyramid (Chufu, Rachef, Menkaure).

170

pyramidy, v takzvané pohřební komoře. Ta je rovněž překlenuta sedlovou střechou.

Pokud se od zlomu vzestupné chodby vydáme asi 8,60 metru severním směrem, dostaneme se k chodbě klesající v délce 31,70 metru pod úhlem 26 stupňů k druhému (přivodnímu) vchodu, který se nachází ve výšce přibližně 11,50 metru nad úrovní základů pyramidy. Profesor Stadelmann vyjádřil podiv nad tím, že by tato soustava měla být v celé pyramidě jedinou. Nápadné je, že takzvaná pohřební komora Rachefovy pyramidy je z hlediska polohy a velikosti téměř identická s komorou královen Chufuovy pyramidy a vytváří její osu. Podle mého názoru je její poloha indicií, že v pyramidě musí být ještě další komory.

Proč však už žádné další komory nebyly objeveny?

Profesor Luis Walter Alvarez, nositel Nobelovy ceny za jadernou fyziku, dostal počátkem roku 1965 neobyčejný nápad – chtěl prozkoumat druhou největší gízskou pyramidu z kosmického pohledu. Profesor se chopil dosud neřešitelného úkolu a hodlal pátrat v 4 400 000 tunách vápence po možná jen dvanáct čtverečních metrů velké komoře. Alvarez založil svoje výzkumy na ultrafialovém slunečním záření. Na jaře roku 1968 byla do Rachefovy pyramidy instalována třicetiletá měřicí aparatura *Lawrencovy laboratoře Kalifornské univerzity* a roku 1970 proběhlo ve spolupráci s káhirskou univerzitou *Ain-Šam* vyhodnocení výsledků. Analýza skutečně prokázala záznam jakéhosi tmavého pole a naznačila existenci nové duté prostory, ležící přibližně dvaadvacet metrů východně nad hlavní komorou. Ovšem během pozdější tiskové konference vědci tvrdili, že tmavá plocha byla způsobena reflexí přístrojů a že v Rachefově pyramidě se tedy žádné další duté prostory nenacházejí. Ačkoliv výzkumy profesora Alvarze zůstaly bez oficiálního výsledku, byla roku 1974 provedena další měření. Kalifornský *Stanford Rese-*

172

Je to skutečně všechno?

Údajná pyramida faraona Rachefa se zdá být na první pohled vyšší než Velká pyramida. Je totiž postavena na skalní plošině, která vystupuje o 10,50 metru výše než základna Chufuovy pyramidy. Podle arabských kronikářů měla právě Rachefova pyramida ukrývat tajemné Sauridovy/Thovtovy poklady. V roce 1818 do ní pronikl Ital Giovanni Battista Belzoni a objevil zde prázdnou komoru. Od té doby si egyptologové lámou hlavu nad tím, zda v druhé největší pyramidě Egypta není ukryta ještě další, doposud neobjevená komora.

Rachefova pyramida má dva severní vchody. Turisty používaný vstup leží mimo pyramidu a byl zřízen v přízemí, což je dosti pozoruhodné. Tento přístup do tělesa pyramidy se sklání v úhlu 21,40 stupně a podle mého názoru pochází z mladšího období. Nezapadá totiž do matematického schématu konstrukce pyramidy. Vchodová šachta dosahuje rozměrů 1,05 metru (šířka) a 1,20 metru (výška) a klesá v délce 34 metrů. Touto klesající chodbou se dostaneme na přibližně 6,70 metru dlouhou rovinu s neobvyklou výškou tří metrů. Uprostřed úseku byla na pravé (západní) straně vytesána do skály 10,40 metru dlouhá, 3,10 metru široká a 2,60 metru vysoká komora se sedlovou střechou; jež je však turistům uzavřena.

Proč byla postavena?

Egyptologové účel této komory neznají. Každopádně byla dohotovena a její poloha připomíná magazíny Menkaurovy pyramidy. Obecně panuje názor, že pyramida byla postavena pro jediného krále a druhá komora by tedy neměla smysl. Z úrovně této druhé komory vede vzestupná chodba (sklón 24,30 stupně a délka 22,40 metru), jež ústí do 56 metrů dlouhé horizontální chodby, která směřuje jižním směrem a končí přesně ve vrcholovém bodě

171

ach Institut a káhirská univerzita *Ain-Šam* se pokusily pomocí elektromagnetických vln objevit neznámé chodby a komory. Průzkumy však probíhaly dosti chaoticky, neboť vysokofrekvenční vlny se nevracely zpět k přístrojům, ale byly pohlcovány hlininou.

Jak je to možné?

Seismologická zařízení jsou zpravidla určena k měření suchých hornin a v takovém případě jsou jejich výsledky bezchybné. Pyramidy jsou sice na první pohled suché, ale jejich kamenné kvádry zřejmě obsahují více vlhkosti než přirozená hornina. Podle počítačových výpočtů udržuje Rachefova pyramida několik milionů litrů vody. Profesora Josepha Davidoviče z miamské *Barryho univerzity* tyto výsledky příliš nepřekvapily, neboť prohlásil: „*Kamenné bloky jsou umělého původu.*“

Byly gízské pyramidy skutečně postaveny z umělého kamene?

Kolem roku 150 našeho letopočtu učinili staří římské stavitelé z Pompejí náhodný, ale významný objev. Když smíchali normální vápennou maltu s cihelnou moučkou, popílčkem z Vesuvu a vodou, dostali umělý kámen, který se tvrdostí vyrovnal přírodní skále. Římané nevědomky vynalezli beton. Ovšem Egypťané ho zřejmě zcela vědomě vyráběli již před 4 700 lety. Britský archeolog Charles Edouard Wilbour objevil roku 1889 na malém nilském ostrůvku Sehel stélu, jež byla zaplněna hieroglyfy. Vznik takzvané *stély Famine* je datován do roku 300 př. n. l. Obsah textu se skládá z 2 600 hieroglyfických znaků a vypráví o událostech z doby několika tisíc let před svým vznikem. Přibližně 650 znaků se týká boha *Chnuma*, který se ve spánku zjevil králi Džoserovi (2690 př. n. l.). Bůh Chnum prozradil faraonovi popis receptury pro výrobu

173

umělého kamene. Nadiktoval mu i seznam potřebných devětatřiceti nerostů a dalších přírodních chemikálií. Podle božského návodu se měl používat mimo jiné natron (uhličitan sodný – soda) a křemičitan hlinitý, které byly smíchány s arzenovitými příměsami do podoby kašovitě směsi. Profesor Joseph Davidovič zkoumal pod mikroskopem složení vzorků z Velké pyramidy a v jednom dokonce objevil 21 centimetrů dlouhý lidský vlas. Neméně významné překvapení připravil odborníkům německý geolog profesor Dietrich Klemm. Z Velké pyramidy odebral dvacet různých vzorků a dal je analyzovat. Zjistilo se, že každý vzorek musel pocházet z jiné části Egypta.

Velká pyramida není jen největší, nejlépe postavenou a nejpřesněji zkonstruovanou egyptskou pyramidou, ale vykazuje některé architektonické znaky, které ostatním monumentům zjevně chybějí. Šachty vedoucí na sever a jih z královské komory, vycházející šikmo z protilehlých stran pyramidy, asi patří k jejím nejnápadnějším odlišnostem. Nejsme si stoprocentně jisti, jakému účelu šachty původně sloužily, ale většina vědců se domnívá, že byly větracími štolami.

K čemu však mrtvý faraon potřeboval vzduch?

Naštěstí víme, že pyramidy nebyly náhrobky. Mnozí se ptají, zda byly obrovské stavby postaveny jen proto, aby v nich byly uloženy různé astronomické informace, například vzdálenost Země od Slunce nebo posun zemské osy. Je možné, ostatně to tvrdí Koptové ve svých legendách, že Země byla postižena předem známými katastrofami. Tehdejší civilizace je sice dokázala včas odhalit, ale nemohla se jim účinně bránit. Proto hledala možnost pro uchování svých znalostí. I pokud by se všechny dosavadní záznamy ztratily, zůstalo by jejich jádro a poselství zachováno v pyramidách a zabezpečeno tak před totálním zničením.

174

Upuaut, Gantenbrink jeho pojmenování vysvětluje takto: „Pokřtili jsme robota jménem Upuaut, byl to nápad profesora Stadelmanna. Upuaut je totiž staroegyptským bohem, jeho jméno můžeme přeložit jako ‚otevřít cest‘.“

Robot váží šest kilogramů a pohybuje se na sedmatřicet centimetrů dlouhých pásech. Je poháněn sedmi samostatnými elektromotory, jejichž mikroprocesory se dají dálkově řídit. Na přední straně se nacházejí dva malé halogenové reflektory a automatické zařízení s kamerou Sony CCD. Vozidlo sice není nikterak velké, ale zato velmi výkonné. Díky přilnavosti gumových pásů může pohnout až čtyřicetkilogramovou zátěží.

Inženýr Gantenbrink měl do Velké pyramidy umístit ventilátory, které by fungovaly jako klimatizace a odvětrávaly by vlhkost vznikající kvůli přítomnosti mnoha návštěvníků. K tomuto účelu bylo nutné prozkoumat šachty v královské komoře a také v komoře královen a najít pro ventilátory přiměřené místo. Robot si to nejprve zamířil do královské komory, jejíž šachty prostupují pyramidou severojižním směrem. Objeveny byly již roku 1837 britským badatelem Richardem W. H. Vysem a o čtyřiačtyřicet let později je změnil tehdy dostupnými prostředky William M. F. Petrie.

Do spodní místnosti, takzvané komory královen, ústí šachty o velikosti krabice od bot, které pod úhlem čtyřiceti stupňů směřují kamsi do nitra pyramidy. Objevíli je v roce 1872 Wayman Dixon a dr. Bill Grant.

Šachty původně nesahaly až do komory, takže až do roku 1872 zůstávaly nepovšimnuty. Zemětřesením nebo erozí vznikla v zaslepené severní šachtě trhlinka, které si Dixon a Grant všimli. Osobně se dokonce domnívám, že trhlinka byla výsledkem trhacích prací Hilla, Vysea a Perringa v roce 1837.

Dr. Bill Grant, Waunman Dixon a jeho bratr John odkryli ve výšce 1,17 metru 12 centimetrů silné obložení severní strany komory královen. Objevíli šachtu podobnou

176

V průvodci vydaném roku 1973 se dočteme, že jistý egyptský archeolog objevil o rok dříve dvacet metrů nad komorou královen tajnou komoru, kde možná mohla být uchovávána faraonova mumie. Přes intenzivní pátrání se mi bohužel nepodařilo tohoto archeologa vypátrat. Oficiální místa o něm mlčí.

Pokud se chcete do komory královen podívat, musíte nejprve prolézt pouhých 1,17 metru vysokým tunelem, abyste se do této místnosti dostali. Hned po levé straně se nachází výklenek s takzvaným *krakorcovým uzavřením klenby*, jež probíhá východním směrem do pyramidy a je uzavřen mříží. Krakorcová klenba mohla být užita proto, aby se dosáhlo menšího statického zatížení. To by mohlo znamenat, že se zde nalézá přístup do dalších dutých prostor. Ovšem šachta s klenbou již po sedmi metrech náhle končí.

Proč? K čemu sloužila?

Dne 22. března 1993 v 11,05 hodin ozářily reflektory automatického robota tajemné dveře v Chufuově pyramidě, za nimiž se mohla rozkládat dosud neobjevená komora. To oznámil světový tisk měsíc po objevu, který učinil v té době ještě neznámý německý inženýr. My již víme, že se jmenoval Rudolf Gantenbrink, byl odborníkem na robotickou techniku a pocházel z Mnichova. V roce 1992 byl vyslán *Německým archeologickým institutem* do Káhiry. Jeho úkolem bylo vylepšit odvětrávání Velké pyramidy. Tehdy nikdo netušil, že se mu podaří snad nejvýznamnější archeologický objev posledních deseti let. Plán na zdokonalení odvětrávání vypracoval již roku 1990 francouzský inženýr Jean Kérisel. Kvůli mnoha turistům se totiž v pyramidě nahromadilo příliš vlhkosti, kterou se nedařilo odstranit. Po pečlivé teoretické přípravě se úkolu ujal právě Rudolf Gantenbrink. Zkonstruoval dálkově řízeného robota, kterého profesor Stadelmann nazval

175

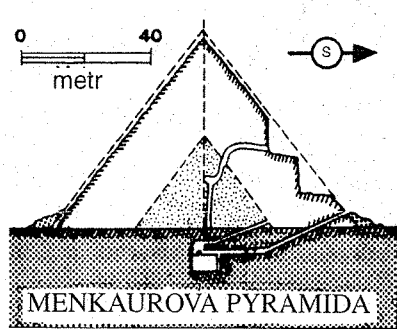
jejímu protějšku v královské komoře. Badatelé věděli, že horní, tedy královská komora má ještě další, jižní šachtu. Proto odkryli také obložení jižní stěny a rovněž zde byli úspěšní. Amatérští archeologové učinili významný objev a postarali se o senzaci. Předpokládali, že se dostanou do tajné komory, kde možná naleznou indicie o skutečném staviteli pyramidy. Obstarali si železnou tyč se závitem, kterou mohli libovolně nastavovat. Nejprve se pustili do průzkumu severní šachty, kterou objevili jako první. Vysunuli měřicí tyč vlastní konstrukce do vzdálenosti dvaadvaceti metrů, což jim dalo dost práce, protože tyč se vzpříčila. Pak už nemohli tam ani zpět! Po mnoha pokusech se vzdali, odšroubovali tyč ze závitu a zakleslou část nechali v šachtě.

Jižní šachtu chtěli změřit jiným způsobem. Rozdělalí před ní oheň a hodlali sledovat, kudy bude kouř z pyramidy unikat. Kouř sice skutečně pronikl do šachty, ale až ven se nedostal a senzace se nekonala. Badatelé dospěli k názoru, že objevili slepou šachtu, která nemá žádný zvláštní význam, a tento názor zůstal zachován až do naší doby.

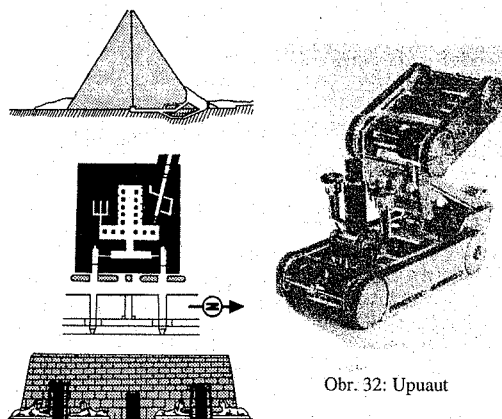
Kam zmizel kouř a proč byly šachty zamaskovány, když neměly žádný význam?

O senzaci se měli postarat o sto jedenadvacet let později Rudolf Gantenbrink se svým Upuautem a Uli Kapp, další inženýr spolupracující s *Německým archeologickým institutem*. Gantenbrink zahájil práci na stejném místě jako bratři Dixonovi, v severní šachtě komory královen. Hned na začátku severní šachty objevil Upuaut trhlinku ve stropě chodby a potvrdil tak erozní teorii. Asi po devatenácti metrech začal robot přinášet obrázky podlouhlého předmětu, byla to Dixonova tyč. Bylo hned jasné, proč se tyč vzpříčila. Šachta se zde totiž otáčí o devadesát stupňů. Podivné bylo, že vedle železné ležela ještě další tyč, prav-

177



Obr. 30: Skrytá chodba



Obr. 31: Rachefova (Chefrenova) pyramida

Obr. 32: Upuaut

178

kat. Po 47 metrech jízdy začaly být stěny šachty hladší. Někdo zřejmě od tohoto místa obložení šachty vyleštil.

Ale proč v místech, kam se zřejmě doposud nikdo nedostal?

Následovalo další překvapení! Po padesáti metrech narazil Upuaut na další posunutý blok. Tentokrát byl vysunutý zespoda a vytvářel práh. Nápadná byla i podlaha za touto překážkou. Prvních padesát metrů byla zaprášená a skládala se převážně ze světlé horniny. Od tohoto místa však prach chyběl a podlaha byla nápadně tmavá. Podle mého názoru byl tento úsek vybudován z černé žuly. Ovšem bílé stěny a stropní desky byly od zmíněného prahu pečlivě vyhlazené. Ani zde se nedalo vyloučit, že kámen byl vysunut úmyslně kvůli tomu, že sousední bloky podírají strop neznámé komory.

Vozítko našťestí dokázalo i tuto překážku bez problémů překonat a pokračovalo ještě dalších 9,84 metru. Poté, celkem po 59,84 metru, jeho spanilá jízda skončila. Tentokrát se Upuaut musel zastavit před nepřekonatelnou překážkou. Chodba byla zatarasena 20 × 20 centimetrů velkým vápencem, jenž byl v rozích tmavě zabarven, zřejmě od částic prachu. Na vápencovém bloku byla připevněna dvě kovová držadla (pravděpodobně z mědi): z levého se zřejmě kousek ulomil.

Archeologický robot ohledal pohyblivou kamerou okolí a ulomený kus kovu objevil na pravé straně chodby. Pravděpodobně se tam zakutálel po nárazu. Potom Rudolf Gantenbrink aktivoval dálkovým ovládním laserový zaměřovač a prozkoumal překážku. Zjistil, že se v jednom rohu odlomil centimetrový kus kamene a na spodní části objevil šestimilimetrový otvor, kterým laserový paprsek bez problémů pronikl.

180

děpodobně dřevěná. Buďto se jí badatelé pokusili uvolnit onu železnou sondu, nebo se jednalo o pozůstatek z doby výstavby pyramidy. Přesná datace bude možná až po jejím uvolnění. Gantenbrink měl potíže s průchodem robota kolem obou tyčí, a tak se rozhodl, že výzkumy v severní šachtě prozatím přeruší. Pozornost obrátil k jižní šachtě komory královen. Upuaut byl nasazen do vstupního otvoru a propojen kabely. Jeho výprava mohla začít, pustil se cestou, po níž se někdo vydával poprvé po mnoha tisících letech. Supermoderní stroj se pomalu propracovával kupředu a průběžně odesílal snímky sazí z roku 1872 – pozůstatků po ohni bratrů Dixonových. Poté již byly stěny hladké, ale nebyla na nich ani stopa po jakýchkoliv nápisích. Po dvaatřiceti metrech se šachta na levé straně zúžila. Buď se posunul jeden z bloků, nebo šlo o úmysl stavitelů. Na pravé hraně se totiž objevily červené značky. Pokud se jednalo o předem plánované opatření, mohla by to být známka další duté prostory na východní straně šachty. Zajímavé zúžení však způsobilo Upuautovi potíže. Jeho podvozek se totiž mohl v tomto místě zaklesnout a ucpat celou chodbu. Proto se musel robot vrátit, aby mohl být upraven jeho pojezdový systém. Gantenbrink po několika hodinách zvládl i tento problém a na robota namontoval dvě vodicí lišty, který měly zabránit jeho případnému vzpříčení.

Upuautova jízda pokračovala a reflektor osvětloval tmavou šachtu. Náhle, po čtyřiatřiceti metrech, se před kamerou objevila pavučina visící ze stropu. Gantenbrink se svým týmem tedy nebyl první, kdo pronikl až sem. Po dalších šesti metrech narazil robot i na pavouka. Ten sice byl mrtvý, ale nevykazoval žádné známky rozkladu.

Jak se pavouk do šachty dostal?

Použil stejnou cestu jako Upuaut, nebo se tam dostal jiným přístupem? Odpověď na sebe nenechala dlouho če-

179

Co se nachází za překážkou?

K vnější zdi pyramidy zbývá ještě sedmnáct metrů. To je dost místa na vybudování nepřístupných komor, kde by se dal uschovat odkaz skutečných stavitelů. David Keys, archeologický korespondent britských novin *The Independent*, upozornil na tmavé zabarvení kamene uzavírajícího šachtu a poznamenal, že by mohl pocházet od královské mumie uložené na druhé straně kamene. Přišel také s domněnkou, že by za oním zatarasem mohla pokračovat cesta do skutečné pohřební komory. Poté se o slovo přihlásil profesor Stadelmann, který se od samého počátku stavěl k objevenému zatarasu nedůvěřivě:

„Každý ví, že veškeré poklady pyramid byly už dávno uloupeny.“

Stadelmann trval na svém stanovisku i v televizním interview z 16. září 1995:

„Laici, především všichni ti pyramidoví maniaci, nadeřli v Egyptě spoustu škod. Často zapomínají na to, že pyramidy byly prostě náhrobky.“

To však není tak úplně pravda! Je fakt, že pro mnoho laiků se staly pyramidy vášní. Přicházejí s různými nápady, jimiž chtějí vysvětlit záhady kamenných kolosů. Jistě se stává, že vyslovují ty nejdobrodružnější hypotézy. Ale výmysly přicházejí i z oficiálních míst. Vědci zatím mohli odmítat výsledky veškerých gravimetrických nebo seismografických měření, protože je amatéři nemohli ověřit. Ale videofilm Rudolfa Gantenbrinka je dokonale srozumitelný i analfabetům. A právě tato skutečnost mnohé vědce doslova pobuřuje. Dokládá to například vyjádření dr. Günthera Dreyera (spolupracovníka profesora Stadelmanna) pro *Timesy*:

„Za těmi kamennými dveřmi prostě nic není. Všechno je to výmysl!“

Nikdo z učených pánů sice za dveře nenahlédl, ale už jsou si jisti, že za nimi nic není.

181

Proč vědci pronášejí podobná nesmyslná tvrzení?

Šachty komory královen byly před výzkumy Rudolfa Gantenbrinka pokládány za nedokončené „větrací tunely“, jež po šesti metrech končí slepou zdí. Ukázalo se ale, že to není pravda! Mohli bychom předpokládat, že obě strany budou otevřené všem názorům a nebudou kategoricky odmítat možnou existenci další komory. Spekulace o tajných prostorách navíc nejsou výmyslem poslední doby, zmiňovali se o nich již starověcí kronikáři.

Podle mého názoru je existence dalších komor podpořena výskytem výčnělků v šachtě, na něž robot narazil po dvaatřiceti a padesáti metrech. David Keys dostal ještě kurióznější nápad: Výškový rozdíl mezi komorou královen po královskou komoru uvnitř pyramidy činí rovných 21,5 metru. Gantenbrinkem objevené kamenné dveře se nacházejí na délku 59,84 metru a na výšku přesně 21,5 metru od královské komory. V této souvislosti nabývají nový význam měření profesora L. W. Alvareze, který dvaadvacet metrů nad hlavní komorou Rachefovou pyramidy objevil tmavé pole, jehož existence však byla později popřena. Vybudování Velké pyramidy připisují staří kronikáři bohu Thovtovi a tvrdí, že stavba obsahuje sedm komor. Pokud mezi ně započítáme Velkou galerii, měli bychom lokalizovat ještě další tři, abychom se k tomuto číslu dostali. Za komoru číslo 5 bychom mohli pokládat dutý prostor objevený Gillesem Goidinem a Jean-Patricem Dormionem: nachází se pod komorou královen. Komory číslo 6 a 7 by snad mohly být situovány u jižní šachty komory královen. Musíme však počkat na otevření kamenných dveří. A to může trvat ještě hodně dlouho!

Experti se shodují na tom, že podobný uzavírací kámen nebyl dosud objeven v žádné z pyramid. Před jeho odstraněním se nechtějí pouštět do žádných spekulací. Někteří egyptologové se však domnívají, že by kámen mohl být *portikulem*, což jsou blokové kameny, které

známe z egyptských chrámů a hrobovek. Dosud se ovšem vyskytovaly pouze ve vodorovné poloze. Rudolf Gantenbrink zpočátku tuto teorii nevyklučoval, ale později ji zavrhl:

„Dnes se domnívám, že jsme narazili na zadní stranu čehosi. Mám na mysli toto: Pokud chce na kámen připevnit kovový díl, vyvrtám dvě díry, prostřím jimi čep a jeho konec ohnu. Myslím, že jsme objevili ohnuté čepy na zadní straně.“

To by znamenalo, že šachta za kamenem musí pokračovat dál. Profesor Zahi Hawass, egyptský správce gízské plošiny, má však jiný názor a kamenné dveře nepokládá za důležité:

„Nevěřím, že za oním kamenem něco je. Myslím si, že se jedná o nástroj, kterým Egypťané leštili šachtu. Chodba však nebyla dokončena, a tak svůj nástroj jednoduše zanechali na místě.“

Na tomto místě bych měl nejspíš svou knihu ukončit. Profesor je profesor a jeho názor je zcela zřejmý: „...jednoduše ho zanechali na místě!“ Ale byl to právě profesor Hawass, který bezprostředně po objevu takzvaných kamenných dveří poskytl rozhovor televizní stanici *Spiegel TV* a hovořil o největším objevu egyptských dějin. Prohlásil, že za oním kamenem by se mohly nacházet papírové záznamy o staroegyptském náboženství a hvězdách. Proč najednou tak obrátil?

Zajímavé je, že vyleštěn byl až poslední úsek šachty (asi deset metrů). Tato práce zřejmě postupovala z jižního směru. Tedy od místa, odkud zbývá k vnější zdi pyramidy sedmáct metrů.

Jak to souvisí se šachtami?

Nahlédneme ještě jednou do hermetických spisů, ve kterých je Asklepios (Rekové ho ztotožňují s Imhotepem) poučován Hermem Trismegistem o pochmurné budouc-

nosti Egypta. Bůh mu objasňuje skutečný stav této země:

„...copak nevíš, Asklepie, že Egypt je obrazem nebes a celého uspořádání nebeských sfér?“

Poté Hermes Trismegistos pokračuje a svému posluchači sděluje, že všechny egyptské modlitby a bohoslužby dopadají na neúrodnou půdu, protože bohové již před dávnou dobou Egypt opustili a vrátili se na nebesa.

Co to má znamenat?

Odpověď nám snad mohou Belgičan Robert Bauval a Brit Adrian Gilbert. První z nich zjistil, že sedm nejslavnějších egyptských pyramid odráží hvězdnou konstelaci *Orionu* a sousedních *Hyád*. Hermes Trismegistos (Thovt) sdělil svému žákovi Asklepiovi (Imhotepovi), že pyramidy jsou obrazem určitého nebeského uspořádání.

Podle Belgičanových výzkumů odpovídá Lomená pyramida a Červená pyramida souhvězdí *Epsilon-Tauri* a *Aldebaran*, pyramida v Abú Roaš a Bicherisova pyramida jsou orientovány podle seskupení *Kappa-orionis* a *Bellatrix*. Tento objev jen potvrzuje, že gízské pyramidy byly postaveny daleko dříve než všechny ostatní. Oba badatelé dokládají, že stavební plán komplexu gízských pyramid byl vytvořen podle *Orionova pásu*. Chufuova pyramida a Rachefova pyramida jsou orientovány podle hvězd *Zita-Orionis* (Al Nitak) a *Epsilon-Orionis* (Al Nilam) v pásu Orionu. Lehce posunutá Menkaurova pyramida odpovídá lehce posunutému *Delta-Orion* (Mintaka), rovněž v Orionově pásu. Bauval se navíc domnívá, že takzvané *větrací šachty* Velké pyramidy by mohly být „*hvězdnými tunely*“. Šachta vycházející jižně z královské komory je zaměřena na Zita-Orionis a severní ke hvězdě Tuban ve znamení Draka. Jižní šachta komory královen by měla směřovat k Siriu a severní k Ursa Minor v Malé medvědicí (Malém voze). Zajímavé je, že šachta, v níž Gantenbrink narazil na „kamenné dveře“, je orientována na Siria.

Bauval s Gilbertem spočítali, že heliakický východ Orionova pásu a orientace šachet na Zita-Orionis nastával několik týdnů před letním slunovratem kolem roku 2450 př. n. l. Na základě těchto a dalších počítačově vyhodnocených údajů dospěli autoři k závěru, že Velká pyramida byla postavena faraonem Chufuem a má těsnou spojitost s egyptským hvězdným náboženstvím. Proč založili Bauval a Gilbert svou teorii o výstavbě Velké pyramidy právě na heliakickém východu Orionova pásu (2450 př. n. l.) a ne například na jeho nejnižší deklinaci (kolem roku 10450 př. n. l.)? Důvodem může být jen to, že se chtěli dočkat vědeckého uznání. Vědci skutečně přijali jejich teorii velmi přívětivě, protože nenapadala krále Chufua a ponechávala dosavadní názory o výstavbě pyramid relativně nedotčené. Potom si však někteří egyptologové všimli spojitosti s egyptskými podsvětními knihami, které by při oficiálním uznání hvězdného náboženství postavily představy o staroegyptském světovém názoru na hlavu. Došlo k tomu, k čemu dojí muselo. Egyptologové začali názory Roberta Bauvala a Adriana Gilberta odmítat.

Co se egyptologové pokoušeli zatajit?

Egyptologové se vždycky domnívali, že astronomie nebyla pro Egypťany předmětem vědeckého zkoumání, ale pouhou pomůckou k orientaci v nesmírném toku času. Bauvalovy objevy však nemají s orientační pomůckou vůbec nic společného! Součástí staroegyptských slunečních a hvězdných soustav byla tradiční představa, že smrt není ukončením života, ale okamžikem přechodu na místo, kde si člověk navěky zachovává svou pozemskou individualitu. V obrazech i písemně zaznamenaných ceremoniach spojených s mumifikací mrtvého těla se ukazuje, že onen svět byl naprosto identický a rovnocenný s pozemským. Proto byly zesnulým na jejich dlouhou cestu dávány dary v podobě pokrmů, nápojů, oblečení a vonných esencí. Po-

zůstali si byli naprosto jistí, že je mrtvý bude opravdu po-
třebovat.

Víra Egyptanů ve význam hvězd byla tak silně zako-
řeněná, že hroby byly zaopatřovány nejen pokrmy a ná-
poji, ale i kalendáři. Nejstarší dochované egyptské kalen-
dáře bývají kupodivu umístěny na vnitřních stranách
poklopů rakví a pocházejí z 23. století př. n. l. Doprovod-
né texty popisují podsvětí oblasti. V kalendářích jsou
uvedeny jasné odkazy na hvězdy a souhvězdí. Dozvídá-
me se z nich, že staří Egyptané rozdělovali hvězdy na
šestatřicet skupin. Řekové tomuto dělení říkali „*dekané*“
(neviditelný).

Hlavní hvězdou (dekanem) byl Sirius. Další čtyři de-
kany, jež předcházely Síríi, vytvářely souhvězdí Orion.
Poslední Orionova hvězda vystupuje na nebeskou báň ho-
dinu před Síríem. Egyptologové předpokládají, že díky tē-
to okolnosti připisovali staří Egyptané Orionu velký vý-
znam. Dali mu jméno *Sah*. Představy starých Egyptanů se
točily kolem Orionu ve skutečnosti proto, že ho pokláda-
li za „*hvězdnou bránu*“. V jedné z knih mrtvých je psáno:

„*Jdu cestou, již znám, před ostrovem spravedlivých.
Přicházím k zemi osvěcených nebes. Procházím nádher-
nou bránou.*“

Co to byla hvězdná brána?

Podle informací egyptských knih o podsvětí je hvěz-
dná brána přímým vstupem do říše mrtvých, jejíž vchod se
nalézá západně od Orionu. Podívejme se proto na Orion:
Většina hvězd tohoto souhvězdí je bílá až namodralá, jsou
tedy relativně mladé. Mezi červenou hvězdou Betelgeuse
a modrým Rígelem se táhne pás Orionu s trojicí namo-
dralých hvězd. Jednou z jeho zvláštností je, že se nachází
přesně na světovém rovníku a odděluje severní hvězdnou
oblohu od jižní. Staří Egyptané nazývali světový rovník
„*mehen*“ a popsali ho v podsvětních knihách takto:

186

„*Živí, otevřete své vinití (hadího těla)! Přišel jsem,
abych osvětlil toho, kdo vystupuje z temnot (Usire), abych
mu poskytl útlek, jenž je v mehenu.*“

Z citovaného úryvku můžeme snadno pochopit, že
Egyptané ztotožňovali pás Orionu na světovém rovníku
s bohem Usírem. V dalším pokračování je to vyjádřeno
ještě zřetelněji: Re se obrací na Usíra a nazývá ho „*ten,
kdož je na mehenu*“. Pokud pás prodloužíme, dostaneme
se k Aldebaranu v souhvězdí Byka a na opačné straně
k Síríu ve Velkém psovi.

Mimochodem, v této souvislosti získává nový význam
také sanskrtské slovo „*išustrikanda*“, což znamená „*tro-
jitý šíp*“ a označuje v hinduistickém prostředí Orionův
pás. Orion je vidět téměř z každého bodu země. Astronom
Patrick Moore o něm napsal:

„*Orion je velmi vhodným ukazatelem cesty, je totiž
jasný a má charakteristický tvar.*“

Byl pás Orionu používán jako hvězdný ukazatel sloužící k orientaci mezi Síríem a Aldebaranem?

Představa o onom světě se od dob Staré říše neustále
proměňovala. V období Staré říše byl tento svět kladen
převážně do nebes, zatímco pohřební texty Střední říše ho
přemísťují do podsvětí. V Nové říši se situace zkompliko-
vala tak, že si s ní nedokázali poradit ani kněží. Legendy
byly psány velmi nejasně a zašifrovaně, vedle prvotního
významu mohly kamuflovat i další nejasná poselství. Přē-
vedení jejich obrazných vyjádření do srozumitelného ja-
zyka je velmi obtížné. Při luštění by mohlo napomoci
přesné topografické určení polohy onoho světa.

Kde se nacházel?

Každý zesnulý Egyptan, který se vydával na cestu na
onen svět, to mohl učinit pouze v podobě *ba*, *ka* nebo *ach*.

187

Egyptologové tyto názvy rádi překládají pojmem *duše*,
ačkoliv se nejedná o skutečné stěhování duší. Spíše jde
o to, že prostě nemáme lepší výraz. Proto profesor Hor-
nung navrhuje:

„*Doporučujeme egyptské pojmy ba, ka nebo ach ne-
překládat výrazem duše, ale nechat je nepřeložené.*“

Cesty popisované v knihách o podsvětí jsou většinou
obrazem pozemských poměrů. Hlavní dopravní tepnou
Egypta byl Nil – a také „*podsvětí tok*“ (Mléčnou dráhu)
obklopovaly vysoké břehy. Poušti podobná krajina říše
mrtvých, obklopená písečným pásem, bývá označována ja-
ko „*velký písek*“. Podobá se životu nebezpečnému okolí
úrodného Nilu. Ovšem i vesmír můžeme pokládat za ži-
votu nebezpečný, pokud známe a chápeme jeho povahu.
Zdá se, že mnohé pasáže knih mrtvých by se mohly týkat
právě vesmíru. Podle mého názoru popisují staroegyptské
podsvětí knihy dávnou „*vesmírnou odyseu*“, která čas-
sem upadla v zapomnění a stala se obraznou legendou.

Nepřipomíná to sci-fi?

Egyptský hadovitý hieroglyf „*tchet*“ znamená *had*, ale
také *tělo*. Podobně se chová hieroglyf „*árá*“, který ozna-
čuje *kobru* či *bohyni*. Mohou v nich však být zašifrovány
také informace o šroubovicích DNA, které se podobají
hadům. Hadi vůbec hráli ve starém Egyptě významnou
úlohu a symbolizovali různá tajemství. Například had
Mehen byl zástupcem světového rovníku, jenž odděluje
jižní oblohu od severní. Zašifrované nebeské jevy byly
ukryty v pojmech *Apopis* a *Vamenti*. Nejprve se však po-
dívejme na knihu mrtvých *Amduat*.

Je v ní podrobně vylíčeno, jak sluneční bůh Re vstu-
puje ve 4. a 5. hodině hvězdnou bránou do pozemského
světa (na Zemi?). Bránu otvírají její strážci, mohou jí
projit pouze oprávnění. Nepovolaným však strážci vstup
neumožní. Evidentně se zde mluví o kontrolovaném bo-

188

du, který mohl být podle potřeby využíván. Texty se do-
konce zmiňují o pravidelné kyvadlové dopravě mezi říší
mrtvých a pozemským světem, nutně to připomíná cesty
vesmírné lodi Enterprise. Ale sledujme popis dál, aby si
každý mohl učinit vlastní názor.

Putování ze země do říše mrtvých se stávalo stále ob-
tížnější, protože Re musel bez přestání bojovat s hadem
Apopisem.

Kdo nebo co byl had Apopis?

Apopis vytvářel na obloze uzavřený kruh a byl poklá-
dán za hadu podobného nepřitele božího chodu vesmíru.
Většinou je zobrazován tak, že se zakusuje do vlastního
ocasů, čímž je symbolizována uzavřenost kruhu. Někdy je
rozkouskovaný a popisován jako jakási mělčina:

„*...Tento bůh odchází do onoho místa v obraze kruho-
vého hada. Je utvářen jako písečná mělčina. Vodonosná
(?) je její jméno, 440 loktů dosahuje její délka a 440 lok-
tů její šířka.*“

Domnívám se, že had Apopis je totožný s pásem aste-
roidů mezi planetami Mars a Jupiter. Mou teorii podporu-
je nejen mytologický popis tohoto útvaru, ale také pořadí,
v němž cesta probíhá. Další část označuje Apopise jako
něco, co se neustále pohybovalo a kolem čehož Re se
svou bářkou jen obtížně proplul.

„*Apopisův hlas vábí boha. Pohybuje se, když se k ně-
mu bůh přiblíží.*“

Po překonání tohoto „*hada*“ urazí Re ve své bářce dal-
ších 120 božích mil k Orionu. Nevíme ovšem, o jakou
délkovou míru se jedná. Z různých dodatků nicméně vy-
plývá, že se vždy mluví o „*milíonech let*“. Po zdolání oně
vzdálenosti se Re dostává do říše boha Sokara, jíž se říká
„*Rosetau*“ a nachází se v zemi „*Duat*“:

„*Tajuplné cesty v ‚Rosetau‘, stíněné cesty ‚Imhetu‘
a utajené brány v zemi Sokarově. Tento obraz je učiněn,*

189

namalován v tajných koutech Dat, na západní straně skrytého prostoru. Kdo ho zná, je oprávněn vstoupit na cesty „Rosetau“ a podívat se na obraz v „Imhetu“.

Toto místo nazývají staré texty „náž přístaviště“, my bychom dnes použili výraz průsečík. Jeden dodatek zní: „cesta patřící k Rosetau. Tato brána.“ V přístavišti bárka zastavila, aby se připravila na překonání dalších 309 božích mil:

„Vznešenost boha se zastavuje poté, co pronikla k bráně. Jsou udělovány příkazy bohům, kteří jsou v ní: „Otevřete mi své brány, uvolněte portály! Zažehněte světla, jež jsem učinil! Provázejte mě, kdož pocházíte z mého těla!“

Bohové brány nato Reovi odpoví:

„Otevřeno je ti vše skryté, vše i s tajemnými postavami. Otevřely se ti brány velkého města! Osvětli se temnota, abys mohl dýchat, aby ses blížil svým jménem „Re“ k místu, na němž je Usire-Chontamenti.“

Je možné „vyklouznout“ z našeho vesmíru a pohybovat se prostorem a časem?

Asi jste již někdy slyšeli pojem „hyperprostor“. Poprvé ho použil roku 1934 anglický spisovatel John William Cambell v povídce *Neuvěřitelná soustava*. Zmíněný pojem souvisí s možností pohybovat se nadsvětelnou rychlostí prostorovými skoky vesmírem. Hyperprostor původně vznikl ve spisovatelově fantazii, ale od té doby se jím zabývají i matematici. Ovšem s hyperprostorovou teorií se člověk snadno dostane do konfliktu s relativitou a kauzalitou.

Už jenom myšlenka, že bychom se mohli pohybovat z bodu A do bodu B rychleji než světelný paprsek, předpokládá nasazení kvantově-mechanických pravděpodobností, které dnes už sice dokážeme spočítat, ale neumíme je prokázat. Proto bychom měli hyperprostorovou teorii odložit raději stranou. Zato vám zaručuji, že v egyptských

190

rychlost dosahuje dvou set tisíc kilometrů za sekundu. Jestliže by vesmírná loď sladila svou rychlost s rotujícím gravitačním polem, otevřela by se před ní přibližně šest set metrů vysoká pravouhlá „brána“ do jiné části vesmíru. V okamžiku vstupu do brány by se vesmírná loď stala pro vnějšího pozorovatele neviditelnou. Tomuto bezčasému průchodu mezi různými částmi vesmíru se říká Einsteinův-Rosenův most. Podivné na celé teorii je to, že vesmírná loď by do bezčasého průchodu mohla vletět pouze pozadu. A ještě podivnější je, že bárky v knihách mrtvých jsou převážně zobrazovány při plavbě pozpátku.

Astrofyzici si však jsou poměrně jistí, že před Orionem žádná černá díra neexistuje. Sice se vyskytují teorie o možnosti umělého vytvoření černých děr, ale těmi se blíže zabývat nebudeme.

A co říkají egyptské knihy mrtvých?

Obraz znázorňující hvězdnou bránu ukazuje boha Sokara v dutém prostoru, který má stejně jako celé podsvětí oválný tvar. Pod Sokarovými nohama se vine had Vamenti, napravo je tříhlavý a levý konec má lidskou hlavu (obr. 33). Tři hadí hlavy symbolizují podle mého názoru pás Orionu, odkud se západním směrem rozkládá hvězdná brána:

„Tento obraz je obrazem pratemnoty. Ovál patřící bohu Sokarovi je ozářený oběma očima nejvyššího boha (hada). Nohy Sokarovy září v zákrutech nejvyššího boha, střežícího obraz. Z oválu je slyšet hluk jako hřmění nebes při bouři. Na vnější straně oválu se nachází had Vamenti s nápisem: Žije ze žhavého uhlí, jež je v jeho ústech. Jeho úkolem je střežit ovál a nesmí přejít na jiné místo Dat.“

Potom, co sluneční bárka vstoupí do Vamentiho říše, přijme na sebe tvar hada. Dostává jméno „sluneční bárka, jež si razí cestu“. V tomto druhém úseku cesty nejsou zapotřebí kormidelník ani kormidelní veslo a jsou z obra-

192

knihách o podsvětí nalezneme podstatně zajímavější věci, daleko lepší než sci-fi.

V knize *Amduat* je vyjmenováno 908 bohů, kteří náleželi k Reově družině. Bohem číslo 272 je Orion/Usíre, který boha Rea doprovázel v jiné bádce až k hvězdné bráně. Popisuje to další úryvek:

„Tento velký bůh setrval po určitý čas na tomto místě, udělil příkazy Usírovi a ostatním ze svého průvodu. Jsou to ony tajemné bárky, jež ho vedou na tyto pláň.“

Jednoznačně se hovoří o dalších bárkách, které Rea vedou k hvězdné bráně. Z dalšího pokračování se dozvídáme něco o jejich vlastnostech:

„Jméno brány onoho místa zní „všepožirač“.“

Co by to mohlo být?

Pokud přemýšlíme o něčem, co se nachází ve vesmíru a navíc má tu vlastnost, že všechno okamžitě pohltí, vzpomeneme si okamžitě na „černou díru“. Černé díry jsou astronomickým označením těles s tak silným gravitačním polem, že se z něj nedostanou ani světelné paprsky. Albert Einstein (1879-1955) a Nathan Isaac Rosen společně vyvinuli model fungování černé díry a nazvali ho „Einsteinův-Rosenův most“. Podle některých hypotéz by mohly být během následujících sedmi set let postaveny vesmírné lodě, které dokáží proniknout do gravitačního pole černé díry a vynořit se díky zakřivení časoprostoru na jiném místě a v jiném čase.

Jak by se to odehrálo?

Pokud by vesmírná loď vletěla do černé díry bez přípravy, byla by „singularitou“ (nulovým bodem prostoru a času) naprosto rozmáčkána. Vstup do černé díry by byl teoreticky možný jen tehdy, pokud by se loď vyrovnala rotační rychlosti černé díry. Podle dnešních výpočtů tato

191

zu vypuštění. V této souvislosti se jeví jako významná astronomická stropní malba v hrobce architekta královny Nofru z jedenácté dynastie. Tento Senemut sice upadl v nemilost a byl pohřben jinde, takže jeho původní hrobka nebyla dokončena, ale přesto jsou její astronomické malby jedinečné. Představují jedno z mála míst, kde jsou Eset a Usíre zobrazeni jako postavy Sirius/Sopted a Orion/Sah. Nejpodrobnější výzkum zmíněných maleb provedli egyptologové dr. Otto Neugebauer a dr. Richard Parker z *Brownovy univerzity* na Rhode Islandu. Ztotožnili bohy s nepomýjějšími hvězdami Sirem a Orionem.

Kromě tří hvězd, jež jsou seřazeny nad Usírovou hlavou (podle Neugebauera a Parkera se jedná o pás Orionu), se vpravo od Usíra nacházejí další čtyři hvězdy, jež jsou obklopené spirálou a doprovázeny podivuhodnými hieroglyfy. Podle egyptologů představuje toto zobrazení Hyády následované Usírem/Orionem a Eset/Sirem. Já se však domnívám, že se jedná o pás Orionu a hvězdnou bránu pyramid.

Na obrázku 36 si všimněme, že zde chybí hvězdkopa (což jsou právě Hyády). Zobrazeny jsou jednotlivé hvězdy, jež by mohly odpovídat právě Orionu. Má domněnka je podpořena dogonským zobrazením „Po pilu“, které se zářejícím způsobem podobá egyptským astronomickým malbám. Dogonové nazývali Orion „středem světa“ a současně ho pokládali za „křížovatku čtyř směrů větru“, z níž se Amma dívá na svět. Podle legend Dogonů je „Po pilu“ interpretován jako „prvních sedm pohybů“. Uprostřed je zřetelně patrný Orion se svými sedmi hvězdami, je obklopen spirálou a před ním je vidět rotující těleso.

Kromě knih mrtvých nemáme k dispozici příliš mnoho dalších legend. Astronomické stropní malby architekta Senemuta a astronomické výtvoří Dogonů by mohly být obrazným vyjádřením „všepožirače“. Průjezd bárky tímto místem je popisován takto:

193

„Tento velký bůh projíždí kolem nich. Na tajemné cestě ho vedou plameny v ústech jeho bárky. Volá na ně ve své blízkosti a je to jeho hlas, který slyší.“

Je naprosto jasné, že Re projíždí na své bárce kolem ostatních a to, co se odehrává, je pouze slyšet. Možná se jedná o náznak telekomunikace v oblasti Vamenti. Další text je ještě zřetelnější a dokonce popisuje, jak se bárka stává neviditelnou, než zmizí k místu určení Wernes:

„Obrázek vychází z nich, z jejich vlastního těla. Jsou za velkým bohem, neviditelní a nepostihnutelní.“

Velmi to připomíná Einsteinův-Rosenův most. Ovšem astrofyzici tvrdí, že západně od Orionu žádná černá díra neexistuje.

Existuje nějaké vysvětlení?

Vědecké teorie jdou ještě dál než J. W. Cambell se svým původním nápadem. Britský astrofyzik John Wheeler řekl v šedesátých letech, že podle poznatků dnešní kvantové fyziky nejsou základní stavební kameny vesmíru ničím jiným než vlnami v univerzálním čemsi, co vědci označují jako kvantové pole. Skládají se z elektronů, neutronů, protonů, jež jsou fluktuacemi „prázdného prostoru“, čímž je míněna hmota. Prázdný prostor rozhodně není zakřivené hladké něco, ale díky fluktuaci energie neustále vibruje a pění. Představme si to přibližně jako pěnu ve vaně. Když budeme ve vaně máchat rukou, bude se vytvářet stále více pěny. Každá bublinka pěny by v našem příkladu zastupovala určitý úsek prostoru ve vesmíru. Tato pěnovitá struktura vesmíru by pravděpodobně vyvolala existenci mnoha „červích děr“, které by dutými prostory spojovaly různé části vesmíru. Tímto způsobem by bylo možné opustit jakýkoliv prostor a vystoupit podle potřeby v nějakém vzdáleném bodě. John Wheeler, hlavní tvůrce zmíněné teorie, popisuje červí díry tak, že vedou plochým „superprostorem“ a vyskytují se všude.

194

Cestoval Re červí dírou, jež se nachází západně od Orionu?

Mnohé tomu nasvědčuje! Britský spisovatel John Gribbin napsal v knize *Na druhé straně času* o červích dírách toto:

„Důležité je zjištění, že cesty červími dírami neodporují fyzikálním zákonům. Alespoň teoreticky nabízejí průniky superprostorem možnost zkoumání odlehklých částí vesmíru, aniž by se astronauti museli trmácet tisíce let podsvětelnou rychlostí normálním prostorem.“

Kde ležela říše mrtvých – Wernes?

Nejprve musíme vyřešit záhadu takzvaných božích mil. Proto se znovu zadíváme ke hvězdám. Již jsme se dověděli, že soustava Siria hraje v mytologii starých Egypťanů významnou roli. Doba oběhu Siria B a Siria A činí přesně padesát let. Číslo padesát bylo důležitou součástí představ našich předků.

Kam se Re dostal po překonání 429 božích mil?

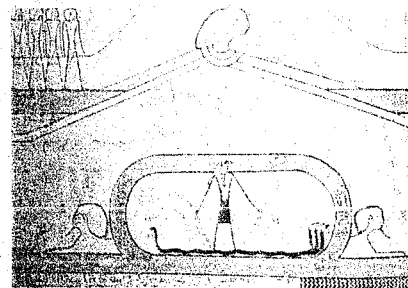
Pokud by padesát božích mil odpovídalo jednomu světelnému roku (9,46 bilionu kilometrů), dospěli bychom k pozoruhodnému výsledku, který můžeme podpořit mimo jiné i znalostmi Dogonů:

$$429 : 50 = 8,58$$

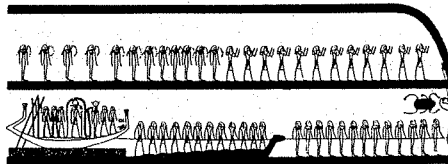
Tento výsledek zhruba odpovídá vzdálenosti Země od Siria! Musíme podotknout, že vzdálenost od této hvězdy je udávána v rozpětí 8,4 až 8,7 světelných let. Náš výsledek se tedy od průměrné vzdálenosti odchyluje o pouhých 0,23 procenta.

Shrnutím dosud uvedených poznatků bychom mohli vytvořit následující scénář, který sice připomíná sci-fi, ale spíše je rekonstrukcí tajných cest do kosmu:

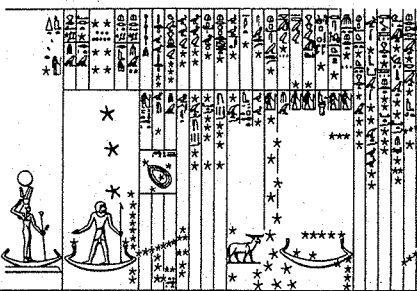
196



Obr. 33: Hvězdná brána/Sokar



Obr. 34: Bárka plující pozpátku



Obr. 35: Stropní malba

195

Ze Siria přišlo na Zemi 908 bohů, mimo jiné stvořili člověka. A sice tak, že se genetickými zásahy zkřížili s primáty. Kdy k tomu ale došlo, to se pokusíme vyřešit v osmé kapitole. Bohové časem vytvořili více lidských ras, z nichž některé později vzali s sebou do své domoviny. To možná vysvětluje i představu Egypťanů, že musí v říši mrtvých pracovat. Proto jim byly do hrobů dávány vešebty, které měly pracovat za ně. Sumerové ve svých legendách tvrdí, že člověk byl stvořen pouze proto, aby pracoval. Nejprve se jednalo o práce na Zemi a později také v soustavě Siria. Pro první úsek vesmírné cesty museli být cestující uvedeni do umělého spánku (ba, ka), přičemž byli vloženi do obalu (ach), což se později projevilo v kultu mumifikace. Egypťský kult mrtvých vznikl jen proto, že vesmírná cesta a příprava na ni představovala pro tehdejší lidi nesrozumitelnou technologii, která byla později chybně interpretována.

Vždy, když chtěl pán Země (Re) opustit ve své bárce oběžnou dráhu naší planety, musel se dostat k pásu asteroidů (Apopis) a teprve po jeho překonání mohl zrychlit na maximální rychlost. Posádka byla uvedena do umělého spánku, ovšem až na osoby (veslaře), které vesmírnou loď řídily. Nejprve byla překonána vzdálenost 2,4 světelných let (120 božích mil) k oblasti, jež se nacházela západně od pásu Orionu (Rosetau). Zde byla říše boha Sokara, který se staral o přístup do červí díry (Vamenti). Egypťané ji v pozdějších dobách opisovali výrazem „všepožirač“. V tomto průsečíku (nůž přístaviště), kde se zdržovaly i další vesmírné koráby, probíhaly přípravy na vstup do červí díry. Tehdy byla celá posádka vzbuzena. Cesta červí dírou sice měřila 6,14 světelných let (309 božích mil), ale zřejmě probíhala rychleji než první úsek. Proto ji posádka nemusela přechkat v umělé hibernaci. Zajímavá je zmínka, že se loď protáhla jako had a nemusela být řízena. Po výstupu z červí díry se vesmírná loď ocitla v bezprostřední blízkosti planety (Wernes) soustavy Siria.

197

Před svým odletem ke hvězdám (kolem roku 11000 př. n. l.) zanechali bohové na Zemi hvězdnou mapu v podobě pyramid, aby se lidstvo v pravý čas mohlo dostat na stupeň své příbuznosti s bohy.

A nyní se tedy můžeme věnovat poslední záhadě – tajemství Sfingy.

7. Tajemství Sfingy

Posledním velkým objevem v zemi faraonů byl nálezy labyrintového hrobu (1995), v němž byli pohřbeni synové Ramesse II. Hrob byl vybudován podle matematických zásad, takže bez větší námahy můžeme určit dobu jeho vzniku. Podle matematických pravidel byla ovšem postavena i Sfinga na gízské plošině, vše mělo své přesné, předem určené místo. Sfinga je poslední záhadou Gízy a volá po smysluplném vysvětlení. Lepším, než nám dosud předkládali egyptologové. O Sfinze nemáme téměř žádné informace. Nevíme přesně kdo, kdy a proč ji postavil. Arabové jí říkali „*Abúel-Hol*“, což můžeme přeložit jako „*otec děsu*“. Staří Egypťané jí dávali do souvislosti s bohy Reem a Horem.

Před šedesáti lety zkoumal Sfinhu britský egyptolog Battiscombe Gann. Domníval se, že řecké slovo „*sfinx*“ je odvozeno z egyptského „*ssp 'nh*“, které znamená „*živoucí obraz...*“. K tomu ještě patřil dovětek „*...pána vesmíru*“. Řekové však pojmem sfinga označovali mytologickou nestvůru, která zpravidla vypadala jako kříženec zvířete a člověka a vyskytovala se v této podobě i v dalších antických civilizacích. Na rozdíl od egyptské Sfingy, která byla mužského rodu, měla například thébská Sfinx z řeckých bájí ženskou hlavu. Církevní otec Eusebius nám zanechal svědectví o genetických manipulacích bohů, kteří kdysi na zemi stvořili velký počet nestvůr. S odvoláním na ztracené spisy egyptského kněze Manetha a babylonského Berossa (Berossos) píše v 5. svazku *Chronologie*:

„...A byly tam určité další nestvůry, obdařené znovuoživující formou. A bohové stvořili člověka s dvojitými křídly, k tomu ještě další, se čtyřmi křídly a dvěma obličejí a jedním tělem a dvěma hlavami, muže a ženy, přirozenosti mužské i ženské. A další v podobě koně na přední straně. Stvořili také býky s lidskou hlavou a psy s čtverým

198

tělem, jejichž ohony splývaly dozadu jako rybí ocasy. Rovněž koně s psími hlavami a také další stvůry s koňskou hlavou a lidským tělem a s ohonem na způsob ryb. K tomu další drakům podobná stvoření a ryby a plazy a hady a množství zázračných bytostí...“

V Britském muzeu je vystaven menší obelisk pocházející z Mezopotámie, na němž je něco z Eusebiovy legendy zachyceno výtvarně. Jedná se o památku na asyrského krále Salamasara II. a upozornil na ni již Erich von Däniken v knize *Oči Sfingy*. Výjev zachycuje polobohy, kteří na provaze vedou malé sfingy s řetězy kolem krku. Pozoruhodné je, že mládě sedí na ramenou boha a je nesen jako dítě. Naopak dospělé sfingy mají lidskou hlavu i ruce a běží polobohům u nohy jako domácí zvířata. Vedle nich je na obraze ještě slon.

Archeologové tvrdí, že se jedná o symbolicky ztvárněné ujařmení králových nepřátel, kteří jsou po vítězném tažení přiváděni v řetězech. Ovšem doprovodný nápis nic takového neříká. Prozatím však předpokládáme, že archeologové mají pravdu.

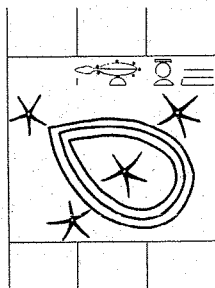
Proč by však Asyřané nosili své nepřátele na ramenou?

Navíc to není ojedinělý motiv. Podobné stvůry jsou rovněž vyobrazeny na nástěnném reliéfu krále Salamasara III., opět mají lidskou hlavu, ruce a také nohy. Z reliéfu zřetelně vyplývá, že nestvůry provázejí krále na jeho tažení proti nepříteli a rozhodně to nejsou zajatci. Také tentokrát samozřejmě vědci našli pohotovou odpověď: zobrazené postavy jsou prostě obyčejné opice, ovšem to nevysvětluje jejich lidské rysy.

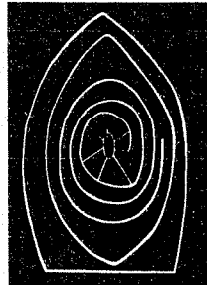
Samozřejmě bychom mohli celou věc odbýt tím, že takto vypadalo prehistorické umění a Berossos a ostatní historici popisovali jen to, co viděli na chrámových nebo dalších vyobrazeních.

200

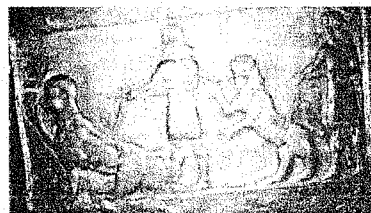
199



Obr. 36: Velký detail



Obr. 37: Po pilu



Obr. 38: Asyrské sfingy

201

Proč však tvrdí, že nestvůry byly stvořeny bohy?

Snad proto, že něco podobného provádíme v oblasti genetické technologie dnes i my. Nestvůry možná byly umělými dárci orgánů, díky nimž byl na bojišti vždy dostatek „náhradních dílů“ pro zraněné. Na tom dnes již rovněž pracujeme. Krávu jménem „Hermann“ jsme vybavili lidskými geny, takže může produkovat mléko, které je identické s mateřským. Dále jsme zjistili, že prasata se velmi dobře hodí pro získávání krve a tkání vhodných pro lidi. Už vám naskakuje husí kůže? Dobře, ale ještě to není všechno!

Nejenže stojíme před rozhodujícím krokem ke zvládnutí procesu stárnutí člověka, o tom jsem se už zmínil, ale dávno jsme se stali také stvořiteli. Pracovníkům montrealské McGillovy univerzity (Kanada) se již roku 1990 podařilo vyvinout první umělou buňku. V té době to byl první průlom do genetické techniky. Pomocí geneticky upravené buňky lze bez velkých obtíží vypěstovat lidské orgány, takže pak už nebudou dárci orgánů zapotřebí. Genetická technika postupuje tak rychle, že například za deset let bude možné vytvořit náhradu za poškozenou ledvinu. Americký biochemik dr. French Anderson již dokázal vypěstovat nové zvířecí orgány. Použitý postup vypadá velmi jednoduše: organismu se „namluví“, že je ještě embryem, které má vytvořit nové orgány. To je však teprve počátek bioregenerace. V USA se již dostali blízko dávnému snu, aby lidé jednoho dne nepotřebovali protézy. Profesor Charles Vancanti to vysvětloval v říjnu 1995 ve vysílání BBC:

„Velký lékařský význam by mělo pěstování částí lidského těla z chrupavky. Největší výhodou je, že pacientův organismus by transplantované orgány neodmítal, protože by vznikly z částí jeho vlastního těla...“

Vancantimu a jeho spolupracovníkům se podařilo vytvořit první novodobou sfingu. Jde o geneticky modifikovanou myš, z jejíž zad vyrůstá lidské ucho. Je to výtvor vědy a současně umělé laboratorní bytost. Nestvořili ji bohové, ale technicky vzdělaní lidé (vědci). Použili přirozenou lidskou chrupavku a vyvolali nové buněčné dělení. Byl použit polymerový drát ve tvaru ucha, skládající se z organické látky. Poté už se kolem něj mohly prout růstové buňky jako rostliny kolem opory. Organický drát se postupně rozpustil a umělé ucho mohlo být z myších zad odejmuto a využito pro transplantaci.

Dalším krokem by měl být růst amputovaných rukou a odumřelých zubů. V poslední době jsme se však dostali blíž i ke konstrukci celé umělé biobytosti. Pokusy tohoto druhu provádí například profesor Pier Luigi Luissì z *Technické univerzity ve švýcarském Curychu*. V blízké budoucnosti se možná podaří vytvořit libovolně vypadající sfingy nebo stvůry, o nichž hovoří Eusebius:

„...býci s lidskou hlavou, koně s hlavou psa, lidé s dvojitými křídly...“

Nic z toho nebude pro nás možná už v následujících letech problém, jedno je však jisté: Pokud budou nějakí archeologové za 5 000 let zkoumat stopy kdysi vyspělé civilizace, která možná sama sebe zničila, a narazí na snímek laboratorní myši s lidským uchem, nebudou také chápat, o co se jedná. Možná svůj nálezný objev rovněž odbudou s tím, že se jedná o projev prehistorického umění. Ale vraťme se do Egypta.

Koho nebo co znázorňuje gízká Sfinga podle názoru egyptologů?

Sfinga se nachází nedaleko druhé největší pyramidy, proto učenci nenalezli lepší řešení než to, které doktor Kurt Lange vyjádřil ve své knize *Pyramidy, Sfingy, faraonové*:

„Stavitelem Sfingy byl faraon Rachef, jehož hlava na lvím těle symbolizuje jeho královskou moc...“

202

203

Ačkoliv se toto tvrzení pevně zakončovalo ve většině učebnic, chybí mu jakékoliv věcné zdůvodnění, a to i s přihlédnutím k modifikaci, že se jedná o Chufua. Přitom již roku 1904 publikoval tehdejší ředitel *Brütského muzea*, doktor Wallis Budge, v knize *Bohové Egypta* názor, že Sfinga v dobách krále Chufua už stála a že možná pochází z archaických dob. Jak nám potvrzuje *Inventární stéla*, Budge tehdy svou teorií daleko předběhl i dnešní egyptology.

Kterého krále tedy představuje, pokud je Sfinga starší než Chufu?

Odpověď je zcela jednoduchá: Sfinga nepředstavuje žádného z egyptských panovníků!

Dříve, než se budu věnovat přesnému zařazení Sfingy, vyslovím své pevné přesvědčení, že Sfinga je nositelem astronomického významu a souvisí s obdobím souhvězdí Lva, což už jsem vysvětlil v knize *Skutečnost. Pátrání po původu lidstva*. Ovšem i z mladší doby, z období Berana, pocházejí celé aleje sfing (například v Karnaku), které mají beraní hlavu a jsou přes 4 000 let staré. Byly používány jako symboličtí strážci bran a chránily vstup do okrsku mrtvých. Rovněž biblický příběh o Abrahamovi, jenž Hospodinovi obětoval berana místo syna, se udál ve znamení Berana. I znamení Ryb bylo hvězdným znamením a před zavedením kříže se stalo symbolem křesťanství. Souviselo s příchodem křesťanství na počátku období Ryb, ve kterém bude lidstvo žít ještě přibližně sto let, než nastoupí věk Vodnáře.

Pokud tedy Sfinga vznikla v období Lva, musela být postavena nebo přinejmenším naplánována již před třinácti tisíci lety. Doba Lva totiž začala kolem roku 10817 př. n. l. a trvala do roku 8664 př. n. l. Pro naše egyptology je to jistě nepřijatelný časový údaj.

204

Co vlastně o Sfinze víme?

Velká Sfinga v Gíze je vytvořena z kamene, dosahuje délky sedmapadesáti metrů, k nimž ale musíme připočítat patnáctimetrové přední tlapy, jež jsou vyšší než člověk. Na výšku měří Sfinga dvacet metrů. Nikdo neví, proč byla postavena tam, kde dodnes stojí. Její tvář je 4,15 metru široká, ústa jsou velká 2,32 metru. Na jejím čele se kdysi nacházel kovový posvátný had Ureus. Dodnes se dochoval jeho upevňovací otvor. Kdysi se honosila také vousy, ten jí však spolu s nosem urazili mameluci. Jediným antickým učencem, který nám zanechal o Sfinze zprávu, byl historik Gaius Plinius Secundus. Podle něho představuje Sfinga náhrobek, pod nímž byl pochován král jménem *Harmais*:

„...Před pyramidami stojí Sfinga, božstvo tannich obyvatel, jež si zaslouží velký obdiv, ale spisovatelé o ní téměř mlčí. Prý je pod ní pohřben král Harmais, ona sama však byla na své místo dopravena odjinud...“

V egyptských seznamech králů není Harmais uveden, takže si s Pliniíovou informací nevíme moc rady. Pokud by však Harmais byl totožný s řeckým bohem Hermem, mohli bychom také Sfingu přiřadit egyptskému Thovtovi.

Jedna z prvních novověkých zpráv o Sfinze pochází od Johanna Hellfricha z roku 1579. Tento cestovatel si do deníku zapsal o Sfinze následující řádky:

„...Druhého dne jsme vyrazili časně zrána a někteří z nás vyjeli koňmo k pyramidám. První, co jsme spatřili, byla velká hlava vytesaná z kamene. Uvnitř je dutá. Můžeme se do ní dostat podzemní, velmi úzkou skalní chodbou, jejíž vchod je ukryt dost daleko od hlavy. Zdá se, že pohanští kněží touto chodbou vcházejí do hlavy a odtud hovořili k národu, aby mu namluvili, že sama hlava je schopná hovořit.“

Cestovatel zřejmě neměl ponětí, před jak mohutným stavebním dílem stojí. Ještě v Napoleonových dobách by-

205

la totiž Sfinga zasypaná bílým saharským pouštním pískem. Ven vyčnívala pouze její hlava, jak nás informoval již Hellfrich. Sfinga sice byla ze tří stran obklopena ochrannou zdí, ale proti pouštnímu písku to bylo málo platné. Již před 3 500 lety musel faraon Thutmose IV. nechat Sfingu namáhavě vyhrabat z písečných dun. Na stěle umístěné před ní se dochoval nápis s následujícím sdělením: Unavený faraon Thutmose se vracel z lovu a usnul u nohou Sfingy, která k němu promluvila:

„Pozdvihni ke mně oči a podívej se na mne, Thutmosi, můj synu. Jsem tvůj otec, bůh Harachte-Keper-Re-Atum. Dám ti královskou moc, bude ti patřit celá širá zem.“

Poklady Egypta a bohatství ostatních zemí se shromáždí v tvých rukou.

Již mnoho let je můj pohled a mé srdce obráceno k tobě. Tlačí mě však písek, na němž spočívám. Slib, že splníš mé přání...“

I ze zmíněného nápisu vyplývá, že Sfinga se od počátku musela potýkat s pouští, jež se jí snažila zasypat. Kromě faraona Thutmose se o Sfingu starali i ostatní králové, například Ramesse II. Odklízeli nánosy písku a nechávali ji restaurovat. Thutmose IV. dal dokonce nedaleko ní postavit malou cihlovou budovu, které se říká „*dům odpočinku*“. V mladších dobách osvobodili Sfingu od písku také Římané. Dodnes to připomíná oltář u jejích nohou.

Do skutečných novověkých výzkumů Sfingy se pustil roku 1817 Janovan Giovanni Battista Cavaglia. Nejprve se jí pokusil vyhrabat z písku. Podařilo se mu uvolnit nejen větší část těla, ale i okolní oltáře, svatyně, chrámy a stély. Mimo jiné rovněž takzvanou *stělu* faraona Thutmose IV., o níž jsme se již zmínili. Thomas Young, expert na hieroglyfy, objevil na třináctém řádku této stély slabiku „*Chef*“, která se sice podobala jménu známého faraona, ale byla poměrně dosti poškozená. Ve svém překladu dal za slabiku „*Chef*“ do závorok slabiku „*Re*“, z čehož pozdější egyptologové usoudili, že stavitelem Sfingy byl fa-

206

než dvacet let vytvářel podobizny hledaných zločinců. Po návratu do New Yorku strávil Domingo další čtyři a půl měsíce v laboratoři. Teprve potom zveřejnil výsledky svých výzkumů. Dospěl po vyhodnocení stovek fotografií, nákrešů a po proměření profilů obou obličejů k závěru, že sochy zobrazují dvě různé osoby. To však vědci neholdali vzít na vědomí a nadále tvrdošjně setrvávají na výsledcích výzkumů profesora Marka Lehnera.

Proč se egyptologové spokojili s pouhým optickým zkoumáním?

Cavaglia objevil u Sfingy také plošinu táhnoucí se východním směrem. Přibližně po třiceti metrech narazil na schodiště se třemi stupni, na něž navazovalo po dvanácti metrech dalších třináct schodů, jež končily ve výšce hlavy Sfingy. V tomto bodě se tyčily dva sloupy, přes které pohlížely oči Sfingy směrem k východu slunce. Ale v roce 1886 byla Sfinga opět zpola zasypaná pískem a upadla v zapomnění. Znovu ji musel vykopat Gaston C. C. Maspero, tehdejší generální ředitel egyptských vykopávek. Další výzkumy však musely počkat ještě čtyřicet let. Tentokrát již ovšem bylo nutné Sfingu stavebně zajistit a restaurovat. Francouzští archeologové vykopali z písku velké části kamenného obložení stavby. V roce 1926 narazili na chodbu, jež se nacházela v zadní části Sfingy. Ve snaze o objevení dalších chodeb a komor šli archeologové dokonce tak daleko, že vyhloubili šachty do samotného těla Sfingy. Pravděpodobně neobjevili nic významného a otvory uzavřeli cementem.

Stará garda archeologů odkryla během průzkumných prací rovněž již dříve zmíněný údolní chrám. Vyšlo najevo, že musel být postaven u uměle vyhloubeného kanálu, jehož pět metrů hlubokým korytem kdysi protékala voda. Nasvědčují tomu dvě rampy a pódium na východní straně chrámu, kde se nacházejí i oba vchody. Před každým

208

raon *Chefren* (Rachef). Zarážející však je nejenom skutečnost, že Rachefovo jméno nebylo uvedeno v plném znění, ale navíc nebylo umístěno do obvyklé královské kartuše, jak tomu je ve všech ostatních případech. Vědci to však zřejmě nijak nevdali a ve všech příručkách připisují autorství Sfingy právě Rachefovi.

Kromě stély Thutmose IV. jsou podle egyptologů dalším důkazem pro přiřazení Sfingy Rachefovi a nikomu jinému dvě slavné dioritové sochy tohoto faraona. Dnes jsou umístěny v káhirském muzeu. Jedné z nich sice chybí hlava, ale druhá se dochovala téměř nepoškozená, až na uraženou ruku. Egyptologové své tvrzení dokládají podobnými rysy obličejů Sfingy a zmíněné sochy. Zachovalější socha byla nalezena v šachtě pod podlahou předstínné údolního chrámu Rachefovy pyramidy, kam ji Egyptané z neznámých důvodů ukryli. Socha bez hlavy ležela pohřbená v písku poblíž Sfingy. Mohli bychom z toho usuzovat, že Rachefovi protivníci měli něco proti faraonovým hlavám, a proto je ze všech dostupných soch odstranili. Pokud by hlava Sfingy skutečně představovala faraona Rachefa, proč by ji kdysi neurazili rovněž? Proto se domnívám, že Sfinga s Rachefem nijak nesouvisí. Samozřejmě až na to, že ji i tento faraon uctíval jako boha, stejně jako ostatní egyptští vládcí. Profesor Mark Lehner z *Ústavu pro výzkum Orientu Chicagské univerzity* je však jiného názoru.

V roce 1991 totiž pomocí počítačové grafiky demonstroval zdánlivý důkaz, že tvář na Rachefově soše přesně odpovídá obličejí Sfingy. Ovšem pomocí použité fotogrammetrie bychom mohli dobře prokázat, že se Sfinga podobá obličejí kačera Donalda. Proto se jiná nezávislá americká výzkumná skupina rozhodla v roce 1993 vyslat do Káhiry pracovníka, který měl gízskou Sfingu podrobit dalším výzkumům.

Onen pracovník se jmenoval Frank Domingo a původně byl poručíkem newyorské policie, pro kterou více

207

vstupem se zřejmě tyčil jeden pár sfing. Na branách byly nápisy „*milován Hathor*“ (jižní) a „*milován Baster*“ (severní). O domnělém stavebníkově chrámu nebyly nalezeny žádné zmínky. To znamená, že neexistuje nápis, který by například vypovídal: „*Král Rachef nechal tento chrám postavit k počtě... tehdy a tehdy.*“ Pouze díky nalezené Rachefově soše byl i tento chrám chybně přisouzen tomuto panovníkovi.

Je široký 44,6 metru a byl částečně vytesán do skály a obložen růžovou žulou. Podlaha je pokryta světlými deskami z alabastru. Obě vstupní komory spojuje příčná chodba, z níž vede do haly ústřední portál v podobě obráceného T. Dvě stě až čtyři sta tun vážící pilíře z růžové žuly byly zřejmě zhotoveny již v dobách stavby velkých pyramid. I sousední severní, takzvaný chrám Sfingy je asi starší, než se dosud předpokládalo.

Roku 1980 objevili archeologové duté prostory poblíž Sfingy, které byly již jednou ve třicátých letech nalezeny a pak zase zakryty. Byly zahájeny výzkumy prostorového uspořádání Sfingy ve vztahu ke všem ostatním stavbám na gízské plošině. Došlo přitom k podivuhodnému objevu. Egyptologové se původně domnívali, že chrám Sfingy byl určen pro uctívání slunce a že 24 sloupů sněh má představovat 24 hodin dne. Případá mi však podivné, že osa tohoto chrámu neukazuje přímo na Sfingu, nýbrž na jižní stranu Rachefovy pyramidy. A přesně v tomto bodě zapadá slunce během rovnodennosti, pohlíženo od východní svatyně chrámu Sfingy. V době letního slunovratu, když slunce dosáhlo nejsevernějšího bodu na západním horizontu, zapadá zase přesně mezi oběma největšími gízskými pyramidami.

Byly gízské stavby takto situovány úmyslně?

V souvislosti s touto otázkou bych se chtěl vrátit k Robertu Bauvalovi, který v roce 1996 vydal spolu s novinář-

209

řem Grahamem Hancockem svou druhou knihu *Klíče ke Sfinze*. Autoři se pomocí počítačového programu Skyglobe 6 pokusili přenést obraz hvězdné oblohy na gízkou plošinu. Bauval a Hancock sice vycházeli z dosavadního názoru a také kladli dobu vzniku tamních staveb do roku 2500 př. n. l. Ovšem jejich počítač byl jiného názoru a dospěl k závěru, že obraz hvězdné oblohy odpovídá uspořádání pyramid, Sfingy a Nilu pouze kolem roku 10500 př. n. l. To tedy znamená, že gízké stavby musely vzniknout již před 12 500 lety. Skyglobe odhalil také klíčový význam Sfingy. Pouze kolem roku 10500 př. n. l. byl totiž její pohled nasměrován přesně na souhvězdí Lva. V té době Lev vycházel přesně uprostřed mezi dnem zimního slunovratu a jarní rovnodenností. Tato skutečnost je velmi významná při pátrání po některých utajených komorách.

Oblast mezi Sfinbou a Nílem byla v Herodotovych dobách neobydlená. V dnešní době se tam nachází přelidněná vesnice Nazlet el-Samman. Kolem tří velkých pyramid je rozloženo velké množství menších pyramid, hrobů a chrámů, z nichž mnohé jsou stále ještě pohřbeny pod pouštním pískem. Dnešní správce gízké plošiny, profesor Zahi Hawass, prováděl již v roce 1978 vykopávky v severní části vesnice. Objevil předměty pocházející z římské doby, ale rovněž z období Střední říše. V dubnu 1978 našel dokonce skalní hrob ze Staré říše, který byl bohužel již dávno vyloupen. Lupiči v něm zanechali pouze pohřební urny a několik soch zesnulých. Zdá se, že pod dnešní vesnicí se skrývá ještě řada významných památek, jež však nejsou odkryty.

Astronomické zaměření Sfingy se ještě zvýrazní, když se nad Nílem objeví slunce a začne hra stínů. Lineární stín dopadá přesně mezi přední nohy Sfingy a dotkne se pravé tlapy, kde by se měla nacházet další podzemní chodba, jež končí u Velké pyramidy.

210

„Člověk nemusí být geolog, aby viděl, co tento druh zvětrání způsobilo. Mohla to být jediné voda, stékající po stavbě jako vodopád.“

Podle dosavadních názorů byla Sfinga postavena nejdříve kolem roku 2500 př. n. l. Od počátku první dynastie však v Gíze nikdy nepršelo tolik, aby mohly vzniknout tak masivní škody, které John A. West na celém těle Sfingy našel.

Nemohla tuto erozi Sfingy způsobit nilská záplava?

Na tuto otázku odpověděl John A. West velice rychle a jednoznačně „Určitě ne...“ a ihned pokračoval:

„Při záplavě by voda na stavbu působila zespodu a zanechala by zcela jiné erozní stopy. Nejsilnější poškození by bylo zjištěno na spodku Sfingy a ne na její vrchní části. A také by v kameni nezástalo tolik rýh.“

Stáří kamene se dá určit jen těžko. Geologové obvykle dokáží vyčíst ledacos ze způsobu zvětrávání horniny. Jedná se o stopy zanechané vodou, větry a pískem. Měkčí části hornin se při tom odplavují. West si je jistý, že erozní stopy na Sfinze byly vyvolány stovky let trvajícím působením deště. Jediné období odpovídající naznačeným klimatickým podmínkám panovalo v Egyptě před koncem doby ledové, tedy přibližně kolem roku 10 000 př. n. l. Egyptané mu říkali *Tep Zepi*, to znamená *první doba* po velké potopě, kdy bohové „vytáhli“ Egypt z vod. Poušť Sahara se tenkrát podobala vlhkému biotopu. Obraz starého Egypta byl utvářen lesy, řekami a nespočtem malých jezer. Poté se však klima změnilo a obyvatelné zůstaly pouze oblasti těsně u Nilu. Z toho však vyplývá, že Sfinga vznikla již před 12 500 lety. Také ji nepostavili lidé z doby kamenné, ale vysoce vyspělá civilizace. Přesně to si myslí John A. West a zrekonstruoval následující scénář:

„Dlouho předtím, než se Egypt změnil v poušť, byla gízká plošina úrodnou savanou. Na jejím okraji se na-

212

Proč byla Sfinga postavena právě tam, kde stojí?

Francouzský inženýr Jean Kérisel tvrdí, že přímo souvisí s Velkou pyramidou a že obě stavby jsou propojeny sedm set metrů dlouhou podzemní chodbou. Sfinga sice patří k nejproslulejším stavebním památkám Egypta, ale do roku 1979 nebyla podrobně prozkoumána. Neexistují detailní nákresy ani podrobnější informace o její konstrukci. O důkladný průzkum Sfingy v letech 1979-1982 se zasloužil až americký archeolog Mark Lehner, který obdržel stipendium od *Nadace Edgara Cayce (EFC)* a byl podpořen také *Americkým centrem pro výzkum Egypta (ARCE)*. Profesor Lehner navrhoval, aby byla zkoumána nejen Sfinga, ale také Esetin chrám, ležící na úpatí Velké pyramidy. To je místo, kde byla nalezena *Inventární stéla*, která dokazuje existenci Sfingy již v dobách pyramid. Po ukončení projektu byly předloženy následující zprávy:

1) Úplná architektonická analýza Sfingy.

2) Geologická analýza a kartografické zaměření okolí Sfingy.

3) Příčiny zvětrávání Sfingy.

Dr. Kyle Lal Gauri, ředitel *Geologické fakulty* univerzity v Louisville (Kentucky), prozkoumal horninu, z níž je Sfinga vytesána, a rozdělil ji na čtyři hlavní složky. Dospěl k závěru, že zvětrání tělesa Sfingy způsobily soli rozpuštěné ve vodě. Poznamenal, že bez působení vody by byly neškodné. Archeolog John Anthony West zpozorněl a překvapeně se zeptal: „*Voda? A v poušti?*“

West znal výsledky výzkumů francouzského matematika Reného Aor-Schwallera de Lubicze, jenž v letech 1937 až 1952 pracoval v luxorském chrámu a narazil přitom na zajímavé indicie. Domníval se, že stará egyptská věda byla na daleko vyšší úrovni, než doposud egyptologové předpokládali. Na základě těchto domněnek a erozních stop na Sfinze se West pustil do nových geologických průzkumů o působení vody:

211

hromadily horniny, z nichž neznámí kameníci vytesali obrovskou hlavu. Hlavu boha nebo lva.

Když byla hlava hotová, byly opracovány stotunové vápencové bloky a zdánlivě bez větší námahy dopraveny k údolnímu chrámu a chrámu Sfingy. Uplynuly tisíce let a prudké lijáky obrousily Sfinou do dnešní podoby. Když deště skončily, proměnila se kdysi úrodná savana v poušť. Sfinga byla pohřbena pískem až po krk a zakonzervována tak i se svými stopami po vodní erozi. Hlava však byla poškozená a možná musela být vytesána znovu. Králové čtvrté dynastie, stavitelé pyramid, dali Sfinou kolem roku 2500 př. n. l. vyhrabat a opravili hlavu. Faraon Rachej ji nepostavil, ale pouze zrestauroval.“

Dnes třiašedesátiletý archeolog West se dočkal pouze posměchu. Egyptologové jsou přesvědčeni, že eroze nebyla způsobena vodou, ale třecím efektem písku.

Teorii o tom, že eroze byla vyvolána pískem hnaným pouštními bouřemi kolem Sfingy, je třeba vyloučit. K tomu však bylo zapotřebí najít odborníka na erozi hornin, který by se pustil do nových nezávislých výzkumů. Zadáni se zhostil profesor Robert z *Bostonské univerzity* a podrobil zkoumání Sfingy i příkopu kolem ní. Bylo opět prokázáno, že zvětrání Sfingy a příkopu nebylo způsobeno erozí větru, ale tisíce let trvajícím prudkými dešti – dlouhou dobu před nástupem čtvrté dynastie. Profesor výsledky svých šetření přednesl v roce 1992 na výročním zasedání *Geological Society of America* a podařilo se mu o své tezi přesvědčit přítomné kolegy.

Co teď, milí egyptologové?

Ačkoliv se egyptologové neradi pouštějí do diskuzí, udělali výjimku a upozornili na to, že kolem roku 2200 př. n. l. bylo tělo Sfingy opravováno, protože původní kameny byly podřadné kvality. Poškozená místa byla vyspravena náhradními bloky o velikosti šedesát až devadesát

213

centimetrů. Horší kvalita původního kamene prý vysvětluje stopy eroze na Sfinze. West měl připravenou pohotovou odpověď:

„Kdyby byl materiál skutečně tak nekvalitní a Sfinga byla postavena před 4 500 lety, byla by při takovémto tempu zvětrávání již před pěti sty lety úplně zničena. Ale to se jak vidět nestalo!“

Existují výsledky ještě dalších výzkumů, které byly získány už před dvaceti lety, ale tehdy zůstaly bez povšimnutí. Egypt, zastoupený káhirskou univerzitou *Ain-Šam*, a USA, reprezentované *Stanfordským výzkumným ústavem*, financovaly počátkem roku 1978 archeologický projekt, jehož cílem bylo pátrání po pohřebních komorách a chodbách na gízské plošině. Používána byla nejmodernější elektronická technika. Kromě Gízy byly výzkumy prováděny ještě v antických lokalitách Alexandrie, Dášúru, Luxoru, Sakkáry a Thinsu. Sfinga původně nebyla do projektu zařazena, ale protože na závěr zbylo technikům trochu času, byly prověřeny i některé části jejího okolí. Tehdejší měření představovala další milník na poli moderní archeologie. Skutečně se podařilo objevit neznámé komory. Nová metoda byla tak úspěšná především proto, že využívala i doplňující technologie, například:

- 1) měření odporu,
- 2) měření magnetického pole,
- 3) letecké snímky,
- 4) infračervené zobrazení.

Nejvhodnější metodou pro vyhledávání dutých prostor bylo měření odporu. V pravidelných odstupech se do půdy zarazí kovové tyče, aby bylo možné změřit zpětný tok elektrického proudu. Teorie říká, že duté prostory kladou přiváděnému proudu vysoký odpor a chovají se pod zemským povrchem jako nepravidelnost, která se dá snadno rozeznat na monitoru. Pracovníci *Stanfordského ústavu* objevili pět anomálií, z nichž dvě se nacházely pod tlapami Sfingy.

214

Odkud tedy Sfinga pochází?

Asi se musíme nejprve zaměřit na původní podobu Sfingy. Kdysi byla zbarvena červeně, zbytky barvy se do dnes dochovaly na její hlavě. Možná to nějak souvisí s červenou asuánskou žulou. Navíc nejen na nové, ale také na šesti dalších stélách je Sfinga vyobrazena na podstavci. To může znamenat, že byla postavena na umělých základech. Jedna ze stél, můžeme ji spatřit v pářížském Louvru, dokonce ukazuje šest schodů vedoucích ke dveřím, kterými se pravděpodobně vstupovalo do prostor pod stavbou. Vědci se nám pokoušejí namluvit, že se jedná o symbolická vrata s přístupem do sousedních chrámů.

Nápady mají, to se jim musí nechat!

Pohotově našli i vysvětlení pro nalezený kus červené žuly. Domnívají se, že pravděpodobně spadl z dopravní lodí v dobách, kdy poblíž gízské plošiny vedly umělé kanály napájené z Nilu.

Bravo, pánové!

Proč se nikdo nepustí do vykopávek?

Základy chrámu Sfingy lehce klesají a zdá se, že jsou umělého původu. Přibližně po osmapadesáti metrech východním směrem se nachází osmdesátistupňový kamený odskok, který po 16,5 metru pod zemí končí u přibližně sedm metrů širokého žulového bloku. Ale ani tato skutečnost nepřiměla egyptology k zahájení vykopávek.

Možná už dávno vědí, že přesně na tomto místě se nachází prehistorický vstup do Sfingy?

Bauval a Hancock upozornili na jednu zvláštnost, související s postavením hvězd. Přenesli hvězdnou oblohu, jak podle Skyglobe 6 vypadala kolem roku 10500 př. n. l., na Sfingu a označili přesnou polohu „komory záznamů“,

216

Půda před Sfingou je pokryta dlažbou z římské doby a pod ní by se měla nacházet hornina vápencového charakteru.

U tlap Sfingy by v hloubce deseti metrů měla být dutina nebo šachta, pravděpodobně vyplněná pískem nebo šterkem. Podzemní dutiny jsou však i v zadní části a vprostřed skulptury. Na jižní straně se tři metry pod povrchem táhne z jihozápadu na jihovýchod přibližně třicet centimetrů široká šachta. Do roku 1987 si výsledků měření nikdo nevěšmal a nedával najevo sebedůležitý zájem o jejich prověření. Potom přišli Japonci se svými supermoderními přístroji a našli další duté prostory. Egyptologové to pokládali za podařený vtíp. O ten samozřejmě nešlo. Profesor Sakuji Jošimura z tokijské univerzity *Wassedu* objevil poblíž pravé tlapy Sfingy pravděpodobnou chodbu, směřující v hloubce dvou a půl až tří metrů východním směrem k Nilu. Japonci zašli ještě dál a domnívali se, že se v dutinách nachází kovy nebo žula, což by bylo známkou umělého původu.

Jak si to vysvětlit?

Vědci opět našli rychlou odpověď. Dutiny prý vznikly přirozenou erozí, působením spodní vody. Samozřejmě, takové druhy eroze existují. Ale proč někdo nezkusí odkrýt alespoň kus domnělých chodeb, aby bylo konečně jasno. Navíc došlo poměrně nedávno k náhodnému, avšak o to zajímavějšímu objevu. V září 1980 provádělo ministerstvo zavlažování měření hladiny spodní vody v Gíze. Při jednom z pokusných vrtů, asi sto metrů severovýchodně od Sfingy, narazila sonda v hloubce šestnácti metrů, po průchodu vrstvou měkkého šterku, na pevné žulové těleso. Z této hloubky byl vytažen pozoruhodný kousek červeného granitu. Ale takový se vyskytuje pouze v Asuánu, šest set kilometrů od Gízy.

215

kterou pojmenovali „komora Genesis“. Měla by se nalézat asi čtyřicet metrů pod zadní částí Sfingy a dosahovat rozměrů 15 × 18 metrů. K uvedenému závěru dospěli tak, že přenesli na Sfingu ekliptiku souhvězdí Lva a následující východ slunce v den jarní rovnodennosti kolem roku 10500 př. n. l.

Geofyzik doktor Thomas L. Dobecki, žijící v Americe, byl posledním vědcem, který počátkem roku 1993 navštívil Sfingu, aby zde prováděl seismologické výzkumy. Neoficiální projekt byl zahájen s pozhledáním dr. Ibrahim Bakra, prezidenta *Správy egyptských starověkých památek*. Také dr. Dobecki se svým týmem objevil pod předními tlapami a na okraji Sfingy anomálie a dutiny. Popisuje je takto:

„...Pravouhlá anomálie pod předními prackami se nalézá přibližně pět metrů pod úrovní terénu a dosahuje výšky devíti a délky dvanácti metrů. Vzhledem k tomu, že je dutina pravouhlá a dosti velká, mohla by být umělého původu...“

Než se ale Dobecki mohl pustit do dalších a podrobnějších měření, byla mu jakákoliv další práce zakázána profesorem Zahi Hawassemem.

Proč?

Sfinga byla naposledy restaurována v dubnu 1995. Poté nebyly žádné další výzkumy povoleny. Předpokládám, že Hawass se chce o objevení neznámých komor pokusit sám a veškerou slávu získat pro sebe. Chová se stejně jako v případě *Gantenbrinkovy šachty* v komoře královen, kde v průzkumu pokračují egyptští technici, ovšem již bez inženýra Rudolfa Gantenbrinka a s naprostým vyloučením veřejnosti.

Mezi vědci panují vztahy jako ve fotbalové lize. Do statistik se nedostane trenér, který přivedl své mužstvo do finále, ale ten, který vyhraje rozhodující zápas. Podobně

217

je to s dosud neobjevenými komorami. Uznání se nedočká badatel, který na ně upozornil, ale ten, kdo se do nich dostane jako první. Musíme počkat. Na některé otázky by nám možná mohl odpovědět protějšek Sfingy. V naší bezprostřední blízkosti se totiž nalézá zrcadlový obraz egyptské Sfingy a stejně jako kdysi Sfinga, i on plní funkci strážce brány.

8. Zrcadlo strážce bran

Vědci si dnes jsou kupodivu dosti jistí, „*kde*“ a „*jak*“ se naše civilizace vyvinula. Nejasné zůstává jen „*proč*“ a „*kdy*“. Neexistuje totiž jediný logický důvod, proč právě lidský druh vybočil v průběhu evoluce z řady a stal se kulturní bytostí. Navíc je první výskyt rodu „*homo*“ posunován stále hlouběji do minulosti. Teprve 21. listopadu 1996 oznámili američtí vědci, že už roku 1994 objevili v Etiopii čelistní kost „*homo habilis*“, podle níž usuzují, že se tento člověk objevil o 400 000 let dříve (před 2,3 milionu let), než se dosud předpokládalo. Vidíme, že pro vědce je nesmírně obtížné stanovit bod začátku kulturního skoku člověka. Možná se skutečně ukáže, že tvůrci člověka přišli z hvězdné brány pyramid a naše civilizace je jejich dědictvím.

Některá svědectví nám zanechali Izraelité v *Knize jubileí*. Jedno „*jubileum*“ odpovídá padesáti rokům (1 rok = 52 týdnů = 364 dnů), které se dělí na sedm úseků po sedmi letech ($7 \times 7 = 49$). V padesátém roce se vždy slavilo velké jubileum, jež souviselo se zjevením Hospodina (Jahveho) a se „*sestoupivšími anděly*“. V číselné mystice se skrývá informace o místě Hospodinova původu. Číslo padesát je totiž podle mého názoru vyjádřením ekliptického oběhu Siria B kolem Siria A. To ovšem také znamená, že biblický Hospodin je totožný s jedním z egyptských bohů.

Kdo byl Hospodin?

Nejlepší bude, když si vezmeme k ruce bibli a také pět metrů dlouhý papyrus nazývaný „*Beatty I*“ a vzájemně je porovnáme. Setkání Hospodina s národem Izraelitů je nejpodrobněji popsáno v prvních pěti knihách (Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium) Starého zá-

218

kona. Údajným autorem je prorok Mojžíš. Podle biblických legend byl Mojžíš hebrejským nalezencem, jehož z Nilu vytáhla egyptská princezna a následně ho adoptovala. Třetinu svého života strávil v Egyptě a seznámil se s tajnými znalostmi egyptských kněží, samozřejmě včetně informací o jejich bozích. Židovští teologové odvozují Mojžíšovo jméno od výrazů „*Maša*“ nebo „*Moše*“, což znamená „*vytáhnout z vody*“. Toto jméno však může být rovněž odvozeno ze jmen faraonů Tut-Moses (Thutmose) nebo Ra.Meses (Ramesse), což bylo běžným označením syna. To by však znamenalo, že Mojžíš byl egyptským princem a ne Izraelitou. Další možnost výkladu zase spíše podporuje hebrejskou verzi. Židovské slovo „*Mošel*“ znamená „*ten, kdo spravuje*“. A právě takovýto úřad správce zastával Mojžíš po uzavření úmluvy s Hospodinem. Mojžíš se stal správcem a vykonavatelem jeho nařízení. Ovšem také egyptští faraoni byli pokládáni za pozemské správce egyptských bohů a nechali se nazývat „*synové bohů*“. O Izraelitech se Hospodin v 3. Mojžíšově knize (25,55) vyjadřuje takto:

„*Izraelci mi totiž patří jako služebníci, jsou to služebníci moji, které jsem vyvedl z egyptské země. Já jsem Hospodin, váš Bůh.*“

Z tohoto odstavce bible vyplývá, že Bůh je vyšší bytostí, která Izraelity osvobodila jen pod podmínkou, že se mu naprosto podrobí. Poté, co Hospodin vyvedl Izraelity z Egypta a zvítězil nad egyptskou armádou, promluvil v 2. Mojžíšově knize 19,4 ke svému národu:

„*Vy sami jste viděli, co jsem učinil Egyptu. Nesl jsem vás na orlích křídlech a přivedl vás k sobě.*“

Z analýzy těchto textů jasně vyplývá, že vítězství nad Egyptem mohlo být dosaženo pouze díky technické převaze Hospodina. Je to jasně nejen ze samotného příběhu, ale také z chybného překladu. Jazykovědci se totiž nemožou shodnout, zda správným překladem slova „*néšer*“ může být právě „*orel*“. Jedni se domnívají, že néšer je od-

220

vozeno ze slovesného kmene „*rozškatat*“ nebo „*rozdrásat*“. Jiní pokládají toto slovo za onomatopoeický (zvukomalebný) výraz a domnívají se, že znamená „*šumící hluk*“ nebo „*blesk*“. Teologové chtěli při překladu dosáhnout patřičného účinku přirovnáním k rychlému sestupu orla z výšin, při němž špičky jeho křídel vydávají charakteristický šelest.

Měli Izraelité na mysli skutečného orla, nebo spíše nějaký Hospodinův technický prostředek?

Izraelité dokázali naprosto přesně rozlišovat například mezi říčním orlem, jestřábem nebo sokolem. Říčnímu orlovi něfkali „*néšer*“, ale „*péres*“. Všechny druhy jestřábů a sokolů označovali jednoduchým výrazem „*nez*“. Z toho tedy vyplývá, že pojmem néšer označovali jakýsi létající stroj bohů. Technická povaha tohoto slova je zřejmá rovněž z knihy Izajáš 40, 3-5, kde je popsáno čekání Izraelitů na Hospodinův příchod. K tomu účelu mu dokonce zřídili přistávací dráhu:

„*Hlas volajícího: Připravte na poušti cestu Hospodinu! Vyrovnajte na pustině silnici pro našeho Boha! Každé údolí at je vyvýšeno, každá hora a pahorek sníženy! Pahorkatina at se v rovinu změni a horské hřbety v pláň. I zjeví se Hospodinova sláva a všechno tvorstvo společně spatří, že promluvíla Hospodinova ústa.*“

Může se jednat o něco jiného než o pokyny ke stavbě přistávací dráhy? Biblický příběh možná souvisí rovněž s obrázky na náhorní plošině Nazca v Jižní Americe, kde bylo postaveno velké množství „*cest bohů*“, jež dodnes představují nevyřešenou záhadu.

V bibli nalezneme také celou řadu zmínek o drtivém účinku zbraní bohů. Vzpomeňme si například na zničení Sodomy a Gomory.

Hospodin demonstroval svou sílu vždy, pokud se národ Izraelitů nechoval přesně podle jeho představ. Neza-

221

stavil se ani před vraždami nevinných dětí. Bible je takových zpráv plná! Třeba v 3. Mojžíšově knize, kde je popisováno, jak Áronovi synové Nádab a Abihú (Áron byl bratrem Mojžíšovým) chtěli Hospodina oklamat a byli okamžitě usmrceni vzplanuvším ohněm. Když ostatní spatřili tuto demonstraci síly, padli ve strachu obličejem k zemi.

Zajímavé je jméno Hospodinovo (Jahve, Jehova). Orientalista Robert K. G. Temple zastává následující názor:

„...Izraelité sice psali jméno Jahve JHWH, vokalizovali ho však *ale-o-a*, takže vznikla podoba, kterou můžeme číst jako Jehova, což připomíná JEHUOVO.“

Slovo Jahve se sice obvykle překládá „*můj pán*“, podoba „*Jehouvo*“ však znamená „*mimořádně silný*“. Jedná se tedy o popis nadlidské bytosti, která sice vypadala jako člověk, ale dalece ho převyšovala možnostmi svých technologických prostředků. Papyrus *Beatty I* je literární rukopis, který se opírá o starší egyptské spisy. Prvních šestnáct stran líčí na dvou stech dvaceti řádcích mytologický příběh o sporech mezi bohy Horem a Sutechem. V této souvislosti je zajímavé egyptské označení boha Hora – „*Nechen*“. Jedním z jeho sídel byl *Nechen* (Hierakopolis), ležící mezi Esnou a Edfu. *Nechen* je sídlem mnoha předdynastických králů, kteří podle Allana H. Gardinera nosili dvojitou korunu a vládli Egyptu již kolem roku 3100 př. n. l. (vyplývá to z *Palermské desky*). Současně byl *Nechen* pokládán za jedno z center vyznačujících kultu Šemsu-Hor. Z páté kapitoly o nich víme, že si říkali „*družina Horova*“, nastoupili vládu po polobozích a jejich dynastie vládla 1 550 let. Byli pokládáni za strážce boží moudrosti. Musíme se zmínit i o městě ležícím přesně naproti *Nechenu*, na východní straně Nilu. Jmenovalo se *Nechab* a bylo sídlem supí bohyně „*Nechbet*“.

Hor používal létající stroj „*nar*“, který byl zobrazován v podobě orla, sokola nebo sovy. A přesně stejný druh létajících aparátů vlastnila také supí bohyně *Nechbet*, jež

222

ko. Znělo „*Jaret*“ a znamenalo, podle filologa doktora Günthera Roedera, „*ta, která k němu vystoupala*“ (k Horovi?). Náhoda? Ovšem zpočátku nespravoval zemi Hor, ale Sutech. A navíc s požeňmáním samotného Rea. Hor mezitím panoval v nebi. Papyrus *Beatty I* zná následující podrobnosti:

„...Co se mne týče, jsem Sutech, mocný silou v družině bohů. Zabíjím denně Reovy nepřátele, stoje na špičce bárky milionů, aniž bych potřeboval pomoci ostatních bohů. Chci zachovat Usířův javet. Pak řekli: „Pravdu má Sutech, syn Nunetův!““

Zdá se, že bůh Sutech dal Izraelitům také „*šamir*“ (diamantový vrták), který byl prokazatelně používán při stavbě Šalomounova chrámu a možná také při stavbě pyramid. Hor však Sutechovu nadvládu neustále zpochybňoval a docházelo mezi nimi k potyčkám a bojům. Jedno ze střetnutí probíhalo ve vodě. Papyrus *Beatty I* má informaci o tom, jak Sutech dokázal rozřezávat kameny:

„Sutech zahlédl loď Horovu a pomyslel si, že je z kamene. Odešel do hor a odřízl skalní vrchol jedné hory. Pak si postavil loď z kamene zděli 138 loktů.“

Nechávám na vaší úvaze, zda předložené skutečnosti stačí ke ztotožnění boha javet-Sutecha (správce země) s biblickým Hospodinem-Jahvem (pán země) a zda můžeme problém pokládat za vyřešený. Indicie jsou sice útržkovité, ale existují, i když je vědci rádi přehlížejí. Možná že část z nich ani neznají.

Co však s Horovým tajemstvím, který byl „správce nebes“?

Sfinga byla nazývána „*strážce bran*“ nebo také „*živoucí obraz pána vesmíru*“ a v představách starověkých národů ztělesňovala nejasná tajemství nebo temné pravdy a vždy byla dávána do souvislosti s Horem. Masová turistika sice mnohá z jejich tajemství setřela, ale záhada její-

224

byla nazývána „*správkyně tajných věcí Horovy skříně*“. Podobnost hebrejského „*nešer*“ s egyptskými slovy podobného základu „*nech*...“ je více než nápadná. Navíc byl Hor schopen létat stejně jako Jahve.

Byl snad egyptský bůh Hor identický s Hospodinem-Jehovou?

Ani osmdesát let po Usířově smrti neutichly spory mezi Sutechem a Horem o tom, kdo z nich se stane *JWT* (*javetem*) planety. Rada bohů pod vedením boha Rea se dohadovala, komu by měla svěřit vládu nad zemí. Egyptské slovo *javet* znamená *úřad*, *hodnostář* nebo jednoduše *správce*, k němuž se ještě přidružuje přívlastek

Je hebrejské slovo *Jehova* skutečně totožné s egyptským *javet*?

Mnohé opravdu nasvědčují tomu, že egyptské „*javet*“ (správce) odpovídá biblickému pojmu „*Jehova*“ (pán). Mohli bychom se tedy pustit do následující rekonstrukce: Lidé se během styků s bohy dověděli, že jejich vůdce je oslovován titulem *Jehova*, *Jahve* nebo *javet* a převzali ho. Moje domněnka o synonymitě slov Jahve a javet se potvrzuje v Knize jubilej 4,15:

„A v 2. týdně roku 10. jubilea si vzal Malalel za ženu Dianu, dceru Barakiela, dceru sestry jeho otce, a ona mu porodila syna v 3. týdně 6. roku a pojmenoval ho Jered. V jeho dnech sestoupili na zemi boží andělé zvaní strážci, aby učili lidské děti vykonávat na zemi právo a spravedlnost.“

Jméno biblického praotce *Jereda* lze přeložit opisem „*ti, kteří sestoupili na zemi*“. To znamená, že bohové v době *Jeredova* narození (kolem roku 3049 př. n. l.) znovu sestoupili na naši planetu, aby ji spravovali. Zvláštní je, že supí bohyně *Nechbet* měla podobně znějící přízvis-

223

ho původu trvá. Její řešení musíme hledat v hlubinách vesmíru. Židovská kniha *Zohar* nám může poskytnout některé indicie o původu Sfingy a pyramid v Gíze:

„*Vrchní, stařec*, nazývaný též *dobrotivý* nebo *velký základ stvoření*, je zván též *Arich-Anfin*, to znamená *velký obličej*. *Druhý, lidský bůh, postava stínu, hněvivý* nebo *malý základ stvoření*, je zván též *Seir-Anfin*, to znamená *malý obličej*.“

„*Arich-Anfin*“ a „*Seir-Anfin*“ se zjevně nacházejí v jakémsi vzájemném vztahu. „*Hněvivý*“ nebo také „*postava stínu*“ by mohl být totožný s původně červenou postavou Sfingy, která leží ve stínu pyramid.

Kde se nalézá Arich-Anfin (velký obličej)?

Dne 31. května 1975 byla založena ESA (*European Space Agency*), která dnes sdružuje čtrnáct členských států. Od 24. prosince 1979 bylo z evropské vesmírné základny v Kourou (francouzská Guayana) vysláno pomocí raket Ariane 87 misí na takzvanou geostacionární orbitu ve výši 36 000 kilometrů. Motor rakety Ariane se skládá z jednoho stupně poháněného kapalným vodíkem a kyslíkem a dalšími dvěma postranními stupni na pevné palivo. Vesmírná loď tak spíše připomíná americké raketoplány než klasické rakety. Díky založení ESA se již evropské státy nemusejí při výzkumu vesmíru spoléhat pouze na Američany a Rusy.

V dubnu 1995 vyslala ESA na oběžnou dráhu (do výšky 760 kilometrů) novou generaci družic. Nové satelity nepoužívají kamery, ale radarové paprsky, které se odrážejí od povrchu Země a vracejí se k družici. Díky tomu dokáže ERS-2 (Evropský radarový satelit 2) „vidět“ také v noci a mlze a nevadí mu ani husté mraky. Z výšky 760 kilometrů nad povrchem planety měří mořské vlny, teplotu vody a rychlost větru. Jeho aparatura je tak citlivá, že dokáže odlišit nemocné smrkové jehlice od zdravých.

225

DARA (*Deutsche Agentur für Raumfahrtangelegenheiten - Německé agentura pro vesmírné lety*) se sídlem v Oberpfaffenhofenu poblíž Mnichova obdržela mimo jiné satelitní snímky oázy Safsah v Egyptě. Jejich vyhodnocením byl pověřen Frank Rottinger z berlínské *Svobodné univerzity*. Barevné záběry zachycují skutečný povrch země, bez saharského pouštního písku. Na sestavené mapě se to jen hemží tmavými brázdami a čárami, které představují bývalá řeciště, jež přibližně před 9 000 lety vedla vodu tropickou krajinou. Nejzajímavější snímek dorazil v březnu 1996 a ukázal skutečný tvar naší planety. Země se totiž podobá spíše brambore než kouli.

Komunikační satelity, například Eutelsat, létají geostaticky ve výšce přibližně 36 000 kilometrů. Naproti tomu ERS-2 létá pouze ve výšce 760 kilometrů. Díky tomu se podařilo zjistit, že oběh planety neprobíhá po elipsovitě dráze, ale spíše v klikatém kurzu. Tvzení o kulatém tvaru planety a její pravidelné elipsovitě dráze by tedy mělo být z učebnic vyškrtáno.

Proč však není Země kulatá, jak se předpokládalo do března 1996?

Odpovědět by nám mohl Měsíc a historie jeho vzniku. Existují tři teorie, o nichž vědci vážně diskutují. První je takzvaná *teorie zachycení*. Země prý svého souseda zachytila, když se víceméně náhodou ocitl v dosahu její přitažlivosti. Podle názoru mnichovského astrofyzika profesora Haralda Lesche je však taková událost prakticky nemyslitelná. Měsíc by totiž mohl být Zemí zachycen pouze v případě, pokud by se k jejímu gravitačnímu poli přiblížil optimální rychlostí (extrémně pomalu). A přesně to je prý velmi nepravděpodobné.

Druhá teorie (*teorie odštěpení*) říká, že se Měsíc od Země odtrhl již v průběhu tekuté fáze naší planety (před nějakou 4,5 miliardou let), kdy panovaly vysoké odstře-

divé síly. Proti této možnosti však svědčí složení měsíční horniny, která se až příliš odlišuje od struktury Země. Vynikající příležitost k analýze struktury Měsíce získali vědci 20. července 1969, po přistání Apolla 11 na Měsíci. V roce 1994 byly analyzovány multispektrální snímky sondy *Clementine* a byl přesněji určen obsah železa na měsíčním povrchu.

Nejpravděpodobnější hypotézou tedy zůstává takzvaná *kolizní teorie*. Na Zemi mohl narazit asteroid velikosti Marsu (přibližně desetina hmoty Země). Při nárazu rychlostí sto kilometrů za sekundu se vzniklým žářem roztavilo železné jádro asteroidu. Tekutá hmota byla odvržena od Země a nejprve vytvořila prstenc, který se posléze v důsledku rotace Země složil dohromady a vytvořil kouli. Profesor Lesch k tomu říká:

„Je zážrak, že se obě vesmírná tělesa při nárazu vzájemně nezničila.“

Geologické procesy planety Země sice mohly zahladit stopy dávného supernárazu, ale jenom povrchně. Snímky satelitu ERS-2 je dokázaly odhalit. Zmíněná teorie mi připomenula poznatky, které Zecharia Sitchin zveřejnil již roku 1976. Zjistil je v mezopotamských klínopisných tabulkách.

Národ Sumerů, na něž se Sitchin odvolává, používal již před sedmi tisíci lety nulu a jeho výpočty se skládaly z patnáctimístných číslic. Naopak daleko mladší civilizace měly problémy již s pouhými čtyřmístnými výsledky. Namísto desítkové soustavy založené na počtu prstů používali Sumerové dvanáctkový systém s šedesátkovými jednotkami. Používáme ho dodnes (sekundy, minuty, hodiny, couly, tucty, úhlové stupně). Jejich astronomické znalosti byly obdivuhodné, znali dokonce i posun zemské osy. Tyto údaje byly natolik přesné, že se od dnešních výpočtů odchyľují pouze o čtyři desetiny za rok. Sumerové byli také první, kteří dali znamením zvěrokruhu dodnes používané názvy:

226

227

Skopec	KU.MAL	(obyvatel polí)	Aries
Byk	GU.ANNA	(byk nebes)	Taurus
Blíženci	MAŠ.TAB.ANNA	(rybě podobná bytost)	Gemini
Rak	DUB	(štipací kleště)	Cancer
Lev	UR.GALA	(zářící lev)	Leo
Panna	AB.SIN	(jejím otcem byl Sin)	Vigo
Váhy	ZI.BA.ANNA	(osud nebes)	Libra
Štír	GIR.TAB	(vřezávač)	Scorpio
Střelec	PA.BIL	(obránce)	Sagittarius
Kozoroh	SUHUR.MAŠ	(kozí ryba)	Capricorn
Vodnář	GU	(pán vod)	Aquarius
Ryby	SIM.MAH	(vyzařující)	Pisces

Kromě souhvězdí znali Sumerové všechny planety naší sluneční soustavy a přiřkli jim následující jména:

Slunce =	Apsu (ten, který zde byl od počátku)
Merkur =	Mummu (Apsův rádce a vyslanec)
Venuše =	Lahamu (paní bitev)
Mars =	Lahmu (bůh války)
? =	Tiamat (panna dávající život)
Jupiter =	Kišar (první pevné země)
Saturn =	Anšar (první nebes)
Úran =	Anu (ten z nebes)
Neptun =	Nudimmund (stvořitelský umělec)
Pluto =	Gaga (rádce a vyslanec Anšara)

Kupodivu v seznamu chybí naše Země a Měsíc. Sitchin však z dalších klínopisných legend a ze sumerského eposu o stvoření zrekonstruoval následující scénář: planeta Tiamat se srazila s nebeským tělesem, jež proniklo do naší sluneční soustavy, a rozlomila se. Vznikla z ní „Ki“ (Země) a „Kingu“ (Měsíc).

Mytologická legenda zní takto:

„Kolébaly se sem a tam a zničily Tiamat. Narazily na Tiamatino lůno. Apsu chtěl uhlumit její hřmot. Němá Tiamat se nedokázala vyhnout. Hnala se kupředu a její cesty se hroutily.“

228

Možná že Sitchinův scénář vysvětluje také vznik pásu asteroidů mezi Marsem a Jupiterem, jemuž Sumerové říkali „ukovaný náramek“ a Egyptané „roztrhaný had“ (Apopis). Tuto domněnku podporuje další klínopisná tabulka. Po roztržení Tiamat se její části začaly tvarovat:

„Druhou polovinu zavěsil jako štít na nebesa. Spojil části do řetězce a učinil z nich strážce. Ohnul Tiamatin ohon a dal mu tvar ukovaného náramku.“

Sumerové opisovali zhroucení Tiamat symbolem „dračí bytosti“, což připomíná egyptský symbol hada.

Tento scénář by se shodoval s kolizní teorií, jen s tím rozdílem, že kolize postihla planetu Tiamat a jejím následkem vznikla Země, Měsíc a pás asteroidů. Nejsem astrofyzik a nemohu posoudit, zda by po takovémto nárazu zůstaly zachovány předpoklady života. Vzpomeňme si však na vymření dinosaurů, ke kterému došlo zhruba před sedmdesáti miliony lety. Nápadné je, že tato zvířata dosahovala hmotnosti až sta tun, ale přesto se dokázala bez problémů pohybovat. Před zmíněnými sedmdesáti miliony lety však náhle vymřela.

Mohl jejich zánik souviset s tím, že dinosauri původně žili na planetě Tiamat?

Je to odvážná myšlenka a snadno bych mohl být pokládán za fantasta, ale s kolizní teorií jsem nepřišel já, nýbrž seriózní vědci. Také o vesmírné katastrofě planety Tiamat se zmiňují klínopisné sumerské legendy. Pokud bych se pouze spojil různá svědectví dohromady a dospěl k uspokojivému výsledku.

Vědci se již dlouhá léta zabývají počítáním úlomků nacházejících se v pásu asteroidů. Chtějí totiž zjistit, zda se může jednat o pozůstatky zaniklé planety. Výsledný objem je však stále příliš nízký, třebaže se podle Titiovy-Bodeovy teorie měla v místě pásu asteroidů kdysi nacházet planeta. Biskup Johannes Titius objevil roku 1766

229

matematické vztahy mezi vzdálenostmi tehdy známých planet. Stejně zákonitost spočítal nezávisle na něm o šest let později matematik a astronom Johann Bode. Pomocí vzorce $0,4 \times 0,3 \times 2$ vypočítal pořadí planet. Dnes používáme astronomické jednotky (AJ), přičemž jedna AJ odpovídá zhruba 149 milionům kilometrů vzdálenosti mezi Zemí a Sluncem. Titiova-Bodeova teorie dodnes vcelku souhlasí s poznatky moderní astronomie:

Moderní astronomie	Titiovo-Bodeovo pravidlo
Merkur 3,90	AJ Merkur 4,00
Venuše 0,72	AJ Venuše 0,70
Země 1,00	AJ Země 1,00
Mars 1,52	AJ Mars 1,60
pás asteroidů 2,90	AJ planeta X 2,80
Jupiter 5,20	AJ Jupiter 5,20

Pokud zohledníme výkyvy planetárních drah, jsou výsledky Johanna Bodeho docela přesné. Můžeme je pokládat za potvrzení někdejší existence Tiamat (planety X)? Údaje sondy ERS-2 nás přiblížily k vyřešení této hádanky o podstatný kus blíže.

Jak mohli Sumerové vědět o tom, co se ve vesmíru stalo před mnoha miliony lety?

Vědci tvrdí, že Egypťané ani Sumerové neznali observatoře a dalekohledy, jimiž by mohli pozorovat planety. První pozorování optickým přístrojem provedl před čtyřmi sty lety Galileo Galilei, který mimo jiné objevil čtyři Jupiterovy měsíce. Další planety sluneční soustavy však zůstávaly ještě dlouhou dobu neznámé. Uran objevil až v roce 1781 Friedrich Wilhelm Herschel. Poslední planeta, Pluto, byla objevena dokonce až roku 1930 tehdy teprve čtyřiařicetiletým Clydem Tombaughem. Podivné je, že Sumerové znali všech devět planet již před 7 000 lety,

230

O mnoha meteoritech, které byly nalezeny v oblasti Antarktidy, se předpokládá, že pocházejí z Marsu. Vědci se domnívají, že to jsou poselové z dob, kdy byla sluneční soustava vystavena silnému bombardování asteroidy. Nárazy vymrštily horniny z povrchu Marsu do vesmíru. Část z nich se později dostala v podobě meteoritů na Zemi. Jedním z oněch meteoritů je osmikilogramový EETA 79001 (Elephant Moraine). Byly v něm zjištěny izotopy uhlíku, které se vyskytují v oxidu uhličitém některých organických vápencových hornin na Zemi. Do srpna 1996 zůstávaly veškeré úvahy ve stádiu hypotéz. Před dvanácti lety byl v Antarktidě nalezen další meteorit (ALH 84001 Magnetite) obsahující organické stopy. Pak 7. srpna 1996 uspořádala NASA tiskovou konferenci. Na ní její zástupci uvedli, že meteorit byl vyvržen před 3,5 miliardou let z Marsu. Podle výzkumů prý obsahuje pozůstatky biologických látek. Jedná se tak říkajíc o zbytky marsovských bakterií. Vědec NASA David McKay se na této konferenci postaral o skutečnou senzaci:

„...Jsou to jen jednotlivé indicie, samy o sobě nedostatečné, ale všechny dohromady umožňují jediný závěr – byl to život!“

McKay prezentoval snímky malých chuchvalců uhlovodíků a mikroskopické snímky marsovských bakterií, jež jsou indiciemi životních procesů, kdysi probíhajících na Marsu.

Pouhý den po senzační tiskové konferenci (8. srpna 1996) vystoupil s projevem americký prezident Bill Clinton. Téma se však od obvyklých setkání s novináři zásadně lišilo. Nešlo o mír na Blízkém východě, ani o hlad v Africe. Neprobíraly se ani vnitropolitické záležitosti. Jediným tématem se stal ALH 84001 a náznaky existence života na Marsu. Bill Clinton řekl:

„...Pokud se to potvrdí, bude to jistě jeden z nejužasnějších objevů, které kdy byly učiněny – je to tak úžasné, že si to člověk ani nedokáže představit.“

232

ačkoliv k jejich pozorování neměli odpovídající technické prostředky. Můžeme se tedy domnívat, že naši praotci přišli z hvězdné brány pyramid a poskytli zmíněné informace sumerským kněžím, kteří jim sice nerozuměli, ale přesto je uchovávali po mnoho generací. Možné je ovšem také to, že lidstvo dosáhlo již před 25 000 lety stejného stupně rozvoje, na jakém se nacházíme dnes, ale tehdejší civilizace byla téměř beze zbytku zničena katastrofami.

V této souvislosti nabývá větší význam další planeta, která se v mnohém podobá Zemi – Mars. Vědci si lámou hlavu nad tím, jak mohl Mars získat svou dnešní oběžnou dráhu. Podle astronomických propočtů totiž měl kdysi Mars kroužit kolem Slunce v podobné pozici jako Země, přesně jak to tvrdí Sumerové. Dnes kolísá vzdálenost Marsu od Slunce mezi 208 až 249 miliony kilometrů. Tato skutečnost se přímo projevuje v klimatu naší sousední planety.

Mars přitahoval pozornost lidí odjakživa. Až do nedávné doby se totiž předpokládalo, že by na něm mohl existovat život. Ve Francii dokonce roku 1901 vypsali cenu pro toho, kdo první naváže kontakt s obyvateli cizích světů. Jednalo se o 100 000 franků. Ze soutěže však byl výslovně vyloučen kontakt s obyvateli Marsu, protože jinak by to prý byl příliš snadný úkol.

Jsou domněnky našich praotců o životě na Marsu mylné?

Profesor Carl Sagan napsal v knize *Sousedé ve vesmíru* tyto věty:

„...Zdá se být smysluplné zahájit pátrání po mimozemských civilizacích pomocí rádiových signálů. Avšak neměli bychom se nejprve porozhlédnout po naší vlastní planetě? Mohlo by se nám stát, že budeme s velkými náklady vyslat rádiové vlny k Marsu a nakonec zjistíme, že důkaz mimozemského života máme přímo před nosem.“

231

Proč najednou tolik informací?

Dosud vědci svorně tvrdili, že proces vzniku života je záležitostí náhody a naše existence je chemickou reakcí, ke které mohlo dojít pouze na Zemi. Tím měli na mysli, že existenci života mimo naši planetu nelze dokázat, ale ani vyvrátit. Všichni, kdo se pokoušeli o prokázání existence mimozemských forem života, byli odbýváni nebo se jim rovnou vysmáli. Přitom nešlo jen o výpočet pravděpodobnosti výskytu jakéhokoliv života (i primitivního) v jiných slunečních soustavách, ale rovněž o průběh chemických procesů mimo naši soustavu.

O to větším překvapením bylo, že právě vědci uspořádali senzační tiskovou konferenci a naznačili existenci života takřka před našimi dveřmi. Pokud by totiž v jedné sluneční soustavě vznikl život hned dvakrát (Země, Mars) nezávisle na sobě, muselo by se to ve vesmíru životem jen hemžit. Něco nebylo v pořádku! Buď si experti chtěli zachovat pracovní místa a získat nové finanční prostředky, nebo se pokusili obrátit pozornost na události, o nichž se diskutovalo již dvanáct let a jež jsou nyní vyřešeny.

Přilet prvních sond k Marsu znamenal nový počátek výzkumu vesmíru. Konečně bylo možné sestavit přesné mapy rudé planety. Spolupracovník NASA Toby Owen objevil roku 1976 při vyhodnocování snímků družic Mariner 9 a Viking 1 asi 700 metrů velký útvar v oblasti Cydonia, který měl rysy lidského obličejce. Kromě toho byly v oblasti Trivium Charoutis, kde se nalézá Elysium Plateau, vyfotografovány pyramidové formace, jež měly jednoznačně hladce opracované postranní plochy. K nim se připojují útvary připomínající zdi jihoamerických Inků. Samotná NASA je spontánně nazvala „*město Inků*“. Marsovská zeď se skládá ze souvislých pravouhlých kamenných bloků, dlouhých až sedm kilometrů. Její velikost ovšem svědčí spíše proti umělému původu. Byly nalezeny také další nevysvětlitelné útvary. Na Marsu existují ki-

233

lometrové bílé pásy, které se jako rovné čáry táhnou krajinou. Některé z nich probíhají paralelně vedle sebe a na některých místech se kříží. Na Zemi známe planinu Nazca s podobnými liniemi. Od objevení těchto struktur neutuchají diskuze o pradávne civilizaci na Marsu, která se možná kdysi sama zničila.

V roce 1988 zahájilo třináct evropských zemí pod vedením tehdejšího Sovětského svazu ctižádostivý projekt „*Mise Phobos*“. Podle plánu měly k Marsu odstartovat automatické sondy (Phobos 1 a 2). V roce 1989 se měly dostat k Marsovu měsíci Phobos, vysadit na něm moduly s přístroji a systematicky pozorovat Mars. Posláním mise bylo vyhledání vhodného přistávacího místa pro budoucí výpravu s lidskou posádkou. Akce však žalostně ztroskotala. Phobos 1 i Phobos 2 záhadně zmizely z obrazovky. Neúspěch přiměl NASA, aby 16. září 1992 vyslala k Marsu vlastní sondu.

Na řadě byl „*Mars Observer*“. Ten sice byl vybaven velice citlivou kamerou, ale NASA se zdráhala provést další zaměření záhadného útvaru a udělat přítrž spekulacím o pradávne martánské civilizaci. Tiskový mluvčí Charles Redmond oznámil, že marsovské struktury jsou výsledkem větrných erozí a NASA nemá v úmyslu je znovu fotografovat. Na naléhání amerického poslance Roberta Adama Roa, který pokládal útvary na Marsu za umělé, musela NASA se skřípěním zubů souhlasit s tím, že tajemné útvary ještě jednou prozkoumá. Následovala jedna kuriozita za druhou:

- 1) 3. ledna 1991 byl kongresman R. A. Roe odvolán z výboru pro dohled nad NASA a pověřen jinými úkoly.
- 2) Po počátečních potížích odstartoval Mars-Observer s dvoudenním zpožděním a 16. září 1992 se vydal k Marsu. Po odchylce sondy od vypočtené oběžné dráhy kolem Marsu (konec roku 1993) vydala NASA tiskové prohlášení o tom, že se sondou bylo náhle přerušeno rádiové spojení.

234

- 3) 7. srpna 1996 potvrdila NASA existenci mimozemských forem života.

- 4) 14. srpna 1996 zveřejnila NASA snímky Jupiterovy sondy „*Galileo*“, jež naznačovaly výskyt vody nebo snad celého oceánu na Jupiterově měsíci „*Europa*“.

- 5) 3. prosince 1996 potvrdila NASA existenci ledu na Měsíci. Led by mohl být využit při pozdější kolonizaci našeho souspuťníka.

Jako obyvatelé Země víme, že právě voda je důležitá a nezbytná pro biologické procesy, na jejichž základě vzniká život. Voda se nenachází jen na naší planetě, nýbrž také na Měsíci, Europě (Jupiterův měsíc) a Marsu.

Konečně se můžeme zeptat, jaký to všechno má význam. Zvláště když cenzurou prošlo pouhých 60 000 fotografií. Dalšíh 300 000 snímků kromě zaměstnanců NASA ještě nikdo neviděl.

Je možné, že by NASA ztrátu kontaktu s *Observerem* pouze předstírala?

Zpočátku NASA tvrdila, že o Mars-Observer přišla a projekt ztroskotal. Podle americké astronomky Carol Loughtonové však bylo hlášení později opraveno a omezeno jenom na ztrátu rádiového kontaktu se Zemí. To znamená, že *Observer* zaujal plánovanou pozici na oběžné dráze kolem Marsu a pokračoval ve vysílání, ovšem my jsme jeho signály nedokázali zachytit! Nikdo však již neví, zda se NASA podařilo spojení obnovit.

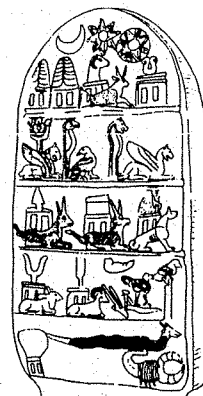
Před vysláním sond k sousedním planetám jsme nevěděli, že narazíme na útvary, které známe již ze Země. Agentura DARA natočila dva reklamní filmy o Marsu, jež vysílá během večerních pořadů *Bavorská televize*. Na jednom z nich jsou vidět dva astronauti na planině Elysium s jejími pyramidami, které na této počítačové animaci vypadají přesně stejně jako ty z Gízy.

Vyplatilo by se porovnat gízkou Sfingu s obličejem

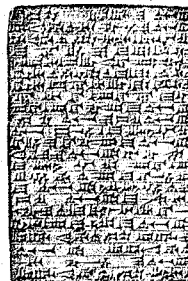
236



Obr. 39: Brambora Země



Obr. 40: Astronomický reliéf



Obr. 41: Klínopisná tabulka



Obr. 42: Tvář na Marsu

235

na Marsu a zjistit možné shodné znaky. Staré označení Sfinxy zní *Hor-em-Achet* a *Harachte*. Slabiky *Hor* a *Har* byly známkou spojitosti mezi Sfinxou a Horem, synem Eset a Usíra. Současně se podle britského filologa profesora Wallise Budge psalo jméno „*Horus*“ ve staroegyptštině jako „*Heru*“, přičemž slůvko „*Heru*“ je zároveň egyptským označením „*obličej*“. Podle toho bychom *Hor-em-Achet* mohli přeložit jako „*oblast obličej*“.

Byla to vzpomínka na obličej z Marsu?

Egyptologové se domnívají, že když egyptští bohové mluvili o „*obličej*“, měli tím vždycky na mysli člověka. Možná to nějak souvisí s tím, že lidé byli stvořeni „*k obrazu božímu*“. Také útvar na Marsu se podobá lidskému obličejí. V jedné písni věnované Horovi a bílé koruně Horního Egypta se vypráví o tom, jak bůh Šu vyhledal Hora:

„*Velebí tě povýšené obyvatelé Šu, kteří sestoupili ze západního horizontu. Obyvatelé Duat tě nechávají zářit.*“

Bůh Šu byl nejstarším Reovým synem, který vládl na nebi, zatímco Re panoval na zemi. Teprve když se Re vzdal vlády nad zemí, nastoupil Šu a stal se javeťem obou oblastí. Z dalšího chvalozpěvu na Hora vyplývá, že se přesně rozlišovalo mezi pojmy „*obličej*“ a „*člověk*“, ale je v něm také zmínka o sochařství na Marsu:

„*Ten, kdo brzdí nebe lodí, který prochází Duat. Šu na každé cestě, jež se obtáčí kolem obličejů. Každý obličej, jejich obličej spočívají na něm. Lidé a bohové jsou ti, kdož říkají: „Buď vítán!“*“

Evidentně jde o odkaz na kyvadlovou dopravu mezi obličejí na zemi (Sfinxa) a na Marsu. O takové dopravě existují ještě i další zmínky. Bůh Hor byl v egyptském jazyku nazýván „*Heru-Neb-pat*“ (Hor, pán lidí) a také „*Heru-Neb-tai*“ (Hor, pán obou zemí), stejně jako Šu. V dalším zkoumání by nám možná mohly pomoci texty

237

pyramid. Hovoří se v nich totiž o převozníkovi (Anti), který musel převážet mrtvé přes kanál, aby se dostali do říše mrtvých:

„Posaď faraona Pepiho na špičku svého křídla a převez ho na onu severní stranu zakřiveného kanálu.“

Převozník Anti byl neustále kontrolován bohy, protože nesměl převážet každého. Jednou se však Anti nechal podplatit zlatem a musel se poté zodpovídat před bohy:

„Pak byl převozník Anti předveden před bohy a bránil se slovy: „Ošklivím si zlato ve svém městě.““

Převozníka neuplatil zlatým prstenem nikdo menší než bohyně Eset, která se chtěla dostat ke svému synu Horovi. Hor měl sice také přízviska, například „Heru-Sopted“ (Hor Siria), ale ta se vztahovala pouze k místu jeho původu. Místo, kam byla Eset převezena Antim, byl podle mého názoru Mars. Egyptologové nepokládají převozníka Antiho za osobu, ale za Měsíc. Nejčastější opisy jeho jména totiž znějí: „ten, kdo se ohlíží za sebe“ nebo „ten, jehož obličej je za ním“. To egyptologové pokládají za popis jednotlivých měsíčních fází, což může odpovídat dvěma obličejům. Proto je v učebnicích hieroglyf označující „převozníka“ překládán jako „ten, kdo se dívá nazpět“. Následující výrok dokládá, že překlad by mohl znít také jako „ten, kdo se dívá vpřed“, čili po spojení obou možností dostaneme: „Ten, jehož obličej se nachází hned vpředu a hned vzadu.“

Nemyslím si, že by se mělo jednat o popis měsíčních fází, ale spíše o popsání rotačního pohybu nějakého tělesa, na němž se nachází „oblast obličeje“ (Achet-Hor/Arich-Anfin). Neotáčí se totiž převozník, ale to, na čem se nalézá. Další věta je ještě zřetelnější:

„Ó ty, jehož týl je na obrácené straně.“

Právě tuto větu vykládají egyptologové tak, že převozník byl zřejmě někdo, kdo se neohlíží, ale stále hledí pouze vpřed. Tedy něco, co pohlíží stále jedním směrem, přesně jako plastika na Marsu. Egyptologové dosud ne-

238

Z mnoha snímků pořízených různými sondami NASA zjistil, že téměř všechny planety a některé měsíce produkují erupce energie, jež se všechny objevují na devatenáctém a pultém stupni šířky tělesa. Podle úhlu pohledu tedy vždycky 19,5 stupně od severního nebo jižního pólu. Hoagland se domnívá, že objevil klíč k monumentům Marsu, ale také k úplně novému chápání vesmíru. V knize *Mars Connection* napsal:

„Zjistili jsme, že všechny markantní geofyzikální „anomálie“ naší sluneční soustavy mají společného jmenovatele. Týká se to zeměpisné šířky největších sopečných vyvýšenin na Zemi (Havaj), ale také umístění obou největších sopečných komplexů na Venuši (Alfa a Beta Regio), stejně jako pozice velké červené skvrny na Jupiteru a tmavé skvrny na Neptunu. Všechny tyto lokality mají jedno společné: leží na 19,5 stupni severní nebo jižní šířky – někdy dokonce na obou rovnoběžkách.“

Podle Hoaglandových výzkumů byly všechny monumenty na Marsu vytvořeny podle třistašedesátistupňového zaměření úhlu. Hoagland se odvolává na dalšího Američana, Stanleyho Tenense, který se již šestadvacet let zabývá „tetradrickou geometrií“, jejíž stopy objevil jak v egyptských hieroglyfech, tak i v řeckých a hebrejských textech. S přispěním S. Tenense se Hoagland se svými spolupracovníky dostal k astrofyzikálním vztahům geometrie a monumentů v oblasti Cydonia.

Jak tato geometrie vypadá?

Joe Mosnier (fyzik) a Bill Beatty (geolog) ze *Stanford Research Institut* se zabývali výzkumem pyramidovitých struktur na Marsu a dospěli k závěru, že ostře řezané úhly a hladký povrch mohou být jen těžko přirozeného původu. Oba se sice zamýšleli nad krystalickým tvarováním, ale na Zemi se krystaly takovýchto rozměrů (1 × 3 kilometry) nevyskytují, proto neměli možnost srovnání.

240

předložili jasný důvod, proč by převozník měl být symbolem Měsíce.

Vraťme se ještě ke knize *Zohar*, která obsahuje další indicie o božích a tajných astronomických znalostech:

„Postava Boha vysílá třináct paprsků. Čtyři na každé straně trojúhelníku a jeden z jeho vrchní špiče.“

Vypadá to sice, že se mluví o třístranné pyramidě, ale hned z následující věty vyplývá, že hledané těleso se nachází mezi hvězdami:

„Zaměřte se svými myšlenkami na nebesa, protáhněte čáry od hvězdy ke hvězdě, obklopte tak tři sta šedesát myriád světů.“

Co představuje třístranná pyramida?

Musíme se vrátit k „platonským tělesům“. Tentokrát se naše pozornost zaměří na těleso číslo 5, tetraedr. Toto těleso představuje trojstranný trojúhelník ležící na trojúhelníkové základně. A přesně takové těleso je popsáno v knize *Zohar*.

Jednou z nejskvělejších starověkých koncepcí byl Platonův popis pohybu planet, se Zemí jako středem vesmíru. Planety nejsou na rozdíl od sluncí stálicemi, proto jim staří Řekové říkali „toulající se“ (planety).

Američan Richard C. Hoagland dospěl k podivuhodným výsledkům, jež se týkají tetraedru a našich planet. Elektroinženýr Vincent Di Pietro a jeho přítel, fotoexpert Gregory Molenaar, se roku 1979 rozhodli, že struktury na Marsu prozkoumají pomocí technicky složitějšího počítačového postupu (Starburst Interleaving Technique). V roce 1985 oznámili, že marsovská tvář má symetrický tvar. To znamená, že kromě viditelné části obličeje, která se nalézá v oblasti osvětlené slunečním světlem, existuje i druhá polovina, skrytá ve stínu. Nové výsledky přivedly R. C. Hoaglanda na myšlenku použít k výzkumu marsovských monumentů tetraedr.

239

Badatelé také na základě zjištěných údajů propočítali vztahy mezi východem slunce a slunovratem na Marsu a tamními útvary. Hoagland je přesvědčen, že stavby na Marsu jsou umělé a vznikly před přibližně 500 000 lety. Zřejmě se jedná o jakési poselství. Navíc se tyto monumenty podobají gízkým pyramidám a vzájemně spolu souvisejí. Podle Hoaglanda se obličej na Marsu tvarově podobá Sfinxi (strážce bran).

Můžeme brát Hoaglandovy závěry vážně?

I tentokrát nám možná pomůže egyptské slovo „Heru“. Ve staroegyptštině byly hlásky „r“ a „l“ vzájemně zaměnitelné. Dejme slovo Robertu K. G. Templevi:

„Proto je možné „Heru“ klidně vyslovovat jako „Helu“. Pokud použijeme verzi „Helu“ a připojíme řeckou koncovku, dostaneme slovo Helios.“

Posledně uvedená zmínka nás přivádí k Platonově Atlantidě. Vzpomeňme si, že egyptský kněz Sonki vyprávěl Solonovi o katastrofě Marsu, která byla způsobena Heliem. Mohlo se jednat o události z doby před 600 000 lety, tedy z období, které odpovídá i Hoaglandovým tvrzením. I kdyby nám ALH 84001 poskytl důkaz někdejší existence života na Marsu, stejně nám to nebude nic platné, protože obecně je pokládán za mrtvou rudou planetu. Ale tak tomu není!

Na Marsu panují stejně jako na Zemi chladná a teplá období. Během teplého období by podle vědců měl být na Marsu dostatek tekoucí vody, a proto by se mohla vytvořit i atmosféra. Vědci předpokládají, že současná chladná perioda nastala před 50 000 lety a voda se tudíž soustředila ve formě ledu na obou pólech planety.

V září 1976 přistály na Marsu sondy Viking, vybavené dokonalým laboratorním zařízením. Patřila k němu mimo jiné tři metry dlouhá podávací ramena k odebrání a zkoumání vzorků. Byly naplánovány tři experimenty, je-

241

jichž úkolem bylo pátrání po mikrobech na povrchu rudé planety. Jedna jejich část byla zaměřena na pyrolyzu. Hornina Marsu byla zahřívána, aby se uvolnily atomy uhlíku, které mohly být nahromaděny mikroorganismy. Skutečně byla prokázána přítomnost „uhlíku C₁₄“, experiment však mohl být proveden pouze jednou, takže se výsledek nedal ověřit. Další částí pokusu byla látková výměna zaměřená na radioaktivní uhlík C₁₄. Na vzorek horniny měl být nakapán chemický živý roztok a mělo dojít k přeměně na C₁₄. I během tohoto pokusu se uvolnil uhlík! Reakce však ustala, aniž by byl živý roztok spotřebován. Vědci dospěli k názoru, že sice došlo k chemické reakci, ale biologický proces nebyl zjištěn. Musíme podotknout, že pozemské mikroorganismy by spotřebovaly veškerý dostupný živý roztok. Výsledky naznačovaly, že půda Marsu obsahuje organické látky, které byly prokázány již na Měsíci. Sonda amerického ministerstva obrany zjistila na jižním pólu Měsíce výskyt zmrzlé vody. Specialisté z NASA se domnívají, že voda na Měsíci by mohla pocházet z asteroidů.

Třetí experiment na Marsu byl proveden aparaturou, která byla schopna zjistit složení hornin a atmosféry v koncentraci až jedna ku milionu. Tento pokus však neposkytl ani náznak existence organických látek a tedy ani života. Bylo to překvapivé, a tak se ihned objevily nové teorie. Buď se mikroorganismy mohly stáhnout do horniny jako v Antarktídě, nebo se navzájem strávily, takže po nich nezůstala ani stopa.

Byl to skutečný důkaz neexistence života?

Z pozemských zkušeností víme, že život může existovat i bez slunečního záření a také za velmi nepříznivých podmínek. Švýcarský vědec Auguste Piccard a jeho syn Jacques zkonstruovali batyskaf, pojmenovali ho „Trieste“ a prováděli s ním výzkum mořského dna. V roce 1960 se

242

da odstartovala z kazašského Bajkonuru 17. listopadu 1996, ale její let skončil již po šedesáti sekundách. Třebaže Rusové použili osvědčenou čtyřstupňovou raketu Proton, selhal zážeh jednoho ze stupňů a sonda se zřítila do Tichého oceánu mezi Austrálií a Chile (poblíž Velikonočního ostrova). Tento projekt tedy ztroskotal, ale NASA již 4. prosince 1996 vyslala k Marsu svou druhou sondu.

Jmenovala se „Pathfinder“, měla díky výhodnějšímu „startovacímu oknu“ předstihnout „Mars Global Surveyor“ a v Den nezávislosti (4. července) vysadit modul chráněný vzduchovými vaky na Marsu. Bylo v něm mimo jiné i 10 kilogramů těžké, dálkově řízené vozidlo, určené pro výzkum povrchu planety. „Sojourner“ je pouhých 28 centimetrů vysoký, 48 centimetrů široký, 63 centimetrů dlouhý a pohání ho solární energie. Přistávací modul se změní v pozemní stanici, vysune tři sluneční kolektory a začne kamerou pozorovat okolí. Šestikolový „Sojourner“ bude v okruhu deseti metrů pořizovat trojrozměrné snímky Marsu. Řídící středisko na Zemi chce s robotem udržovat trvalý kontakt. Do roku 2003 je plánováno vyslání dalších šestnácti sond, které by měly přistát na Marsu. Projektu se účastní téměř všechny národy (Američané, Evropané, Rusové, Japonci). Na Marsu má vzniknout osm stanic, jež budou vzájemně spojeny. Tyto stanice by měly udržovat kontakt se Zemí a vesmírnou stanicí „Alfa“. Navíc NASA oznámila, že chce kolem roku 2005 na Mars vyslat šest astronautů.

Jak vlastně reaguje člověk na stav bez tíže?

Na celosvětové konferenci *Ancient Astronaut Society* (AAS) konané v srpnu 1995 jsem měl možnost vyslechnout přednášku mezitím už bohužel zesnulého astronauta profesora Reinharda Furrera. Byla věnována reakcím lidského těla na stav bez tíže. Přibližně polovina astronautů je již na počátku své mise schopna jen omezeného výko-

244

Jacques potopil na nejhlubší místo Mariánského příkopu (Callanger Depth – 11 000 metrů) v Tichém oceánu. Dokonce i v této nesmírné hloubce a v ledové vodě se vyskytuje život. V sousedních oblastech dochází k výronům plynů s vysokým obsahem síry. Ale i tam byly nalezeny bakterie „*Archeoglobus fulgidus*“, které se živí sirnými sloučeninami, unikajícími z podmořských sopek. Ovšem na Marsu není (v současné době) oceán.

Mohl se život na Marsu skrýt pod povrch planety?

Kdysi muselo být na Marsu tolik vody, že se vytvořily dodnes viditelné kaňony. Voda mohla vymlít podzemní dutiny, podobné se vyskytují i na Zemi. Na naší planetě je největší v Novém Mexiku. Byla vyhloubena podmořskou řekou a skládá se ze tří úrovní. Nejhlubší sahá čtyři sta metrů pod povrch země, je široká dvě stě metrů a na některých místech vysoká až sto metrů. Nejhlubší jeskyně světa se nachází na francouzsko-španělském pomezí a sahá 1 332 metry hluboko.

Mohou se na Marsu vyskytovat podobné dutiny, v nichž se dodnes uchoval aktivní život?

Rok 1996 měl být počátkem intenzivního výzkumu Marsu. Na cestu k rudé planetě se vydalo několik sond. NASA vyslala 7. listopadu 1996 „Mars Global Surveyor“, tentokrát byla jako nosič použita raketa Delta II. S brzděním se mělo začít v září 1997. Sonda měla být ovlivněna gravitací planety a pomocí složitých manévřů navedena na kruhovou oběžnou dráhu, takže Mars obletí každé dvě hodiny. Jejím posláním bylo rudou planetu postupně v na sebe navazujících pásech ofotografovat. Pozornost měla být věnována mimo jiné také oblasti Cydonia a plošině Elysium. Evropské státy a Rusové měli se svým společným projektem „Mars 96“ méně štěstí. Son-

243

nu. Vesmírná nemoc je v první řadě vyvolávána náhlou dysfunkcí orgánu rovnováhy ve vnitřním uchu. V normálním prostředí se gravitace postará o to, aby mozek dostával informace o pozici těla.

Neobvyklé optické vjemy, třeba to, že se kolega vznáší u stropu vesmírné lodi hlavou dolů, mohou zpočátku přispívat ke zhoršení vesmírné nemoci. Další potíže vyplývají z rozdělení krve v těle. V normálním stavu je krev tlačena gravitací dolů a do mozku je pumpováno přesně potřebné množství krve. Pokud však gravitace zmizí, je narušen citlivý krevní oběh a krev se rozděluje po celém těle rovnoměrně. Z oblasti nohou se nahoru dostanou až dva litry krve, to způsobuje napuchnutí obličejů. Navíc je ucpaný nos, jako při rýmě. Tento stav trvá pouze asi dva týdny, poté se tělo novým podmínkám automaticky přizpůsobí.

Proč se lidské tělo přizpůsobuje beztlížnému stavu?

Profesor Furrer sice nevěřil na UFO, ale poznamenal, že člověk má schopnost přizpůsobit se beztlížnému stavu zakódováno v genech. To znamená, že někdo naprogramoval lidské tělo na případné cesty vesmírem. Během evoluce se to stát nemohlo, protože na Zemi se nikdo se stavem bez tíže vyrovnávat nemusí.

Mnozí se s tím ještě nedokáží smířit, ale je fakt, že člověk není produktem evoluce, ale výtvozem bohů, kteří přišli z hvězdné brány pyramid. Proto se vědcům dosud nepodařilo najít „chybějící článek řetězce“ mezi člověkem a světem zvířat.

Není divu!

Naši předkové nám zanechali skládanku, kterou jen stačí správně složit. Mnozí to nechápou, ale doufám, že to brzy chápát začnou!

245

Poté, co se mnichovskému archeotechnikovi inženýru Rudolfu Gantenbrinkovi podařil 22. března 1993 jeden z nejnámennějších objevů v dějinách výzkumů egyptských pyramid, postarala se oficiální místa *Německého archeologického institutu (DAI)* o to, aby byl objevitel blokujícího kamene (viz kapitola 6) očerněn a od dalších výzkumů odrazen.

První matoucí informaci poskytla veřejnosti mluvčí institutu Christel Jegorovová už 16. dubna 1993. Zpravodajské agentuře *Reuter* předala sdělení, že objev komory je nesmysl. Minirobot prý byl nasazen jen pro měření vlhkosti ve větracích šachtách a ne k pátrání po komorách. Objev blokovacího kamene nebyl zmíněn ani slovem. Mezinárodní tisk naopak o senzačních nálezech v Chufuově pyramidě veřejnost informoval, avšak DAI ještě o dva dny později dementoval veškeré zprávy o objevu. A to přesto, že pracovníci institutu byli o existenci videozáznamů pořízených Rudolfem Gantenbrinkem dávno informováni.

Německá tisková agentura (DPA) zveřejnila 27. června 1994 o Gantenbrinkovi následující zprávu:

„*Technický expert Rudolf Gantenbrink z Mnichova svévolně informoval o objevu světový tisk a vyjádřil domněnku, že se za dveřmi nachází pohřební komora.*“

Ve svém archivu mám více než šedesát stran různých rozhovorů, které Rudolf Gantenbrink poskytl světovému tisku. K tomu je ještě třeba připočíst šest videozáznamů německých i anglických televizních stanic. V žádném rozhovoru se inženýr Gantenbrink nezmiňuje o nějaké „*pohřební komoře*“. Naopak, pan Gantenbrink se neustále snažil tlumit spekulace o pohřebních komorách a upozorňoval na to, že něco konkrétního budeme vědět teprve po překonání kamenné překážky.

246

nění některých aktuálních událostí. Předem Vám za projevovou ochotu děkuji.

Jak jsem Vás telefonicky informoval 31. května 1996, prosím o odpověď na následující otázky:

1) „*Ancient Astronaut Society*“ zorganizovala v roce 1990 studijní cestu do Abydu. Její rakouský účastník Herbert Regenfelder vyfotografoval na stropníku tamního chrámu kuriózní hieroglyfy, jejichž kopie vám zašílám.

Jak byste tyto hieroglyfické znaky interpretoval?

2) Řadu let se zabýváte texty pyramid a z nich odvozenými představami starých Egyptanů o posmrtném životě i jejich astronomickými znalostmi.

Jak si vysvětlujete skutečnost, že pyramidy z doby před pátou dynastií neobsahují žádné vyryté nápisy, ačkoliv pyramidové texty vytesané během páté dynastie sahají svou strukturou až do období Byka, tedy do doby kolem roku 4350 př. n. l.?

3) Belgičan Robert Bauval, autor knihy „*Klíč ke Sfinze*“, použil nový počítačový program *Skyglobe 6* a zahrnul Sfinxu do astronomických výpočtů. Uspořádání tří gízských pyramid a Sfinxy je údajně věrným obrazem hvězdné oblohy kolem roku 10500 př. n. l. v souhvězdí Lva a Orionu.

Co si Německý archeologický institut o těchto teoriích myslí?

4) Římský učenec Gaius Plinius Secundus napsal ve svém díle „*Historia naturalis*“:

„*Uvnitř největší pyramidy se nachází 86 loktů hluboká studna, kterou měly být přiváděny vody Nilu...*“

Takzvaná studna, o které byla řeč, se nachází v nedokončené komoře Velké pyramidy. V 19. století ji Howard Vyse uvolnil až do hloubky 10,40 metru. Poté odmítl dělníci dál kopat. Dno šachty je dodnes neznámé.

Francouzský profesor Jean Kérisel, který se podílel také na projektování káhirského metra, podnikl v roce 1992 seizmografická měření v okolí nedokončené komory. Pak

248

Rudolf Gantenbrink získal na realizaci svého projektu 400 000 DM od soukromých sponzorů. Na rozdíl od většiny archeologů tedy nezatěžoval daňové plátce a mohl jednat nezávisle. To byla jedna příčina nevrzivosti. Druhou věcí bylo to, že nikdo nepředpokládal tak významný objev, k jakému nakonec došlo, a proto DAI Gantenbrinkův nezávislý projekt klidně schválil. Veškeré riziko neúspěchu stejně nesl Gantenbrink. Vědci se domnívali, že všechno významné již bylo objeveno – a pak se nestačili divit. Následně se vzpamatovaly egyptské úřady a začaly usilovat o to, aby veškerou slávu získali jejich lidé. Kdo ovšem zná orientální poměry, ten ví, jak dlouho může trvat, než se tamní úřady rozhoupou k jakékoli akci.

Myslím si, že objev týkající se jednoho ze sedmi divů světa by neměl být zapomenut a že je naopak zapotřebí, aby se o něm dovědělo celé lidstvo. Jako daňový plátce se i já spolupodílím na financování platů našich archeologů. Chtěl jsem tedy konzultovat některé otázky a získat informace z první ruky. Na koho bych se měl obrátit, když ne přímo na egyptology? Proto jsem si 31. května 1996 sedl k telefonu a zavolal vědeckému spolupracovníkovi *Státních muzeí* v Berlíně, panu doktorovi Rolfu Kraussovi. Zdvofile jsem se představil a vzápětí se nestačil divit. Za prvé doktor Krauss věděl, kdo jsem. Za druhé měl povědomost o knize, na které jsem pracoval. A za třetí očekával, že mu zavolám.

Mluvili jsme spolu tři čtvrtě hodiny. Dozvěděl jsem se, odkud má o mně tak přesné informace, a také jsme se dohodli, že mu pošlu dopis se čtyřmi otázkami, na něž mi odpoví. A tak jsem mu 13. června 1996 napsal:

Vážený pane doktore Kraussi, jak již víte, pracuji právě na své nové knize „Hvězdná brána pyramid“. Potřeboval bych vaši pomoc při objas-

247

oznámil, že od Velké pyramidy ke Sfinze vede 700 metrů dlouhá podzemní chodba, již byla kdysi přiváděna voda.

Mohou být výsledky průzkumů profesora Kérisela správné? Kdy můžeme počítat s výzkumy Německého archeologického institutu v tomto směru?

Ještě jednou děkuji za odpověď a zůstávám s přátelskými pozdravy

Erdoğan Ercivan

Odpověď jsem obdržel 2. července 1996, neobsahovala však nic konkrétního a věcného. Spíše jsem měl dojem, že doktor Krauss sám nevěděl, co by měl vlastně napsat.

Sice se zmiňoval o tom, že je vědeckým pracovníkem *Státních muzeí* v Berlíně a je odpovědný za práci s veřejností, ale pak z nepochopitelných důvodů prohlásil, že moje kniha má být zaměřena ezotericky, a proto prý nezapadá do oboru jeho působnosti.

Samozřejmě jsem ihned zvedl telefon a chtěl vědět, jak pan Krauss přišel na to, že se moje otázky týkají ezoterických témat. Navíc slovo „*ezoterický*“ pochází z řečtiny a znamená „*tajná nauka určená jen pro zasvěcence*“. Namítl jsem, že když už používá řecká slova, bylo by zřejmě vhodnější mou knihu nazvat „*exoterickou*“, protože bude k dostání v každém knihkupectví. Exoterická totiž znamená „*určená pro veřejnost*“. Kromě toho jsem se zeptal, co má strop Sutechova chrámu v Abydu společného s ezoterikou. Na to mi pan Krauss odpověděl:

„*To je nesmysl, takové reliéfy nemohou existovat. Něco takového prostě v Egyptě není!*“

Kdyby ten učený muž řekl, že zmíněné znaky nezná a neviděl je, dalo by se to pochopit. Ale popřít okamžitě jejich existenci, to ukazuje, kolik toho dnešní egyptologové vědí o skutečné egyptologii. Závěrem dopisu se Krauss sice omlouval, ale to mě neuspokojilo. Buďto jsem ezoterik, nebo jím jsem! Později jsem zjistil, proč jsem na své otázky nedostal smysluplnou odpověď: V červnu

249

1996 se v Berlíně konalo pravidelné setkání egyptologů. Bylo na něm rozhodnuto, že na podobné otázky se prostě nebude odpovídat. Rád bych na tomto místě dopis pana dr. Krausse otiskl, ale bohužel jsem od tohoto „ezoterika“ obdržel 17.1.1997 další dopis, v němž se odvolával na § 5 autorského zákona a zveřejnění svých odpovědí mi striktně zakázal.

Doktor Krauss samozřejmě nebyl jediný, s kým jsem výše uvedené otázky konzultoval. Během kupodivu poměrně pozitivního rozhovoru s profesorem Rainerem Stadelmannem, který jsme vedli 26. dubna 1996 v Káhiře, jsme se dohodli, že mi odpoví na jedenáct otázek, které jsem mu následně 31. května 1996 poslal z Berlína. Otázky byly stejného druhu jako ty, které jsem zaslal Rudolfovi Gantenbrinkovi. Profesor Stadelmann mi odpověděl podobně jako doktor Krauss, to znamená v podstatě nijak. Navíc si neodepřel poznámku, že knihu, kterou právě čtete, je úplně zbytečné vydávat. V Káhiře mimo jiné řekl: „Tedy to, co tady píše ten Bauval, to je naprostý nesmysl. A něco takového se stane bestsellerem...“ Profesor Stadelmann byl samozřejmě rovněž účastníkem zmíněného setkání egyptologů.

Rovněž mne udivilo, že jsem profesorovu písemnou odpověď dostal teprve 7. října 1996. Na tom by možná nebylo nic divného, ale dopis byl datován 1. dubna 1996, ačkoliv jsme spolu mluvili až o více než tři týdny později (26. dubna 1996).

Že bych se mýlil a dobrý profesor není egyptolog, ale jasnovidce?

Vzhledem k autorskému právu nemohu bez souhlasu otisknout ani dopis profesora Stadelmanna, ale vlastně to vůbec není nutné. Raději obraťme pozornost k vážnějším věcem. Mám na mysli rozhovor, který jsem vedl s Rudolfem Gantenbrinkem:

250

Rudolf Gantenbrink: „Nejsem egyptolog a nemíchám se do jejich věci. Osobně nepokládám staré arabské legendy za příliš věrohodné.“

Autor: „Arabští kronikáři se rovněž zmiňují o druhém východním vstupu do Chufuovy pyramidy a druhém západním vchodu do pyramidy Rachefovy. Narazil jste při svých výzkumech na nějaké indicie, které by tuto domněnku potvrzovaly?“

Rudolf Gantenbrink: „Nenalezl jsem žádné známky nějakých dalších vchodů. Pokládám jejich existenci za prakticky vyloučenou. Vchod do pyramidy je náročnou statickou záležitostí, která po sobě zanechá stopy, jež by dnes, kdy pyramidě chybí původní vnější obložení, musely být patrné.“

Autor: „Francouzský profesor Jean Kérisel, odpovědný za stavbu káhirského metra, podnikl roku 1992 gravimetrická měření v okolí nedokončené komory. Podle nich vede od Chufuovy pyramidy k Sfinze sedm set metrů dlouhá podzemní chodba, kterou byla kdysi přiváděna voda. Zmiňuje se o ní již římský učenec Gaius Plinius Secundus. Co si o tom myslíte?“

Rudolf Gantenbrink: „Podle mých informací provedl loni pan Kérisel zkušební vrt, který měl jeho teorii potvrdit, ale neobjevil nic, co by tuto domněnku potvrzovalo.“

Autor: „Belgičan Robert Bauval, jehož osobně znáte, vydal dvě knihy, v nichž se zabývá nejen šachtami v Chufuově pyramidě, ale celou Gízou, včetně Sfinxy. Dává ji do souvislosti s hvězdnou oblohou a se zapomenutým hvězdným náboženstvím starých Egyptanů. Jaký je váš názor?“

Rudolf Gantenbrink: „Teorie Roberta Bauvala jsou kukaččím vejcem v hníždě egyptologie. Roberta Bauvala sice osobně znám, avšak jeho teorie pokládám za nesmyslné.“

Autor: „V současnosti probíhají na Technické univerzitě v Curychu radiokarbonové zkoušky stáří Chufuovy

252

Autor: „Profesor Zahi Hawass sestavil egyptsko-kanadský tým a v roce 1996 hodlá odstranit blokovací kámen v jižní šachtě takzvané komory královen, který jste objevil roku 1993. Při našem setkání v červnu 1996 jste prohlásil, že se jejich tým nedostal ještě ani tak daleko jako vy v roce 1993. Máte nějaké vysvětlení pro to, proč jste byl z projektu UPUAUT, u jehož zrodu jste stál, vyloučen a proč se nesmíte účastnit pokusu o odstranění kamenné překážky, který se má uskutečnit na podzim roku 1996?“

Rudolf Gantenbrink: „Rozumné vysvětlení nemám. To byste se musel zeptat doktora Zahi Hawasse a profesora Stadelmanna. Faktem je, že jsem klidně mohl pokračovat ve výzkumech již před třemi lety!“

Autor: „Mnoho odborníků na pyramidy se domnívá, že za vámi objeveným kamenem jsou další dva uzavírací kameny. Vy jste však jiného názoru. Co myslíte, jaký kámen jste vlastně objevil a co se nachází za ním, kde je ještě 17 metrů místa?“

Rudolf Gantenbrink: „Je samozřejmě těžké něco posuzovat, když vidíte jen jednu stranu. Všechno jsou jen spekulace. Existenci další duté prostory nemohu potvrdit ani vyvrátit. Neexistuje totiž žádný podobný nález v některé z dalších pyramid.“

Autor: „O soustavě komor v Chufuově pyramidě se domníváte, že plnila náboženskou funkci nebo sloužila k uchování nějakých předmětů. Co mohlo být v oněch komorách uchováváno? A ještě: O úplně prvním otevření Chufuovy pyramidy si myslíte totéž co profesor Stadelmann a domníváte se, že se tak stalo již v prvním předchozím období kolem roku 2160 př. n. l.“

Naopak informace arabských kronikářů o kalifovi al-Mamúnovi pokládáte za pouhé pohádky. Existuje však záznam řeckého zeměpisce Strabona z roku 63 př. n. l., který Velkou pyramidu navštívil a zmiňuje se jen o studni a nedokončené komoře. To přece znamená, že se o Velké galerii a vrchních komorách tehdy nevědělo.“

251

pyramid. Používají se k tomu kousky dřevěného uhlí, které se našlo v pyramidě. Pan George Bonani mi sdělil, že takové zkoušky nemají velký smysl. Prý by se měl použít organický materiál, například ječmenná zrna. Máte na to nějaký názor?“

Rudolf Gantenbrink: „O těch výzkumech jsem sice slyšel, ale výsledky neznám. Proto se k nim nemohu nijak vyjádřit.“

Autor: „Svoje výzkumy jste neprováděl jenom v egyptských pyramidách, nýbrž také v okolí Sfinxy. Co si myslíte o tom, že na Sfinze byly objeveny stopy eroze z doby před 7 000-12 000 lety?“

Rudolf Gantenbrink: „Sfinxu jsem přímo nezkoumal, jenom jsem se teoreticky zabýval určením jejího stáří. Dospěl jsem k závěru, že z hlediska logiky celého areálu spadá do období faraona Rachefa.“

Autor: „Pane Gantenbrinku, v jednom rozhovoru jste řekl: ...pomalu začínám mít pocit, že nikdo žádné nové objevy nechce, mohly by totiž zničit dosavadní teorie...“

Rudolf Gantenbrink: „Tento zcela ze souvislosti vytržený citát se vztahuje pouze na náš průzkum jižní šachty. Samozřejmě že se objevilo mnoho nových hypotéz, které nemusí být později potvrzeny, o to se jedná.“

253

Egyptologové ani archeologové nejsou schopni s jistotou říci, jak dlouho trvala předdynastická doba starého Egypta. O popsání tohoto období se pokoušel kromě jiných také Petrie. Ve svých názorech byl v porovnání se současnou egyptologií poněkud velkorysý. Některé nálezy z oblasti oázy Fajúm datoval již před sto lety do roku 9000 př. n. l. Podobně to bylo s nálezy z Badari, ty podle Petrieho spadají do roku 7471 př. n. l. K založení první egyptské dynastie faraonem Menějem/Narmerem došlo prý v roce 4326 př. n. l., což je o 1 200 let dříve, než předpokládají dnešní rekonstrukce. S všeobecně uznávaným počátkem první dynastie v roce 3100 př. n. l. nebyl spokojen ani egyptolog G. A. Reisner. Na rozdíl od Petrieho se však domníval, že predynastické období netrvalo více než tisíc let.

Dnešní rekonstrukce se většinou opírají o údaje z Palermské desky, dále ze seznamů králů ze Sakkáry, Karnaku a Abydu a z Turínského papyru. K tomu je třeba přidat ještě překlady Eusebia a Africana, kteří využívali spisy egyptského kněze Manetha.

Všechna zmíněná díla vypravují o „zlatém věku“, kdy na zemi panovali bohové přišlí z nebe. Přítom je nápadné, že o setkání s bohy se zmiňují prakticky všechny kultury. Podle legend by k nim mělo dojít asi před 60 000 lety. V té době však podle vědců žádná civilizace nemohla existovat. To by znamenalo, že staří kronikáři byli vesměs blázní a jejich spisy můžeme klidně hodit do koše. Vědci rozlišují dochované legendy na ty, jež znějí celkem rozumně, a na zbývající, jež patří do světa pohádek. Mezi ty druhé patří číselné údaje, které nasvědčují existenci dávných civilizací v době, kdy by se žádné ještě dlouho neměly vyskytovat. Ovšem antropologové, například Brit Donald Johanson (objevitel australopitěka „Lucy“), docházejí k názoru, že kupříkladu Austrálie byla již před

60 000 lety osídlena vyspělým národem, který již tehdy provozoval čilou námořní dopravu.

Rozhodl jsem se zmíněné údaje starých letopisů ještě jednou analyzovat a pokusit se o novou rekonstrukci dynastických dějin Egypta. Samozřejmě jsem se zaměřil i na dobu před rokem 3100 př. n. l. Všechny uváděné číselné údaje jsou pouze přibližné a mohou se lišit v závislosti na jednotlivých pramenech.

DOBA BOHŮ

Dynastie Ptah (20970-11970): Podle Turínského papyru a rovněž podle Manetha je nejstarším egyptským královským bohem Ptah (phtha), ačkoliv podle textů pyramid jím měl být heliopolský bůh Re. Ptahova dynastie, zmiňovaná v seznamech králů, není skutečnou dynastií. Jedná se o období, kterému egyptští kronikáři říkají „zlatý věk“, v němž na zem přišli bohové. Ptah je jedním z nejstarších egyptských bohů, jenž byl uctíván především v dolnoegyptském Mennoferu (přibližně 25 kilometrů jižně od Káhiry). Řekové ho ztotožnili se svým Hefaistem, chromým manželem Afrodity. Ptah i Hefaistos byli „pány ohně“ a vynikali ve „zpracování kovů“. Ptah byl Egypťany nazýván též *Nun* a mohl by být totožný i se sumerským hlavním bohem AN.U, který měl kromě manželky AN.TU šest milenek a osmdesát dětí.

Ptah přišel do Egypta po velké povodni a našel zde bažinatou krajinu zaplavenou vodou. Tehdejší události mohly souviset se zánikem Atlantidy a sedmi mudrci. Babylóňané jím říkali „*apkallu*“, což znamená „*velký, jenž nás vede*“. Starší sumerský výraz pro ony mudrce zní AB.GAL – „*mistr ukazující cestu*“. Doba Ptahovy vlády v trvání devíti tisíc let by také mohla souviset s Atlantidou, již Platon přisuzuje rovněž 9000 let. Přizvika osob, jež se objevily po velké potopě, zněla „*ptačí lidé*“. Na chrámových reliéfech jsou zobrazovány jako lidské sfiny

gy s orlí hlavou. Orel by mohl být symbolickým vyjádřením schopnosti létat.

Spojitosť těchto prehistorických mistrů s bohem Ptahem bude zřejmější, pokud budeme sledovat jeho činy. Podle jedné egyptské legendy „vytáhl“ Ptah egyptskou zemi z vody. Vysušil ji totiž tak, že vybudoval soustavu kanálů a stavidel. Proto je často zobrazován s nilským křížem a měřidlem. Ptah měl navíc nadrozměrnou lebku, ovšem jeho tělesná výška zřejmě nepřekračovala 140 centimetrů.

Ptahovo jméno znamená mimo jiné „*otvírač nebes*“. Byl uctíván jako „*pořadatel časového kruhu*“. Je spojován se skarabeem, jehož třicet prstů bylo pro Egypťany symbolem třiceti dnů v měsíci. Třicet prstů ale může být také symbolem Siria. Dogonové totiž při své rituální ceremonii využívají biologický charakter šneků kauri. Jakmile se totiž shromáždí třicet těchto šneků, nastává čas další slavnosti Sigui.

Babylonská legenda popisuje, že se Ptah později musel vrátit k Siriu a kontakt s ním mohl být navázán pouze prostřednictvím hvězdné brány pyramid. První rozumem obdařený člověk, Adapa (Adam), totiž musel předstoupit před AN.Ua. Enki /Ea (Re) ho na tuto cestu vybavil „*šémem*“ (létajícím strojem), aby se mohl k AN.Uovi dostat:

„*Vyslal ho na cestu k nebesům a Adapa k ním vystoupal. Když vystoupil na nebesa, přiblížil se k Anuově bráně. Tammuz a Gizzida před ní stáli na stráž.*“

(Dovolte mi malou poznámku k výrazu šém. Egypťané znali jedno podobně znějící slovo [šen], znamenalo „*vznášet se nad*“).

Dynastie Re (11970-10970): Doba vlády boha Rea trvala podle legend tisíc let. Hlavním Reovým působištěm byla Heliopolis, v bibli označovaná jako město *On*. Ve velkém papyru *Harris I* je sice Re pokládán za „*stvořitele člověka*“, ale o přesném průběhu stvoření se dozvídáme

až z dalších pramenů. Re je ztotožňován s řeckým Diem a sumerským Enkim.

Je jasné, že bůh Re byl nejprve jakousi osobou a teprve později se stal ztělesněním slunce a částečně splynul s mladšími egyptskými bohy Amonem, Chnumem, Montchem a Sobekem. Achnatonovo náboženství do sebe posléze zapojilo starší Reovy prvky z Heliopole. V každém případě to byl právě Re, který dal Thotovi příkaz ke stavbě pyramid v Gíze. Teprve potom se s Ptahem vrátil na nebesa.

O slavnostech k počtu boha Rea dnes víme jen tolik, že se při nich nesmělo pít víno a nikdo z účastníků na sobě nesměl mít nic ze zlata.

Pokud je Re zobrazován v lidské podobě, mívá vous a červený obličej. Existují ovšem i vyobrazení se sokolí hlavou a slunečním kotoučem. Byl „*pánem světů*“ a „*nejvyšším soudcem*“.

Dynastie Šu (10970-10270): Šu (Šov) sice panoval celých sedm set let, ale době jeho vlády bývá přisuzována pouze podřadná role. Šu zřejmě souvisí s 12. dolnoegyptským krajem Sebenny (Ceb-Neter) v nilské deltě. Již jako mladý princ vládl Šu vedle svého otce Rea. Současně byl symbolickým bohem vzduchu, čímž byl míněn vzduch k dýchání.

Byl jím ustanoven pravděpodobně z toho důvodu, že při návštěvě země vždy sestupoval ze západního horizontu. Například hebrejské slovo „*šumájin*“ označovalo „*nebesa*“ a bylo odvozeno od „*být nahore*“ a „*přícházející shora*“. Obvyklé označení „*nebe*“ však znělo „*šáchaq*“. Tím chci naznačit, že staří kronikáři rozlišovali mezi dvěma druhy nebes. S bohem Šuem je to podobné. Staré texty vlastně nehovoří o „*vzduchu*“ k dýchání, ale o něčem „*vzdušném*“, čímž mohlo být myšleno zvládnutí vzdušného prostoru. Šu se vměšoval do výkonu vlády svého otce Rea a byl mimo jiné správcem Reova božského oka.

Egyptologové sice identifikují toto oko s okem Horovým, ale to je podle mého názoru omyl.

Dynastie Geb (10270-9770): O dynastii Geb, která měla panovat pět set let, se dochovalo jen málo informací. Víme pouze to, že Geb byl manželem bohyně nebes Nut. V lidské podobě neměl načervenalou tvář jako Re, Šu nebo Sutech, ale nazelenalou jako Ptaah a Usíre.

Řekové ztotožnili Geba se svým Kronem a řadili ho mezi Titány. Titáni byli synové (bylo jich 6) a dcery (rovněž 6) boha Urana a jeho manželky Gai, proti nimž musel bojovat Zeus (Re).

Pokud se podrobněji podíváme na Kronova otce, všimneme si ve slově Uranos (Uranus) slabiky *anu*, jež může být odvozena od jména sumerského boha AN.U, který je totožný s egyptským Ptaahem. UR.AN.U lze přeložit jako „*pochodeň Anuova*“, čímž mohla být míněna hvězdná brána. UR.U.ANNA bylo původní sumerské označení Orionu, kde se nalézá hvězdná brána pyramid.

V této souvislosti mají velký význam dogonské legendy o nommech a místě jejich původu. Dogonové se totiž domnívali, že nommové po přistání na zemi obsadili říši *bledé lišky*. Co tím mohli myslet? Izraelité označovali slovem „*šu'ál*“ lišku, ale také šakala. To nemůže být náhoda. Dodnes říkáme Sírui „*psí hvězda*“ a vlastně nevíme proč. Šakal nebo pes je symbolem egyptského boha Anubise (Anupeva), který je rovněž spojován se Síruiem.

Britský filolog Wallis Budge tvrdí, že všichni bohové vzešli z jediného zdroje:

„*Shody mezi egyptskými a sumerskými bohy jsou příliš velké, než aby se mohlo jednat o pouhou náhodu. Jediným možným vysvětlením je to, že Sumerové i obyvatelé starého Egypta převzali své bohy z nějakého mimořádně starého zdroje.*“

K tomuto závěru dospěl Budge již v roce 1904.

258

Kvůli brutální vraždě Usíra mu Řekové říkali „*Tyfon*“ (větrná smršť). Z toho byl zřejmě odvozen tajfun. Chaldejské slovo „*tof*“ znamená „*záplava*“. Potopu seslal na lidstvo Hospodín (Jehova). Sumerové pokládali za původce tří katastrof (sucho, hlad, potopa) Enlila s oslí hlavou. Zachránce lidstva byl Enki/Ea (Re), který nařídil mezopotamskému Noemovi postavit archu.

Dynastie Hor (8970-8670): Bůh Hor se kryje s řeckým Apollonem a jeho symbolem byl sokol. Egyptu prý vládl tři sta let. Z nápisů na zdech velkého chrámu v Edfu se dozvídáme, že kdysi existovala budova, v níž bylo uschováváno „*železo bohů*“. Podle vědců se mělo jednat o jakousi huť nebo železářskou dílnu. Z nápisu však dále vyplývá, že z budovy vylétal „*okřídlený kotouč*“ a stoupal k nebesům. To tedy na dílnu příliš nevypadá. Hor zvířetím nad Sutechem a dostal od bohů vládu nad zemí:

„*Hor triumfoval v přítomnosti všech bohů. Byla mu dána vláda nad světem a sahala až do nejvzdálenějších koutů.*“

Hor se chtěl dozvědět od své matky, jak se stalo, že země „*přijala boží záři*“. Eset mu odpověděla: „*Lidem není dovoleno zjistit, jak byli zrozeni nesmrtelní bohové.*“ Dále Eset svému synovi Horovi sdělila, jaký úkol dostala od Rea:

„*A když jsme to všechno učinili, můj synu, pochopili jsme, Usíre a já, že svět byl naplněn a my byli zavoláni zpět těmi, již sídlí na nebesích...*“

Také Hor se vrátil na nebesa, opustil zemi a předal vládu moudrému Thovtovi, který byl bohy pověřen posledním úkolem.

Dynastie Thovt (8670-7100): Dynastie vládla 1 570 let a samozřejmě nebyla reprezentována pouze Thovtem. Moudrý bůh písařského umění nebyl jen vynálezce kalendáře, ale také tvůrce svatých egyptských knih. Od

260

Dynastie Usíre (9770-9320): Podle německého filologa Kurta Sehta by mohl mýtus o Usírovi líčit tragickou smrt nějakého dávnověkého egyptského krále. Mimo texty pyramid a podsvětí knihy se o Usírovi mnoho informací nedochovalo. Na rozdíl od ostatních bohů neznáme žádné jeho významné činy. Víme jen, že se stal pánem a soudcem říše mrtvých. Mýtus o Usírovi můžeme snad chápat jako vzpomínku na boje mezi Dolním a Horním Egyptem.

Orientalista R. K. G. Temple našel v koptských spisech následující zmínku o tom, proč se Usíre musel vydat na zemi:

„*Eset a Usíre byli vysláni na zemi, aby přinesli primitivním lidem umění a techniku vyspělé kultury.*“

To by znamenalo, že Usíre (Osiris) byl jedním z bohů z družiny Reovy a byl pověřen konkrétním úkolem. T. H. A. Fuss vyslovil zajímavý dohad: Kdysi v pradávných dobách se kdosi pokusil ukázat pozemšťanům místo svého původu. Ukázal na sebe a poté na nebeskou hvězdu a pronášel slova: Sirius..., Sírui... Lidé se domnívali, že mají před sebou boha. Padli na kolena a mumlali: Oh Sírui, oh Sírui... Jedná se sice o fantastickou rekonstrukci, ale pokud se pustíme do skutečně vážného pokusu o výklad jména Usíre (Osiris), skončíme opravdu u slova „*hvězda*“ a „*Sírui*“. Slovo Sírui totiž pochází z řečtiny a znamená hvězda. Stejného původu je i označení mořské Sírény.

Dynastie Sutech (9320-8970): Šet byl podle Starého zákona třetím Adamovým synem. Na rozdíl od něj byl egyptský Sutech zosobněním zla. Měl ovšem i kladné vlastnosti. Zavraždil sice Usíra, ale na druhé straně byl velice věrně oddán Reovi a pomáhal mu v jeho bojích.

Sutech byl pokládán za ochránce pouští a oáz. Zobrazen byl v nelichotivých podobách, například s příliš hubeným, až kostnatým tělem. V podobě zvířete se skládal z rysů antilopy, osla, hrocha, okapi a vepře.

259

počátku byl těsně spojen s bohem Reem. Dostal od něj příkaz ke stavbě gízských pyramid. Tehdy zřejmě musela většina bohů opustit zemi. Thovt splnil svůj úkol a také vytvořil kastu kněží, kteří měli vědomosti bohů uchovat pro následující generace. Poté opustil zemi také. Po něm vládli Egyptu „*kněží Thovtovi*“, kteří byli před 9 100 lety vytlačeni polobohy.

O existenci kněžstva nevypovídají jenom egyptské a koptské spisy, ale také biblické legendy a apokryfní kniha *Jubilej*, v níž se píše o Henochovi:

„*Je prvním z lidských dětí, z těch, které se narodily na zemi. Naučil se písmu, vědám a moudrosti. Zapsal do knih běh měsíců, aby lidské děti věděly, kde se nalézá čas.*“

Řecké prameny nazývaly Thovta Hermem Trismegistem. Thovt sám byl ovšem polobohem a jako takový zahajoval dynastii heroů, která současně znamenala konec Thovtových kněží.

Dynastie heroů (7100-5000): Kněz Manetho uvádí po bozích celou řadu králů, které označuje jako „*polobohy*“ nebo „*osamělé*“. Vůbec ovšem nevysvětluje, o jaké krále vlastně šlo. Nápadná je jejich, v porovnání s lidmi, neobvykle dlouhá doba vlády. Ze sumerské mytologie známe legendárního krále Gilgameše, který pocházel napůl z lidských a napůl z božských rodičů, proto byl polobohem. Napůl lidské a napůl boží osoby známe také ze Starého zákona. Je v něm zmínka o tom, že se tyto bytosti stýkaly s nejkrásnějšími lidskými dcerami.

Egyptská chronologie zaznamenává devatenáct takovýchto králů, zatímco bible vypráví o vyhubení tohoto rodu velkou potopou. Jeho příslušníci byli nadměrně velcí, a proto jim Řekové říkali „*giganti*“. Zdá se však, že tato rasa se v Egyptě udržela až po druhou dynastii.

Dynastie Šesmu-Hor (5000-3450): V roce 1895 narazil francouzský vědec Edouard Amelineau u Umm el-

261

-Kaabu poblíž Abydu na skupinu cihlových šachtových hrobů, na nichž bylo vytesáno celkem šestnáct královských jmen z první a druhé dynastie, žádné však nebylo uvedeno v seznamech kněze Manetha. Amelineau usoudil, že by se mohlo jednat o mystické „uctíváče Hora“, jímž Turinský papyrus říká Šemsu-Hor a označuje je za předchůdce krále Meneje/Narmera. Z pozdějších výzkumů však vyplynulo, že jde jen o takzvaná Horova jména neznámých králů. Amelineau však nestřelil úplně vedle. Původ Horových jmen totiž v každém případě těsně souvisel se záhadnou kastou Šemsu-Hor.

Zástupci této vládnoucí kasty, která kolem roku 5000 př. n. l. vystřídala polobohy, byli s největší pravděpodobností další kněží, kteří pečovali o staré znalosti bohů. Během vlády Šemsu-Hor zřejmě v Egyptě vzniklo mnoho malých království, kde se praktikovala víra v mnoho bohů. To současně znamená, že Dolní a Horní Egypt nebyl sjednocený politicky, ale byl ovlivňován myšlenkovými základy kněžské kasty. Vedle Hora byli nejvíce uctíváni Re a Sutech. Proto se králové honosili vedle Horova jména také jmény Reovými a Sutechovými. Ovšem kolem roku 3450 př. n. l. vliv kněží zanikl a Egypt se po tři sta padesát let zmítal v krvavých válkách. Z Palermské desky vyplývá, že již v této epoše nejméně šest králů nosilo sjednocenou dvojitou korunu.

Král Horního Egypta byl zapisován hieroglyfem v podobě sřtiny (nwst), zatímco panovník Dolního Egypta byl symbolizován hieroglyfem se symbolem včely (bjtj). Vedle těchto titulů existoval název nebtj (Horovo jméno) pro Horní Egypt a název edjo (hadí jméno) pro Dolní Egypt. Egyptští králové používali od roku 5000 př. n. l. vedle svého královského jména rovněž takzvané Horovo jméno. Ve válkách zastřených oponou času zřejmě zvítězil Dolní Egypt. Králové obdařeni dvojitou korunou ještě před Menejem/Narmerem totiž zapisovali svoje jména tak, že dolnoegyptský symbol byl vždy uveden před homoegypt-

ským. Tato skutečnost dokládá převahu a vítězství panovníků Dolního Egypta.

První dynastie (3100-2868): Podle Manetha pocházel první historický panovník Egypta Menej/Narmer z města Thinis. Egyptologové tvrdí, že jako první král spojil Dolní a Horní Egypt do jedné říše. Třebaže dle všeobecně panujícího názoru nebyly za první dynastie stavěny pyramidy, na Menejově/Narmerově paletě je uveden hieroglyf označující právě takovou stavbu. Profesor Adolf Ermann upozornil již počátkem dvacátého století na existenci kněžstva pyramid v období první dynastie. Takové kněžstvo by ovšem bez pyramid nemělo smysl. Učenec Afrikanus se opírá o Manethovy údaje a připisuje pyramidu v Kochome jednomu z panovníků první dynastie. Nechal ji prý postavit po velkém hladomoru. Do první dynastie je zařazeno celkem devět králů, kteří vládli 232 let (podle Manetha 253 let). Během této doby se kdysi sjednocený Egypt opět rozdělil (po skončení vlády pátého faraona):

Menej/Narmer	přibližně 3100 - 3060
Athothis I./Aha	přibližně 3060 - 3032
Džer	přibližně 3032 - 3000
Wadži	přibližně 3000 - 2970
Den	přibližně 2970 - 2950
královna Merneit	přibližně 2950 - 2924
Adžib	přibližně 2924 - 2906
Semerchet	přibližně 2906 - 2880
Kaa	přibližně 2880 - 2868

Druhá dynastie (2868-2644): O druhé dynastii máme jen málo informací. Z tohoto období pocházejí legendy, jež se později opakují v mladších kronikách. Například legenda o tom, jak se v Bubastisu otevřela ohromná propast, v níž zahynulo mnoho Egyptanů, se velmi podobá pozdějšímu biblickému příběhu, podle něhož Hospodin

nechal zahynout egyptské vojsko v rozevřených vodách moře. V období druhé dynastie začal být v Heliopoli uctíván posvátný býk Apis.

Faraon Sethenes byl prý nadměrně vysoký, což zřejmě není myšleno symbolicky. Legenda mu totiž přisuzuje výšku pěti loktů a tří dlaní. To v našich mírách odpovídá 2,85 metru. Možná je to vysvětlení obřích sarkofágů, které jsou k vidění v některých muzeích. Podle bible prý tehdy žilo na zemi více než čtyři miliony obrů (vysokých 4,50 metru), kteří byli výsledkem křížení bohů s lidmi. Vyhyhli až po potopě světa. Sethenes mohl být jedním z mála, kteří velkou potopu přežili.

Manetho uvádí dobu vlády druhé dynastie mezi 297 až 302 lety. Já se však na základě dostupných zdrojů přikláním k 224 rokům:

Boethos	přibližně 2868 - 2845
Kaicchos	přibližně 2845 - 2821
Binothris	přibližně 2821 - 2792
Tlas	přibližně 2792 - 2775
Sethenes	přibližně 2775 - 2747
Chaires	přibližně 2747 - 2728
Nefercheres	přibližně 2728 - 2703
Sesochris	přibližně 2703 - 2671
Chasechemuej/Nebka	přibližně 2671 - 2644

STARÁ ŘÍŠE

Třetí dynastie (2644-2505): Egyptologové ji řadí do období Staré říše, po níž následují ještě Střední a Nová říše. Egyptský kněz Manetho pokládá za zakladatele třetí dynastie krále jménem Necherofes (vládl údajně 28 let). Jeho existence je však nejistá a všeobecně se uznává prvenství faraona Džosera. Ten je navíc pokládán za stavitel první pyramidy, kterou mu vybudoval kněz Imhotep.

Egyptologové zmiňují pouze tři panovnice třetí dynastie, kteří se pustili do stavby pyramid. O ostatních nejsou téměř žádné informace.

Džoser (Necerichet)	přibližně 2644 - 2633
Sechemchet (Džoser-Teti)	přibližně 2633 - 2615
Nebkare	přibližně 2615 - 2607
Tureis	přibližně 2607 - 2600
Mesochris	přibližně 2600 - 2583
Chaba	přibližně 2583 - 2567
Tosertasis	přibližně 2567 - 2548
Neferkare	přibližně 2548 - 2529
Hunej	přibližně 2529 - 2505

Čtvrtá dynastie (2505-2348): V období této dynastie se pohřební ceremonie odehrávaly v malých cihlových kaplích, jež byly přistavěny k severní straně mastaby. Představy majitelů hrobek byly zobrazeny na stélách opatřených hieroglyfickými nápisy. Dochovaly se pokyny jednoho z Rachefových synů o rozdělení jeho statků, ovšem bez děkovné zmínky o úctě faraona na stavbě hrobky. Ani slovem není zmíněna stavba gízských pyramid. V Snofruově pyramidě ani v žádné jiné nejsou nápisy, ačkoliv již tehdy znalost písma existovala. Písemné zprávy začínají až v období páté dynastie.

Čtvrtá dynastie je díky kolosálním pyramidám nejslavnější historickou epochou Egypta, přesto je zahalena tajemstvím. Velké pyramidy přisoudil panovníkům této dynastie řecký historik Herodotos. Údaje o době vlády panovníků čtvrté dynastie se různí. Manetho je jediný, kdo jim přisuzuje 29-66 let vlády. Z ostatních pramenů vyplývá maximálně 25 let. Manetho sice tvrdí, že dynastie vládla 277 let, podle mého názoru to však mohlo být nanejvýš 157 roků. Mimo jiné se totiž dochovala zpráva dvorního hodnostáře, který se chlubil tím, že nastoupil do svého úřadu za vlády faraona Radžedefa a setrval v něm

i za dalších šesti králů. Jeden z egyptských princů uvádí, že se narodil za vlády Rachefovy a přežil ještě šest dalších panovníků. Zdá se tedy, že vládců čtvrté dynastie mohli panovat mnohem kratší dobu, než uvádějí Manethovy seznamy. Manetho zaznamenal i krále Ratoise a Thampthise, kteří měli dohromady vládnout 24 let, ale v žádných dalších seznamech králů uvedeni nejsou.

Snofru	přibližně 2505 - 2478
Ratoises	přibližně 2478 - 2463
Chufu (Cheops)	přibližně 2463 - 2438
Radžedef (Džedefre)	přibližně 2438 - 2430
Rachef (Chefren)	přibližně 2430 - 2405
Bicheris (Baka)	přibližně 2405 - 2389
Menkaure (Mycerinus)	přibližně 2389 - 2364
Šepseskaf	přibližně 2364 - 2357
Thampthis	přibližně 2357 - 2348

Pátá dynastie (2348-2205): Mezi Rachefovou a Menkaurovou pyramidou byl ve dvacátém století vykopán hrob královny-matky jménem „*Chentkaus*“, jejíž kult se udržel po dobu celé páté dynastie. Byla jednou ze tří žen egyptských dějin, jež si dělaly nárok na titul „*král Horního a Dolního Egypta*“. To však nesouhlasí s údaji papyru Westcar, podle nichž byli první tři panovníci páté dynastie dětmi (trojčaty) manželky obyčejného kněze boha Rea z města Sachebu v nilské deltě. Bez ohledu na původ páté dynastie byla doba její vlády epochou nových, individuálních kulturních směrů.

Starý kult boha Rea znovu zaujal nadřazené postavení. Během čtvrté dynastie se kartuše s Reovým královským jménem vyskytovaly pouze u Radžedefa, Chufua a Menkaura, ale v páté dynastii se staly pevnou součástí královských jmen.

V tomto období se rovněž prosadil úplně nový druh staveb – sluneční chrámy. Víme, že šest z devíti faraonů

této dynastie je nechalo postavit, objeveny však byly zatím pouze dva.

Veserkaf	přibližně 2348 - 2340
Sahure	přibližně 2340 - 2328
Neferirkare	přibližně 2328 - 2309
Šepseskare	přibližně 2309 - 2302
Raneferef	přibližně 2302 - 2282
Niuserre	přibližně 2282 - 2271
Menkauhor	přibližně 2271 - 2263
Džedkare	přibližně 2263 - 2235
Venis (Unas)	přibližně 2235 - 2205

Šestá dynastie (2205-2060): Zobrazení z epochy páté a šesté dynastie naznačují, že staří Egypťané vedli radostný a spokojený život, zaměřený nejen na posmrtný život či mumifikaci. Kult mrtvých tedy v takovém případě nedává příliš smysl. Příčinou možná bylo to, že Egypťané pokládali pozemský život pouze za jakousi mezistanicí, podobně jako přivrženci islámu. To znamená, že si chtěli pozemský život užít co nejlépe a nejpříjemněji. Postupem doby se počáteční praxe změnila v nesrozumitelnou tradici, podobně jako u mnoha dnešních svátků, jejichž původ nám již není jasný. Kult mrtvých možná byl napodobením dávno zapomenutého technického postupu.

Teti	přibližně 2205 - 2188
Veserkare	přibližně 2188 - 2170
Pepi I. (Merire)	přibližně 2170 - 2152
Merenre	přibližně 2152 - 2134
Pepi II. (Neferkare)	přibližně 2134 - 2084
Merenre II.	přibližně 2084 - 2065
Neitokret	přibližně 2065 - 2060

Sedmá až jedenáctá dynastie (2060-1991): Manetho tvrdí, že sedmá dynastie vládla sedmdesát dní, každý den

se na trůně objevil jeden z celkem sedmdesáti faraonů, jejichž existenci však nemůžeme nijak prokázat. Počátek osmé dynastie pokládají egyptologové za první mezidobí, kdy v Egyptě došlo k sociální revoluci a občanským válkám. Manetho měl možná na mysli sedmdesát let. To by nás přivedlo k historicky doložitelnému datu kolem roku 1991 př. n. l. Nápadné je, že se jména králů šesté dynastie opakují v seznamech králů mezi sedmou a jedenáctou dynastií. Důvodem může být to, že větší vliv získali představitelé jednotlivých krajů a panovali vedle oficiálních panovníků. Jinak by totiž nešlo vysvětlit neuvěřitelnou dobu vlády sedmé až jedenácté dynastie (783 let), kterou udává Manetho. Jediným vysvětlením je, že vedle sebe vládlo paralelně více králů, což se stávalo i v pozdějších dynastiích.

Jednomu z lokálních vládců (Mentuhotep II.) se nakonec podařilo Egypt dočasně sjednotit a vládnout z Mennoferu celé říši. V jedenácté dynastii je zastoupeno dvanáct králů jménem Antef a Mentuhotep, avšak údaje o nich nemůžeme pokládat za spolehlivé.

STŘEDNÍ ŘÍŠE

Dvanáctá dynastie (1991-1848): Egyptologové sice pokládají za počátek Střední říše již jedenáctou dynastií (2134 př. n. l.?) a opírají se o Turínský papyrus. Od zakladatele dvanácté dynastie (Amenemhat I.) odpočítávají 143 let, ale ve skutečnosti není tato datace opodstatněná. Podle mého názoru by bylo správnější posunout Střední říši do roku 1991 př. n. l., což je doložitelné a jisté datum.

Králové dvanácté dynastie si za své sídlo zvolili opět Mennofer a Egypt dospěl za jejich vlády k svému novému vrcholu. Byly podrobeny Palestina na severu a Nubie (Etiopie) na jihu. Rozmachu se dočkalo také stavitelství. Vznikly pyramidy v Dášúru, obelisky v Heliopoli, malé

sfingy v Tanisu, labyrint v Hauwaře a další významné památky.

V náboženské oblasti měl vedoucí postavení Amon, který představoval omlazenou podobu boha Rea. Tehdy byla v Egyptě tolerována cizí náboženství okolních národů. K ukončení epochy rozkvětu přispělo dobytí Egypta Hyksósy, což znamenalo nástup druhého přechodného období.

Amenemhat I. (Sehetepibre)	přibližně 1991 - 1975
Senusret I. (Cheperkare)	přibližně 1975 - 1935
Amenemhat II. (Nebukaure)	přibližně 1935 - 1905
Senusret II. (Chacheperre)	přibližně 1905 - 1886
Senusret III. (Chakaure)	přibližně 1886 - 1861
Amenemhat III. (Nimaatre)	přibližně 1861 - 1853
královna Sebeknofru	přibližně 1853 - 1848

Třináctá a čtrnáctá dynastie (1848-1748): Známe především nepříliš významné krále z nilské delty. Zesvětštění egyptské kultury vedlo k úpadku říše. Egypt byl podroben Hyksósy, o nichž se někteří archeologové domnívají, že byli příslušníky nomádských kmenů, které na rychlých válečných vozech pronikly přes Palestinu do Egypta. Jméno „*Hyksós*“ znamená „*vládce vysočiny*“. Jedná se o označení takzvaných pastýřských králů, kteří možná byli hebrejského původu.

Podivuhodné ovšem je, že se kočovníkům podařilo uchvátit moc právě v době, které předcházelo období velkého rozkvětu.

Z této epochy známe nálezy, z nichž můžeme usuzovat, že syrský bůh Baal byl ztotožněn s egyptským Sutechem. Dochovaly se rovněž popisy chirurgických zásahů a léčebných metod.

Patnáctá až sedmnáctá dynastie (1748-1555): Podle některých učenců byla třináctá až sedmnáctá dynastie

představována hyksóskými vládci, podle jiných však tyto patřili až k patnácté až sedmnácté dynastii. Manetho uvádí, že Hyksósové zpustošili svatyně egyptských bohů, což by naznačovalo existenci náboženských válek. Egyptané proti nim nakonec povstali, shromáždili 480 000 mužů a porazili je v strašlivé bitvě u Avarisu (hlavní město Hyksůsů v oblasti delty).

Kupodivu nato Egyptané uzavřeli s Hyksósy smlouvu a dovolili jim opustit zemi s veškerým majetkem. To silně připomíná biblický hebrejský exodus pod Mojžíšovým vedením.

NOVÁ ŘÍŠE

Osmnáctá dynastie (1555-1305): Zakladatel dynastie se jmenoval Ahmose I., byl vítězem nad Hyksósy a zakladatelem obnovené říše. Teprve faraon Thutmose III. však pozvedl Egypt k dalším pěti stům letům proslulosti a rozkvětu. V jeho dobách byly opravovány staré stavby, představující spojení s původními bohy. Vznikla bohatá pohřební literatura, jež dala posmrtným představám nový ráz. Faraon Achnaton se pokusil zavést monoteistické náboženství a přesídlil do Amarny. K dalším významným panovníkům patří Thutmose IV. a známý Tutanchamon.

Ahmose I. (Nebpehtyre)	přibližně 1555 - 1533
Amenhotep I. (Džeserkare)	přibližně 1533 - 1512
Thutmose I. (Aacheperkare)	přibližně 1512 - 1508
Thutmose II. (Aacheperkenre)	přibližně 1508 - 1498
Haššepsut (Maatkare)	přibližně 1498 - 1478
Thutmose III. (Mencheperre)	přibližně 1478 - 1434
Amenhotep II. (Aacheperure)	přibližně 1434 - 1411
Thutmose IV. (Mencheperure)	přibližně 1411 - 1403
Amenhotep III. (Nebmaatre)	přibližně 1403 - 1370
Amenhotep IV. (Achnaton)	přibližně 1370 - 1350

270

volávají na třináctý řádek nápisu, který zní: „*Srdce krále Men-Maat-Rea je spokojeno v Abydu.*“ Egyptologové onu několikrát opakovanou královu spokojenost interpretují jako „*jeho majetek*“. Přitom z řádků 6-7 vyplývá něco zcela jiného:

„*Naplněné radostí je srdce pána místa pokoje, když tě vidí na trůně jako Rea, zatímco jsi na zemi a spravuješ obě krajiny a otevíráš slavnostně chrámy. Byl jsi zrozen, abys znovu chránil Abydos a ty, kdož se v něm nacházejí, prospívá jim to, co přikážeš.*“

Z textu je naprosto zřejmé, že chrám je určen rovněž jiným bohům a faraon Sethi I. má toto nebeské místo chránit. V 7. řádku se dále praví: „*králiš Abydos*“ a *obnovuješ chrám Ustrův*. To znamená, že král Sethi I. pouze restauroval a opravoval již existující stavbu!

Ramesse I. (Menpehtire)	přibližně 1305 - 1303
Sethi I. (Menmaatre)	přibližně 1303 - 1292
Ramesse II.	přibližně 1292 - 1225
Merenptah (Baenre)	přibližně 1225 - 1215
Amenmesse (Menmire)	přibližně 1215 - 1214
Sethi II.	přibližně 1214 - 1208
Siptah (Achenra Setepenre)	přibližně 1208 - 1201
Tausret (Sitrameritamun)	přibližně 1201 - 1193

Dvacátá dynastie (1193-1090): Egyptané se úspěšně bránili proti libyjským nájezdům. Následovaly sice útoky mořských národů, ale i ty se podařilo odrazit a nastala dlouhá doba míru.

V devatenáctém roce vlády Ramesse XI. se Amonův kněz Hrihor z Karnaku pokusil uchvátit královskou moc, ale tento záměr ztroskotal. O pouhých osm let později však byla říše ovládnuta stále silnějšími kněžskými

Setnacht	přibližně 1193 - 1191
Ramesse III.	přibližně 1191 - 1159

272

Smenchkare (Nefernefruaten) přibližně 1350 - 1347
Tutanchamon (Nebcheperure) přibližně 1338 - 1329
Aj (Chepercheperure) přibližně 1329 - 1325
Haremheb (Džesercheperure) přibližně 1325 - 1305

Devatenáctá dynastie (1305-1193): Je to období slavného faraona Ramesse II. Proslavil se nejenom válkami s Chetity, ale také vybudováním mnoha staveb. Ovšem ne všechna jemu připisovaná díla nechal postavit skutečně on. Příkladem takového přisvojení je jeho podpis na Račefově pyramidě.

Pod třetím nilským kataraktem se nacházelo antické město Nauri, honosící se jednou zvláštností. Za vlády Sethiho I. tady byl do stometrové skály vytesán památný nápis. Dlouhou dobu se o něm nevědělo a objevit se ho podařilo až v roce 1924. Nápis je literární kompozicí složenou z několika částí. Kromě záznamů o dobrých vztazích mezi králem a bohy a dalších chvalozpěvů nás autor informuje o Sutechově chrámu v Abydu, kde se našly ony kuriózní hieroglyfy, na něž si jistě vzpomínáte. Zpráva je neobvyklá, protože byla sepsána ve čtvrtém roce vlády Sethiho I. a zmiňuje se o chrámu, který podle archeologů v té době ještě nemohl být postaven. Vědci se domnívají, že chrám v Abydu nechal dostavět až Ramesse II. po předčasné smrti svého otce.

Pamětní nápis však může být důkazem, že staviteli Sutechova chrámu nebyl Sethi I. ani Ramesse II. Třeba má pravdu profesor Edouard Naville, který se domníval, že Osireion je nejstarší egyptskou stavební památkou. Dnešní vědci však předpokládají, že autor nápisu popsal plánovanou stavbu, což je podle mého názoru nesmysl. Pokud Egyptané hovořili o chrámu, používali slovo „*per*“ (dům). V případě Sutechova chrámu se však objevuje označení „*het-Neter*“, což znamená „*dvorec boha*“ (tím je myšlen Usíre). Nikde jinde není zmínka, že by Sethi I. byl stavitelem právě tohoto chrámu. Egyptologové se od-

271

Ramesse IV.	přibližně 1159 - 1153
Ramesse V.	přibližně 1153 - 1149
Ramesse VI.	přibližně 1149 - 1142
Ramesse VII.	přibližně 1142 - 1137
Ramesse VIII.	přibližně 1137 - 1137
Ramesse IX.	přibližně 1137 - 1120
Ramesse X.	přibližně 1120 - 1117
Ramesse XI.	přibližně 1117 - 1090

POZDNÍ OBDOBÍ

Dvacátá první dynastie (1090-959): Horní Egypt ovládli Amonovi kněží, zatímco faraonové sídlili v deltě.

Nesbanebdžep	přibližně 1090 - 1064
Pasbachaenniut I.	přibližně 1064 - 1018
Amenemesut (Neferkare)	přibližně 1018 - 1014
Amenemope (Vesermaatre)	přibližně 1014 - 1005
Osorkon	přibližně 1005 - 999
Siamun (Necrcheperre)	přibližně 999 - 982
Psinaches	přibližně 982 - 973
Pasbachaenniut II.	přibližně 973 - 959

Dvacátá druhá dynastie (959-736): Díky Harpsonově stéle máme celkem jistý přehled o pořadí prvních čtyř králů. Stále větší význam získávají božové jednotlivých krajů. Tanidšší vládci byli vyhnáni Libyjci. Šešonk I. dobyl Jeruzalém a vyplenil Šalomounův chrám.

Šešonk I. (Hedžcheperre)	přibližně 959 - 938
Osorkon I. (Sechemcheperre)	přibližně 938 - 902
Takelot I.	přibližně 902 - 879
Šešonk II. (Vesermaatre)	přibližně 879 - 872
Osorkon II. (Vesermaatre)	přibližně 872 - 843
Takelot II. (Hedžcheperre)	přibližně 843 - 818

273

Šešonk III. (Vesermaatre)	přibližně 818 - 779
Pimej (Vesermaatre)	přibližně 779 - 773
Šešonk IV. (Aacheperre)	přibližně 773 - 736

Dvacátá třetí až dvacátá pátá dynastie (736-664): Během této epochy panoval Egyptu zároveň větší počet menších králů. Poté do země vpadli nubijští dobyvatelé a po podrobení Horního Egypta se dostali až k Mennoferu. Celý Egypt se ocitl pod nubijskou nadvládou. Etiopský faraon Pianki se velmi zajímal o staroegyptské tradice a znovu začal uctívat Amonův kult. Za jeho vlády vpadli do říše Asyřané. Z hieroglyfů a hieratického písma se vyvinulo písmo démotické, které se rychle rozšířilo.

Dvacátá šestá dynastie (664-525): Touto dynastií začíná saitské období. Faraon Psametik I. vyhnal Asyřany a stal se vládcem Sají, odkud vládl znovu sjednocenému Egyptu. Nastolil dobu nového blahobytu. Řečtí žoldníci a obchodníci udržovali těsné vztahy s místním obyvatelstvem, což podpořilo zřízení tlumočnické školy. Egypt navštívil učenec a politik Solon a přinesl do Řecka informace o potopeném kontinentu Atlantidě. Později je zapsal další Řek, Platon. Za faraona Neka I. byl vyhlouben kanál od Nilu k Rudému moři.

Neko I.	?
Psametik I. (Vahinre)	přibližně 664 - 610
Neko II. (Veheminre)	přibližně 610 - 595
Psametik II. (Neferibre)	přibližně 595 - 589
Apries (Haibre)	přibližně 589 - 570
Ahmoše II. (Chnemibre)	přibližně 570 - 526
Psametik III. (Anchaenre)	přibližně 526 - 525

Dvacátá sedmá dynastie (525-404): Končí samostatnost Egypta a začíná perské období. Země byla dobyta perským králem Kambýsem a Egypt zůstal až do roku

274

404 př. n. l. perskou satrapií. Někteří z perských králů nikdy do Egypta nevstoupili, ale přesto jsou v seznamech králů uváděni.

V Egyptě pobýval řecký historik Herodotos. Prožil zde tři měsíce a porovnával egyptské a řecké zvyky.

Kambýses	přibližně 525 - 522
Magi	přibližně 522 - ???
Dáreios I.	přibližně ??? - 493
Xerxés I.	přibližně 493 - 472
Artabanos	přibližně 472 - 472
Artaxerxés I.	přibližně 472 - 432
Xerxés II.	přibližně 432 - 430
Sodíanos	přibližně 430 - 423
Dáreios II.	přibližně 423 - 404

Dvacátá osmá až třicátá dynastie (404-343): Egypt byl sice stále obsazen cizími dobyvateli, ale Egypťanům se podařilo na krátký čas vybojovat nezávislost a dosadit na trůn krále, kteří založili 28., 29. a 30. dynastii. Po králich Amenardisovi a Nachtnebefovi I. a II. se egyptského trůnu znovu zmocnili Peršané.

Amenardis	přibližně 404 - 398
Nefaarudž I.	přibližně 398 - 394
Pšenuť	přibližně 394 - 393
Hakor	přibližně 393 - 387
Nefaarud II.	přibližně 387 - 383
Nachtnebef I.	přibližně 383 - 367
Džedhor	přibližně 367 - 365
Nachtnebef II.	přibližně 365 - 347

Třicátá první dynastie (343-332): Peršané znovu vpadli do Egypta. Tažení proti němu zahájil roku 358 př. n. l. Artaxerxés II., pokračoval v něm syn Artaxerxés III. a Egypt dobyl v roce 343 př. n. l. O pět let později byl za-

275

vražděn. Posledním perským králem byl Dáreios III., který byl v roce 332 př. n. l. poražen Alexandrem Makedonským (Velikým).

Ten založil město Alexandrii a v oáze Siva podstoupil zasvěcení Amonovi. Za následujících Ptolemaiovců se Egypt stal na tři sta let centrem řecké kultury a vzdělanosti. Egyptští bohové byli helenizováni. Země byla sice postihována nepokoji a občanskými válkami, ale i přesto nadále vznikala velkolepá stavební díla. Poslední ptolemaiovska královna, Kleopatra VII., spáchala roku 30 př. n. l. sebevraždu. Následovalo 425 let římské nadvlády.

OBSAH

Předmluva ...	5
1. Země Egypťanů ...	7
2. Omyly spojované s pyramidami ...	34
3. Budoucnost byla včera ...	74
4. Stavitelé pyramid ...	107
5. Praotci Egypťanů ...	136
6. Hvězdná brána pyramid ...	160
7. Tajemství Sfingy ...	199
8. Zrcadlo strážce bran ...	219
Příloha I – Rudolf Gantenbrink a spol. ...	246
Příloha II – Egyptské dynastie ...	254

Erdogan Ercivan
Hvězdná brána pyramid
Tajné cesty do kosmu

Z německého originálu *Das Sterntor der Pyramiden*,
vydaného nakladatelstvím Bettendorf'sche Verlagsanstalt
München, Essen, Ebene Reichenau v roce 1997,
přeložil Tomáš Kurka.

Vydal Dialog, knižní velkoobchod a nakladatelství,
Markova 348/3, Liberec 14, v roce 2004.

www.dialog-lbc.cz * e-mail: knihy@dialog-lbc.cz

Komplexní jazykové zpracování, obálka a grafická úprava

Redakční a typografické studio Oldřich Škrbeč a Roman Karpaš.

Tisk a vazba Těšínská tiskárna, a. s., Štefánikova 2,
737 36 Český Těšín.

Vydání první, 280 stran.

AA text 10,43, ilustrace 0,60, VA 11,08

ISBN 80-86761-22-3